

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

A propos de ce livre

Ceci est une copie numérique d'un ouvrage conservé depuis des générations dans les rayonnages d'une bibliothèque avant d'être numérisé avec précaution par Google dans le cadre d'un projet visant à permettre aux internautes de découvrir l'ensemble du patrimoine littéraire mondial en ligne.

Ce livre étant relativement ancien, il n'est plus protégé par la loi sur les droits d'auteur et appartient à présent au domaine public. L'expression "appartenir au domaine public" signifie que le livre en question n'a jamais été soumis aux droits d'auteur ou que ses droits légaux sont arrivés à expiration. Les conditions requises pour qu'un livre tombe dans le domaine public peuvent varier d'un pays à l'autre. Les livres libres de droit sont autant de liens avec le passé. Ils sont les témoins de la richesse de notre histoire, de notre patrimoine culturel et de la connaissance humaine et sont trop souvent difficilement accessibles au public.

Les notes de bas de page et autres annotations en marge du texte présentes dans le volume original sont reprises dans ce fichier, comme un souvenir du long chemin parcouru par l'ouvrage depuis la maison d'édition en passant par la bibliothèque pour finalement se retrouver entre vos mains.

Consignes d'utilisation

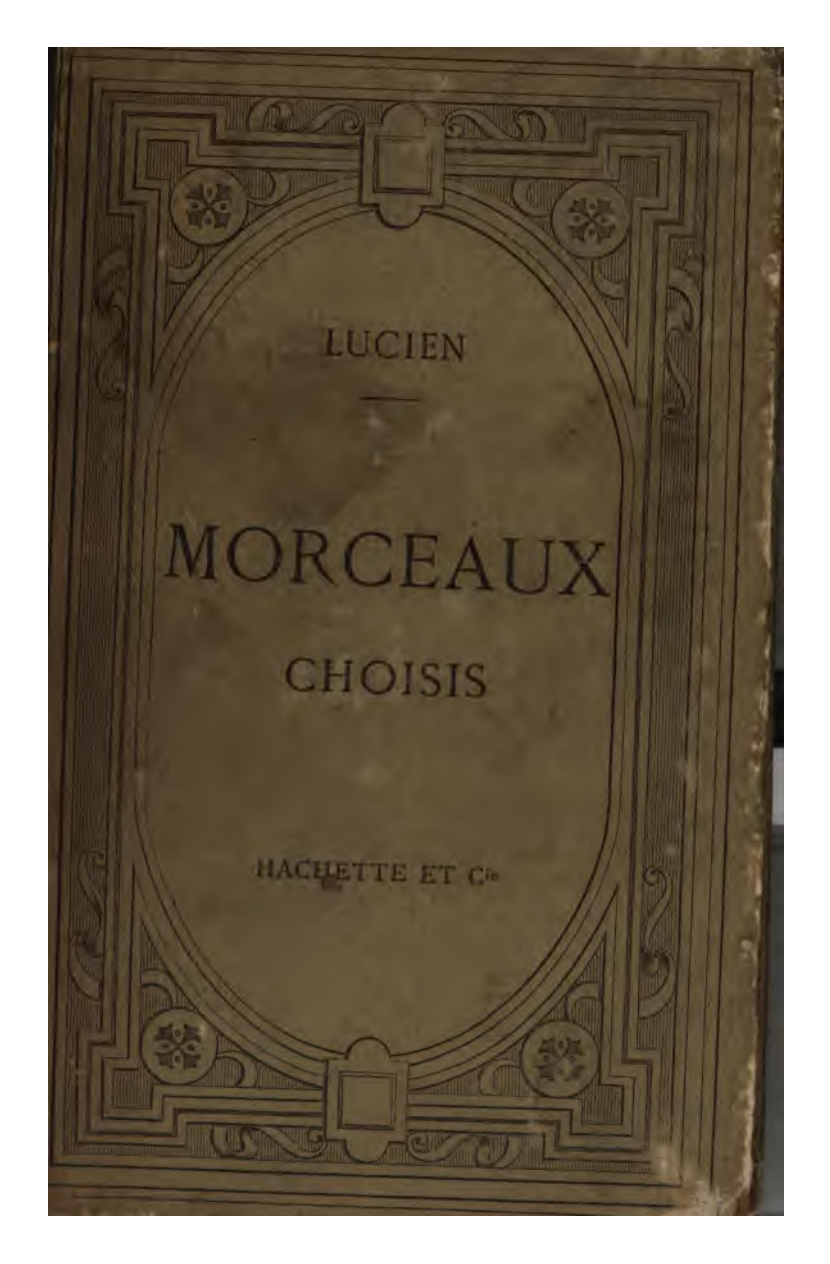
Google est fier de travailler en partenariat avec des bibliothèques à la numérisation des ouvrages appartenant au domaine public et de les rendre ainsi accessibles à tous. Ces livres sont en effet la propriété de tous et de toutes et nous sommes tout simplement les gardiens de ce patrimoine. Il s'agit toutefois d'un projet coûteux. Par conséquent et en vue de poursuivre la diffusion de ces ressources inépuisables, nous avons pris les dispositions nécessaires afin de prévenir les éventuels abus auxquels pourraient se livrer des sites marchands tiers, notamment en instaurant des contraintes techniques relatives aux requêtes automatisées.

Nous vous demandons également de:

- + *Ne pas utiliser les fichiers à des fins commerciales* Nous avons conçu le programme Google Recherche de Livres à l'usage des particuliers. Nous vous demandons donc d'utiliser uniquement ces fichiers à des fins personnelles. Ils ne sauraient en effet être employés dans un quelconque but commercial.
- + *Ne pas procéder à des requêtes automatisées* N'envoyez aucune requête automatisée quelle qu'elle soit au système Google. Si vous effectuez des recherches concernant les logiciels de traduction, la reconnaissance optique de caractères ou tout autre domaine nécessitant de disposer d'importantes quantités de texte, n'hésitez pas à nous contacter. Nous encourageons pour la réalisation de ce type de travaux l'utilisation des ouvrages et documents appartenant au domaine public et serions heureux de vous être utile.
- + *Ne pas supprimer l'attribution* Le filigrane Google contenu dans chaque fichier est indispensable pour informer les internautes de notre projet et leur permettre d'accéder à davantage de documents par l'intermédiaire du Programme Google Recherche de Livres. Ne le supprimez en aucun cas.
- + *Rester dans la légalité* Quelle que soit l'utilisation que vous comptez faire des fichiers, n'oubliez pas qu'il est de votre responsabilité de veiller à respecter la loi. Si un ouvrage appartient au domaine public américain, n'en déduisez pas pour autant qu'il en va de même dans les autres pays. La durée légale des droits d'auteur d'un livre varie d'un pays à l'autre. Nous ne sommes donc pas en mesure de répertorier les ouvrages dont l'utilisation est autorisée et ceux dont elle ne l'est pas. Ne croyez pas que le simple fait d'afficher un livre sur Google Recherche de Livres signifie que celui-ci peut être utilisé de quelque façon que ce soit dans le monde entier. La condamnation à laquelle vous vous exposeriez en cas de violation des droits d'auteur peut être sévère.

À propos du service Google Recherche de Livres

En favorisant la recherche et l'accès à un nombre croissant de livres disponibles dans de nombreuses langues, dont le français, Google souhaite contribuer à promouvoir la diversité culturelle grâce à Google Recherche de Livres. En effet, le Programme Google Recherche de Livres permet aux internautes de découvrir le patrimoine littéraire mondial, tout en aidant les auteurs et les éditeurs à élargir leur public. Vous pouvez effectuer des recherches en ligne dans le texte intégral de cet ouvrage à l'adresse <http://books.google.com>

The book cover features a central oval frame containing the text. This frame is surrounded by a wide, ornate border with decorative corner pieces and a central rectangular motif at the top and bottom. The text is arranged vertically within the oval frame.

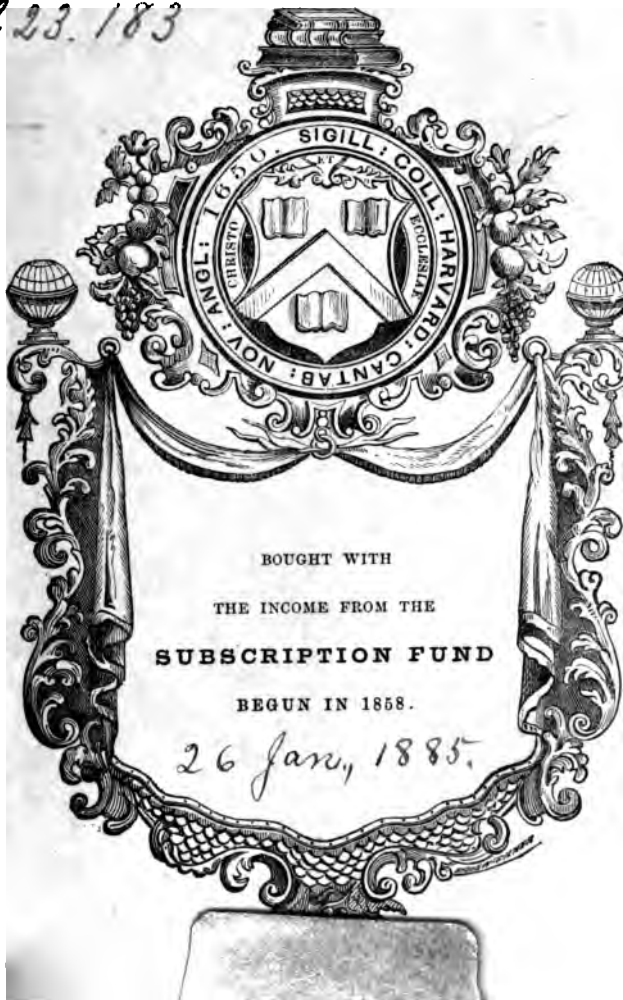
LUCIEN

MORCEAUX

CHOISIS

HACHETTE ET Cie

4L 23. 183

BOUGHT WITH
THE INCOME FROM THE
SUBSCRIPTION FUND
BEGUN IN 1858.

26 Jan., 1885.

MORCEAUX CHOISIS

DE LUCIEN

A LA MÊME LIBRAIRIE :

Luclen : Œuvres complètes. Traduction française de M. Talbot, suivie d'une table analytique. 2 vol. in-12 broch. 7 fr.

— **Morceaux choisis.** Traduction française extraite des Œuvres complètes publiées par M. Talbot. 1 vol. in-12, broché. 2 fr.

avec
LUCIEN

MORCEAUX CHOISIS

NOUVELLE ÉDITION

PUBLIÉE AVEC UNE NOTICE, DES SOMMAIRES
ET DES NOTES EN FRANÇAIS

PAR E. TALBOT

Professeur de rhétorique au lycée Condorcet

C.
PARIS

LIBRAIRIE HACHETTE ET Cie

79, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 79

1872

Gl 23. 183

JAN 26 1885

Subscription fund.

NOTICE SUR LUCIEN

Lucien naquit en Syrie, à Samosate, ville de la Comagène sur les bords de l'Euphrate, vers l'an 140 avant J. C. Lorsque, au sortir des écoles publiques, il fut en âge d'apprendre un métier, son père le mit en apprentissage chez un oncle statuaire. Le début de l'enfant ne fut pas heureux : il brisa la tablette de marbre qu'on lui avait donnée à tailler ; son oncle, irrité de sa maladresse, le frappa violemment avec une courroie. Lucien s'enfuit en sanglotant auprès de sa mère, qui obtint de son mari que leur fils ne retournât pas à une si rude école. Il étudia les lettres, pour lesquelles il avait plus d'appétit que pour la sculpture, devint avocat, et plaida devant les tribunaux d'Antioche. Dégoûté promptement des procès et de la chicane, il se consacra à la rhétorique, et se mit à voyager. C'était le bon temps des orateurs-philosophes, de ceux qu'on appelait sophistes. Ils allaient faire des conférences dans les grandes villes de l'empire romain, annonçant un discours ou une lecture, comme des musiciens, un concert : les populations accouraient en foule et payaient largement. Lucien, dans cette carrière mieux appropriée à son genre de talent, applica

sa facilité d'élocution à des déclamations publiques ou à des improvisations, dont le tour original, la finesse et la gaieté, jointes au bon sens, charmaient les auditeurs. Il parcourut l'Ionie, l'Achaïe, la Macédoine, l'Italie, les Gaules, demeura quelque temps à Athènes pour s'initier aux arts de la Grèce, et fit un séjour à Rome auprès du célèbre philosophe Nigrinus.

Enrichi par ses succès oratoires, il entra dans la seconde phase de son talent, celle d'écrivain philosophe et satirique. Il était alors parvenu à l'âge de quarante ans, c'est-à-dire à la pleine maturité de l'esprit, ayant à sa portée des trésors d'érudition amassés par l'étude et une connaissance parfaite du monde et des hommes. A ce fond s'ajoutaient une verve d'intarissable moquerie, qui éclatait en saillies neuves et sensées, une adresse merveilleuse à manier l'ironie, un don particulier de peindre et d'animer les objets, un style d'une pureté exquisite, net, transparent, qui rappelle les meilleurs jours de la littérature grecque. Avec la richesse, Lucien acquit une renommée, dont il prit plaisir à revenir se glorifier à Samosate, sa patrie, dans un âge avancé. On croit qu'il fut chargé par Marc-Aurèle du gouvernement civil et judiciaire de l'Égypte ; mais peut-être fit-il seulement un voyage dans cette province, après avoir visité la Cappadoce et la Paphlagonie. Lucien avait dressé pour son ami Quintillus une liste des personnages parvenus à une extrême vieillesse : on peut ajouter son nom à ces exemples de longévité : il mourut âgé de plus de quatre-vingts ans, non pas

dévoré par des chiens, comme le prétend Suidas, mais probablement emporté par un accès de goutte.

Les œuvres de Lucien offrent une très-grande variété : c'est un des plus féconds polygraphes. Il est donc utile de répartir ses opuscules en plusieurs catégories, afin d'en rendre la suite plus méthodique et l'intelligence plus facile. Nous suivons ce procédé dans la distribution des morceaux extraits de ses œuvres complètes.

1° *Faits biographiques.* Ce sont d'abord des particularités relatives à la biographie de Lucien : ses débuts malheureux en sculpture, la préférence qu'il accorde à la Science, la forme qu'il adopte pour l'expression de ses idées, les changements qu'il introduit dans le *Dialogue*, dont il crée un genre à part où nul rival depuis ne l'a surpassé. Tous ces faits ne sont pas rigoureusement historiques, mais ils expliquent bien le genre littéraire traité par Lucien et la direction qu'il a imprimée à son esprit.

2° *Dialogues des dieux et Dialogues des morts.* Viennent alors ces immortels dialogues, dans lesquels Lucien a su fondre en un drame plaisant et satirique la comédie d'Eupolis et d'Aristophane avec les conversations sublimes ou familières de Platon et de Xénophon. Moqueur impitoyable, doué d'une verve bouffonne et sarcastique, il verse à flots le ridicule sur toutes ces légendes mythologiques, que Cicéron traitait déjà de contes de bonnes femmes. Pas une divi-

nité n'y est épargnée : toutes passent sous le fouet d'une gaieté irrévérencieuse. Lucien, à la façon des anciens comiques, ne craint ni Jupiter armé de son tonnerre, ni le Tartare, ni les peines qui menacent l'impiété. Pour lui, les Enfers sont un théâtre, une salle de spectacle, où il fait agir et parler les personnages dont son imagination a ranimé les cadavres ; l'Olympe est une scène burlesque, où s'agitent les marionnettes divines, dont il tire les fils au gré de sa fantaisie railleuse. Mais ce n'est pas seulement pour provoquer le rire que Lucien fait mouvoir les dieux supérieurs, inférieurs ou marins, ainsi que les morts de tous les temps et de tous les pays qui ont laissé quelque trace dans la mémoire des hommes : il veut donner à son public de sérieuses et durables leçons. Au nom de la raison, de la justice et de la loi morale, il poursuit les vices, fronde les abus et détruit les préjugés qui sont la honte et le fléau de tous les âges. Morgue des parvenus, vanité des puissants de la terre, calculs misérables et hypocrites des parasites et des flatteurs, passion sordide des avarés, effronterie des chercheurs d'héritages, bassesse et prétentions pédantesques des faux érudits, il flagelle tout de sa lanière sanglante, et marque ses victimes d'un fer chaud à l'empreinte d'un renard ou d'un singe.

3° *Dialogues philosophiques et Traités moraux.* Attaquant ensuite par des traits plus directs les vices de ses contemporains, il lutte de front ou corps à

corps avec les soi-disant philosophes que produit, au deuxième et au troisième siècles de notre ère, la vieille société qui tombe en ruine : époque dégénérée, flottante, sans conviction, où, à part quelques exceptions, la lie de l'esprit humain, montant à la surface du paganisme expirant, déshonore les grands noms d'Académiciens, de Péripatéticiens, d'Épicuriens et de Stoïciens par des disputes stériles, des subtilités captieuses et des arguties sans valeur. A la tourbe effrontée des philosophes joignons une phalange de magiciens, de devins, de tireurs d'horoscopes, de fabricants d'onguents, d'oracles et d'amulettes, exploitant la foule toujours avide de merveilleux et de surnaturel. Lucien, fidèle à son rôle, ne manque pas de mettre à nu ces fourbes sans vergogne et sans mœurs. Mais c'est peu de combattre l'erreur et la sottise, de flétrir le mal qu'il déteste et qu'il fuit ; Lucien indique aussi où sont la vérité et le bon sens, où se trouve le bien qu'il recherche et qu'il aime. Dans *Hermotimus*, il examine avec la plus entière bonne foi quelle est la secte philosophique qui conduit réellement à la vertu. *Nigrinus* et *Démonax* sont le modèle de parfaits philosophes dignes d'être offerts à l'imitation de la jeunesse. *Toxaris* fait goûter les douceurs consolantes de l'amitié, dont les faux semblants sont flétris dans *Timon le Misanthrope*. Les *Saturnales* prêchent aux hommes l'équitable répartition des biens de la fortune. Le *Navire ou les Souhaits* leur apprend à borner leurs désirs. Le traité *De la Délation* venge les honnêtes

gens des attaques de la calomnie. Celui du *Deuil* fortifie l'âme contre la douleur et les larmes. L'opuscule sur *Ceux qui sont aux gages des grands* est une protestation de la dignité humaine contre l'abaissement du caractère chez le savant et chez le lettré.

4° *Écrits historiques*. Bien que Lucien ne soit pas un historien de profession, il a composé sur la *Manière d'écrire l'histoire* un petit livre qui est le chef-d'œuvre du genre. Dans quelques-uns de ses écrits, il se montre observateur consciencieux des règles qu'il a tracées : soit qu'il démasque les jongleries et le charlatanisme du faux prophète Alexandre, soit qu'il décrive la mort pompeuse de l'orgueilleux Pérégrinus, soit enfin qu'il raconte la vie et les derniers moments de Démosthène, ou la victoire remportée par Antiochus sur les Galates.

5° *Romans et fantaisies*. De l'histoire au roman, sous une telle plume, il n'y a qu'un pas ; la différence n'est guère que dans la forme. Lucien déploie dans les récits mensongers, dans les fables dites milésiennes, une richesse d'imagination, une abondance inventive et une souplesse de style qui ravissent le lecteur. Son *Histoire véritable* est le premier voyage imaginaire où se soit égayée la liberté de feindre en histoire et en géographie. Elle fraye la route au *Voyage dans la lune* de Cyrano de Bergerac, au *Gulliver* de Swift, au *Voyage de Niel Klim* d'Holberg, au *Voyage dans l'île des plaisirs* de Fénelon. *Le menteur d'inclination*,

fondé sur ce fait, que tous les hommes aiment le mensonge, offre une série de récits qui ont pour agrément de passer toute croyance. L'*Ane* de Lucien a été comparé à un bijou, dont l'éclat est terni par des passages trop libres : c'est, en somme, un conte habilement agencé, où l'invraisemblable s'unit sans effort à la réalité. Ce Lucius, changé en âne et redevenant homme, n'intéresse pas seulement par ses singulières aventures ; les divers sentiments qu'il éprouve, douleur et joie, espoir et crainte, font de lui un être qui vit et qui pense comme chacun de nous. On sait que Le Sage a tiré du roman de Lucien l'épisode de la caverne, au chapitre IV du premier livre de son *Gil Blas*.

6° *Éloquence : plaidoyers, éloges, paradoxes.* Tous les secrets de l'art oratoire étaient familiers à Lucien : il le prouve dans le *Maître de Rhétorique* et dans le *Lexiphane*, où il se moque, avec son bon sens et son goût ordinaires, de la fausse éloquence et du style ampoulé des déclamateurs. Au contraire, il indique dans *Nigrinus*, dans l'*Éloge de Démosthène* et dans *Hercule* quels sont les effets d'une parole franche et vraie, dont les accents convainquent les esprits et dont les traits pénètrent les cœurs. Son plaidoyer pour un *Fils déshérité* est un morceau plein d'éloquence dans une cause de pure invention. Les deux *Phalaris* sont un tour de force ingénieux pour justifier le tyran d'Agrigente. Le *Tyrannicide* soutient la thèse, admise chez les anciens, qu'il est permis de

tuer un usurpateur. L'*Éloge de la Patrie* a de l'éclat et de la chaleur : celui de la *Vie parasitique* est un paradoxe rempli d'un amusant persiflage : celui de la *Mouche* est un badinage, fort joli relevé d'observations délicates et d'une élégante finesse. Ces opuscules font regretter de n'avoir pas de véritables plaidoyers de Lucien.

7° *Sciences*. Un esprit curieux et observateur comme celui de Lucien ne pouvait manquer d'être au courant de toutes les connaissances de son temps : on voit, en effet, tantôt par une description, tantôt par une allusion, qu'il n'est étranger à aucune d'elles. Sa monographie de la Mouche, sa peinture d'un paon dans une prairie, celle des Dipsades, ces terribles serpents d'Afrique, ainsi qu'un grand nombre d'images, de comparaisons, de traits pittoresques, le montrent versé dans l'histoire naturelle. Le *Lexiphane*, le *Pseudosophe* et le *Plaidoyer devant les voyelles* prouvent qu'il possède à fond la grammaire et la philologie. Son traité de l'*Astrologie*, ou, pour mieux dire, de l'*Astronomie*, est un précis intéressant de cette science, à laquelle il rapporte beaucoup de fables de la mythologie grecque.

8° *Beaux-arts*. Parmi les connaissances que cultivait Lucien, les beaux-arts sont l'objet de sa prédilection marquée. Le *Bain* renferme une description intéressante d'un édifice thermal construit par l'architecte Hippias. On trouve dans l'opuscule *Sur un*

appartement tous les détails relatifs au luxe décoratif d'une demeure opulente. Les *Portraits* abondent en termes de comparaison empruntés aux chefs-d'œuvre des plus éminents statuaires de l'antiquité : on voit que Lucien en a fait une étude aussi intelligente que minutieuse. Il en est de même des tableaux qu'il a reproduits d'après les originaux, ou dessinés de génie : ils saisissent par la netteté parfaite du crayon, le brillant éclat et la vive fraîcheur du coloris. Où trouver rien de plus ravissant que l'analyse de la toile qui représente la Centauresse de Zeuxis, rien de plus gracieux, de plus suave que l'image des noces de Roxane et d'Alexandre ? On voit à Rome, au premier étage de la Farnésine, une restitution de ce tableau d'après le texte de Lucien : c'est une des meilleures œuvres de Razzi, dit le Sodoma, un des peintres de fresque les plus admirés du seizième siècle. Raphaël n'a pas dédaigné de composer sur le même motif une esquisse, qui est maintenant dans la galerie Borghèse, comme il a refait, dans un dessin que l'on voit au Louvre, le tableau d'Apelle d'Éphèse, décrit par Lucien dans son traité *De la Délation*.

A cette connaissance des différentes branches des arts pittoresques et plastiques Lucien joint celle de l'art musical. Plusieurs phrases de l'*Harmonide* indiquent qu'il en sait les ressources et les finesses.

Chez les anciens, la gymnastique et la danse avaient des rapports étroits avec la statuaire et l'art dramatique. L'*Anacharsis* de Lucien explique comment les exercices du gymnase entretiennent la beauté du

corps, la grâce virile des attitudes et de la démarche, et retrempe l'énergie du courage dans une généreuse émulation. La dissertation sur la *Danse* le fait voir initié à toutes les pratiques de la pantomime, à ce langage du geste exprimant les diverses passions de l'âme et mettant sous les regards les plus intimes pensées.

9° *Poésies*. Plusieurs épigrammes de l'*Anthologie* portent le nom de Lucien : elles sont, en général, assez bien tournées pour ajouter à sa réputation d'homme d'esprit celle de poète agréable. La *Tragi-comédie de la Goutte* est une parodie amusante, où le style pompeux de la tragédie et le lyrisme des chœurs sont appliqués d'une manière risible aux misères et aux douleurs d'un pauvre goutteux cloué sur son lit par un mal incurable.

Tel est l'ordre des compositions de Lucien qui se rencontrent dans notre nouveau recueil. Il est rédigé de manière à être placé graduellement entre les mains des élèves des classes de grammaire et des classes supérieures. Le choix des professeurs déterminera la partie qu'il conviendra de faire expliquer et traduire.

Eugène TALBOT.

MORCEAUX CHOISIS DE LUCIEN.

FAITS BIOGRAPHIQUES.

I.

LE SONGE OU LA VOCATION.

Lucien est mis en apprentissage chez son oncle le sculpteur. — Il brise maladroitement la tablette de marbre qu'on lui donne à tailler. — Battu par son oncle, il renonce à la profession. — La Sculpture et la Science lui apparaissent en songe. — Il accorde la préférence à la Science sur la Sculpture.

Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν, ἤδη τὴν ἡλικίαν πρόσθεος ὦν· ὁ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων ὅ,τι καὶ διδάξαιτό με. Τοῖς πλείστοις οὖν ἔδοξε παιδεία μὲν καὶ πόνου πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ δαπάνης οὐ σμικρᾶς, καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα¹ μικρά τε

1. Ἡμέτερα, s.-ent. χρήματα, nos biens, notre fortune.

εἶναι, καὶ ταχεῖάν τινα τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν· εἰ δέ τινα τέχνην τῶν βαναύσων τούτων ἐκμάθοιμι, τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἂν αὐτὸς ἔχειν τὰ ἀρκοῦντα παρὰ τῆς τέχνης, καὶ μηκέτι οἰκόςιτος εἶναι τηλικούτος ὢν. Δευτέρας οὖν σκέψεως ἀρχὴ προὔτεθη¹, τίς ἀρίστη τῶν τεχνῶν, καὶ βῆστη ἐκμαθεῖν, καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα, καὶ πρόχειρον ἔχουσα τὴν χορηγίαν καὶ διαρκῆ τὸν πόρον. Ἄλλου τοίνυν ἄλλην² ἐπαινοῦντος, ὡς ἕκαστος γνώμης ἢ ἐμπειρίας εἶχεν, ὁ πατήρ εἰς τὸν θεῖον³ ἀπιδὼν (παρῆν γὰρ ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος, ἄριστος ἔρμογλύφος εἶναι δοκῶν, καὶ λιθοξόος ἐν τοῖς μάλιστα εὐδόκιμος). «Οὐ θέμις, εἶπεν, ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν, σοῦ παρόντος· ἀλλὰ τοῦτον ἄγε, (δεῖξας ἐμέ), καὶ δίδασκε παραλαβὼν λίθων ἐργάτην ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοστήν καὶ ἔρμογλυφέα· δύναται γὰρ καὶ τοῦτο, φύσειός γε, ὡς οἶσθα, τυχῶν⁴ δεξιᾶς.» Ἐτεκμαίρετο δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς· ὁπότε γὰρ ἀφεθείην⁵ ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων⁶ ἂν τὸν κηρὸν, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νῆ Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, εικότως, ὡς ἐδόκουν τῷ πατρί· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον· τότε δὲ ἔπαινος ἐς τὴν εὐφυΐαν καὶ ταῦτα ἦν· καὶ χρηστάς

1. Προὔτεθη, 3e pers. sing. aor. 4 indic. pass. de προτίθημι, mettre en avant.

2. Ἄλλου... ἄλλην : l'un une profession, l'autre, une autre.

3. Θεῖον, oncle maternel.

4. Τυχῶν, nom. sing. masc.

aor. 2 partic. de τυγχάνω, obtenir.

5. Ἀφεθείην, 4te pers. sing. aor. 4 optat. pass. d'ἀφίημι, renvoyer, congédier.

6. Ἀποξέων, nomin. sing. masc. partic. présent de ἀποξέω, racler, polir.

εἶχον ἐπ' ἔμοι τὰς ἐλπίδας, ὡς ἐν βραχεῖ μαθήσομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς πλαστικῆς.

Ἄμα τε οὖν ἐπιτήδειος ἐδόκει ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι, καὶ γὰρ παρεδεδόμην τῷ θείῳ, μὰ τὸν Δί' οὐ σφόδρα τῷ πράγματι ἀχθόμενος· ἀλλὰ μοι καὶ παιδιάν τινα οὐκ ἀτερπῆ ἐδόκει ἔχειν, καὶ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐπίδειξιν, εἰ φαινοίμην θεοὺς τε γλύφω, καὶ ἀγαλμάτιά τινα μικρὰ κατασκευάζω ἐμαυτῷ τε κάκεινοις, οἷς προηρούμην¹. Καὶ τότε πρῶτον ἐκεῖνο καὶ σύνηθες τοῖς ἀρχομένοις ἐγίγνετο· ἐγκοπέα γὰρ τινά μοι δοὺς ὁ θεῖος, ἐκέλευσέ μοι ἡρέμα καθικέσθαι πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης. Σκληρότερον δὲ κατενεγκόντος ὑπ' ἀπειρίας, κατεάγη² μὲν ἡ πλάξ, ὁ δὲ ἀγανακτήσας, σκυτάλην τινὰ πλησίον κειμένην λαβὼν, οὐ πράως οὐδὲ προτρεπτικῶς μου κατήρξατο³, ὥστε δάκρυά μοι τὰ προοίμια τῆς τέχνης. Ἀποδράς⁴ οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνοῦμαι, συνεχῆς ἀνολολύζων, καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπλεως· καὶ διηγοῦμαι τὴν σκυτάλην, καὶ τοὺς μῶλωπας ἐδείκνυον· καὶ κατηγοροῦν πολλήν τινα ὠμώτητα, προσθεῖς ὅτι ὑπὸ φθόνου ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν ὑπερβάλλωμαι κατὰ τὴν τέχνην. Ἀγανακτησαμένης δὲ τῆς μητρὸς, καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νύξ ἐπῆλθε, κατέ-

1. Προηρούμην, 1re pers. sing. imparf. pass. de προαιρέω, choisir.

2. Κατεάγη, 3^e pers. sing. aor. 2 pass. de κατάγνυμι, briser.

3. Κατήρξατο, 3^e pers. sing. aor. moyen de κατάρχομαι. initier.

4. Ἀποδράς, nom. sing. masc. aor. 2 pass. de ἀποδιδράσκω, s'enfuir.

δαρθον¹ ἔτι ἐνδακρυς καὶ τὴν νύκτα ὄλην ἐννοῶν.
Τότε δὲ

θεῖός μοι ἐνούπνιον ἦλθεν ὄνειρος²
ἀμβροσίην διὰ νύκτα,

καὶ δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χεροῖν εἰλικόν με
πρὸς ἑαυτὴν ἑκατέρα μάλα βιαίως καὶ καρτερῶς·
μικροῦ³ γοῦν με διεσπάσαντο πρὸς ἀλλήλας φιλο-
τιμούμεναι· καὶ γὰρ ἄρτι μὲν ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει
καὶ παρὰ μικρὸν ὄλον εἶχέ με, ἄρτι δ' ἂν αὐθις ὑπὸ
τῆς ἑτέρας εἰχόμεν. Ἦν δὲ ἡ μὲν ἐργατικὴ, καὶ
ἀνδρική, καὶ αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τῷ χειρὶ τῶλον
ἀνάπλευς, διεζωσμένη τὴν ἐσθῆτα, τιτάνου κατα-
γέμουσα· ἡ δὲ ἑτέρα μάλα εὐπρόσωπος, καὶ τὸ
σχῆμα εὐπρεπῆς, καὶ κόσμιος τὴν ἀναβολήν. Τέλος
δ' οὖν ἐφιάσιν μοι δικάζειν ὅποτέρᾳ βουλοίμην συν-
εῖναι αὐτῶν. Προτέρα δὲ ἡ σκληρὰ ἐκείνη καὶ ἀν-
δρώδης ἔλεξεν·

« Ἐγὼ, φίλε παῖ, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμὶ, ἦν
χθὲς ἤρξω⁴ μαθάνειν, οἰκεία τέ σοι καὶ συγγενῆς
οἴκοθεν· ὃ τε γὰρ πάππος σου λιθοξόος ἦν, καὶ τῷ
θεῖῳ ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον δι' ἡμᾶς.
Εἰ δ' ἐθέλεις μὲν λήρων καὶ φληνάφων τῶν παρὰ
ταύτης ἀπέχεσθαι (δείξασα τὴν ἑτέραν), ἔπεσθαι δὲ
καὶ συνοικεῖν ἐμοὶ, πρῶτα μὲν θρέψῃ⁵ γεννικῶς, καὶ
τοὺς ὤμους ἔξεις καρτεροῦς, φθόνου δὲ παντὸς ἀλ-

1. Κατέδαρθον, 1re pers. sing. aor. 2 de καταδαρθάνω, s'endormir.

2. *Iliad.*, II, v. 56, 57.

3. Μικροῦ, peu s'em fallut, presque.

4. Ἦρξω, 2° pers. sing. aor. 1 indic. de ἀρχομαι, commencer.

5. Θρέψῃ, 2° pers. sing. fut. indic. pass. de τρέφω, nourrir.

λότριος¹ ἔση, καὶ οὐποτε ἄπει² ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπὼν· οὐδὲ ἐπὶ λόγοις, ἀλλ' ἐπ' ἔργοις, ἐπαινέσονται σε πάντες. Μὴ μουσαχθῆς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελές, μηδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πιναρόν· ἀπὸ γὰρ τοιούτων ὀρμώμενος καὶ Φειδίας ἐκεῖνος ἔδειξε τὸν Δία, καὶ Πολύκλειτος τὴν Ἥραν εἰργάσατο, καὶ Μύρων ἐπηνέθη, καὶ Πραξιτέλης³ ἔθαυμάσθη· προσκυνοῦνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. Εἰ δὴ τούτων εἰς γένοιο, πῶς μὲν οὐ κλεινὸς αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γένοιο; Ζηλωτὸν δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποδείξεις, περίβλεπτον δὲ ἀποφανεῖς καὶ τὴν πατρίδα.» Ταῦτα καὶ ἔτι τούτων πλείονα εἶπεν ἡ Τέχνη. Ἐπεὶ δ' ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ᾧδὲ πως·

« Ἐγὼ δὲ, ᾧ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ, ἤδη συνήθης σοι καὶ γνωρίμη. Ἠλίκα μὲν οὖν τάγαθὰ ποριῆ⁴ λιθοξόος γενόμενος, αὐτὴ προεῖρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔση, τῷ σώματι πονῶν, κἂν τούτῳ τὴν ἄπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανῆς μὲν αὐτὸς ὦν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ λαμβάνων, ταπεινὸς

1. Ἀλλότριος, étranger à, à l'abri de.

2. Ἄπει, 2e pers. sing. fut. indic. de ἀπειμι, être absent, étranger.

3. Phidias, célèbre sculpteur né à Athènes en 497, mort en 431 avant J. C., auteur de plusieurs statues de *Minerve*, du *Jupiter Olympien*, moitié ivoire et moitié or; du *fronton* et des *bas-reliefs* du Parthénon. — Polyclète d'Argos, contemporain et rival de Phidias, exécuta une statue colossale de Ju-

non. Une de ses statues était si parfaite qu'elle servait de *canon*, c'est-à-dire de *règle par excellence*. — Myron, contemporain de Phidias et de Polyclète, excella surtout à représenter les animaux. — Praxitèle, né à Athènes vers 360 avant J. C., mourut âgé d'environ quarante-vingts ans. Parmi ses nombreux ouvrages, on remarquait la *Vénus* de Cnide.

4. Ποριῆ, 2e pers. sing. fut. indic. moyen attique de πορίζομαι, se procurer.

τὴν γνώμην, εὐτελής δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος, οὔτε ἐχθροῖς φοβερός, οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός· ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης, καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἰς, αἰεὶ τὸν προύχοντα ὑποπτήσων, καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγὼ βίον ζῶν¹, καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὦν.

« Ἦν δ' ἐμοὶ πείθη, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα, καὶ πράξεις θαυμαστάς, καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα, καὶ πάντων, ὡς εἰπεῖν, ἔμπειρον ἀποφαίνουσα· καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σου κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, εὐσεβεία, πραότητι, ἐπεικειεία, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα ὀρμῇ· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος ὡς ἀληθῶς κόσμος. Λήσει² δέ σε οὔτε παλαιὸν οὐδὲν, οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει³ μετ' ἐμοῦ· καὶ ὅλως ἅπαντα, ὅποσα ἐστὶ, τά τε θεῖα τά τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακρὰν σε διδάξομαι.

« Καὶ ὁ νῦν πένης, ὁ τοῦ δεῖνος⁴, ὁ βουλευσάμενός τι περὶ ἀγεννοῦς οὔτω τέχνης, μετ' ὀλίγον ἅπασιν ζηλωτός καὶ ἐπίφθονος ἔσθι, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις εὐδοκιμῶν, καὶ ὑπὸ τῶν γένει καὶ πλούτῳ προύχόντων ἀποβλεπόμενος,

1. Λαγὼ βίον ζῶν, vivant de la vie d'un lièvre, c'est-à-dire d'une vie précaire et inquiète.

2. Λήσει, 3e pers. sing. fut. de λανθάνω, échapper.

3. Προόψει, 2e p. sing. fut. de προοράω, prévoir.

4. Ὁ τοῦ δεῖνος, gén. de δεῖνα, un tel : le fils de n'importe qui, d'un homme inconnu.

ἐσθῆτα μὲν τοιαύτην¹, ἀμπεχόμενος (δείξασα τὴν ἐαυτῆς· πάνυ δὲ λαμπρὰν ἐφόρει), ἀρχῆς δὲ καὶ προεδρίας ἀξιούμενος. Κἄν που ἀποδημῆς, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγνώως καὶ ἀφανῆς ἔσῃ· τοιαυτὰ σοι περιθήσω τὰ γνωρίσματα, ὥστε τῶν ὁρώντων ἕκαστος τὸν πλησίον κινήσας δείξει σε τῷ δακτύλῳ, Οὗτος ἐκεῖνος¹ λέγων. Ὁρᾷς τὸν Δημοσθένην ἐκεῖνον, τίνος υἱὸν² ὄντα ἐγὼ ἠλίκον ἐποίησα; Ὁρᾷς τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας υἱὸς ἦν; Ἄλλ' ὁμως αὐτὸν δι' ἐμὲ Φίλιππος³ ἑθεράπευσεν. Ὁ δὲ Σωκράτης⁴ καὶ αὐτὸς⁵ ὑπὸ τῆ ἑρμογλυφικῆ ταύτῃ τραφεῖς, ἐπειδὴ τάχιστα συνῆκε τοῦ κρείττονος, καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς ἠυτομόλησεν ὡς ἐμὲ⁶, ἀκούεις ὡς παρὰ πάντων ἄδεται; Ἀφείς⁷ δὲ σὺ τοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἀνδρας, καὶ πράξεις λαμπράς, καὶ λόγους σεμνοὺς, καὶ σχῆμα εὐπρεπές, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ ἔπαινον, καὶ προεδρίας, καὶ δύναμιν, καὶ ἀρχάς, καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοκιμεῖν, καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, χιτώνιον τε πιναρὸν ἐνδύσῃ, καὶ σχῆμα δουλοπρεπές ἀναλήψῃ, καὶ μοχλία, καὶ γλυφεῖα, καὶ κοπέας, καὶ κολαπτῆρας ἐν ταῖν χεροῖν ἔξεις, κάτω νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον, χαμαιπετῆς, καὶ χαμκίζῃλος, καὶ πάντα τρόπον ταπεινός· ἀνακύπτων δὲ οὐδέποτε,

1. Οὗτος ἐκεῖνος, c'est lui, le voilà!

2. Démosthène était fils d'un fabricant d'armes.

3. Philippe de Macédoine, avec des prévenances et de l'argent, gagna Eschine et Poppo à Démosthène.

4. Socrate avait commencé par être sculpteur, comme son père Sophronisque, et il avait fait un groupe des trois Grâces.

5. Καὶ αὐτὸς, lui aussi.

6. Ὡς ἐμέ, vers moi.

7. Ἀφείς, nomin. sing. aor. 2 part. act. de ἀφίημι, renvoyer.

οὐδὲ ἀνδρῶδες, οὐδὲ ἐλευθέριον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρυθμα καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρυθμος καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα πεφροντικῶς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποιῶν σεαυτὸν λίθων. »

Ταῦτα ἔτι λεγούσης αὐτῆς, οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων, ἀναστὰς ἀπεφηνάμην¹· καὶ τὴν ἄμορφον ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολιπὼν, μετέβαινον πρὸς τὴν Παιδείαν μάλα γεγηθῶς· καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη, καὶ ὅτι πληγὰς οὐκ ὀλίγας εὐθὺς ἀρχομένῳ μοι γθὲς ἐνετρίψατο. Ἡ δὲ ἀπολειφθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον ἠγανάκτει, καὶ τῷ χειρὶ συνεκρότει, καὶ τοὺς ὀδόντας συνέπριε· τέλος δὲ ὥσπερ τὴν Νιόβην² ἀκούομεν, ἐπεπήγει³, καὶ εἰς λίθον μετεβέβλητο. Ἡ ἐτέρα δὲ πρὸς με ἀπιδούσα· «Τοιγαροῦν ἀμείψομαί σε, ἔφη, τῆςδε τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκησας. Καὶ ἔλθῃ ἤδη, ἐπίβηθι τούτου τοῦ ὄχηματος, ὅπως εἰδῆς οἷα καὶ ἠλίκα, μὴ ἀκολουθήσας ἐμοί, ἀγνοήσῃν ἔμελλες. » Ἄρβεις δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ ἐπεσκοποῦν πόλεις, καὶ ἔθνη, καὶ δήμους· καὶ κάτωθεν ἀφορῶντες οἱ ἄνθρωποι ἐπήνοον καὶ μετ' εὐφημίας παρέπεμπον. Ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν, ἀντίπαις ἔτι ὢν καὶ ἐκταραχθεὶς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

(*Le Songe ou la vision.*)

1. Ἀπεφηνάμην, 1re pers. sing. aor. 1 indic. de ἀποφαίνομαι, se déterminer.

2. Niobé, fille de Tantale, ayant vu périr ses enfants sous les coups d'Apollon et de Diane,

fut pénétrée d'une douleur si profonde, que les dieux, par pitié, la changèrent en rocher.

3. Ἐπεπήγει, 3e pers. sing. plus-q.-parf. indic. de πήγνυμι, se durcir, se consolider.

II

FUSION DU DIALOGUE ET DE LA COMÉDIE.

L'originalité du genre adopté par Lucien est un mélange habile du Dialogue philosophique et de la Vieille Comédie.

Πτολεμαῖος¹ ὁ Λάγου δύο καινὰ ἐς Αἴγυπτον ἄγων, κάμηλόν τε Βακτριανὴν παμμέλαιναν καὶ δίχρωμον ἄνθρωπον, ὡς τὸ μὲν ἡμίτομον αὐτοῦ ἀκριβῶς μέλαν εἶναι τὸ δ' ἕτερον ἐς ὑπερβολὴν λευκόν, ἐπίσης δὲ μεμερισμένον, ἐς τὸ θέατρον συναγαγὼν τοὺς Αἴγυπτίους, ἐπεδείκνυτο αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ θεάματα, καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ταῦτα, τὴν κάμηλον καὶ τὸν ἡμίλευκον ἄνθρωπον· καὶ ὄρετο ἐκπλήξειν τῷ θεάματι. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν, καὶ ὀλίγου δεῖν ἔφυγον ἀναθορόντες, καίτοι χρυσῶ πᾶσα ἐκεκόσμητο, καὶ ἀλουργίδι ἐπέστρωτο, καὶ ὁ γαλινὸς ἦν λιθοκόλλητος, Δαρείου τινός, ἢ Καμῆύσου, ἢ Κύρου αὐτοῦ κειμήλιον· πρὸς δὲ τὸν ἄνθρωπον οἱ μὲν πολλοὶ ἐγέλων, οἱ δὲ τινες ὡς ἐπὶ τέρατι ἐμυσάττοντο· ὥστε ὁ Πτολεμαῖος συνιεί² ὅτι οὐκ εὐδοκιμεῖ ἐπ' αὐτοῖς, οὐδὲ θαυμάζεται ὑπὸ τῶν Αἴγυπτίων ἢ καινότης, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς τὸ εὐρυθμον καὶ τὸ εὐμορφον κρίνουσι, μετέστησεν αὐτὰ, καὶ οὐκέτι διὰ τιμῆς ἦγεν ὡς πρὸ τοῦ· ἀλλ' ἢ μὲν κάμηλος ἀπέθανεν ἀμελωμένη· τὸν ἄνθρωπον δὲ τὸν διττὸν Θεσπίδι,

1. Ptolémée II, Philadelphie. | sing. partic. présent de συν-
2. Συνιεί:, nomin. masc. | ἴημι, comprendre.

τῷ ἀλλήτῃ, ἐδωρήσατο, καλῶς ἀλλήσαντι παρὰ τὸν πότον.

Δέδοικα δὲ μὴ καὶ τοῦμόν¹ κάμηλος ἐν Αἰγυπτίοις ἦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὸν γαλινὸν ἔτι αὐτῆς θαυμάζωσι καὶ τὴν ἀλουργίδα· ἐπεὶ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν καλλίστοιον συγκεῖσθαι, Διζλόγου καὶ Κωμωδίας, οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη εἰς εὐμορφίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μῖξις ἐναρμόνιος καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γίγνοιτο.

Οὐ πάνυ γοῦν συνήθη καὶ φίλα ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ Διάλογος καὶ ἡ Κωμωδία· εἴ γε ὁ μὲν οἴκοι καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐν τοῖς περιπάτοις² μετ' ὀλίγων τὰς διατριβὰς ἐποιοεῖτο· ἡ δὲ παραδοῦσα τῷ Διονύσω³ ἑαυτὴν, θεάτρῳ ὠμίλει, καὶ ζυνέπαιζε, καὶ ἐγελωτοποιεῖ, καὶ ἐπέσκωπτε, καὶ ἐν ῥυθμῷ ἔβαινε πρὸς αὐλὸν ἐνίοτε, καὶ τὸ ὄλον, ἀναπαίστοις μέτροις ἐποχομένη⁴ τὰ πολλὰ, τοὺς τοῦ διαλόγου ἐταίρους ἐχλεύαζε, φροντιστὰς, καὶ μετεωρολέσχας, καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύουσα· καὶ μίαν ταύτην προαίρεσιν ἐπεποίητο, ἐκείνους ἐπισκώπτειν, καὶ τὴν Διονυσιακὴν ἐλευθερίαν καταχεῖν⁵ αὐτῶν, ἄρτι μὲν ἀεροβατῶντας δεικνύουσα, καὶ νεφελαις ζυγόντας, ἄρτι

1. Τοῦμόν pour τὸ ἐμόν, sous-ent. πρᾶγμα, mon affaire, mon discours, mes écrits.

2. Οἴκοι ... περιπάτοις, chez lui, et dans des promenades solitaires. Les dialogues des philosophes avaient lieu dans les jardins d'Académus, sous les ombrages du Lycée et sous le Portique du temple de Minerve.

3. Τῷ Διονύσω, à Bacchus.

Les représentations dramatiques se donnaient aux Dionysiaques, ou fêtes de Bacchus.

4. Ἀναπαίστοις μέτροις ἐποχομένη. Littéralement : voiturée sur des vers composés d'anapestes, c'est-à-dire de pieds formés de deux brèves et une longue.

5. Καταχεῖν, infin. prés. act. de καταχέω, répandre, verser sur.

δὲ ψυλλῶν πηδῆματα διαμετροῦντας, ὡς δῆθεν τὰ ἀέρια λεπτολογουμένους¹. Ὁ Διάλογος δὲ σεμνοτάτας ἐποιεῖτο τὰς συνουσίας² φύσεώς τε πέρι καὶ ἀρετῆς φιλοσοφῶν· ὥστε τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν εἶναι τὴν ἀρμονίαν, ἀπὸ τοῦ ὀξυτάτου εἰς τὸ βαρύτατον· καὶ ὅμως ἐτολμήσαμεν ἡμεῖς τὰ οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα ξυναγαγεῖν καὶ ξυναρμόσαι οὐ πάνυ πειθόμενα, οὐδ' εὐμαρῶς ἀνεγόμενα τὴν κοινωσίαν.

(*A quelqu'un qui lui avait dit : « Tu es un Prométhée dans tes discours. »*)

III

PROCÈS DE LUCIEN AVEC LA RHÉTORIQUE PAR DEVANT LA JUSTICE ET MERCURE.

Lucien est accusé d'avoir maltraité la Rhétorique et injurié le Dialogue. Cité par Mercure devant la Justice, il plaide sa cause et la gagne, malgré les efforts de ses adversaires.

ΕΡΜΗΣ, ΔΙΚΗ, ΡΗΤΟΡΙΚΗ, ΣΥΡΟΣ, ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

ΕΡΜ. Βούλει καὶ ταύτας γραφὰς ἀποκληρῶμεν, ὦ Δίκη, τὰς δύο πρώων ἀπενηνεγμένας³ κατὰ τοῦτου τοῦ ῥήτορος⁴.

1. Ce passage fait allusion aux moqueries des poètes comiques contre les philosophes, et particulièrement aux *Nuées* d'Aristophane, où Socrate, guindé en l'air dans un panier, discutait sur la nature du cresson et mesurait le saut d'une puce.

2. Τὰς συνουσίας, les entretiens, particulièrement ceux de Platon et de Xénophon.

3. Ἀπενηνεγμένας, acc. plur. féminin. parf. pass. de ἀποφέρω, déposez.

4. Ce rhéteur est Lucien, qui se met en scène sous le nom de Syrien.

ΔΙΚ· Δός¹ τὰς γραφάς.

ΕΡΜ. Ῥητορικὴ κακώσεως τῷ Σύρφ· Διάλογος· τῷ αὐτῷ, ὕβρεως².

ΔΙΚ· Τίς δαὶ οὗτός ἐστιν; Οὐ γὰρ ἐγγέγραπται τούνομα.

ΕΡΜ· Οὕτως ἀποκλήρου³, τῷ ῥήτορι τῷ Σύρφ· κωλύει γὰρ οὐδὲν, καὶ⁴ ἄνευ τοῦ ὀνόματος.

ΔΙΚ· Ἀποκλήρου ἕνδεκα τοὺς αὐτούς⁵ ἑκατέρω τῶν δικῶν.

ΡΗΤ· Τοῖς θεοῖς μὲν εὐχομαι ὅσῃν εὖνοιαν ἔχουσα διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξει μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα· ἔπειθ', ὅπερ ἐστὶ μάλιστα δίκαιον, τοῦτο παραστήσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, τὸν μὲν ἀντίδικον σιωπᾶν κελεύειν, ἐμὲ δὲ, ὡς προήρημαι καὶ βεβούλημαι, τὴν κατηγορίαν ἐᾶσαι ποιήσασθαι. Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τουτονὶ κομιδῇ μειράκιον ὄντα, βάρβαρον ἔτι τὴν φωνήν, καὶ μονονουχὶ κἀνδυν ἐνδεδυκότα εἰς τὸν Ἀσύριον τρόπον, περὶ τὴν Ἰωνίαν εὐροῦσα πλαζόμενον ἔτι, καὶ ὅ τι χρήσαιτο ἑαυτῷ οὐκ εἰδότα, παραλαβοῦσα ἐπαίδευσά· καὶ ἐπεὶ ἐδόκει μοι εὐμαθὲς εἶναι, καὶ ἀτενὲς ὄρᾳν ἐς ἐμὲ, ἀπολιποῦσα τοὺς ἄλλους, ὁπόσοι ἐμνηστεύοντό με, πλούσιοι, καὶ

1. Δός, 2° pers. aor. 2 impér. act. de δίδωμι, donner.

2. Κακώσεως... ὕβρεως. Ces génitifs sont régis par δίχην sous-entendu. La construction pleine de cette ellipse est Ῥητορικὴ ἐπάγει δίχην κακώσεως τῷ Σύρφ : la Rhétorique intente un procès à ce

Syrien pour mauvais traitements.

3. Ἀποκλήρου, 2° pers. prés. impér. act. de ἀποκληρώω, tirer au sort.

4. Καί, quoique.

5. Ἐνδεκα τοὺς αὐτούς, les onze mêmes juges pour les deux procès.

καλοὶ, καὶ λαμπροὶ τὰ προγονικὰ, τῷ ἀχαρίστῳ τούτῳ ἑμαυτὴν ἐνεγύησα¹, πένητι καὶ ἀφανεῖ καὶ νέῳ, προῖκα οὐ μικρὰν ἐπεσενεγαμμένη, πολλοὺς καὶ θαυμασίους λόγους. Εἴτ' ἀγαγοῦσα αὐτὸν εἰς τοὺς φυλέτας τοὺς ἑμοὺς, παρενέγραψα καὶ ἀστὸν ἀπέφηνα. Δόξαν² δὲ αὐτῷ περινοστεῖν, ἐπιδειξομένῳ τοῦ γάμου τὴν εὐποτημίαν, οὐδὲ τότε ἀπελείφθην³, ἀλλὰ πανταχοῦ ἐπομένη, ἄνω καὶ κάτω περιαιγομένη, καὶ κλεινὸν αὐτὸν καὶ αἰοίδιμον ἐποίουν, κατακασμοῦσα καὶ περιστέλλουσα. Καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας μέτρια· ἐς δὲ τὴν Ἰταλίαν ἀποδημῆσαι ἐθελήσαντι αὐτῷ, τὸν Ἴόνιον συνδιέπλευσα, καὶ τὰ τελευταῖα, μέχρι τῆς Κελτικῆς συναπάρασα, εὐπορεῖσθαι ἐποίησα. Καὶ μέχρι μὲν πολλοῦ πάντα μοι ἐπέιθετο καὶ συνῆν αἶε. Ἐπεὶ δὲ ἰκανῶς ἐπεσιτίσατο, καὶ τὰ πρὸς τὴν εὐδοξίαν εὐ ἔχειν αὐτῷ ὑπέλαβε, τὰς ὄφρως ἐπάρας καὶ μέγα φρονήσας, ἑμοῦ μὲν ἠμέλησε, μᾶλλον δὲ τέλεον εἶασεν, αὐτὸς δὲ τὸν γενειήτην⁴ ἐκεῖνον, τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὸν Διάλογον, Φιλοσοφίας υἱὸν εἶναι λεγόμενον, ὑπεραγαπήσας τούτῳ σύνεστι· καὶ οὐκ αἰσχύνεται, τὴν μὲν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἀνεταντῶν ἐν ἑμοὶ λόγων συντεμῶν, εἰς μικρὰ δὲ καὶ κομματικὰ ἐρωτήματα κατακλείσας ἑαυτὸν, καὶ ἀντὶ τοῦ λέγειν ὅ τι βούλεται μεγάλη τῇ φωνῇ, βραχεῖς

1. Ἐνεγύησα, 1re pers. sing. aor. indic. actif de ἐγνάω, fiancer, marier.

2. Δόξαν, acc. neutre partic. absolu de δοκεῖ, il paraît bon; littéral : bon lui paraissant; pour dire : quand il crut bon.

3. Ἀπελείφθην, 1re pers. sing. aor. 4th indic. pass. de ἀπολείπω, devancer, rester en arrière.

4. Τὸν γενειήτην, ce barbu. La barbe était le signe caractéristique des philosophes.

τινας λόγους ἀναπλέκων, καὶ συλλαβίζων, ἀφ' ὧν ἀθύροσ μὲν ἔπαινος ἢ κρότος πολὺς οὐκ ἂν ἀπαντή-
σειεν αὐτῷ, μειδιάμα δὲ παρὰ τῶν ἀκούοντων, καὶ
τὸ ἐπισεῖσαι τὴν χεῖρα ἐντὸς τῶν ὄρων, καὶ μικρὰ
ἐπινεῦσαι τῇ κεφαλῇ, καὶ ἐπιστενάξαι τοῖς λεγομέ-
νοις. Πῶς οὖν οὐκ ἀγάριστος οὗτος καὶ ἔνοχος τοῖς
περὶ τῆς κακώσεως νόμοις, ὅς τὴν νόμῳ γαμετὴν
ἀτίμως ἀπέλιπε. Εἶρηκα, ὧ ἄνδρες δικασταί·
ὕμεῖς δὲ, ἦν ἐς τὸν ἐμὸν τρόπον τῶν λόγων ἀπολο-
γεῖσθαι θέλη, τοῦτο μὲν μὴ ἐπιτρέπετε (ἄγνωμον
γὰρ ἐπ' ἐμέ τὴν ἐμὴν μάχαιραν ἀκοῶν), κατὰ δὲ
τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον τὸν Διάλογον οὗτος ἀπολογεῖ-
σθω, ἦν δύνηται.

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν ἀπίθανον· οὐ γὰρ οἶόν τε, ὧ
Ῥητορικῇ, μόνον αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ σχῆ-
μα τοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ ῥῆσιν¹ καὶ αὐτὸς εἰπάτω.

ΣΥΡ. Ἐπεὶ καὶ τοῦτο, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἡ
ἀντίδικος ἠγανάκτησεν, εἰ μακρῷ χρῆσομαι τῷ
λόγῳ, καὶ αὐτὸ τὸ δύνασθαι λέγειν παρ' ἐκείνης
λαβῶν, πολλὰ μὲν οὐκ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, τὰ κεφάλαια
δὲ αὐτὰ ἐπιλυσάμενος τῶν κατηγορηθέντων, ὑμῖν
ἀπολείψω σκοπεῖν περὶ ἀπάντων. Πάντα γὰρ, ὅποσα
διηγήσατο περὶ ἐμοῦ, ἀληθῆ ὄντα διηγήσατο· καὶ
γὰρ ἐπαίδευσεν, καὶ συναπεδήμησεν, καὶ ἐς τοὺς Ἑλλη-
νας ἐνέγραψε, καὶ κατὰ γε τοῦτο χάριν ἂν εἰδείην
τῷ γάμῳ. Δι' ἧς δὲ αἰτίας ἀπολιπὼν αὐτὴν ἐπὶ
τουτονί τὸν Διάλογον ἐτραπόμην ἀκούσατε, ὧ ἄν-
δρες δικασταί, καὶ με μὴδὲν τοῦ χρησίμου ἕνεκα

1. Ῥῆσιν, discours soutenu.

ψεύδεσθαι ὑπολάβητε. Ἐγὼ γὰρ ὄρων ταύτην οὐκ-
 ἔτι σωφρονοῦσαν, οὐδὲ ἐμμένουσαν ἐπὶ τοῦ κοσμίου
 σχήματος, οἷόν ποτε ἐσχηματισμένην ὁ Παιανιεὺς
 ἐκεῖνος¹ ἠγάγετο, κοσμουμένην δὲ καὶ τὰς τρί-
 χας εὐθετίζουσαν, καὶ φυκίον ἐντριβομένην, καὶ τῷ
 ὀφθαλμῷ ὑπογραφομένην, ὑπώπτειον εὐθύς καὶ παρ-
 εφύλαττον ὅποι τὸν ὀφθαλμὸν φέρει. Καὶ τὰ μὲν
 ἄλλα ἐῷ· καθ' ἑκάστην δὲ τὴν νύκτα ὁ μὲν στενω-
 πὸς ἡμῶν ἐνεπίμπλατο² μεθύοντων ἔραστῶν, κωμα-
 ζόντων ἐπ' αὐτήν, καὶ κοπτόντων τὴν θύραν, ἐνίῳν
 δὲ καὶ ἐσβιάζεσθαι σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τολμώντων.
 Αὐτὴ δὲ ἐγέλα, καὶ ἤδετο τοῖς δρωμένοις. Ὅπερ
 ἐγὼ μὴ φέρων, ἐν γειτόνων οἰκοῦντι τῷ Διαλόγῳ
 προσελθὼν, ἠξίου καταδεχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Ταῦτά
 ἐστίν, ἃ ἐγὼ τὴν Ῥητορικὴν μεγάλη ἠδίκησα. Καί-
 τοι, εἰ καὶ μηδὲν αὐτῇ τοιοῦτο ἐπέπρακτο, καλῶς
 εἶχέ μοι, ἀνδρὶ ἤδη τετταράκοντα ἔτη σχεδὸν γε-
 γονότι, θορύβων μὲν ἐκείνων καὶ δικῶν ἀπηλλάχθαι,
 καὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστὰς ἀτρεμεῖν ἔαν, τυ-
 ράννων κατηγορίας³ καὶ ἀριστέων ἐπαίνους ἐκφυ-
 γόντα, ἐς δὲ τὴν Ἀκαδημίαν ἢ ἐς τὸ Λύκειον⁴ ἐλ-

1 Ὁ Παιανιεὺς ἐκεῖνος, ἡ ἄνθρωπος de Péanée, Démotène, dont la naissance honore ce dème de l'Attique.

2 Ἐνεπίμπλατο, 3e pers. sing. imparf. de ἐπιπλάμαι, remplir.

3 Τυράννων κατηγορίας, accusations contre les tyrans : c'était une matière souvent donnée dans les écoles des rhéteurs.

4 L'Académie, du nom du

héros Académus, était un jardin de platanes et d'oliviers, aux portes d'Athènes, sur les bords du Céphise, où Platon réunissait ses élèves. Du lieu de la réunion le nom passa à l'école platonicienne. — Le Lycée, gymnase en dehors des murs d'Athènes, sur les bords de l'Ilissus, était le lieu d'enseignement d'Aristote : il est devenu le synonyme de la doctrine du maître.

θόντα, τῷ βελτίστῳ τούτῳ Διαλόγῳ συμπεριπατεῖν¹,
 ἡρέμα συνδιαλεγόμενος, τῶν ἐπαίνων καὶ κρότων
 οὐ δεομένους. Πολλὰ ἔχων εἰπεῖν, ἤδη παύσομαι·
 ὑμεῖς δὲ εὖορκον τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

ΔΙΚ. Τίς κρατεῖ;

ΕΡΜ. Πάσαις² ὁ Σύρος, πλὴν μιᾶς.

ΔΙΚ. Ῥήτωρ τις ἔοικεν εἶναι, ὁ τὴν ἐναντίαν
 θέμενος. Ὁ Διάλογος, ἐπὶ τῶν αὐτῶν λέγε· ὑμεῖς³
 δὲ περιμείνατε, διπλασίονα ἀποισόμενοι τὸν μισθὸν
 ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς δίκαις.

ΔΙΑΔ. Ἐγὼ δὲ, ὡς ἄνδρες δικασταὶ, μακροὺς μὲν
 ἀποτείνειν οὐκ ἂν ἐβουλόμην τοὺς λόγους πρὸς ὑμᾶς,
 ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, ὥσπερ εἴωθα⁴. Ὅμως δὲ, ὡς
 νόμος ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οὕτω ποιήσομαι τὴν κα-
 τηγορίαν, ἰδιώτης παντάπασι καὶ ἄτεχνος τῶν τοι-
 ούτων ὢν. Καί μοι τοῦτο ἔστω πρὸς ὑμᾶς τὸ προοί-
 μιον. Ἄ δὲ ἠδίκημαι καὶ περιύβρισμαι πρὸς τούτου,
 ταῦτά ἐστιν· ὅτι με, σεμνὸν τέως ὄντα, καὶ θεῶν τε
 πέρι, καὶ φύσεως, καὶ τῆς τῶν ὄλων περιόδου⁵ σχο-
 πούμενον, ὑψηλὸν ἄνω που τῶν νεφῶν ἀεροβατοῦντα⁶,
 ἔνθα ὁ μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων
 φέρεται, κατασπάσας αὐτὸς ἤδη κατὰ τὴν ἀψίδα
 πετόμενον, καὶ ἀναβαίνοντα ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ

1. Συμπεριπατεῖν, me promener avec : c'est du verbe περιπατεῖν que vient le nom des Péripatéticiens.

2. Πάσαις, sous-entendu ψηφοῖς, tous les suffrages.

3. Ὑμεῖς, vous : elle s'adresse aux juges.

4. Ὡσπερ εἴωθα, comme j'en ai l'habitude. Les dialogues phi-

losophiques, notamment ceux de Platon, sont coupés d'interrogations fréquentes et de petites phrases.

5. Τῆς τῶν ὄλων περιόδου, les révolutions de l'univers.

6. Ἀεροβατοῦντα, marchent en l'air : c'est un mot de Socrate dans les *Nuées* d'Aristophane, v. 226.

καὶ τὰ πτερὰ συντρίψας, ἰσοδίαιτον τοῖς πολλοῖς ἐποίησε. Καὶ τὸ μὲν τραγικὸν ἐκεῖνο καὶ σωφρονικὸν προσωπεῖον ἀφεῖλέ μου, κωμικὸν δὲ καὶ σατυρικὸν ἄλλο ἐπέθηκέ μοι, καὶ μικροῦ δεῖν γελοῖον. Εἴτά μοι ἐς τὸ αὐτὸ φέρων συγκαθεῖρξε τὸ σκῶμμα, καὶ τὸν ἴαμβον, καὶ κυνισμὸν, καὶ τὸν Εὐπολιν, καὶ τὸν Ἀριστοφάνην¹, δεινοὺς ἄνδρας ἐπικερτομησαί- τὰ σεμνά, καὶ χλευάσαι τὰ ὀρθῶς ἔχοντα. Τελευταῖον δὲ καὶ Μένιππὸν²· τινὰ τῶν παλαιῶν κυνῶν μάλα ὑλακτικὸν, ὡς δοκεῖ, καὶ κάρχαρον ἀνορούξας, καὶ τοῦτον ἐπεισήγαγέ μοι, φοβερόν τινα, ὡς ἀληθῶς, κύνα, καὶ τὸ δῆγμα ληθραῖον, ὅσω καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Πῶς οὖν οὐ δεινὰ ὕβρισμαί μηκέτ' ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος διαμένων, ἀλλὰ κωμωδῶν, καὶ γελοιοποιῶν, καὶ ὑποθέσεις ἀλλοκότους ὑποκρινόμενος αὐτῶ; Τὸ γὰρ πάντων ἀτοπώτατον, κρᾶσίν τινα παράδοξον κέκραμαι, καὶ οὔτε πεζός εἰμι, οὔτε ἐπὶ τῶν μέτρων βέβηκα, ἀλλὰ ἵπποκενταύρου³ δίκην, σύνθετόν τι καὶ ξένον φάσμα τοῖς ἀκούουσι δοκῶ.

ΕΡΜ. Τί οὖν πρὸς ταῦτα ἐρεῖς⁴, ὦ Σύρε;

ΣΥΡ. Ἀπροσδόκητον, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀγωνίζομαι παρ' ὑμῖν. Πάντα γοῦν μᾶλλον ἂν ἤλπισα, ἢ τὸν Διάλογον τοιαῦτα ἐρεῖν περὶ ἐμοῦ, ὃν παραλαβὼν ἐγὼ σκυθρωπὸν ἔτι τῆς πολλοῖς δοκοῦντα, καὶ ὑπὸ τῶν συνεχῶν ἐρωτήσεων

1. Poètes célèbres de la vieille comédie grecque.

2. Ménippe, poète cynique né à Gadara, dans la Cœlé-Syrie, florissait vers 80 ans avant J. C. Il est connu par ses

écrits satiriques. Lucien le met souvent en scène.

3. Hippocentaure, monstre moitié cheval et moitié homme.

4. Ερεῖς, 2e pers. sing. futur 2e indic. de λέγω, dire.

κατεσκληκότα, καὶ διὰ τοῦτο αἰδέσιμον μὲν εἶναι δοκοῦντα, οὐ πάντα δὲ ἡδὺν, οὐδὲ τοῖς πλήθεσι κεχαρισμένον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ γῆς βαίνειν εἶθισα ἐς τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον τρόπον· μετὰ δὲ, τὸν αὐχμὸν τὸν πολὺν ἀποπλύνας, καὶ μειδιᾶν καταναγκάσας, ἡδίω¹ τοῖς ὀρώσι παρεσκεύασα. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν κωμωδίαν αὐτῷ παρέζευξα, καὶ κατὰ τοῦτο πολλὴν οἱ² μηχανώμενος τὴν εὐνοίαν παρὰ τῶν ἀκουόντων, οἱ τέως τὰς ἀκάνθας τὰς ἐν αὐτῷ δεδιότες, ὥσπερ τὸν ἐχθρον, εἰς τὰς χεῖρας λαβεῖν αὐτὸν ἐφυλάττοντο. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδ' ἄπερ μάλιστα λυπεῖ αὐτὸν, ὅτι μὴ τὰ γλίσχρα ἐκεῖνα καὶ λεπτὰ κᾶθημαι πρὸς αὐτὸν σμικρολογούμενος, εἰ ἀθάνατος ἢ ψυχὴ, καὶ πόσας κοτύλας³ ὁ θεὸς, ὁπότε τὸν κόσμον κατεσκευάζετο, τῆς ἀμιγοῦς καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐχούσης οὐσίας ἐνέχεεν εἰς τὸν κρατῆρα ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐκεράννυτο, καὶ εἰ ἢ Ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἶδωλον, κολακειᾶς τὸ τέταρτον⁴. Χαίρει γὰρ, οὐκ οἶδ' ὅπως, τὰ τοιαῦτα λεπτολογῶν, καθάπερ οἱ τὴν ψῶραν ἡδέως κνώμενοι, καὶ τὸ φρόντισμα ἡδὺ αὐτῷ δοκεῖ. Ταῦτα δηλαδὴ καὶ παρ' ἐμοῦ ἀπαιτεῖ, καὶ τὰ πτερὰ ἐκεῖνα ζητεῖ, καὶ ἄνω βλέπει, τὰ πρὸ τοῖν ποδοῖν οὐχ ὀρῶν. Ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἔνεκα οὐκ ἂν, οἶμαι, μέμψαιτό μοι, ὡς θοιμάτιον τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν περισπάσας αὐτοῦ, βαρβαρικόν τι μετενέδυσα, καὶ ταῦτα βάρβαρος αὐτὸς

1. Ἡδίω, acc. masc. sing. pour ἡδίονα, plus agréable.

2. Οἱ, à lui.

3. Petite mesure de capacité

pour les liquides, équivalent à un quart de litre.

4. Critique du *Phédon*, du *Timée* et du *Gorgias* de Platon,

εἶναι δοκῶν¹. Ἡδίκουν γὰρ ἄν, τὰ τοιαῦτα εἰς αὐ-
τὸν παρανομῶν, καὶ τὴν πάτριον ἐσθῆτα λωποδυτῶν.
Ἀπολελόγημαι ὡς δυνατόν ἐμοὶ· ὑμεῖς δὲ ὁμοίαν
τῇ πάλαι τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

ΕΡΜ. Βαβαί, δέκα ὄλαις κρατεῖς. Ὁ γὰρ αὐτὸς
ἐκεῖνος ὁ πάλαι², οὐδὲ νῦν ὁμόψηφός ἐστι. Ἄλλ'
ὑμεῖς μὲν ἄπιτε ἀγαθῇ τύχῃ³. αὔριον δὲ τὰς λοι-
πὰς⁴ δικάσομεν.

(*La Double accusation.*)

où de sublimes vérités sont mé-
lées à des subtilités de langage.

1. Lucien se rend cette jus-
tice que, né Syrien, il a con-
servé au dialogue l'élégance et
l'atticisme des maîtres du genre.

2. Πάλαι, la première fois.

3. A la bonne fortune, comme
nous disons : A la grâce de
Dieu !

4. Sous-entendu δίκας, les
autres procès.

DIALOGUES DES DIEUX ET DIALOGUES DES MORTS.

I

Prométhée, enchaîné sur le Caucase par Mercure et par Vulcain, ministres de Jupiter, prouve qu'il a rendu service aux dieux en formant les hommes et en dérochant le feu du ciel. — Le supplice qu'il subit est injuste, et il attend son libérateur.

ΕΡΜΗΣ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ΕΡΜ. Ὁ μὲν Καύκασος, ὦ Ἥφαιστε, οὗτος, ᾧ τὸν ἄθλιον τουτονὶ Τιτᾶνα¹ προσηλῶσθαι δεήσει. Περισκοπῶμεν δὲ ἤδη κρημνόν τινα ἐπιτήδειον, εἴ που τῆς γιόνος τι γυμνόν ἐστίν, ὡς βεβαιότερον καταπαγῆ² τὰ δεσμὰ, καὶ οὗτος ἅπασι περιφανῆς ἢ κρεμᾶμενος.

ΠΡΟΜ. Ἄλλ' ὑμεῖς γοῦν, ὦ Ἥφαιστε καὶ Ἑρμῆ, κατελεήσατέ με παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχοῦντα.

ΕΡΜ. Ἄλλ' ὄρεγε τὴν δεξιάν· σὺ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, κατάκλειε καὶ προσήλου³, καὶ τὴν σφύραν ἐρ-

1. Τιτᾶνα. Les Titans, fils du Ciel et de la Terre, s'étaient révoltés contre Jupiter.

2. Καταπαγῆ, 3° pers. sing.

aor. 2 subj. pass. de καταπήγνυμι, consolider.

3. Προσήλου, 2e p. prés. ir. pér. act. de προσηλώω, cloué

ρωμένως κατάφερε. Δὸς καὶ τὴν ἐτέραν· κατειλήφθω εὖ μάλα καὶ αὐτή. Εὖ ἔχει. Καταπτήσεται δὲ ἤδη καὶ ὁ αἰετός, ἀποκερῶν τὸ ἦπαρ, ὡς πάντα ἔχοις ἀντὶ τῆς καλῆς καὶ εὐμηχάνου πλαστικῆς.

ΠΡΟΜ. ὦ Κρόνε, καὶ Ἰαπετὲ, καὶ σὺ, ὦ μη-
τερ, οἷα πέπονθα ὁ κακοδαίμων, οὐδὲν δεινὸν εἰρ-
γάσμενος;

ΕΡΜ. Οὐδὲν, ὦ Προμηθεῦ, δεινὸν εἰργάσω; ὅς
τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, πανουργότατα ζῶα, καὶ
μάλιστα γὰρ τὰς γυναῖκας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ τιμιώτα-
τον κτῆμα τῶν θεῶν τὸ πῦρ κλέψας, καὶ τοῦτο ἔδω-
κας τοῖς ἀνθρώποις. Τοσαῦτα δεινὰ εἰργασμένος,
φῆς μηδὲν ἀδικήσας δεδέσθαι;

ΠΡΟΜ. ὦ Εοικας, ὦ Ἑρμῆ, τὰ τοιαῦτά μοι προσ-
φέρειν, ἐφ' οἷς ἔγωγε τῆς ἐν Πρυτανείῳ¹ σιτήσεως,
εἰ τὰ δίκαια ἐγίγνετο, ἐτιμησάμην ἂν ἑμαυτῷ. Εἰ
γοῦν σχολή σοι, ἡδέως ἂν καὶ δικαιολογησάμην
ἕπερ τῶν ἐγκλημάτων, ὡς δεῖξαίμι ἄδικα ἐγνωκότα
περὶ ἐμοῦ τὸν Δία.

ΕΡΜ. Ἐκπρόθεσμον, ὦ Προμηθεῦ, τὴν ἔφεσιν
ἀγωνιῆ, καὶ ἐς οὐδὲν δέον· ὅμως δ' οὖν λέγε· καὶ
γὰρ ἄλλως περιμένειν ἀναγκαῖον, ἔστ' ἂν ὁ αἰετός
καταπτῆ² ἐπιμελησόμενός σου ἦπατος.

ΠΡΟΜ. Ἐγὼ μὲν, ἐπεὶ περὶ ἰκανὰ φῆς εἶναι τὰ
κατηγορημένα, πειράσομαι, ὡς ἂν οἴός τε ὦ³, διαλύ-
σασθαι τὰ ἐγκλήματα. Καὶ πρῶτον μὲν ἄκουσον τὰ

1. Πρυτανείω. Les Athé-
niens nourrissaient dans le Pry-
tanée les citoyens qui avaient
rendu de grands services à
l'Etat.

2. Καταπτῆ, 3° pers. sing.
aor. 2 subj. de καθίπταμα.,
descendre en volant.

3. ὦ, 1re p. sing. prés.
subj. d'εἶναι, être.

περὶ τῆς πλαστικῆς, καὶ ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησα. Τοῦτο δὲ, ὦ Ἑρμῆ, διττὴν ἔχον τὴν κατηγορίαν, οὐκ οἶδα καθ' ὁπότερον αἰτιᾶσθέ μου· πρότερα, ὡς οὐδὲ ὄλως ἐχρῆν τοὺς ἀνθρώπους γεγενῆσθαι, ἢ ὡς πεπλάσθαι μὲν ἐχρῆν, ἄλλον δὲ τινα καὶ μὴ τοῦτον ἐσχηματίσθαι τὸν τρόπον; Ἐγὼ δὲ ὁμῶς ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐρῶ· καὶ πρῶτόν γε, ὡς οὐδεμίᾳ τοῖς θεοῖς ἀπὸ τούτου βλάβη γεγένηται, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν βίον παραχθέντων, πειράσομαι δεικνύειν· ἔπειτα δὲ, ὡς καὶ συμφέροντα καὶ ἀμείνω αὐτοῖς ταῦτα παραπολὺ, ἢ εἰ ἐρήμην καὶ ἀπάνθρωπον συνέβαινε τὴν γῆν μένειν. Ἦν τοίνυν πάλαι τὸ θεῖον μόνον καὶ τὸ ἐπουράνιον γένος· ἡ γῆ δὲ, ἄγριόν τι χρῆμα καὶ ἄμορφον, ὕλαις ἅπασα, καὶ ταύταις ἀνημέροις, λάσιος· οὔτε δὲ βωμοὶ θεῶν, ἢ νεῶς· πόθεν δὲ ἄγαλμα, ἢ ξόανον, ἢ τι ἄλλο τοιοῦτο; Ἐγὼ δὲ, αἰεὶ γάρ τι προβουλεύω εἰς τὸ κοινόν, καὶ σκοπῶ ὅπως αὐξηθήσεται μὲν τὰ τῶν θεῶν, ἐνενόησα ὡς ἄμεινον εἶη, ὀλίγον ὅσον τοῦ πηλοῦ λαβόντα, ζῶα τινα συστήσασθαι, καὶ ἀναπλάσαι τὰς μορφὰς μὲν ἡμῖν αὐτοῖς προσεοικότα. Ταῦτά ἐστιν, ἃ μεγάλα ἐγὼ τοὺς θεοὺς ἠδίκηκα. Καὶ τὸ ζημίωμα ὄραξ ἡλίκον, εἰ ἐκ πηλοῦ ζῶα ἐποίησα, καὶ τὸ τέως ἀκίνητον εἰς κίνησιν ἤγαγον· καὶ, ὡς ἔοικε, τὸ ἀπ' ἐκείνου ἦττον θεοὶ εἰσιν οἱ θεοὶ, διότι καὶ ἐπὶ γῆς τινα θνητὰ ζῶα γεγένηται. Οὕτω γὰρ δὴ καὶ ἀγανακτεῖ ὁ Ζεὺς, ὥσπερ ἐλαττουμένων τῶν θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως. Ὅτι δὲ χρήσιμα ταῦτα γεγένηται τοῖς θεοῖς, οὕτως ἂν μάθοις, εἰ ἐπιβλέψειας τὴν γῆν οὐκέτι αὐχμηρὰν καὶ ἀκαλλῆ οὔσαν, ἀλλὰ πό-

λεσι, καὶ γεωργίαις, καὶ φυτοῖς ἡμέροις διακεκοσμημένην, καὶ τὴν θάλατταν πλεομένην, καὶ τὰς νήσους κατοικουμένας, ἀπανταχοῦ δὲ βωμοὺς καὶ θυσίας καὶ ναοὺς καὶ πανηγύρεις. Ἑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τῷ πολιτεύματι τούτῳ δέον, ἀνεσταυρώκατέ με, καὶ ταύτην μοι τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδώκατε τοῦ βουλεύματος. Ἄλλὰ κακοῦργοί τινες, φῆς, εἰσὶν ἐν αὐτοῖς. Παρ' ἡμῖν γὰρ οὐχὶ πολλὴ τούτων ἀφθονία; Ἔτι καὶ τοῦτο ἴσως φαίης ἂν, ὅτι ἀνάγκη πολλὰ ἡμᾶς ἔχειν πράγματα ἐπιμελουμένους αὐτῶν. Τί γὰρ ἂν ἐπράττομεν, οὐκ ἔχοντες ὧν προνοοῦμεν; Ἡργοῦμεν ἂν, καὶ τὸ νέκταρ ἐπίνομεν, καὶ τῆς ἀμβροσίας ἐνεφορούμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῦτα ἱκανά.

Ἦδη δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ, εἰ δοκεῖ, μετελεύσομαι, καὶ τὴν ἐπονείδιστον ταύτην κλοπὴν. Καὶ πρὸς θεῶν τοῦτό μοι ἀπόκριναι, μηδὲν ὀκνήσας· ἐστ' ὅ,τι ἡμεῖς τοῦ πυρὸς ἀπολωλέκαμεν, ἐξ οὗ καὶ παρ' ἀνθρώποις ἐστίν; Ὅπου γε καὶ εἰ τὸ πᾶν τοῦτο πῦρ ὑφελόμενος κατεκόμισα εἰς τὴν γῆν, μηδ' ὅλως τι αὐτοῦ καταλιπὼν, οὐ μέγαλα ὑμᾶς ἠδίκουν· οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς δεῖσθε αὐτοῦ, μήτε ῥιγοῦντες, μήτε ἔψοντες τὴν ἀμβροσίαν, μήτε φωτὸς ἐπιτεχνητοῦ δεόμενοι. Οἱ δὲ ἄνθρωποι καὶ εἰς τὰ ἄλλα μὲν ἀναγκαίῳ χρῶνται τῷ πυρὶ, μάλιστα δὲ εἰς τὰς θυσίας, ὅπως ἔχοιεν κνίσσῃν τὰς ἀγυιάς, καὶ τοῦ λιβανωτοῦ θυμιᾶν, καὶ τὰ μηρία καίειν ἐπὶ τῶν βωμῶν. Ὅρῳ δέ γε ὑμᾶς μάλιστα χαίροντας τῷ καπνῷ, καὶ τὴν εὐωχίαν ταύτην ἠδίστην οἰομένους, ὅπῃσιν εἰς τὸν οὐρανὸν ἡ κνίσσα παραγίγνηται α ἔλισσομένη περὶ

καπνῶ¹. » Ἐναντιωτάτη τοίνυν ἡ μέμψις ἂν γένοιτο αὐτῇ τῇ ὑμετέρα ἐπιθυμία.

ΕΡΜ. Οὐ ράδιον, ὦ Προμηθεῦ, πρὸς αὐτὰ γενναῖον σοφιστὴν ἀμιλλᾶσθαι· πλὴν ἀλλὰ ὤνησα, διότι μὴ καὶ ὁ Ζεὺς ταῦτα ἐπήκουσέ σου. Εὖ γὰρ οἶδα, ἕξ καὶ δέκα γῦπας ἂν ἐπέστησέ σοι τὰ ἔγκρατα ἐξαιρήσοντας. οὕτω δεινῶς αὐταῦ κατηγόρηκας, ἀπολογεῖσθαι δοκῶν. Ἐκεῖνο δέ γε θαυμάζω, ὅπως μάντις ὦν οὐ προεγίγνωσκας ἐπὶ τούτοις κολασθησόμενος.

ΠΡΟΜ. Ἐπιστάμην, ὦ Ἑρμῆ, καὶ ταῦτα μὲν, διότι δὲ ἀπολυθήσομαι αὐθις οἶδα, καὶ ἤδη γέ τις ἐκ Θηβῶν² ἀφίξεται οὐκ εἰς μακρὰν, κατατοξεύσων ὃν φῆς ἐπιπετήσεσθαι μοι τὸν ἀετὸν.

(*Prométhée ou le Caucase*).

II

Talents de Mercure au berceau. — A peine né, il est voleur, lutteur, musicien, et conducteur ailé des âmes aux Enfers.

ΔΗΟΔΩΝ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ΗΦΑΙ. Ἐώρακας, ὦ Ἄπολλον, τὸ τῆς Μαΐας βρέφος, τὸ ἄρτι τεχθὲν, ὡς καλὸν τέ ἐστι καὶ προσμειδιᾶ πᾶσι, καὶ δηλοῖ ἤδη ὡς μέγα τι ἀγαθὸν ἀποβησόμενον;

1. *Hiade*, I, v. 317. — 2. *Hercule*.

ΑΠ. Ἐκείνο τὸ βρέφος, ὃ Ἦφαιστε, ἦ μέγα ἀγαθόν, ὃ τοῦ Ἰαπετοῦ πρεσβύτερόν ἐστιν, ὅσον ἐπὶ τῇ πανουργίᾳ!

ΗΦΑΙ. Καὶ τί ἂν ἀδικῆσαι δύναίτο, ἀρτίτοκον ὄν;

ΑΠ. Ἐρώτα τὸν Ποσειδῶνα, οὗ τὴν τρίαίαναν ἔκλεψεν, ἢ τὸν Ἄρη· καὶ τούτου γὰρ ἐξείλκυσε λαθόν¹ τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἵνα μὴ ἐμαυτὸν λέγω, ὃν ἀφώπλισε τοῦ τόξου καὶ τῶν βελῶν.

ΗΦΑΙ. Τὸ νεογνὸν ταῦτα, ὃ μόλις ἔστηκε, τὸ ἐν τοῖς σπαργάνοις;

ΑΠ. Εἶση², ὃ Ἦφαιστε, ἦν σοι προσέληθ' ἄλλο.

ΗΦΑΙ. Καὶ μὴν προσῆλθεν ἤδη.

ΑΠ. Τί οὖν; Πάντα ἔχεις τὰ ἐργαλεῖα, καὶ οὐδὲν ἀπόλωλεν αὐτῶν;

ΗΦΑΙ. Πάντα, ὃ Ἄπολλον.

ΑΠ. Ὅμως ἐπίσκεψαι ἀκριβῶς.

ΗΦΑΙ. Νῆ Δία, τὴν πυράγραν οὐχ ὀρῶ.

ΑΠ. Ἄλλ' ὅψαι που ἐν τοῖς σπαργάνοις αὐτὴν τοῦ βρέφους.

ΗΦΑΙ. Οὕτως ὀξύχειρ ἐστί!

ΑΠ. Οὐ γὰρ ἤκουσας αὐτοῦ καὶ λαλοῦντος ἤδη στωμύλα καὶ ἐπίτροχα. Ὁ δὲ καὶ διακονεῖσθαι ἡμῖν ἐθέλει. Χθὲς δὲ προκαλεσάμενος τὸν Ἐρωτα κατεπάλαισεν εὐθύς, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑφελών³ τὸ πόδε⁴. εἶτα μεταξὺ ἐπαινούμενος, τῆς Ἀφροδί-

1. Λαθόν, au neutre, se rapportant à βρέφος.

2. Εἶση, 2e pers. sing. fut. indic. de οἶδα, savoir.

3. Ὑφελών, nominatif sing.

masc. aor. 2 participe de ὑφαίρω, saisir, s'emparer de.

4. Τὸ πόδε, acc. duel, les deux pieds. C'est ce qu'on appelle un croc-en-jambe.

της μὲν τὸν κροτὸν ἔκλεψε, προσπτύξαμένης αὐτὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ, τοῦ Διὸς δὲ, γελῶντος ἔτι, τὸ σκῆπτρον· εἰ δὲ μὴ βαρύτερος ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ πολὺ τὸ πῦρ εἶχε, κάκεινον ἂν ὑφείλετο.

ΗΦΑΙ. Γοργόν τινα τὸν παῖδα φῆς.

ΑΠ. Οὐ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ μουσικόν·

ΗΦΑΙ. Τῷ τοῦτο τεκμαίρεσθαι ἔχεις;

ΑΠ. Χελώνην που νεκρὰν εὐρών, ὄργανον ἀπ' αὐτῆς συνεπήξατο. Πήγεις γὰρ ἐναρμόσας καὶ ζυγώσας, ἔπειτα κολλάβους ἐμπήξας, καὶ μαγάδα ὑποθεῖς, καὶ ἐντεινάμενος ἑπτὰ χορδὰς, ἐμελώδει πάνυ γλαφυρόν, ὧ Ἥφαιστε, καὶ ἐναρμόνιον, ὡς καὶ αὐτῷ φθονεῖν, πάλαι κιθαρίζειν ἀσκοῦντα. Ἐλεγε δὲ ἡ Μαῖα¹, ὡς μηδὲ μένοι τὰς νύκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ περιεργίας ἄχρι τοῦ ἄδου κατίοι, κλέψων τι κάκειθεν δηλαδῆ. Ὑπόπτερος δ' ἐστὶ, καὶ ῥάβδον τινὰ πεποιήται θαυμασίαν² τὴν δύναμιν, ἣ ψυχαγωγεῖ καὶ κατάγει τοὺς νεκρούς.

ΗΦΑΙ. Ἐγὼ ἐκείνην ἔδωκα αὐτῷ παίγιον εἶναι.

ΑΠ. Τοιγαροῦν ἀπέδωκέ σοι τὸν μισθόν, τὴν πυράγραν.

ΗΦΑΙ. Εὖ γε ὑπέμνησας· ὥστε βαδιοῦμαι ἀποληψόμενος αὐτὴν, εἴ που, ὡς φῆς, εὐρεθείη ἐν τοῖς σπαργάνοις.

(7e Dialogue des dieux.)

1. Fille d'Atlas et de Pléione : c'est la mère de Mercure et l'aînée des Pléiades.

2. Θαυμασίαν (s. -ent. κατὰ) τὴν δύναμιν, merveilleuse de puissance.

III

Minerve sort tout armée de la tête de Jupiter, que
Vulcain a fendue d'un coup de hache.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΖΕΥΣ.

ΗΦΑΙ. Τί με, ὦ Ζεῦ, δεῖ ποιεῖν; Ἦκω γάρ, ὡς ἐκέλευσας, ἔχων τὸν πέλεκυν ὀξύτατον, εἰ καὶ λίθον δέοι μιᾷ πληγῇ διακόψαι¹.

ΖΕΥΣ. Εὐ γε, ὦ Ἥφαιστε· ἀλλὰ δῖέλέ μου τὴν κεφαλὴν, ἐς δύο κατενεγκῶν.

ΗΦΑΙ. Πειρᾶ μου; ἢ μέμνησας²; Πρόσταττε δ' οὖν τάληθές, ὅπερ θέλεις σοι γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' αὐτὸ, διαιρεθῆναί μοι τὸ κρανίον. Εἰ δὲ ἀπειθήσεις, οὐ νῦν πρῶτον ὀργιζομένου πειράσῃ³. Ἀλλὰ γρῆ καθικνεῖσθαι παντὶ τῷ θυμῷ, μηδὲ μέλλειν· ἀπόλλυμαι γὰρ ὑπὸ τῶν ὠδίνων, αἱ μοι τὸν ἐγκέφαλον ἀναστρέφουσιν.

ΗΦΑΙ. Ὅρα, ὦ Ζεῦ, μὴ κακὸν τι ποιήσωμεν· ὄξυς γὰρ ὁ πέλεκυς ἐστί, καὶ οὐκ ἀναιμωτὶ μνιώσεται σε.

ΖΕΥΣ. Κατένεγκε μόνον, ὦ Ἥφαιστε, θαρρῶν. Οἶδα τὸ συμφέρον.

ΗΦΑΙ. Ἄκων μὲν, κατοίσω δὲ· τί γὰρ χρὴ ποιεῖν σοῦ κελεύοντος; Τί τοῦτο; Κόρη ἔνοπλος! Μέγα, ὦ Ζεῦ, κακὸν εἶχες ἐν τῇ κεφαλῇ. Εἰκότως

1. Διακόψαι, aor. 1 inf. act. de διακόπτω, couper, fendre.

2. Μέμνησας, 2e pers. sing. parf. ind. de μαινομαι, être fou.

3. Οὐ νῦν.... πειράσῃ, tu

éprouveras une seconde fois ma colère. Vulcain naissant avait reçu de Jupiter un coup de pied, qui l'avait fait rouler de l'Olympe dans l'île de Lemnos.

γούν ὀξύθυμος ἦσθα, τηλικαύτην ὑπὸ τῇ μήνιγγι παρθένον ζωογονῶν, καὶ ταῦτα ἔνοπλον. Ἦ που στρατόπεδον, οὐ κεφαλὴν ἐλελήθεις ἔχων. Ἦ δὲ πηδᾶ καὶ πυρριχίζει¹, καὶ τὴν ἀσπίδα τινάσσει, καὶ τὸ δόρυ πάλλει, καὶ ἐνθουσιᾶ· καὶ τὸ μέγιστον, καλὴ πᾶνυ γεγένηται ἐν βραχεῖ· γλαυκῶπις μὲν, ἀλλὰ κοσμεῖ καὶ τοῦτο ἢ κόρυς.

(8e Dialogue des dieux.)

IV

Jupiter apaise une querelle entre Hercule et Esculaps, qui se disputent une préséance à la table des dieux.

ΖΕΥΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ, ΗΡΑΚΛΗΣ.

ΖΕΥΣ. Παύσασθε, ὦ Ἀσκληπιέ καὶ Ἡράκλειε, ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους, ὡσπερ ἄνθρωποι. Ἀπρεπῆ γὰρ ταῦτα, καὶ ἀλλότρια τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, τουτονὶ τὸν φαρμακία προκατακλίνεσθαί μου;

ΑΣΚ. Νῆ Δία· καὶ ἀμείνων γὰρ εἰμι.

ΗΡΑ. Κατὰ τί, ὦ ἐμβρόντητῃ; Ἦ διότι σε ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσεν, ἃ μὴ θέμις ποιῶντα², νῦν δὲ κατ' ἔλεον αὐθις ἀθανασίας μετείληφας³;

ΑΣΚ. Ἐπιέλησαι⁴ γὰρ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλειε, ἐν τῇ Οἴτῃ καταφλεγείς, ὅτι μοι ὄνειδίζεις τὸ πῦρ;

1. La pyrrhique était une danse militaire.

2. Il avait ressuscité Hippolyte.

3. Μετείληφας, 2e pers. sing.

parf. indic. de μεταλαμβάνω, obtenir.

4. Ἐπιέλησαι, 2e pers. sing. fut. antér. indic. de ἐπιλαμβάνομαι, oublier.

ΗΡΑ. Οὐκ οὖν ἴσα καὶ ὅμοια βεβίωται ἡμῖν· ὃς Διὸς μὲν υἱὸς εἰμι, τσαῦτα δὲ πεπόνηκα, ἐκκαθαίρων τὸν βίον¹, θηρία καταγωνιζόμενος, καὶ ἀνθρώπους ἵβριστὰς τιμωρούμενος. Σὺ δὲ ριζοτόμος εἶ, καὶ ἀγύρτης, νοσοῦσι μὲν ἴσως ἀνθρώποις χρήσιμος ἐπιθήσει τῶν φαρμάκων, ἀνδρῶδες δὲ οὐδὲν ἐπίδεδειγμένος.

ΑΣΚ. Εὖ λέγεις, ὅτι σου τὰ ἐγκαύματα ἰασάμην, ὅτε πρῶην ἀνῆλθες ἡμίφλεκτος, ὑπ' ἀμφοῖν διεφθαρμένος τὸ σῶμα, καὶ τοῦ χιτῶνος, καὶ μετὰ τοῦτο τοῦ πυρός· ἐγὼ δὲ εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὔτε ἐδούλευσα ὥσπερ σὺ, οὔτε ἔξαινον ἔρια ἐν Λυδία, πορφυρίδα ἐνδεδυκώς, καὶ παιόμενος ὑπὸ τῆς Ὀμφάλης χρυσῷ σανδάλῳ· ἀλλ' οὐδὲ μελαγχολήσας ἀπέκτεινα τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα².

ΗΡΑ. Εἰ μὴ παύσῃ λóιδρορούμενός μοι, αὐτίκα μάλα εἴσῃ ὡς οὐ πολὺ σε ὀνήσει ἡ ἀθανασία, ἐπεὶ ἀράμενός σε ρίψω ἐπὶ κεφαλὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε μηδὲ τὸν Παιήονα³ ἰάσασθαί σε τὸ κρανίον συντριβέντα.

ΖΕΥΣ. Παύσασθε, φημί, καὶ μὴ ἐπιταράττετε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ἢ ἀμφοτέρους ἀποπέμψομαι ὑμᾶς τοῦ ξυμποσίου. Καίτοι εὐγνώμων, ὦ Ἡράκλεις, προκατακλίνεσθαί σου τὸν Ἀσκληπιὸν, ἄτε καὶ πρότερον ἀποθανόντα.

(13° Dialogue des dieux.)

1. Τὸν βίον, la société, l'humanité.

2. Mégare, fille de Créon, roi de Thèbes, tuée par Hercule dans un moment de fureur.

3. Paiéon ou Péan, surnom d'Apollon, considéré comme médecin des dieux. — On donne parfois le nom de Péan à un chant en l'honneur d'Apollon.

V

Jupiter reproche au Soleil d'avoir confié la conduite de son char à Phaéton, qui l'a fait verser.

ZEYΣ, HAIIOΣ.

ZEYΣ. Οἷα πεποίηκας, ὦ Τιτάνων κάκιστε; Ἀπολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῆ ἅπαντα, μειρακίῳ ἀνοήτῳ πιστεύσας τὸ ἄρμα, ὃς τὰ μὲν κατέφλεξε, πρόσγειος ἐνεχθεὶς, τὰ δὲ ὑπὸ κρύους διαφθαρῆναι ἐποίησε, πολὺ αὐτῶν ἀποσπάσας τὸ πῦρ· καὶ ὄλωσ οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνετάραξε καὶ ξυνέχεε· καὶ εἰ μὴ ἐγὼ, ξυνεὶς τὸ γιγνόμενον, κατέβαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων ἐπέμεινεν ἄν· τοιοῦτον ἡμῖν ἠνίοχον τὸν καλὸν ἐκεῖνον καὶ διφρηλάτην ἐκπέπομφας.

HAIIOΣ. Ἡμάρτον, ὦ Ζεῦ· ἀλλὰ μὴ χαλέπαινε, εἰ ἐπέισθην υἱῷ πολλὰ ἱκετεύοντι. Πόθεν γὰρ ἂν καὶ ἤλπισα τηλικούτο γενήσεσθαι κακόν;

ZEYΣ. Οὐκ ἤδεις ὅσης ἐδεῖτο ἀκριβείας τὸ πρᾶγμα, καὶ ὡς, εἰ βραχὺ τις ἐκβαίη τῆς ὁδοῦ, οἴχεται πάντα; Ἡγνόεις δὲ καὶ τῶν ἵππων τὸν θυμὸν, ὡς δεῖ ξυνέχειν ἀνάγκη τὸν χαλινόν;

HAIIOΣ. Πάντα μὲν ἠπιστάμην ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο ἀντεῖχον ἐπὶ πολὺ, καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῷ τὴν ἔλασιν· ἐπεὶ δὲ κατελιπάρησε δακρῶν, καὶ ἡ μήτηρ Κλυμένη¹ μετ' αὐτοῦ, ἀναβιβάσάμενος ἐπὶ τὸ ἄρμα ὑπεθέμην, ὅπως μὲν χρῆ βεβηκέναι αὐ-

1. Clymène, fille de l'Océan et de Téthys.

τὸν, ἐφ' ὅποσον δὲ ἐς τὸ ἄνω ἀφέντα ὑπερενεχθῆναι, εἶτα ἐς τὸ κάταντες αὐθις ἐπινεύειν· εἶπον δὲ καὶ ἡλίκος ὁ κίνδυνος, εἰ μὴ ὀρθὴν¹ ἐλαύνοι. Ὁ δὲ, παῖς γὰρ ἦν, ἐπιβὰς τοσοῦτου πυρὸς, καὶ ἐπικύψας ἐς βάθος ἀχανές, ἐξεπλάγη, ὡς τὸ εἰκός. Οἱ δὲ ἵπποι, ὡς ἤσθοντο οὐκ ὄντα ἐμὲ τὸν ἐπιβεβηκότα, καταφρονήσαντες τοῦ μειρακίου, ἐξετράποντο τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ἐποίησαν. Ὁ δὲ τὰς ἡνίας ἀφείς, οἶμαι δεδιὼς μὴ ἐκπέσῃ αὐτός, εἶχετο τῆς ἄντυγος. Ἀλλὰ ἐκεῖνός τε ἤδη ἔχει τὴν δίκην, κάμοι, ὦ Ζεῦ, ἱκανὸν τὸ πένθος.

ΖΕΥΣ. Ἰκανὸν λέγεις, τοιαῦτα τολμήσας; Νῦν μὲν οὖν συγγνώμην ἀπονέμω σοι· ἐς δὲ τὸ λοιπὸν, ἦν τι ὅμοιον παρανομήσης, ἢ τινα τοιοῦτον σεαυτοῦ διάδοχον ἐκπέμψης, αὐτίκα εἶση ὅποσον τοῦ σοῦ πυρὸς ὁ κεραυνὸς πυρωδέστερος.

(25e Dialogue des Dieux.)

VI

Cyniscus prouve à Jupiter que la puissance des dieux est annulée par celle du Destin.

ΚΥΝΙΣΚΟΣ, ΖΕΥΣ.

ΚΥΝΙΣΚΟΣ. ὦ Ζεῦ, ἀνέγνων δῆλον ὅτι καὶ σὺ τὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ποιήματα· εἶπέ οὖν μοι εἰ ἀληθὴ ἐστίν, ἃ περὶ τῆς Εἰμαρμέ-

.1. Ὀρθὴν, sous-entendu κατὰ ὁδόν, suivant la ligne droite.

νης καὶ τῶν Μοιρῶν ἐκεῖνοι ἐρραψωδῆκασιν, ἄφουκτα εἶναι ὅποσα ἂν αὐταὶ ἐπινήσωσι γενομένῳ ἐκάστῳ.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάνυ ἀληθῆ ταῦτα. Οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ὃ τι μὴ αἱ Μοῖραι διατάττουσιν· ἀλλὰ πάντα, ὅποσα γίγνεται, ὑπὸ τῷ τούτων ἀτράκτῳ στρεφόμενα, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἕκαστον ἐπικεκλωσμένην ἔχει τὴν ἀπόβασιν, καὶ οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

ΚΥΝ. Ἡ Εἰμαρμένη τοίνυν καὶ ἡ Τύχη (πολυθρύλλητοι γὰρ καὶ αὐταὶ), τίνες πότ' εἰσὶ, καὶ τί δύναται αὐτῶν ἑκατέρα; Πότερον τὰ ἴσα ταῖς Μοῖραις, ἢ τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνας; Εἰ γὰρ οὕτως αἱ Μοῖραι κρατοῦσι, καὶ οὐδὲν ἂν ὑπ' οὐδενὸς ἀλλαγήη τῶν ἀπαξ δοξάντων αὐταῖς, τίνος ἔνεκα ὑμῖν οἱ ἀνθρώποι θύομεν, καὶ ἐκατόμβας προσάγομεν, εὐχόμενοι γενέσθαι ἡμῖν παρ' ὑμῶν τάγαθά; Οὐχ ὄρω γὰρ ὃ τι ἂν ἀπολαύσαιμεν τῆς ἐπιμελείας ταύτης, εἰ μῆτε τῶν φαύλων ἀποτροπὰς εὐρέσθαι δυνατόν ἡμῖν ἐκ τῶν εὐχῶν, μῆτε ἀγαθοῦ τινος θεοσδότου ἐπιτυχεῖν.

ΖΕΥΣ. Οἶδα ὅθεν σοὶ τὰ κομψὰ ταῦτα ἐρωτήματά ἐστι, παρὰ τῶν κηταράτων σοφιστῶν, οἱ μὴδὲ προνοεῖν ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπων φασίν.

ΚΥΝ. Οὐ μὰ τὸν τῆς Κλωθοῦς ἄτρακτον, ὦ Ζεῦ. Πάντα φῆς καὶ σὺ ἐκ τῶν Μοιρῶν γίγνεσθαι;

ΖΕΥΣ. Φημί γάρ.

ΚΥΝ. Ὑμῖν δὲ δυνατόν ἀλλάττειν ταῦτα καὶ ἀνακλώθειν;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΚΥΝ. Ἰκανὸν τοῦτο, εἰ καὶ σὺ φῆς ἐπὶ μηδενὶ

χρησίμω γίγνεσθαι τὰς θυσίας, εὐγνωμοσύνη δέ τι-
τῶν ἀνθρώπων τιμώντων τὸ βέλτιον.

ΖΕΥΣ. Ὅραξ; ταῦτ' ἤδη ὑβριστικά, ὦ Κυ-
νίσκε, φῆς· καὶ σοί ποτε μεταμελήσει αὐτῶν. Οὐκ
ἔλεγον, ὡς ἄρα ἐκείνων τις εἶ τῶν ἀναιρούντων τὴν
πρόνοιαν τῷ λόγῳ;

ΚΥΝ. Οὐκ ἐμὸν τοῦτο, ἀλλὰ σὺ μικρὸν ἔμπρο-
σθεν ἔφησθα τὰς Μοίρας εἶναι τὰς πάντα ἐπιτελού-
σας, ἐκτὸς εἰ μὴ μεταμέλει σοι ἐκείνων, καὶ μετα-
τίθεσαι κῶθις τὰ εἰρημένα, καὶ ἀμφισβητεῖτε τῆς
ἐπιμελείας, παρωσάμενοι τὴν Εἰμαρμένην.

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἡ Μοῖρα δι' ἡμῶν
ἕκαστα ἐπιτελεῖ.

ΚΥΝ. Μανθάνω ὑπηρετᾶται καὶ διάκονοί τινες τῶν
Μοιρῶν εἶναι φατε. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκείναι
ἂν εἶεν αἱ προνοοῦσαι, ὑμεῖς δὲ ὡς περ σκευὴ τινὰ
καὶ ἐργαλεῖά ἐστε αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Πῶς λέγεις;

ΚΥΝ. Ὡς περ, οἶμαι, καὶ τὸ σκέπαρνον τῷ τέ-
κτονι καὶ τὸ τρύπανον συνεργεῖ μὲν τι πρὸς τὴν τέ-
χνην, οὐδεὶς δὲ ἂν εἴποι ὡς ταῦτα ὁ τεχνίτης ἐστίν,
οὐδ' ἡ ναῦς ἔργον τοῦ σκεπάρνου ἢ τοῦ τρυπάνου,
ἀλλὰ τοῦ ναυπηγοῦ· ἀνάλογον τοίνυν, ἡ μὲν ναυ-
πηγομένη ἕκαστα ἡ Εἰμαρμένη ἐστίν· ὑμεῖς δὲ ἄρα
τρύπανα καὶ σκέπαρνά ἐστε τῶν Μοιρῶν· καὶ, ὡς
ἔσκειν, οἱ ἄνθρωποι, θέον τῇ Εἰμαρμένῃ θύειν καὶ
παρ' ἐκείνης αἰτεῖν τάγαθὰ, οἱ δὲ ἐφ' ὑμᾶς ἴασι,
προσόδοις καὶ θυσίαις γεραίροντες.

ΖΕΥΣ. Σὺ δ' ἤδη, ὦ Κυνίσκε, οὐδὲ τὰς Μοί-
ρας τιμᾶσθαι πρὸς τῶν ἀνθρώπων ἀξίους, ἀλλ'

ἔοικας ἅπαντα συγγεῖν προαιρεῖσθαι. Ἡμεῖς δὲ, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου ἕνεκα, τοῦγε μαντεύεσθαι καὶ προμηνύειν ἕκαστα τῶν ὑπὸ τῆς Μοίρας κεκυρωμένων δικαίως τιμώμεθα ἄν.

ΚΥΝ. Τὸ μὲν ὄλον, ἄχρηστον, ὦ Ζεῦ, προειδέναι τὰ μέλλοντα, οἷς γε τὸ φυλάξασθαι αὐτὰ παντελῶς ἀδύνατον· ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς ὁ προμαθὼν ὅτι ὑπ' αἰχμῆς σιδηρᾶς τεθνήξεται, δύναται ἄν ἐκφυγεῖν τὸν θάνατον ἐγκλεισάμενος ἑαυτὸν· ἀλλ' ἀδύνατον· ἐξάξει γὰρ αὐτὸν ἡ Μοῖρα κυνηγετήσοντα, καὶ παραδώσει τῇ αἰχμῇ· καὶ ὁ Ἄδραστος ἐπὶ τὸν σὺν ἀφείς τὴν λόγγην, ἐκείνου μὲν ἀμαρτήσεται, φονεύσει δὲ τὸν Κροῖσου παῖδα¹, ὡς ἄν ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς τῶν Μοιρῶν φερομένου τοῦ ἀκοντίου ἐπὶ τὸν νεανίσκον.

ΖΕΥΣ. Ἡμῖν δὲ οὐδὲν ἀπολείπεις, ἀλλὰ μάτην θεοὶ ἐσμεν, οὔτε πρόνοιάν τινα ἐσφερόμενοι ἐς τὰ πράγματα, οὔτε τῶν θυσιῶν ἄξιοι, καθάπερ τρύπανα ὡς ἀληθῶς καὶ σκέπαρνα; Καὶ μοι δοκεῖς εἰκότως μου καταφρονεῖν, ὅτι κεραυνὸν, ὡς ὄρας, διηκυλωμένος ἀνέχομαί σε τοσαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντα.

ΚΥΝ. Βάλλε, ὦ Ζεῦ, εἴ μοι κεραυνῷ πληγῆναι εἰμάρται, καὶ σε οὐδὲν αἰτιάσομαι τῆς πληγῆς, ἀλλὰ τὴν Κλωθῶ τὴν διὰ σοῦ τιτρώσκουσαν· οὐδὲ γὰρ τὸν κεραυνὸν αὐτὸν φαίην ἄν μοι αἴτιον γενέσθαι τοῦ τραύματος. Πλὴν ἐκεῖνό γε ὑμᾶς ἐρήσομαι,

1. Ce fils de Crésus s'appelait Atys. — Voyez cette histoire | dans Hérodote, I, 34-45, et dans Valère Maxime, I, vii, 3 ext.

καὶ σέ καὶ τὴν Εἰμαρμένην· σὺ δέ μοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνης ἀπόκριναι· ἀνέμνησας γάρ με ἀπειλήσας¹. Τί δήποτε τοὺς ἱεροσούλους καὶ ληστὰς ἀφέντες, καὶ τοσούτους ὕβριστάς καὶ βιαίους καὶ ἐπιόρκους, δρῶν τινα πολλακίς κεραινοῦτε, ἢ λίθον, ἢ νεῶς ἰστόν οὐδὲν ἀδικούσης, ἐνίοτε δὲ χρηστόν τινα καὶ ὄσιον ὀδοιπόρον; Τί σιωπᾶς, ὦ Ζεῦ; ἢ οὐδὲ τοῦτο θέμις εἰδέναι με;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ, ὦ Κυνίσκε. Σὺ δὲ πολυπράγμων τις εἶ, καὶ οὐκ οἶδ' ὅθεν ταῦτα ἤκεις με συμπεφορηκώς.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μηδὲ ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔρωμαί, σέ τε καὶ τὴν Πρόνοϊαν καὶ τὴν Εἰμαρμένην, τί δήποτε Φωκίων μὲν ὁ χρηστὸς ἐν τσαύτῃ πενίᾳ καὶ σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἀπέθανε καὶ Ἀριστείδης πρὸ αὐτοῦ, Καλλίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης, ἀκόλαστα μεράκια, ὑπερεπλούτου, καὶ Μειδίας² ὁ ὕβριστῆς, καὶ Χάροψ ὁ Διγινήτης, κακὸς ἄνθρωπος, τὴν μητέρα λιμῶ ἀπεκτονώς, καὶ πάλιν Σωκράτης μὲν παρεδόθη τοῖς ἔνδεκα, Μέλητος δὲ οὐ παρεδόθη· καὶ Σαρδανάπαλος μὲν ἐβασίλευε, θῆλυς ὢν, Περσῶν δὲ τοσοῦτοι καλοὶ κάγαθοὶ ἄνδρες ἀνεσκολοπιζόντο πρὸς αὐτοῦ, διότι μὴ ἠρέσκοντο τοῖς γιγνομένοις;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Κυνίσκε, ἡλίκας μετὰ τὸν βίον οἱ πονηροὶ τὰς κολάσεις ὑπομένουσιν, ἢ ἐν ὄσῃ οἱ χρηστοὶ εὐδαιμονία διατρέβουσιν;

ΚΥΝ. Ἄδην μοι λέγεις, καὶ Τιτυοῦς, καὶ Ταν-

1. Ἀνέμνησας, 2° pers. sing. } min. sing. masc. aor. 4 parti-
aor. 1 indic. de ἀναμνήσκω, } cipe de ἀπειλέω, menacer.
remémorer. — Ἀπειλήσας, no- } 2. Démosthène le cita en justice

τάλους. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν τι καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, εἴσομαι τὸ σαφές ἐπειδὴν ἀποθάνω· τὸ δὲ νῦν ἔχον, ἐβουλόμην τὸν ὅποσονοῦν χρόνον τοῦταν εὐδαιμόνως διαβίους, ὑπὸ ἐκκαίδεκα γυπῶν κείρεσθαι τὸ ἦπαρ ἀποθανῶν, ἀλλὰ μὴ ἐνταῦθα διψήσας, ὡσπερ ὁ Τάνταλος, ἐν μακάρων νήσοις πίνειν μετὰ τῶν ἡρώων, ἐν τῷ Ἡλυσίῳ λειμῶνι κατακείμενος.

ΖΕΥΣ. Τί φής; Ἄπιστεῖς εἶναι τινὰς κολάσεις, καὶ τιμᾶς, καὶ δικαστήριον, ἐνθα δὴ καὶ ἀξετάζεται ὁ ἐκάστου βίος;

ΚΥΝ. Ἀκούω τινὰ Μίνωα Κρήτη δικάζειν κάτω τὰ τοιαῦτα· καὶ μοι ἀπάριναι τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· σὸς γὰρ υἱὸς εἶναι λέγεται.

ΖΕΥΣ. Τί δ' αὐτὸν ἐρωτᾶς, ᾧ Κυνίσκω;

ΚΥΝ. Τίνας κολάζει μάλιστα;

ΖΕΥΣ. Τοὺς πονηροὺς δηλαδὴ, οἷον ἀνδροφάνους καὶ ἱεροσούλους.

ΚΥΝ. Τίνας δὲ παρὰ τοὺς ἡρώας ἀποπέμπει;

ΖΕΥΣ. Τοὺς ἀγαθοὺς τε καὶ ὀσίους, καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας.

ΚΥΝ. Τίνος ἕνεκα, ᾧ Ζεῦ;

ΖΕΥΣ. Διότι οἱ μὲν τιμῆς, οἱ δὲ κολάσεως ἄξιοι.

ΚΥΝ. Εἰ δέ τις ἀκούσιόν τι δεινὸν ἐργάσασκετο, κολάζεσθαι καὶ τοῦτον δικαιοῖ;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΚΥΝ. Οὐδ' ἄρα εἴ τις ἄκων τι ἀγαθὸν ἔδρασεν, οὐδὲ τοῦτον τιμᾶν ἀξιώσειεν ἄν;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΚΥΝ. Οὐδένα τοίνυν, ᾧ Ζεῦ, οὔτε τιμᾶν, οὔτε κολάζειν αὐτῷ προσήκει.

ΖΕΥΣ. Πῶς οὐδένα;

ΚΥΝ. Ὅτι οὐδὲν ἐκόντες οἱ ἄνθρωποι ποιούμεν, ἀλλὰ τινι ἀνάγκῃ ἀφύκτω κεκελευσμένοι, εἴ γε ἀληθῆ ἐκεῖνά ἐστι τὰ ἔμπροσθεν ὠμολογημένα, ὡς ἡ Μοῖρα πάντων αἰτία· καὶ ἦν φονεὺς τις, ἐκείνη ἐστὶν ἡ φονεύσασα, καὶ ἦν ἱεροσυλῆ, προστεταγμένον αὐτῷ δρᾶ. Ὡστε εἴ γε τὰ δίκαια ὁ Μίνως δικάζειν μέλλοι, τὴν Εἰμαρμένην ἀντὶ τοῦ Σισύφου κολάσεται καὶ τὴν Μοῖραν ἀντὶ τοῦ Ταντάλου· τί γὰρ ἐκεῖνοι ἠδίκησαν πεισθέντες τοῖς ἐπιτάγμασι;

ΖΕΥΣ. Οὐκέτι οὐδὲ ἀποκρίνεσθαί σοι ἄξιον τοιαῦτα ἐρωτῶντι· θρασὺς γὰρ εἶ, καὶ σοφιστής· καὶ σε ἄπειμι ἤδη καταλιπών.

(*Jupiter confondu.*)

VII

Polyphème raconte à Neptune comment Ulysse
lui a crevé l'œil.

ΚΥΚΛΩΨ, ΠΟΣΕΙΔΩΝ.

ΚΥΚ. ὦ πάτερ, οἷα πέπονθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ξένου, ὃς μεθύσας ἐξετύφλωσέ με, κοιμωμένω ἐπιχειρήσας

ΠΟΣ. Τίς δαί ἦν ὁ ταῦτα τολμήσας, ὦ Πολύφημε;

ΚΥΚ. Τὸ μὲν πρῶτον Οὔτιν' ἑαυτὸν ἀπεκάλει· ἐπεὶ δὲ διέφυγε καὶ ἔξω ἦν βέλους, Ὀδυσσεὺς ὀνομάζεσθαι ἔφη.

ΠΟΣ. Οἶδα ὃν λέγεις, τὸν Ἰθακῆσιον· ἐξ Ἰλίου δ' ἀνέπλει. Ἀλλὰ πῶς ταῦτ' ἔπραξεν, οὐδὲ πάνυ εὐθαρσῆς ὢν;

ΚΥΚ. Κατέλαβον ἐν τῷ ἄντρῳ, ἀπὸ τῆς νομῆς ἀνατρέψας, πολλοὺς τινας, ἐπιβουλεύοντας δῆλον ὅτι τοῖς ποιμνίοις. Ἐπεὶ γὰρ ἐπέθηκα τῇ θύρᾳ τὸ πῶμα (πέτρα δὲ ἐστὶ παμμεγέθης), καὶ τὸ πῦρ ἀνέκαυσα, ἑναυσάμενος ὃ ἔφερον δένδρον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐφάνησαν ἀποκρύπτειν αὐτοὺς πειρώμενοι· ἐγὼ δὲ συλλαβὼν τινὰς αὐτῶν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, κατέφαγον ληστὰς γε ὄντας. Ἐνταῦθα ὁ πανουργότατος ἐκεῖνος, εἴτε Οὔτις, εἴτε Ὀδυσσεὺς ἦν, δίδωσί μοι πιεῖν φάρμακόν τι ἐγγέας², ἠδὲ μὲν καὶ εὐοσμον, ἐπιβουλότατον δὲ καὶ ταραχωδέστατον· ἅπαντα γὰρ εὐθὺς ἐδόκει μοι περιφέρεισθαι πιόντι, καὶ τὸ σπήλαιον αὐτὸ³ ἀνεστρέφετο, καὶ οὐκέτι ὄλως ἐν ἑμαυτῷ ἤμην, τέλος δὲ ἐς ὕπνον κατεσπάρσθη. Ὁ δὲ, ἀποξύνας τὸν μοχλὸν καὶ πυρώσας γε προσέτι, ἐτύφλωσέ με καθεύδοντα· καὶ ἀπ' ἐκείνου τυφλὸς εἰμί σοι, ὦ Πόσειδον.

3. ΠΟΣ. Ὡς βαθὺν⁴ ἐκοιμήθης, ὦ τέκνον, ὃς οὐκ ἐξέθορες⁵ μεταξὺ τυφλοῦμενος. Ὁ δ' οὖν Ὀδυσ-

1. Οὔτις, Personne : le mot greca plus d'analogie avec le nom même d'Ulysse. On peut comparer ce dialogue avec Homère, *Odyssée* IX, 365 suiv.; Virgile, *Énéide*, III, 627 et suiv.; Ovide, *Métamorph.*, XIV, 490 suiv.

2. Ἐγγέας, nom. sing. masc. aor. 1, partic. de ἐγγέω, verser.

3. Αὐτό, lui-même.

4. Βαθὺν, s.-ent. ὕπνον, profond sommeil.

5. Ἐξέθορες, 2e pers. sing.

σεὺς πῶς διέφυγεν; Οὐ γὰρ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐδυνήθη ἀποκινῆσαι τὴν πέτραν ἀπὸ τῆς θύρας.

ΚΥΚ. Ἄλλ' ἐγὼ ἀφείλον ὡς μᾶλλον αὐτὸν λάβοιμι ἐξιόντα· καὶ καθίσας παρὰ τὴν θύραν ἐθήρων, τὰς χεῖρας ἐκπετάσας, μόνα παρῆεις¹ τὰ πρόβατα ἐς τὴν νομὴν, ἐντειλάμενος τῷ κριῷ ὅποσα ἐχρῆν πράττειν αὐτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΠΟΣ. Μανθάνω· ὑπ' ἐκείνοις ἔλαθεν ὑπεξεληθῶν. Σὲ δὲ τοὺς ἄλλους Κύκλωπας ἔδει ἐπιβοήσασθαι ἐπ' αὐτόν.

ΚΥΚ. Συνεκάλεσα, ὦ πάτερ, καὶ ἦκον. Ἐπεὶ δὲ ἦροντο τοῦ ἐπιβουλεύοντος τοῦνομα, καγὼ ἔφην ὅτι Οὐτίς ἐστὶ, μελαγχολᾶν οἰθέντες με ᾤχοντο ἀπιόντες. Οὕτω κατεσοφίσάτο με ὁ κατάρατος τῷ ὀνόματι. Καὶ ὁ μάλιστα ἠνίασέ με, ὅτι καὶ ὀνειδί-ζων ἐμοὶ τὴν συμφορὰν· « Οὐδὲ ὁ πατήρ, φησὶν, ὁ Ποσειδῶν ἰάσεταιί σε. »

ΠΟΣ. Θάρρει, ὦ τέκνον· ἀμνοῦμαι γὰρ αὐτὸν, ὡς μάθη ὅτι, εἰ καὶ πῆρωςίν μοι ὀφθαλμῶν ἰᾶσθαι ἀδύνατον, τὰ γοῦν τῶν πλεόντων, τὸ σῶζειν αὐτοὺς καὶ ἀπολλύναι, ἐπ' ἐμοὶ ἐστὶ². Πλεῖ δὲ ἔτι.

(2° *Dialogue marin.*)

aor. 2 indic. de ἐκθρῶσκω, sauter, s'élançer de.

1. Παρῆεις, nomin. sing. masc.

aor. 2 participe de παρήμι, laisser passer.

2. Ἐπ' ἐμοὶ ἐστὶ, dépend de moi.

VII

Diogène recommande à Pollux, qui remonte sur la terre, de ramener Ménippe aux Enfers, pour que celui-ci se moque de toutes les vanités, égales devant la mort.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ, ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

ΔΙΟΓ. Ὡ Πολύδευκες, ἐντέλλομαί σοι, ἐπειδὴν τάχιστα ἀνέλθης¹ (σὸν γὰρ ἔστιν, οἶμαι, τὸ ἀναβιῶναι αὔριον), ἦν που ἴδης Μένιππον τὸν κύνα, (εὗροις δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὸ Κράνειον ἢ ἐν Λυκείῳ², τῶν ἐρίζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα), εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἴ σοι ἰκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγεγέλασται, ἤκειν ἐνθάδε πολλῶ πλείω ἐπιγελασόμενον. Ἐκεῖ³ μὲν γὰρ ἐν ἀμφιβόλῳ σοι ἔτι ὁ γέλωσ ἦν, καὶ πολὺ τὸ⁴, « τίς γὰρ ὄλωσ οἶδε τὰ μετὰ τὸν βίον; » Ἐνταῦθα δὲ οὐ καύση βεβαίως γελῶν, καθάπερ ἐγὼ νῦν· καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὄρας τοὺς πλουσίους, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους οὕτω ταπεινοὺς καὶ ἀσέμους, ἐκ μόνης οἰμωγῆς διαγινωσκομένους· καὶ ὅτι μαλθακοὶ καὶ ἀγεννεῖς εἰσι μνημένοι τῶν ἄνω.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἀπαγγελῶ ταῦτα, ὦ Διογένης. Ὅπως δὲ εἰδῶ μάλιστα, ὁποῖός τις ἔστι τὴν ὄψιν;

1. Pollux alternait avec Castor son séjour dans les enfers et son retour sur la terre.

2. Le Cranium était un gymnase situé sur une colline voi-

sine de Corinthe. Pour le Lycée voyez p. 25.

3. Ἐκεῖ, là-haut, sur la terre.

4. Καὶ πολὺ τό, et souvent ceci, cette réflexion.

ΔΙΟΓ. Γέρων, φαλακρός, τριβώνιον ἔχων πολύθυρον, ἅπαντι ἀνέμῳ ἀναπεπταμένον, καὶ ταῖς ἐπιπτυχαῖς τῶν ῥακίων ποικίλον· γελᾷ δ' αἰεὶ, καὶ τὰ πολλὰ τοὺς ἀλαζόνας τούτους φιλοσόφους ἐπισκώπτει.

ΠΟΛ. Ῥάδιον εὔρεϊν ἀπὸ γε τούτων.

ΔΙΟΓ. Βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντείλωμαί τι τοὺς φιλοσόφους;

ΠΟΛ. Λέγε· οὐ βαρὺ γὰρ οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν ὄλον, παύσασθαι αὐτοῖς παρεγγύα ληροῦσι.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἐμὲ ἀμαθῆ καὶ ἀπαίδευτον εἶναι φήσουσι, κατηγοροῦντα τῆς σοφίας αὐτῶν.

ΔΙΟΓ. Σὺ δὲ οἰμώζειν αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ λέγε.

ΠΟΛ. Καὶ ταῦτα, ὦ Διόγενες, ἀπαγγελῶ.

ΔΙΟΓ. Τοῖς πλουσίοις δὲ, ὦ φίλτατον Πολυδεύκιον, ἀπάγγελλε ταῦτα παρ' ἡμῶν· Τί, ὦ μάταιοι, τὸν χρυσὸν φυλάττετε; τί δὲ τιμωρεῖσθε ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τοὺς τόκους, καὶ τάλαντα ἐπὶ ταλάντοις συντιθέντες, οὓς χρῆ να ὀβολόν¹ ἔχοντας ἤκειν μετ' ὀλίγον;

ΠΟΛ. Εἰρήσεται καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνους.

ΔΙΟΓ. Ἄλλὰ καὶ τοῖς καλοῖς γε καὶ ἰσχυροῖς λέγε, Μεγίλλω τε τῷ Κορινθίῳ καὶ Δαμοξένῳ τῷ παλαιστῆ, ὅτι παρ' ἡμῖν οὔτε ἡ ξανθὴ κόμη, οὔτε τὰ χαροπὰ ἢ μέλανα ὄμματα, ἢ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἔτι ἔστιν, ἢ νεῦρα εὐτονα, ἢ ὦμοι καρ-

1. Ὀβολόν, l'obole que les morts devaient payer à Charon.

γεροί· ἀλλὰ πάντα μία ἡμῖν κόνις, φασί, κρανία γυμνά τοῦ κάλλους.

ΠΟΛ. Οὐ χαλεπὸν οὐδὲ ταῦτα εἰπεῖν πρὸς τοὺς καλοὺς καὶ ἰσχυροὺς.

ΔΙΟΓ. Καὶ τοῖς πένησιν, ὦ Λάκων (πολλοὶ δ' εἰσὶ, καὶ ἀχθόμενοι τῷ πράγματι, καὶ οἰκτείροντες τὴν ἀπορίαν), λέγε μήτε δακρῦειν μήτ' οἰμώζειν, διηγησάμενος τὴν ἐνταῦθα ἰστομίαν, καὶ ὅτι ὄψονται τοὺς ἐκεῖ πλουσίους οὐδὲν ἀμείνους αὐτῶν. Καὶ Λακεδαιμονίοις δὲ τοῖς σοῖς ταῦτα, εἰ δοκεῖ, παρ' ἐμοῦ ἐπιτίμησον, λέγων ἐκλελύσθαι αὐτούς.

ΠΟΛ. Μηδὲν, ὦ Διόγενες, περὶ Λακεδαιμονίων λέγε· οὐ γὰρ ἀνέξομαι γε· ἃ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔφησθα, ὑπαγγελῶ.

ΔΙΟΓ. Ἐάσωμεν τούτους, ἐπεὶ σοι δοκεῖ· σὺ δὲ οἷς προεῖπον ἀπένεγκον παρ' ἐμοῦ τοὺς λόγους.

(1er Dialogue des morts.)

IX

Crésus, Midas et Sardanapale se plaignent à Pluton que Ménippe les poursuit de ses invectives.

ΠΛΟΥΤΩΝ, ΜΕΝΙΠΠΟΣ, ΜΙΔΑΣ, ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ,
ΚΡΟΙΣΟΣ.

ΚΡΟΙΣ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον τούτον. Ἰν κῦνα παροικοῦντα· ὥστε ἢ ἐκεῖνόν ποι μετástησον¹, ἢ ἡμεῖς μετοικῆσομεν εἰς ἕτερον τοπόν.

1. Μετάστησον, 2° pers. | στημι, établir ailleurs, trans-
sing. aor. 1 impér. de μεθί- | porter.

ΠΛΟΥΤ. Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται, ὁμόνεκρῶν ;

ΚΡΟΙΣ. Ἐπειδὴν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καὶ στένωμεν, ἐκείνων μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδαο μὲν οὐτοσί τοῦ χρυσίου, Σαρδανάπαλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελαῖ καὶ ἐξόνειδίξει, ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν· ἐνίστε δὲ καὶ ἄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς· καὶ ὄλωο, λυπηρὸς ἐστί.

ΠΛΟΥΤ. Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιπτε ;

ΜΕΝ. Ἀληθῆ, ὦ Πλούτων. Μισῶ γὰρ αὐτούς ἀγενεῖς καὶ ὀλέθρους ὄντας, οἷς οὐκ ἀπέχρησε βιώναι κακῶς, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντες ἔτι μέμνηνται καὶ περιέχονται τῶν ἄνω. Χαίρω τοιγαροῦν ἀνιῶν αὐτούς.

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' οὐ χρῆ· λυποῦνται γὰρ οὐ μικρῶν στερόμενοι.

ΜΕΝ. Καὶ σὺ μωραίνεις, ὦ Πλούτων, ὁμόψηφος ὦν τοῖς τούτων στεναγμοῖς.

ΠΛΟΥΤ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' οὐκ ἂν ἐθέλοιμι στασιάζειν ὑμᾶς.

ΜΕΝ. Καὶ μὴν, ὦ κάκιστοι Λυδῶν καὶ Φρυγῶν καὶ Ἀσσυρίων, οὕτω γινώσκετε, ὡς οὐδὲ παυσομένου μου¹· ἔγθα γὰρ ἂν ἴητε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καὶ κατὰδων καὶ καταγελῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ταῦτα οὐχ ὕβρις ;

ΜΕΝ. Οὐκ· ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἃ ὑμεῖς ἐποι-

1. Ὡς οὐδὲ.... μου. C'est comme s'il y avait ὡς οὐδὲ | παύσομαι ἐγώ, que je ne cesserai point.

εἴτε, προσκυνεῖσθαι ἀξιοῦντες, καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν ἐντρυφῶντες, καὶ τοῦ θανάτου τὸ παράπαν οὐ μνημονεύοντες. Τοιγαροῦν αἰμώξεσθε, πάντων ἐκείνων ἀφηρημένοι.

ΚΡΟΙΣ. Πολλῶν γε, ὦ θεοὶ, καὶ μεγάλων κτημάτων.

ΜΙΑ. Ὅσου μὲν ἐγὼ χρυσοῦ!

ΣΑΡΑ. Ὅσης δ' ἐγὼ τρυφῆς!

ΜΕΝ. Εὖ γε, οὕτω ποιεῖτε. Ὀδύρεσθε μὲν ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ τὸ Γνωῖθι σαυτὸν πολλάκις συνείρων, ἐπάσομαι ὑμῖν.

(2° Dialogue des morts.)

X

Moqueries sur la barque à Charon.

ΕΡΜΗΣ, ΧΑΡΩΝ.

ΕΡΜ. Λογισώμεθα, ὦ πορθμεῦ, εἰ δοκεῖ, ὅποσα μαι ὀφείλεις ἤδη, ὅπως μὴ αὐθις ἐρίζωμέν τι περὶ αὐτῶν.

ΧΑΡ. Λογισώμεθα, Ἑρμῆ· ἄμεινον γὰρ ὠρίσθαι καὶ ἀπραγμονέστερον.

ΕΡΜ. Ἀγκυραν ἐντειλαμένῳ ἐκόμισα πέντε δραχμῶν.

ΧΑΡ. Πολλοῦ λέγεις.

ΕΡΜ. Νῆ τὸν Ἄιδωνέα, τῶν πέντε ὠνησάμην, ἰκὶ τροπωτῆρα δύο ὀβολῶν.

ΧΑΡ. Τίθει πέντε δραχμὰς, καὶ ὀβολοὺς δύο.

ΕΡΜ. Καὶ ἀκέστραν ὑπὲρ τοῦ ἰστίου· πέντε ὀβολοὺς ἐγὼ κατέβαλον.

ΧΑΡ. Καὶ τούτους προστίθει.

ΕΡΜ. Καὶ κηρὸν ὡς ἐπιπλάσαι τοῦ σκαφιδίου τὰ ἀνεωγότα, καὶ ἤλους δὲ καὶ καλώδιον, ἅψ' οὐ τὴν ὑπέραν ἐποίησας, δύο δραχμῶν ἅπαντα·

ΧΑΡ. Καὶ ἄξια ταῦτα ὠνήσω.

ΕΡΜ. Ταῦτά ἐστιν, ἢ μὴ τι ἄλλο ἡμᾶς διέλαθεν ἐν τῷ λογισμῷ. Πότε δ' οὖν ταῦτ' ἀποδώσειν φής;

ΧΑΡ. Νῦν μὲν, ὦ Ἑρμῆ, ἀδύνατον. Ἦν δὲ λοιμός τις ἢ πόλεμος καταπέμψῃ ἀθροὺς τινὰς, ἐνέσται τότε ἀποκερδάναι ἐν τῷ πληθεὶ παραλογιζόμενον τὰ προθμεῖα.

ΕΡΜ. Νῦν οὖν ἐγὼ καθοδοῦμαι τὰ κάκιστα εὐχόμενος γενέσθαι, ὡς ἂν ἀπὸ τούτων ἀπολάβοιμι;

ΧΑΡ. Οὐκ ἔστιν ἄλλως, ὦ Ἑρμῆ. Νῦν δ' ὀλίγοι, ὡς ὄρας, ἀφικνοῦνται ἡμῖν· εἰρήνη γάρ.

ΕΡΜ. Ἄμεινον οὕτως, εἰ καὶ ἡμῖν παρατείνοιτο ὑπὸ σοῦ τὸ ὄφλημα. Πλὴν ἀλλ' οἱ μὲν παλαιοὶ, ὦ Χάρων, οἶσθα οἴοι παρεγίγνοντο, ἀνδρεῖοι ἅπαντες, αἵματος ἀνάπλεῶ καὶ τραυματαῖοι οἱ πολλοί· νῦν δὲ ἢ φαρμάκῳ τις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀποθανῶν ἢ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἢ ὑπὸ τρυφῆς ἐξωδηκῶς τὴν γαστέρα καὶ τὰ σκέλη, ἐσχροὶ ἅπαντες καὶ ἀγενεῖς, οὐδὲν ὁμοιοὶ ἐκείνοις. Οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν διὰ χρήματα ἠκουσιν ἐπιβουλεύοντες ἀλλήλοις, ὡς εἰκάσι.

ΧΑΡ. Πάνυ γὰρ περιπόθητά ἐστι ταῦτα.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐγὼ δόξαιμι ἂν ἀμαρτάνειν, πικρῶς ἀπαιτῶν τὰ ὀφειλόμενα παρὰ σοῦ.

(4° *Dialogue des morts.*)

XI

Beauté, puissance, vigueur, gloire militaire, science philosophique, talent oratoire, il faut tout quitter quand on descend aux Enfers.

ΧΑΡΩΝ, ΕΡΜΗΣ, ΝΕΚΡΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ.

ΧΑΡ. Ἀκούσατε ὡς ἔχει ἡμῖν τὰ πράγματα. Μικρὸν μὲν ἡμῖν, ὡς ὄρατε, τὸ σκαφίδιον καὶ ὑπόσαθρόν ἐστι, καὶ διαρρεῖ τὰ πολλὰ, καὶ ἦν τραπῆ¹ ἐπὶ θάτερα, οἰχίσεται περιτραπέν· ὑμεῖς δὲ ἅμα τοσοῦτοι ἦκετε, πολλὰ ἐπιφερόμενοι ἕκαστος. Ἦν² οὖν μετὰ τούτων ἐμβῆτε, δέδια μὴ ὕστερον μετανοήσητε, καὶ μάλιστα ὀπόσοι νεῖν οὐκ ἐπίστασθε.

ΝΕΚ. Πῶς οὖν ποιήσαντες εὐπλοήσομεν;

ΧΑΡ. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω. Γυμνοὺς ἐπιβαίνειν χρῆ, τὰ περιττὰ ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς ἠϊόνος καταλιπόντας. Μόλις γὰρ ἂν καὶ οὕτω δέξαιτο ὑμᾶς τὸ πορθμεῖον. Σοὶ δὲ, ὦ Ἐρμῆ, μελήσει³ τὸ ἀπὸ τούτου μηδένα παραδέχεσθαι αὐτῶν, ὅς ἂν μὴ ψιλὸς

1. Τραπῆ, 3° pers. sing. aor. 2 subj. pass. de τρέπω, tourner.

2. Ἦν pour ἔαν, si.
3. Μελήσει, 3° p. sing. fut. indic. de μέλει, il est à soin.

ἦ καὶ τὰ ἐπιπλα, ὡσπερ ἔφην, ἀποβαλῶν. Παρὰ δὲ τὴν ἀποβάθρην ἐστὼς διαγέγνωσκε αὐτοὺς, καὶ ἀναλάμβανε, γυμνοὺς ἐπιβαίνειν ἀναγκάζων.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· καὶ οὕτω ποιήσωμεν. Οὐτοσί τις ὁ πρῶτός ἐστι ;

ΜΕΝ. Μένιππος ἔγωγε. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ πῆρα μοι. ὦ Ἑρμῆ, καὶ τὸ βᾶκτρον ἐς τὴν λίμνην ἀπερρίφθων· τὸν τρίβωνα δὲ οὐδ' ἐκόμισα εὖ ποιῶν.

ΕΡΜ. Ἐμβαίνει, ὦ Μένιππε, ἀνδρῶν ἄριστε, καὶ τὴν προεδρίαν παρὰ τὸν κυβερνήτην ἔχε ἐφ' ὑψηλοῦ, ὡς ἐπισκοπῆς ἅπαντας. Ὁ καλὸς δ' οὗτος τις ἐστι ;

ΧΑΡ. Χαρμόλεως ὁ Μεγαρικὸς, ὁ ἐπέραστος.

ΕΡΜ. Ἀπόδουθι τοιγαροῦν τὸ κάλλος, καὶ τὴν κόμην τὴν βαθεῖαν, καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρεῖων ἐρύθημα, καὶ τὸ δέρμα ὄλον. Ἐχει καλῶς, εὐζωνος εἶ· ἐπίβαινε ἤδη. Ὁ δὲ τὴν πορφυρίδα οὐτοσί, καὶ τὸ διάδημα ὁ βλοσυρὸς, τίς ὢν τυγχάνεις ;

ΛΑΜΠ. Λάμπιχος, Γελῶν¹ τύραννος.

ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει;

ΛΑΜΠ. Τί οὖν ; ἐχρῆν, ὦ Ἑρμῆ, γυμνὸν ἦκειν, τύραννον ἄνδρα ;

ΕΡΜ. Τύραννον μὲν οὐδαμῶς, νεκρὸν δὲ μάλα². ὥστε ἀπόθου³ ταῦτα.

ΛΑΜΠ. Ἴδού σοι ὁ πλοῦτος ἀπέρριπται.

ΕΡΜ. Καὶ τὸν τύφον ἀπόρριψον, ὦ Λάμπιχε,

1. Γελῶν, de Géla, ville de Sicile.

2. Μάλα, tout à fait.

3. Ἀπόθου pour ἀπόθεσο, 2° pers. sing. aor. 2 impér. de ἀποτίθεμαι, quitter, laisser.

καὶ τὴν ὑπεροψίαν· βαρῆσει γὰρ τὸ πορθμεῖον συν-
εμπесόντα.

ΛΑΜΠ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τὸ διάδημα ἕασόν με
ἔχειν καὶ τὴν ἐφεστρίδα.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄφες¹.

ΛΑΜΠ. Εἶεν. Τί ἔτι; Πάντα γὰρ ἀφῆκα, ὡς
ὄραξ.

ΕΡΜ. Καὶ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἄνοιαν καὶ
τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὀργὴν, καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Ἴδού σοι ψιλός εἰμι.

ΕΡΜ. Ἐμβαινε ἤδη. Σὺ δὲ ὁ παχὺς, ὁ πο-
λύσαρκος, τίς ὦν τυγχάνεις;

ΔΑΜ. Δαμασίας ὁ ἀθλητής.

ΕΡΜ. Ναί, ἔοικας· οἶδα γὰρ σε πολλαίκις ἐν
ταῖς παλαιστραῖς ἰδών.

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Ἐρμῆ· ἀλλὰ παράδεξαί με γυ-
μνὸν ὄντα.

ΕΡΜ. Οὐ γυμνὸν, ὦ βέλτιστε, τοσαύτας σάρκας
περιβεβλημένον· ὥστε ἀπόδουθι αὐτάς, ἐπεὶ κατα-
δύσεις τὸ σκάφος τὸν ἕτερον πόδα ὑπερθεῖς μόνον·
ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφάνους τούτους ἀπόρριψον, καὶ τὰ
κηρύγματα.

ΔΑΜ. Ἴδού σοι γυμνός, ὡς ὄραξ, ἀληθῶς εἰμι,
καὶ ἰσοστάσιος² τοῖς ἄλλοις νεκροῖς.

ΕΡΜ. Οὕτως ἄμεινον ἀβαρῆ εἶναι· ὥστε
ἔμβαινε. Καὶ σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἀποθέμενος, ὦ
Κράτων, καὶ τὴν μαλακίαν δὲ προσέτι καὶ τὴν τρυ-

1. Ἄφες, 2° p. s. aor. 2 impér. | 2. Ἴσοστάσιος, d'un poids
de ἀφίημι, renvoyer, quitter. | égal.

φῆν, μηδὲ τὰ ἐντάφια κόμιζε, μηδὲ τὰ τῶν προ-
γόνων ἀξιώματα· κατάλιπε δὲ καὶ γένος, καὶ δόξαν,
καὶ εἴ ποτέ σε ἡ πόλις ἀνεκήρυξε, καὶ τὰς τῶν ἀν-
δριάντων ἐπιγραφάς, μηδὲ, ὅτι μέγαν τάφον ἐπὶ σοι
ἔχωσαν, λέγε· βαρύνει γὰρ καὶ ταῦτα μνημονευόμενα.

ΚΡΑΤ. Οὐχ ἐκὼν μὲν, ἀπορρίψω δέ. Τί γὰρ ἂν
καὶ πάθοιμι;

ΕΡΜ. Βαβαί· σὺ δὲ ὁ ἔνοπλος τί βούλει; ἢ
τί τὸ τρόπαιον τοῦτο φέρεις;

ΣΤΡΑΤ. Ὅτι ἐνίκησα, ὦ Ἑρμῆ, καὶ ἠρίστευσα,
καὶ ἡ πόλις ἐτίμησέ με.

ΕΡΜ. Ἄφες ὑπὲρ γῆς τὸ τρόπαιον· ἐν ἄδου γὰρ
εἰρήνη, καὶ οὐδὲν ὄπλων δεήσει. Ὁ σεμνὸς δὲ αὐτὸς
ἀπὸ γε τοῦ σχήματος, καὶ βρενθυόμενος, ὁ τὰς
ὄφρῦς ἐπηρκῶς, ὁ ἐπὶ τῶν φροντίδων τίς ἐστίν, ὁ
τὸν βαθὺν πώγωνα καθειμένος;

ΜΕΝ. Φιλοσόφος τις, ὦ Ἑρμῆ· μᾶλλον δὲ γόης
καὶ τερατείας μεστὸς· ὥστε ἀπόδυσον καὶ τοῦτον.
Ὅφει γὰρ πολλὰ καὶ γελοῖα ὑπὸ τῷ ἱματίῳ σκε-
πόμενα.

ΕΡΜ. Ἀπόθου¹ σὺ τὸ σχῆμα πρῶτον· εἶτα καὶ
ταῦτι πάντα. Ὡ Ζεῦ, ὅσπν μὲν τὴν ἀλαζονείαν κο-
μίζει, ὅσπν δὲ ἀμαθίαν, καὶ ἔριν, καὶ κενοδοξίαν,
καὶ ἐρωτήσεις ἀπόρους, καὶ λόγους ἀκανθώδεις, καὶ
ἐννοίας πολυπλόκους, ἀλλὰ καὶ ματαιοπονίαν μάλα
παλλήν, καὶ λῆρον οὐκ ὀλίγον, καὶ ὕβλους, καὶ μι-
χρολογίαν· νῆ Δία καὶ χρυσίον γε τουτί, καὶ ἡδυ-

1. Ἀπόθου pour ἀπόθεσο, | ἀποτίθεμαι, déposer, mettre à
2° pers. sing. aor. 2 impér. de | bas.

πάθειαν δέ, καὶ ἀναισχυντίαν, καὶ ὀργήν, καὶ τρυφήν, καὶ μαλακίαν· οὐ λέληθε γάρ με, εἰ καὶ μάλα περικρύπτεις αὐτά. Καὶ τὸ ψεῦδος δὲ ἀπόθου, καὶ τὸν τύφον, καὶ τὸ οἶσθαι ἀμείνω εἶναι τῶν ἄλλων. Ὡς εἴ γε ταῦτα πάντα ἔχων ἐμβαίης, ποία πεντηκόντορος δέξαιτο ἄν σε;

ΦΙΛ. Ἀποτίθεται τοίνυν αὐτά, ἐπείπερ οὕτω κελεύεις.

MEN. Ἀλλὰ καὶ τὸν πώγωνα τοῦτον ἀποθέσθω, ὦ Ἑρμῆ, βαρύν τε ὄντα καὶ λάσιον, ὡς ὄραξ· πέντε μναῖ τριχῶν εἰσι τοῦλάχιστον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόθου καὶ τοῦτον.

ΦΙΛ. Καὶ τίς ὁ ἀποκείρων ἔσται;

MEN. Μένιππος οὕτοσί, λαβῶν πέλεκυν τῶν ναυπηγικῶν, ἀποκόψει αὐτὸν, ἐπικόπη τῆ ἀποβάθρα χρησάμενος.

MEN. Οὐκ, ὦ Ἑρμῆ, ἀλλὰ πρίονά μοι ἀνάδος¹, γελοιότερον γὰρ τοῦτο. Βούλει μικρὸν ἀφέλωμαι καὶ τῶν ὀφρύων;

ΕΡΜ. Μάλιστα· ὑπὲρ τὸ μέτωπον γὰρ καὶ ταύτας ἐπῆρκεν, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῳ ἀνατείνων ἑαυτόν. Τί τοῦτο; καὶ δακρύεις, ὦ κάθαρμα, καὶ πρὸς θάνατον ἀποδειλιᾷς; Ἐμβηθι δ' οὖν.

MEN. Ἐν ἔτι τὸ βαρρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει.

ΕΡΜ. Τί, ὦ Μένιππε;

MEN. Κολακείαν, ὦ Ἑρμῆ, πολλὰ² χρησιμεύσασαν αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ³.

1. Ἀνάδος, 2° pers. sing. aor. 2 impér. de ἀναδίδωμι, donner, passer.

2. Πολλά, beaucoup.

3. Ἐν τῷ βίῳ, lorsqu'il vit, vaît.

ΦΙΑ. Οὐκοῦν καὶ σὺ, ὦ Μένιππε, ἀπόθου τὴν ἐλευθερίαν, καὶ παρρησίαν, καὶ τὸ ἄλυπον, καὶ τὸ γενναῖον, καὶ τὸν γέλωτα. Μόνος γοῦν τῶν ἄλλων γελαῖς.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ καὶ ἔχε ταῦτα· κοῦφα γὰρ καὶ πάνυ εὐφορα, καὶ ὄντα πρὸς τὸν κατάπλου χρησίμη. Καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ σὺ, ἀπόθου τῶν ῥημάτων τὴν τσαύτην ἀπεραντολογίαν, καὶ ἀντιθέσεις, καὶ παρισώσεις, καὶ περιόδους, καὶ βαρβαρισμούς, καὶ τᾶλλα βάρη τῶν λόγων.

ΡΗΤ. Ἦν ἰδοῦ, ἀποτίθεμαί.

ΕΡΜ. Εὖ ἔχει· ὥστε λύε τὰ ἀπόγεια, τὴν ἀποβάθραν ἀνελώμεθα, τὸ ἀγκύριον ἀνεσπάσθω· πέτασον τὸ ἰστίον, εὐθυνε, ὦ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον· εὐπλοῶμεν.

(10e Dialogue des morts.)

XII

Minos assigne à Alexandre, à Scipion et à Hannibal le rang qui est dû à chacun d'eux.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ANNIBΑΣ, ΜΙΝΩΣ, ΣΚΗΠΙΩΝ.

ΑΛΕΞ. Ἐμὲ δεῖ προκεκρίσθαι σου, ὦ Λίβυ· ἀμείνων γὰρ εἰμι.

ΑΝ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμέ.

ΜΙΝ. Τίνες δ' ἐστέ;

ΑΛΕΞ. Οὗτος μὲν Ἄννίβας ὁ Καρχηδόνιος· ἐγὼ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου.

· MIN. Νῆ Δία ἔνδοξοί γε ἀμφοτέροι. Ἀλλὰ περὶ τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις;

· ΛΑΕΕ. Περὶ προεδρίας· φησὶ γὰρ οὗτος ἀμείνων γεγενῆσθαι στρατηγὸς ἐμοῦ· ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἅπαντες ἴσασιν, οὐχὶ τούτου μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τῶν πρὸ ἐμοῦ φημὶ διενεγκεῖν τὰ πολέμια.

· MIN. Οὐκοῦν ἐν μέρει ἐκάτερος εἰπάτω. Σὺ δὲ πρῶτος ὁ Λίβυς λέγε.

· AN. Ἐν μὲν τοῦτο, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέμαθον· ὥστε οὐδὲ ταύτῃ πλέον οὗτος ἂν ἐνέγκαιτό μου. Φημὶ δὲ τούτους μάλιστα ἐπαίνου ἀξίους εἶναι, ὅσοι, τὸ μηδὲν ἐξ ἀρχῆς ὄντες, ὅμως ἐπὶ μέγα προεχώρησαν, δι' αὐτῶν δύναμιν τε περιβαλόμενοι, καὶ ἀξιοδόξαντες ἀρχῆς. Ἐγὼ γ' οὖν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας εἰς τὴν Ἰθῆρίαν, μεγίστων ἠξιώθην, ἄριστος κριθεῖς· καὶ τοὺς τε Κελτίθηρας εἶλον, καὶ Γαλατῶν ἐκράτησα τῶν ἐσπερίων, καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβάς, τὰ περὶ τὸν Ἡριδανὸν ἅπαντα κατέδραμον, καὶ ἀναστάτους ἐποίησα τσαυτάς πόλεις, καὶ τὴν πεδινὴν Ἰταλίαν ἐχειρωσάμην, καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς προύχουσης πόλεως ἦλθον· καὶ τοσοῦτους ἀπέκτεινα μιᾶς ἡμέρας, ὥστε τοὺς δακτυλίους αὐτῶν μεδίμνοις ἀπομετρῆσαι, καὶ τοὺς ποταμοὺς γεφυρῶσαι νεκροῖς. Καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξα, οὔτε Ἀμμωνος υἱὸς ὀνομαζόμενος, οὔτε θεὸς εἶναι προσποιούμενος, ἀλλ' ἄνθρωπος εἶναι ὁμολογῶν, στρατηγοῖς τε τοῖς συνετωτάτοις ἀντεξεταζόμενος, καὶ στρατιώταις τοῖς μαχιμωτάτοις συμπλεκόμενος· οὐ Μήδους καὶ Ἀρμενίου καταγωνιζόμενος ὑποφεύγον-

τας πρὶν διώκειν τινά, καὶ τῷ τολμήσαντι παρα-
 διδόντας εὐθύς τὴν νίκην. Ἀλέξανδρος δὲ πατρῶαν
 ἀρχὴν παραλαβὼν ἠύξησε, καὶ παρὰ πολὺ ἐξέ-
 τεινε, χρησάμενος τῇ τῆς τύχης ὀρμῇ. Ἐπεὶ δ' οὖν
 ἐνίκησέ τε, καὶ τὸν ὄλεθρον ἐκείνον Δαρεῖον ἐν Ἰσσοῦ
 τε καὶ Ἀρβήλοις ἐκράτησεν, ἀποστάς τῶν πατρῶων¹
 προσκυνεῖσθαι ἤξίου, καὶ ἐς δίαιταν τὴν Μηδικὴν
 μετεδιήτησεν ἑαυτὸν, καὶ ἐμιαφόνει ἐν τοῖς συμπο-
 σίοις τοὺς φίλους, καὶ συνελάμβανεν ἐπὶ θανάτῳ.
 Ἐγὼ δὲ ἤρξα ἐπ' ἴσης τῆς πατρίδος, καὶ ἐπειδὴ με-
 τεπέμπετο, τῶν πολεμίων μεγάλῳ στόλῳ ἐπιπλευ-
 ζάντων τῇ Λιβύῃ, ταχέως ὑπήκουσα, καὶ ἰδιώτην
 ἑμαυτὸν παρέσχον, καὶ καταδικασθεὶς ἤνεγκα εὐ-
 γνωμόνως τὸ πρᾶγμα. Καὶ ταῦτα ἔπραξα βάρβαρος
 ὢν, καὶ ἀπαίδευτος παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς· καὶ
 οὔτε Ὀμηρον, ὥσπερ οὗτος, ῥαψωδῶν, οὔτε ὑπ'
 Ἀριστοτέλει τῷ σοφιστῇ παιδευθεὶς, μόνῃ δὲ τῇ
 φύσει ἀγαθῇ χρησάμενος. Ταῦτά ἐστιν, ἃ² ἐγὼ Ἀλε-
 ξάνδρου ἀμείνων φημὶ εἶναι. Εἰ δὲ ἐστὶ καλλίων
 οὔτοσι, διότι διαδήματι τὴν κεφαλὴν διέδετο³,
 Μακεδόσι μὲν ἴσως καὶ ταῦτα σεμνά, οὐ μὴν διὰ
 τοῦτ' ἀμείνων δόξειεν ἂν γενναίου καὶ στρατηγικοῦ
 ἀνδρός, τῇ γνώμῃ⁴ πλέον ἤπερ τῇ τύχῃ κεχρημένου.

MIN. Ὁ μὲν εἶρηκεν οὐκ ἀγέννητὸν τὸν λόγον, οὐδὲ
 ὡς Αἴβου εἰκὸς ἦν, ὑπὲρ αὐτοῦ. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλέξαν-
 δρε, τί πρὸς ταῦτα φῆς;

1. Τῶν πατρῶων, s.-ent. τρόπων, mœurs, coutumes.

2. Ἄ, sous-entendu κατά, d'après lesquels, d'après quoi.

3. Διεδέετο, 3e pers. sing. plus-q.-parf. de διαδέω, ceindre, couronner.

4. Τῇ γνώμῃ, de la prudence.

ΑΛΕΞ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἄνδρα οὕτω θρασὺν ἀποκρίνασθαι· ἰκανὴ γὰρ ἡ φήμη διδάξει σε, οἷος μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, οἷος δὲ οὗτος ληστής ἐγένετο. Ὅμως δὲ ὄρα εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διηνεγκα· ὅς, νέος ὢν ἔτι, παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἀρχὴν τεταραγμένην κατέσχον, καὶ τοὺς φονεὰς τοῦ πατρὸς μετῆλθον, κατὰ φοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῆ τῶν Θηβαίων ἀπώλεια, στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθεὶς, οὐκ ἤξιώσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων ἀγαπᾶν ἄρχειν ὀπόσων ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπινοήσας τὴν γῆν, καὶ δεινὸν ἠγησάμενος εἰ μὴ ἀπάντων κρατήσαιμι, ὀλίγους ἄγων ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίαν· καὶ ἐπὶ τε Γρανικῷ ἐκράτησα μεγάλη μάχη, καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν, καὶ Ἰωνίαν, καὶ Φρυγίαν, καὶ ὄλως τὰ ἐν ποσὶν αἰεὶ χειρούμενος, ἤλθον ἐπὶ Ἴσσον, ἔνθα Δαρεῖος ὑπέμεινε μυριάδας πολλὰς στρατοῦ ἄγων. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους ὑμῖν νεκροὺς ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας κατέπεμψα· φησὶ γοῦν ὁ πορθμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας πηξαμένους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι. Καὶ ταῦτα διέπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων καὶ τιτρώσκεσθαι ἀξιώων. Καὶ ἴνα σοι μὴ τὰ ἐν Τύρῳ, μηδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγήσωμαι, ἀλλὰ καὶ μέχρις Ἰνδῶν ἤλθον, καὶ τὸν Ὠκεανὸν ὄρον ἐποίησάμην τῆς ἀρχῆς, καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἶλον, καὶ Πῶρον ἐχειρωσάμην· καὶ Σκύθας δὲ, οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας, ὑπερβὰς τὸν Τάναϊν, ἐνίκησα με-

4. Κατὰ pour καὶ εἶτα, et ensuite.

γάλη ἵππομαχίᾳ· καὶ τοὺς νεκροὺς ἡμιανάμην. Εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἀνθρώποις, συγγνωστοὶ ἐκεῖνοι, πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων καὶ τοιούτον τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον, ἐγὼ μὲν βασιλεύων ἀπέθανον, οὗτος δὲ ἐν φυγῇ ὦν παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῶ, καθάπερ ἄξιον ἦν πανουργότατον καὶ ὠμότατον ὄντα· ὡς γὰρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ἰταλῶν, ἐὼ λέγειν, ὅτι οὐκ ἰσχυῖ, ἀλλὰ πονηρία καὶ ἀπιστία καὶ δόλοισι, νόμιμον δὲ ἦ προφανὲς οὐδέν. Ἐπεὶ δὲ μοι ὠνείδισε τὴν τρυφήν, ἐκλελῆσθαί μοι δοκεῖ οἷα ἐποίει ἐν Καπύῃ, ἑταίραις συνὼν, καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς ὁ θαυμάσιος καθηδυπαθῶν. Ἐγὼ δὲ εἰ μὴ, μικρὰ τὰ ἐσπέρια δόξας, ἐπὶ τὴν ἐὼ μᾶλλον ὠρμησα, τί ἂν μέγα ἔπραξα, Ἰταλίαν ἀναιμωτὶ λαβῶν, καὶ Λιβύην, καὶ τὰ μέχρι Γαδείρων ὑπαγόμενος; Ἄλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἔδοξέ μοι ἐκεῖνα, ὑποπτήσοντα ἤδη καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Εἶρηκα. Σὺ δὲ, ὦ Μίνως, δικάζε. Ἰκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα.

ΣΚΗΠ. Μὴ πρότερον, ἢν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσης.

ΜΙΝ. Τίς γὰρ εἶ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ὦν ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἰταλιώτης Σκηπίων, στρατηγός, ὁ καθελὼν Καρχηδόνα, καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλαις μάχαις.

ΜΙΝ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἀλεξάνδρου μὲν ἦττων εἶναι, τοῦ δ' Ἀννίβου ἀμείνων· ὃς ἐδίωξα νικήσας αὐτὸν, καὶ φυγεῖν καταναγκάσας ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀνάισχυντος οὗτος, ὃς πρὸς Ἀλέξανδρον ἀμιλλᾶται, ὧ οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ, ὁ νενικηκώς, ἐμαυτὸν παραβάλλεσθαι ἄξιόν;

MIN. Νῆ Δί', εὐγνώμονα φῆς, ὦ Σικηπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ σύ· εἶτα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας, οὐδὲ αὐτός· εὐκαταφρόνητος ὢν.

(12e Dialogue des morts).

XIII

Diogène se moque des prétentions d'Alexandre à se faire passer pour Dieu.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ΔΙΟΓΕΝΗΣ.

ΔΙΟΓ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε; τέθνηκας καὶ σὺ, ὡσπερ ἡμεῖς ἅπαντες;

ΑΔΕΞ. Ὅρας, ὦ Διόγενης· οὐ παράδοξον δέ, εἰ ἄνθρωπος ὢν ἀπέθανον.

ΔΙΟΓ. Οὐκοῦν ὁ Ἄμμων ἐψεύδετο, λέγων ἑαυτοῦ σε εἶναι υἱόν· σὺ δὲ Φιλίππου ἄρα ἦσθα;

ΑΔΕΞ. Φιλίππου δηλαδὴ· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκειν Ἄμμωνος ὢν.

ΔΙΟΓ. Ἄτὰρ εἶπέ μοι, τίνι τὴν τοσαύτην ἀρχὴν καταλέλοιπας;

ΑΔΕΞ. Οὐκ οἶδα, ὦ Διόγενης· οὐ γὰρ ἔφθασα ἐπισκῆψαί τι περὶ αὐτῆς· ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀποθνήσκων Περδίκκα τὸν δακτύλιον ἐπέδωκα. Πλὴν ἀλλὰ τί γελαῖς, ὦ Διόγενης;

ΔΙΟΓ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἀνεμνήσθην οἷα ἐποίει ἡ Ἑλλάς, ἄρτι σε παρεληφότα τὴν ἀρχὴν κολα-

κεύοντες¹. Ἄλλ' εἰπέ μοι, ποῦ σε οἱ Μακεδόνες ἔθαψαν;

ΑΔΕΞ. Ἐτι ἐν Βαβυλῶνι κεῖμαι τριακοστὴν ταύτην ἡμέραν· ὑπισχνεῖται δὲ Πτολεμαῖος ὁ ὑπασπιστής, ἣν ποτε ἀγάγη σχολὴν ἀπὸ τῶν θορύβων τῶν ἐν ποσίν, ἐς Αἴγυπτον ἀπαγαγὼν με θάψειν ἐκεῖ, ὡς γενοίμην εἰς τῶν Αἰγυπτίων θεῶν.

ΔΙΟΓ. Μὴ γελᾶσω οὖν, ὦ Ἀλέξανδρε, ὁρῶν καὶ ἐν Ἄδου ἔτι σε μωραίνοντα, καὶ ἐλπίζοντα Ἄνουβιν ἢ Ὅσιριν γενήσεσθαι; Πλὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ θεοτάτε, μὴ ἐλπίσης· οὐ γὰρ θέμις ἀνελθεῖν τινὰ τῶν ἄπαξ διαπλευσάντων τὴν λίμνην, καὶ ἐς τὸ εἶσω τοῦ στομίου παρελθόντων· οὐ γὰρ ἀμελής ὁ Αἰακός, οἷδ' ὁ Κέρβερος εὐκαταφρόνητος. Ἐκεῖνο δὲ γε ἠδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ, πῶς φέρεις, ὅπου ταν ἐννοήσης ὅσσην εὐδαιμονίαν ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν ἀφίξαι. Οὐ λυπεῖ ταῦτά σε ὑπὸ τὴν μνήμην ἶόντα; Τί δακρύνεις, ὦ μάταιε; Οὐδὲ ταῦτά σε ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης ἐπαίδευσε, μὴ οἶεσθαι βέβαια εἶναι τὰ παρὰ τῆς τύχης;

ΑΔΕΞ. Ὁ σοφός; ἀπάντων ἐκεῖνος κολάκων ἐπιτριπτότατος ὢν, θωπεύων καὶ ἐπαινῶν ἄρτι μὲν πρὸς τὸ κάλλος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος ὃν τὰ γαθοῦ, ἄρτι δ' ἐς τὰς πράξεις καὶ τὸν πλοῦτον· γόης, ὦ Διόγενε, ἄνθρωπος καὶ τεχνίτης. Πλὴν ἀλλὰ τοῦτό γε ἀπολέλαυκα αὐτοῦ τῆς σοφίας, τὸ λυπεῖσθαι ὡς ἐπὶ μεγίστοις ἀγαθοῖς.

1. Κολακεύοντες, nomin. | Ἑλλάς, qui équivaut par syl-
 plur. masc. se rapportant à | lerpse à Ἑλληνας.

ΔΙΟΓ. Ἄλλ' οἶσθα ὃ δράσεις; ἄκος γάρ σοι τῆς λύπης ὑποθήσομαι. Ἐπεὶ ἐνταῦθά γε ἑλλέβορος οὐ φύεται, σὺ δὲ καὶ τὸ Λήθης ὕδωρ χανδὸν ἐπι-σπασάμενος πίε· καὶ αὖθις πίε, καὶ πολλάκις.

(13e Dialogue des morts.)

XIV

Philippe et Alexandre se disputent la supériorité.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

ΦΙΛ. Νῦν μὲν, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐκ ἂν ἔξαρνος γένοιο μὴ οὐκ ἐμὸς υἱὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθήκεις Ἄμμωνός γε ὦν.

ΑΛΕΞ. Οὐδ' αὐτὸς ἠγνόουν, ὦ πάτερ, ὡς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου υἱὸς εἰμι· ἀλλ' ἐδεξάμην τὸ μάντευμα, ὡς χρήσιμον ἐς τὰ πράγματα οἰόμενος εἶναι.

ΦΙΛ. Τί λέγεις; Χρήσιμον ἐδόκει σοι τὸ παρέχειν σεαυτὸν ἐξαπατηθησόμενον ὑπὸ τῶν προφητῶν;

ΑΛΕΞ. Οὐ τοῦτο· ἀλλ' οἱ βάρβαραι κατεπλάγησάν με, καὶ οὐδεὶς ἔτι ἀνθίστατο, οἰόμενοι θεῶ μάχεσθαι· ὥστε ῥῆον ἐκράτουν αὐτῶν.

ΦΙΛ. Τίνων ἐκράτησας σύ γε ἀξιωμαχῶν ἀνδρῶν, ὅς δειλοῖς αἰεὶ ζυνηνέχθης, τοξάρια, καὶ πελτάρια, καὶ γέρρα οἰσύϊνα προβεβλημένοις; Ἑλλήνων κρατεῖν ἔργον ἦν, Βοιωτῶν, καὶ Φωκέων, καὶ Ἀθηναίων· καὶ τὸ Ἀρκάδων ὀπλιτικόν, καὶ τὴν Θετταλὴν ἵππον, καὶ τοὺς Ἡλείων ἀκοντιστάς, καὶ τὸ

Μαντινέων πελταστικόν, ἢ Θραῦκας, ἢ Ἰλλυριούς, ἢ καὶ Παίονας χειρώσασθαι, ταῦτα μεγάλα. Μήδων δὲ, καὶ Περσῶν, καὶ Χαλδαίων, χρυσοφόρων ἀνθρώπων καὶ ἀβρῶν, οὐκ οἶσθα ὡς πρὸ σοῦ μύριοι μετὰ Κλεάρχου¹ ἀνελθόντες ἐκράτησαν. οὐδ' ἐς χεῖρας ὑπομεινάντων ἐλθεῖν ἐκείνων, ἀλλὰ πρὶν ἢ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι φυγόντων.

ΑΛΕΞ. Ἄλλ' οἱ Σκύθαι γε, ὦ πάτερ, καὶ οἱ Ἰνδῶν ἐλέφαντες οὐκ εὐκαταφρόνητόν τι ἔργον· καὶ ὅμως οὐ διαστήσας αὐτοὺς, οὐδὲ προδοσίαις ὠνούμενος τὰς νίκας, ἐκράτουσιν αὐτῶν· οὐδ' ἐπιώρκησα πώποτε, ἢ ὑποσχόμενος ἐψευσάμην, ἢ ἄπιστον ἔπραξά τι τοῦ νικᾶν ἕνεκα². Καὶ τοὺς Ἑλληνας δὲ, τοὺς μὲν ἀναιμωτὶ παρέλαβον, Θηβαίους δὲ ἴσως ἀκούεις ὅπως μετέτληθον.

ΦΙΛ. Οἶδα ταῦτα πάντα· Κλεῖτος γὰρ ἀπήγγειλέ μοι, ὃν σὺ τῷ δορατικῷ διελάσας³ μεταξὺ δειπνοῦντα ἐφόνευσας, ὅτι με πρὸς τὰς σὰς πράξεις ἐπαινέσαι ἐτόλμησε. Σὺ δὲ καὶ τὴν Μακεδονικὴν χλαμύδα καταβαλὼν, κἀνδυν, ὡς φασι, μετενέδυσ, καὶ τιάραν ὀρθὴν ἐπέθου⁴, καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ Μακεδόνων, ὑπ' ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ἡξίους⁵· καὶ, τὸ πάντων γελοιοτάτον, ἐμμοῦ τὰ τῶν νενικημένων. Ἐν ἐπήνεσα μόνον ἀκούσας, ὅτι τῆς τοῦ Δαρείου

1. Cléarque, chef des Dixmille, remplacé par Xénophon.

2. Allusion aux moyens dont Philippe usait pour triompher de ses ennemis, employant la ruse, la corruption, la perfidie, le parjure.

3. Διελάσας, nom. s. masc.

sor. 1 part. de διελάνω, pour-suivre.

4. Ἐπέθου pour ἐπέθεσο, 2e pers. sing. sor. 2 de ἐπιτίθεμαι, placer sur.

5. Ἠξίους, 2e pers. sing. imparf. de ἀξίω, juger à propos.

γυναϊκός, καλῆς οὔσης, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν θυγατέρων ἐπεμελήθης· βασιλικὰ γὰρ ταῦτα.

ΑΛΕΞ. Τὸ φιλοκίνδυνον δὲ, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπαινεῖς, καὶ τὸ ἐν Ὀξυδράκαις πρῶτον καθάλασθαι¹ εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ τοσαῦτα λαβεῖν τραύματα;

ΦΙΛ. Οὐκ ἐπκινῶ τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε· οὐχ ὅτι μὴ καλὸν οἶμαι εἶναι καὶ τιτρώσκεισθαί ποτε τὸν βασιλέα, καὶ προκινδυνεύειν τοῦ στρατοῦ· ἀλλ' ὅτι σοι τὸ τοιοῦτον ἤκιστα συνέφερε· θεὸς γὰρ εἶναι δοκῶν, εἴ ποτε τρωθίης, καὶ βλέπειέν σε φοράδην τοῦ πολέμου ἐκκομιζόμενον, αἵματι βέομενον, οἰμώζοντα ἐπὶ τῷ τραύματι, ταῦτα γέλως ἦν τοῖς ὀρώσιν. Ἡ τίς οὐκ ἂν ἐγέλασεν ὀρών τὸν τοῦ Διὸς υἱὸν λειποψυχοῦντα, δεόμενον τῶν ἱατρῶν βοθεῖν; Νῦν μὲν γὰρ, ὅποτε ἤδη τέθνηκας, οὐκ οἶει πολλοὺς εἶναι τοὺς τὴν προσποίησην ἐκείνην ἐπικερτομοῦντας, ὀρώντας τὸν νεκρὸν τοῦ θεοῦ ἐκτάδην κείμενον, μυδῶντα ἤδη καὶ ἐξωδηκότα, κατὰ νόμον σωμαίων ἀπάντων; Ἄλλως τε καὶ τοῦτο, ὃ χρησιμον ἔφη, ὦ Ἀλέξανδρε, τὸ διὰ τοῦτο κρατεῖν· βραδίως, πολὺ τῆς δόξης ἀφήρει τῶν κατορθουμένων· πᾶν γὰρ ἐδόκει ἐνδεὲς, ὑπὸ θεοῦ γίγνεσθαι δοκοῦν.

ΑΛΕΞ. Οὐ ταῦτα φρυνούσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ, ἀλλ' Ἑρακλεῖ καὶ Διονύσῳ ἐνάμιλλον τιθέασί με. Καίτοι τὴν Ἄορνον² ἐκείνην, οὐδετέρου ἐκείνων λαβόντος, ἐγὼ μόνος ἐχειρῶσάμην.

1. Καθάλασθαι, aor. 1 infn. de καθάλλομαι, sauter de haut en bas.

2. Montagne de l'Inde, dont personne, avant Alexandre, n'avait pu s'emparer.

ΦΙΛ. Ὅραξ ὅτι ταῦτα ὡς υἱὸς Ἀμμωνος λέγεις, ὃς Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ παραβάλλεις σεαυτόν; Καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐδὲ τὸν τύπον ἀπομαθήσῃ, καὶ γνώσῃ σεαυτόν, καὶ συνήσῃ ἤδη νεκρὸς ὢν;

(14e Dialogue des morts.)

XV

Il n'y a plus de beauté aux Enfers.

MENIPHIOS, EPMHΣ.

MEN. Ποῦ δὲ οἱ καλοὶ εἰσιν ἢ αἱ καλαί, ὦ Ἑρμῆ; Ξενάγησόν με, νήλυν ὄντα.

EPM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε· πλὴν κατ' ἐκεῖνο ἀπόβλεψον, ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἔνθα ὁ Ὑάκινθος τέ ἐστι, καὶ ὁ Νάρκισσος, καὶ Νιρεὺς, καὶ Ἀχιλλεὺς, καὶ Τυρῶ, καὶ Ἑλένη, καὶ Λήδα, καὶ ὅλως τὰ ἀρχαῖα πάντα κάλλη.

MEN. Ὅστ᾽ ἄ μόνον ὀρῶ, καὶ κρανία τῶν σαρκῶν γυμνά, ὅμοια τὰ πολλά.

EPM. Καὶ μὴν ἐκεῖνά ἐστιν ἅ πάντες οἱ ποιηταὶ θαυμάζουσι τὰ ὀστ᾽, ὧν σὺ ἕοικας καταφρονεῖν.

MEN. Ὅμως τὴν Ἑλένην μοι δεῖξον· οὐ γὰρ ἂν διαγνοίην ἔγωγε.

EPM. Τρυτὶ τὸ κρανίον ἢ Ἑλένη ἐστίν.

MEN. Εἶτα διὰ τοῦτο αἱ χίλιαι νῆες ἐπληρώθησαν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοσοῦτοι ἔπε-

σον Ἑλληνές τε καὶ βάρβαροι, καὶ τσσαῦται πόλεις ἀνάστατοι γεγόνασιν;

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐκ εἶδες, ὦ Μένιππε, ζῶσαν τὴν γυναῖκα· ἔφης γὰρ ἂν καὶ σὺ ἀνεμέσητον εἶναι

Τοιῆδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν¹.

ἐπεὶ καὶ τὰ ἄνθη ξηρὰ ὄντα εἴ τις βλέποι ἀποβεβληκότα τὴν βαφήν, ἄμορφα δὴλον ὅτι αὐτῷ δόξει· ὅτε μέντοι ἀνθεῖ καὶ ἔχει τὴν χροιάν, κάλλιστά ἐστιν.

ΜΕΝ. Οὐκοῦν τοῦτο, ὦ Ἑρμῆ, θαυμάζω, εἰ μὴ συνίεσαν οἱ Ἀχαιοὶ περὶ πράγματός οὕτως ὀλιγοχρονίου καὶ ῥαδίως ἀπανθοῦντος πονοῦντες.

ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε, συμφιλοσοφεῖν σοι. Ὡστε σὺ μὲν, ἐπιλεξάμενος τόπον ἔνθα ἂν ἐθέλης, κεῖσο καταβαλὼν σεαυτόν· ἐγὼ δὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἤδη μετελεύσομαι.

(18e Dialogue des morts.)

XVI

Ménippe raconte à Philonide ce qu'il a vu dans les Enfers: les jugemens de Minos, les supplices des méchants, les récompenses des bons, l'égalité de tous les hommes devant la mort.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ, ΦΙΛΩΝΙΔΗΣ.

ΜΕΝΙΠΠ. Μέχρι μὲν τίνος ὑπεφερόμεθα ἐν τῷ ποταμῷ· εἶτα δ' ἐσεπλεύσαμεν ἐς τὸ ἔλος καὶ

1. *Iliade*, III, 457.

τὴν λίμνην, ἐς ἣν ὁ Εὐφράτης ἀφανίζεται. Περαιωθέντες δὲ καὶ ταύτην ἀφικνούμεθα ἕς τι χωρίον ἔρημον, καὶ ὑλῶδες, καὶ ἀνήλιον, ἐς ὃ δὴ ἀποβάντες βόθρον τε ὠρυξάμεθα, καὶ τὰ μῆλα κατεσφάζαμεν, καὶ τὸ αἷμα περὶ αὐτὸν ἐσπείσαμεν. Ὁ δὲ Μιθροβαρζάνης¹ ἐν τοσοῦτῳ δᾶδα καιομένην ἔχων οὐκ ἔτ' ἠρεμαία τῇ φωνῇ, παμμέγεθες δὲ, ὡς οἴός τε ἦν, ἀνακραγὼν, δαίμονάς τε ὁμοῦ πάντας ἐπεβοᾶτο, καὶ Ποινὰς καὶ Ἐρινύας,

καὶ νυχίαν Ἐκάτην, καὶ ἐπαινήν Περσεφόνηϊαν²,

παραμιγνύς ἅμα καὶ βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα. Εὐθύς οὖν ἅπαντα ἐκεῖνα ἐσαλεύετο, καὶ ὑπὸ τῆς ἐπωδῆς τοῦδαφος ἀνεργήγνυτο, καὶ ἡ ὑλακὴ τοῦ Κερβέρου πόρρωθεν ἠκούετο, καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερκατηφές ἦν καὶ σκυθρωπὸν.

¹Ἐδδειςεν δ' ὑπένερθεν ἀναξ ἐνέρων Ἀιδωνεύς³.

Κατεφαίνετο γὰρ ἤδη τὰ πλεῖστα καὶ ἡ λίμνη, καὶ ὁ Πυριφλεγέθων, καὶ τοῦ Πλούτωνος τὰ βασίλεια. Ἐπεὶ δὲ ἤμεν ἐν τῷ σκότῳ, προῆει μὲν ὁ Μιθροβαρζάνης, εἰπόμεν δ' ἐγὼ κατόπιν ἐχόμενος αὐτοῦ, ἕως πρὸς λειμῶνα μέγιστον ἀφικνούμεθα, τῷ ἀσφοδέλω κατάφυτον. Ἐνθα δὴ περιεπέτοντο ἡμᾶς τετριγυῖαι τῶν νεκρῶν αἱ σκιαί. Κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες παραγιγνώμεθα πρὸς τὸ τοῦ Μίνω δικαστήριον. Ἐτύγγανε δὲ ὁ μὲν ἐπὶ θρόνου τινὸς ὑψηλοῦ καθή-

4. Nom du magicien qui avait introduit Ménippe dans les enfers.

2. Ce vers semble en partie parodié d'Homère, *Odyss.* X, 491,

534, 564, XI, 47. Tout le passage d'ailleurs, est plein de réminiscences homériques. On fera bien de recourir au poète grec.

3. *Iliade*, XX, 81.

μενος· παρειστήκεσαν δὲ αὐτῷ Ποίναί, καὶ Ἀλάστορες, καὶ Ἐρινύες. Ἐτέρωθεν δὲ προσήγοντο πολλοὶ τινες ἐφεξῆς ἀλύσει μακρᾷ δεδεμένοι· ἐλέγοντο δὲ εἶναι πλέπται, καὶ τρυφεροὶ, καὶ τελεῶναι, καὶ κόλακες, καὶ συκοφάνται, καὶ ὁ τοιοῦτος ὄμιλος τῶν πάντα κυκόντων ἐν τῷ βίῳ. Χωρὶς δὲ οἱ τε πλούσιοι καὶ τοκογλύφοι προσήεσαν, ὠχροὶ, καὶ προγᾶστορες, καὶ ποδαγροὶ, κλοιὸν ἕκαστος αὐτῶν καὶ σκύλακα διτάλαντον ἐπικείμενος. Ἐφθιστῶτες οὖν ἡμεῖς ἐρωῶμέν τε τὰ γιγνόμενα, καὶ ἠκούομεν τῶν ἀπολογουμένων. Κατηγόρου δὲ αὐτῶν καινοὶ τινες καὶ παράδοξοι ῥήτορες.

ΦΙΛ. Τίνες οὗτοι, πρὸς Διός; Μὴ γὰρ ὀκνήσης καὶ τοῦτο εἰπεῖν.

MEN. Οἷσθά που ταυτασί τὰς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποτελουμένας σκιὰς ἀπὸ τῶν σωμάτων;

ΦΙΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

MEN. Αὐται τοίνυν, ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, κατηγοροῦσί τε καὶ καταμαρτυροῦσι, καὶ διελέγχουσι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν παρὰ τὸν βίον· καὶ σφόδρα τινὲς αὐτῶν ἀξιόπιστοι δοκοῦσιν, ἅτε αἰεὶ ξυνοῦσαι καὶ μηδέποτε ἀφιστάμεναι τῶν σωμάτων. Ὁ δ' οὖν Μίνως ἐπιμελῶς ἐξετάζων ἀπέπεμπεν ἕκαστον ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον, δίκην ὑφέζοντα κατ' ἀξίαν τῶν τετολημένων. Ἀποστάντες δὲ ὁμῶς τοῦ δικαστηρίου πρὸς τὸ κολαστήριον ἀφικνούμεθα. Ἐνθα δὴ, ὦ φίλε, πολλὰ καὶ ἐλεεινὰ ἦν ἀκούσαι καὶ ἰδεῖν· μαστίγων τε γὰρ ὁμοῦ ψόφος ἠκούετο, καὶ οἰμωγὴ τῶν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὀπτωμένων, καὶ στρέβλαι, καὶ κύφωνες, καὶ τροχοί· καὶ ἡ Χίμαιρα

ἐσπάραττε, καὶ ὁ Κέρβερος ἐδάρδαπτεν· ἐκολάζοντό τε ἅμα πάντες, βασιλεῖς, δούλοι, σατράπαι, πένητες, πλούσιοι, πτωχοὶ· καὶ μετέμελε πᾶσι τῶν τετολμημένων. Ἐνίους δὲ τῶν κατεγνωσμένων καὶ ἐγνωρίσαμεν ἰδόντες, ὀπόσοι ἦσαν τῶν ἔνγκχος τετελευτηκῶτων. Οἱ δὲ ἐνεκαλύπτοντο, καὶ ἀπεστρέφοντο· εἰ δὲ καὶ προσθλέπειεν, μάλα δουλοπρεπὲς τι καὶ κολακευτικόν· καὶ ταῦτα, πῶς οἶει βαρεῖς ὄντες καὶ ὑπερόπται παρὰ τὸν βίον; Τῷς μέντοι πένησιν ἡμιτέλεια τῶν κακῶν ἐδίδοτο, καὶ διαναπαυόμενοι πάλιν ἐκολάζοντο. Καὶ μὴν κακείνα εἶδον τὰ μυθώδη, τὸν Ἰξίονα, καὶ τὸν Σίσυφον, καὶ τὸν Φρύγα¹ Τάνταλον χαλεπῶς ἔχοντα, καὶ τὸν γηγενῆ Τιτυόν, Ἡράκλεις² ὅσος· ἔκειτο γοῦν τόπον ἐπέχων ἀγροῦ. Διελθόντες δὲ καὶ τούτους, ἐς τὸ πεδίον ἐσβάλλομεν τὸ Ἀχερούσιον· εὐρίσκομέν τε αὐτόθι τοὺς ἡμιθέους τε, καὶ τὰς ἡρωῖνας, καὶ τὸν ἄλλον ὄμιλον τῶν νεκρῶν κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ φύλα διαιτωμένους· τοὺς μὲν παλαιούς τινας καὶ εὐρωτιῶντας, καὶ, ὡς φησιν Ὅμηρος³, ἀμενηνοὺς, τοὺς δ' ἔτι νεαλεῖς καὶ συνεστηκότας· καὶ μάλιστα τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῶν, διὰ τὸ πολυαρκὲς τῆς ταριχείας⁴. Τὸ μέντοι διαγιγνώσκειν ἕκαστον οὐ πᾶν τι ἦν ράδιον· ἅπαντες γὰρ ἀτεχνῶς ἀλλήλοις γίγνονται ὅμοιοι, τῶν ὁστέων γεγυμνωμένων· πλὴν ἀλλὰ μόγις τε καὶ διὰ πολλοῦ ἀναθεωροῦντες αὐτοὺς ἐγιγνώσκομεν. Ἐκειντο

1. Φρύγα, Phrygien.

2. Exclamation: Par Hercule!

3. *Iliad.*, V, 887, *Od.*, X, 521.

4. Allusion aux momies.

δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἀμαυροί, καὶ ἄσημοι, καὶ οὐδὲν ἔτι τῶν παρ' ἡμῖν καλῶν φυλάττοντες. Ἄμειλοι πολλῶν ἐν ταύτῳ σκελετῶν κειμένων, καὶ πάντων ὁμοίων, φοβερόν τι καὶ διάκενον δεδορκότων, καὶ γυμνοὺς τοὺς ὀδόντας προφαινόντων, ἠπόρουσαν πρὸς ἑμαυτὸν, ὥτινι διακρίνχιμι τὸν Θεοσίτην ἀπὸ τοῦ καλοῦ Νιρέως, ἢ τὸν μεταίτην Ἴρον ἀπὸ τοῦ Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος· οὐδὲν γὰρ ἔτι τῶν παλαιῶν γνωρισμάτων αὐτοῖς παρέμενε, ἀλλ' ὅμοια τὰ ὀστᾶ ἦν, ἄδηλα, καὶ ἀνεπίγραφα, καὶ ὑπ' οὐδενος ἔτι διακρίνεσθαι δυνάμενα. Τοιγάρτοι ἐκεῖνα ὁρῶντι ἐδόκει μοι ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος πομπῇ τινι μακρᾷ προσοικένας, χορηγεῖν δὲ καὶ διατάττειν ἕκαστα ἢ Τύχη, διάφορα καὶ ποικίλα τοῖς πομπευταῖς τὰ σχήματα προσάπτουσα· τὸν μὲν γὰρ λαβοῦσα, εἰ τύχοι, βασιλικῶς διεσκεύασε, τιάραν τε ἐπιθεῖσα, καὶ δορυφόρους παραδοῦσα, καὶ τὴν κεφαλὴν στέψασα τῷ διαδήματι, τῷ δὲ οἰκέτου σχῆμα¹ περιέθηκε, τὸν δὲ τινὰ καλὸν εἶναι ἐκόσμησε· τὸν δὲ ἄμορφον καὶ γελοῖον παρεσκεύασε· παντοδαπὴν γὰρ, οἶμαι, δεῖ γενέσθαι τὴν θέαν. Πολλάκις δὲ καὶ διὰ μέσης τῆς πομπῆς μετέβαλε τὰ ἐνίων σχήματα, οὐκ ἐῴσα ἐς τέλος διαπομπεῦσαι ὡς ἐτάχθησαν, ἀλλὰ μεταμφιέσασα τὸν μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τὴν οἰκέτου καὶ αἰχμαλώτου σκεύην ἀναλαβεῖν, τὸν δὲ Μαιάνδριον², τῶς ἐν τοῖς

1. Τῷ δὲ... σχῆμα, autour de celui-ci le vêtement d'un esclave.

2. Méandrius, secrétaire de Polycrate, auquel il succéda.

οικέταις πομπεύοντα, τὴν τοῦ Πολυκράτους τυραννίδα μετενέδουσε, καὶ μέχρι μὲν τινος εἶασε χρῆσθαι τῷ σχήματι· ἐπειδὴν δὲ ὁ τῆς πομπῆς καιρὸς παρέλθη, τηνικαῦτα ἕκαστος ἀποδοὺς τὴν σκευὴν, καὶ ἀποδυσάμενος τὸ σχῆμα μετὰ τοῦ σώματος, ὅσπερ ἦν πρὸ τοῦ γίγνεται, μηδὲν τοῦ πλησίον διαφέρων. Ἔνιοι δὲ ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἐπειδὴν ἀπαιτῆ τὸν κόσμον ἐπιστᾶσα ἢ Τύχη, ἄχθονται τε καὶ ἀγανακτοῦσιν, ὥσπερ οἰκείων τινῶν στερισκόμενοι, καὶ οὐχ ἂν πρὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο ἀποδιδόντες. Οἶμαι δὲ σε καὶ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλάκις ἐωρακέναι τοὺς τραγικοὺς ὑποκρίτας τούτους, πρὸς τὰς χρεῖας τῶν δραμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντα, ἐνίστε δὲ Πριάμους γιγνομένους, ἢ Ἀγαμέμνονα· καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ἔμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος ἢ Ἐρεχθέως¹ σχῆμα μιμησάμενος, μετ' ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος. Ἦδη δὲ πέρασ ἔχοντας τοῦ δράματος, ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην ἐσθῆτα, καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος, καὶ καταβάς ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν, πένης καὶ ταπεινὸς περίεισιν, οὐκέτ' Ἀγαμέμνων ὁ Ἄτρεως, οὐδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος Χαρικλέους Σουνιεὺς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθῶνιος². Τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα ἐστίν, ὡς τότε μοι ὀρώντι ἔδοξεν.

1. Cécrops et Érechthée, rois d'Athènes.

2. Polus, de Sunium, fils de

Chariclès, et Satyrus, de Marathon, fils de Théogiton, étaient deux célèbres acteurs.

ΦΙΛ. Εἰπέ δέ μοι, ὦ Μένιππε, οἱ δὲ τοὺς πολυτελεῖς τούτους καὶ ὑψηλοὺς τάφους ἔχοντας ὑπὲρ γῆς, καὶ στήλας, καὶ εἰκόνας, καὶ ἐπιγράμματα, οὐδὲν τιμιώτεροι παρ' αὐτοῖς εἰσι τῶν ἰδιωτῶν νεκρῶν;

MEN. Δηρεῖς, ὦ οὗτος· εἰ γοῦν ἐθεάσω τὸν Μαυσωλὸν αὐτὸν (λέγω δὲ τὸν Κᾶρα, τὸν ἐκ τοῦ τάφου περιβόητον), εὖ οἶδα ὅτι οὐκ ἂν ἐπαύσω γελῶν, οὕτω ταπεινὸς ἔρριπτο ἐν παραβύστῳ που, λαυθάνων ἐν τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν νεκρῶν, ἐμοὶ δοκεῖν, τοσοῦτον ἀπολαύων τοῦ μνήματος παρ' ὅσον ἐβαρύνετο τηλικούτον ἄχθος ἐπικείμενος. Ἐπειδὴν γάρ, ὦ ἑταῖρε, ὁ Δίακὸς ἀπομετρήσῃ ἐκάστῳ τὸν τόπον (δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον οὐ πλέον ποδός), ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι πρὸς τὸ μέτρον συνεσταλμένον. Πολλῶ δ' ἂν οἶμαι μᾶλλον ἐγέλασας, εἰ ἐθεάσω τοὺς παρ' ἡμῖν βασιλεῖς καὶ σατράπας πτωχεύοντας παρ' αὐτοῖς, καὶ ἦτοι ταριχοπωλοῦντας ὑπ' ἀπορίας, ἢ τὰ πρῶτα διδάσκοντας γράμματα, καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὑβριζόμενους, καὶ κατὰ κόρης παιομένους, ὥσπερ τῶν ἀνδραπύδων τὰ ἀτιμότατα. Φίλιππον γοῦν τὸν Μακεδόνα ἐγὼ θεασάμενος, οὐδὲ κρατεῖν ἑμαυτοῦ δυνατὸς ἦν· ἐδείχθη δέ μοι ἐν γωνιδίῳ τινὶ μισθοῦ ἀκούμενος τὰ σαθρὰ τῶν ὑποδημάτων. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἦν ἰδεῖν ἐν ταῖς τριόδοις μεταιτοῦντας, Ξέρξας λέγω, καὶ Δαρεῖους, καὶ Πολυκράτας.

ΦΙΛ. Ἄτοπα διηγῆ τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ μικροῦ δεῖν ἄπιστα. Τὶ δὲ ὁ Σωκράτης ἔπραττε, καὶ Διογένης, καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν σοφῶν;

MEN. Ὁ μὲν Σωκράτης καίκεϊ περιέρχεται διελγῶν ἅπαντας· σύνεισι δ' αὐτῷ Παλαμῆδης, καὶ Ὀδυσσεύς, καὶ Νέστωρ, καὶ εἴ τις ἄλλος λάλος νεκρός. Ἐπι μέντοι ἐπεφύσητο αὐτῷ καὶ διωδήκει ἐκ τῆς φαρμακοπασίας τὰ σκέλη. Ὁ δὲ βέλτιστος Διογένης παροικεῖ μὲν Σαρδαναπάλῳ τῷ Ἀσσυρίῳ, καὶ Μίδα τῷ Φρυγί, καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολυτελεῶν. Ἀκούων δὲ οἰμωζόντων αὐτῶν, καὶ τὴν παλαιὰν τύχην ἀναμετρούμενων, γελᾷ τε καὶ τέρπεται, καὶ τὰ πολλὰ ὕπτιος κατακείμενος ἄδει μάλα τραχεῖα καὶ ἀπηνεῖ τῇ φωνῇ, τὰς οἰμωγὰς αὐτῶν ἐπικαλύπτων, ὥστε ἀνιᾶσθαι τοὺς ἀνδράς καὶ διασκέπτεσθαι μετοικεῖν, οὐ φέροντας τὸν Διογένην.

(*La Nécromantie.*)

XVII

Mercur et Charon, placés sur un observatoire formé des plus hautes montagnes du globe, rient en voyant de quel fil mince et délié est faite la trame de la vie humaine. Ils se moquent de la destinée des hommes, comparés à des bulles d'eau. Et non-seulement les mortels disparaissent du monde, mais aussi les monuments fastueux qu'ils ont élevés, les opulentes cités qu'ils ont bâties. Ce dialogue paraît avoir suggéré à Le Sage l'idée du *Diable boiteux*.

ΕΡΜΗΣ, ΧΑΡΩΝ.

ΕΡΜΗΣ. Οὐκ εἰπεῖν ἔχouis ἂν κατὰ τὴν ἀξίαν ὅπως ἐστὶ καταγέλαστα ταῦτα, ὦ Χάρων· καὶ

μάλιστα αἱ ἄγαν σπουδαὶ ἀνθρώπων, καὶ τὸ μεταξὺ τῶν ἐλπίδων οἷχεσθαι, ἀναρπάστους γιγνομένους ὑπὸ τοῦ βελτίστου Θανάτου. Ἄγγελοι δὲ καὶ ὑπηρεταὶ αὐτοῦ μάλα πολλοὶ, ὡς ὄραξ, ἠπίαλοι, καὶ πυρετοὶ, καὶ φθῶαι, καὶ περιπνευμονίαι, καὶ ξίφη, καὶ ληστήρια, καὶ κώνεια, καὶ δικασταὶ, καὶ τύραννοι· καὶ τούτων οὐδὲν ὄλως αὐτοὺς εἰσέρχεται, ἔστ' ἂν εὖ πράττωσιν· ὅταν δὲ σφαλῶσι, πολὺ τὸ « ὀτοτοῖ, » καὶ τὸ « αἰαῖ, » καὶ τὸ « οἴμοι. » Εἰ δ' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐνεόουν, ὅτι θνητοὶ τέ εἰσιν αὐτοὶ, καὶ ὀλίγον τοῦτον χρόνον ἐπιδημήσαντες τῷ βίῳ ἀπίασιν, ὥσπερ ἐξ ὄνειρατος, πάντα ὑπὲρ γῆς ἀφέντες, ἔζων τε ἂν σωφρονέστερον, καὶ ἦττον ἠνιῶντο ἀποθανόντες. Νῦν δὲ ἐς αἰεὶ ἐλπίσαντες χρῆσεσθαι τοῖς παροῦσιν, ἐπειδὴν ἐπιστάς ὁ ὑπηρετῆς καλῆ καὶ ἀπάγη, πεδῆσας τῷ πυρετῷ ἢ τῇ φθῳῇ, ἀγανακτοῦσι πρὸς τὴν ἀγωγὴν, οὐποτε προσδοκῆσαντες ἀποσπασθῆσεσθαι αὐτῶν. Ἡ τί γὰρ οὐκ ἂν ποιήσειεν ἐκεῖνος ὁ τὴν οἰκίαν σπουδῆ οἰκοδομούμενος, καὶ τοὺς ἐργάτας ἐπισπέρχων, εἰ μάθοι ὅτι ἢ μὲν ἔξει τέλος αὐτῷ, ὁ δὲ, ἄρτι ἐπιθεὶς τὸν ὄροφον, ἄπεισι, τῷ κληρονόμῳ καταλιπὼν ἀπολαύειν αὐτῆς, αὐτὸς μηδὲ δειπνήσας ὁ ἄθλιος ἐν αὐτῇ; Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ χαίρων ὅτι ἄρρενα παῖδα τέτοκεν αὐτῷ ἢ γυνῆ, καὶ τοὺς φίλους διὰ τοῦτο ἐστίων, καὶ τούνομα τοῦ πατρὸς τιθέμενος, εἰ ἠπίστατο ὡς ἐπταέτης γενόμενος ὁ παῖς τεθνήξεται, ἄρα ἂν σοι δοκεῖ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γενωμένῳ;

ΧΑΡ. Ἐθέλω δ' οὖν σοι, ὦ Ἑρμῆ, εἰπεῖν ὥτινι

εοικέναι μοι ἔδοξάν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν. Ἦδῃ ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω ὑπὸ κρουνοῦ τινι καταράττοντι ἀνισταμένους; Τὰς φουσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν ξυναγείρεται ὁ ἀφρός. Ἐκεῖνων τοίνυν τινὲς μὲν μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκπραγεῖσαι ἀπέσβησαν· αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκουσί· καὶ προσχωρουσῶν αὐταῖς τῶν ἄλλων αὐταὶ ὑπερφυσώμεναι ἐς μέγιστον ὄγκον αἴρονται· εἶτα μέντοι κάκειναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· οὐ γὰρ οἶόν τε ἄλλως γενέσθαι. Τοῦτό ἐστιν ὁ ἀνθρώπων βίος. Ἄπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφουσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ξυστῆναι ἐπαύσαντο. Πᾶσι δ' οὖν ἀποραγῆναι ἀναγκαῖον. Καὶ τοιοῦτοι ὄντες, ὦ Ἐρμῆ, ὄρας οἷα ποιοῦσι, καὶ ὡς φιλοτιμοῦνται πρὸς ἀλλήλους, ἀρχῶν πέρι, καὶ τιμῶν, καὶ κτήσεων ἀμιλλώμενοι. Ἄπερ ἅπαντα καταλιπόντας αὐτοὺς δεήσει ἕνα ὀβόλον ἔχοντας, ἦκειν παρ' ἡμᾶς.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ κατίωμεν ἤδη.

ΧΑΡ. Ἐν ἔτι ἐπόθουν, ὦ Ἐρμῆ· εἰδέναι, καὶ μοι δείξας αὐτὸ ἐντελῆ ἔση τὴν περιήγησιν πεποιημένος τὰς ἀποθήκας τῶν σωματίων, ἵνα κατορύττουσι, θεάσασθαι.

ΕΡΜ. Ἠρία, ὦ Χάρων, καὶ τύμβους, καὶ τάφους καλοῦσι τὰ τοιαῦτα. Πλὴν τὰ πρὸ τῶν πόλεων ἐκεῖνα τὰ χώματα ὄρας, καὶ τὰς στήλας, καὶ πυραμίδας; Ἐκεῖνα πάντα νεκροδοχεῖα, καὶ σωματοφυλακία εἰσι.

ΧΑΡ. Τί οὖν ἐκεῖνοι στεφανοῦσι τοὺς λίθους,

καὶ χρίουσι μύρω; οἱ δὲ καὶ πυρὰν νήσαντες πρὸ τῶν χωμάτων, καὶ βόθρον τινὰ ὀρύξαντες, καίουσίν τε ταυτὶ τὰ πολυτελεῆ δεῖπνα, καὶ εἰς τὰ ὀρύγματα οἶνον καὶ μελίκρατον, ὡς γοῦν εἰκάσαι, ἐγγέουσιν;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα, ὦ πορθμεῦ, τί ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν Ἄδου· πεπιστεύκασι γοῦν τὰς ψυχὰς ἀναπεμπομένας κάτωθεν δειπνεῖν μὲν ὡς οἶόν τε περιπετομένας τὴν κνίσσαν καὶ τὸν καπνὸν, πίνειν δὲ ἀπὸ τοῦ βόθρου τὸ μελίκρατον.

ΧΑΡ. Ἐκείνους ἔτι πίνειν ἢ ἐσθίειν, ὧν τὰ κρανία ξηρότατα; Καίτοι γελοῖός εἰμι σοὶ λέγων ταῦτα, ὅσημέραι κατάγοντι αὐτούς. Οἶσθ' οὖν, εἰ δύναιτ' ἂν ἔτι ἀνελθεῖν ἅπαζ ὑποχθόνιοι γενομένοι.

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐπεὶπερ ἀνέμνησάς με, ἐθέλω σοὶ δεῖξαι τὸν τοῦ Ἀχιλλέως τάφον. Ὁρᾶς τὸν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ; Σίγειον μὲν ἐκεῖνό ἐστι τὸ Τρωϊκόν· ἀντικρὺ δὲ ὁ Αἴας τέθαπται ἐν τῷ Ῥοιτείῳ.

ΧΑΡ. Οὐ μεγάλοι, ὦ Ἑρμῆ, οἱ τάφοι. Τὰς πόλεις δὲ τὰς ἐπισήμους δεῖξόν μοι ἤδη, ἃς κάτω ἀκούομεν, τὴν Νῆνον τὴν Σαρδαναπάλου, καὶ Βαβυλῶνα, καὶ Μυκῆνας, καὶ Κλεωνάς, καὶ τὴν Ἴλιον αὐτήν. Πολλοὺς γοῦν μέμνημαι διαπορθμεύσας ἐκεῖθεν, ὡς δέκα ὄλων ἐτῶν μηδὲ νεωλκῆσαι μηδὲ διαψύξαι τὸ σκαφίδιον.

ΕΡΜ. Ἡ Νῆνος μὲν, ὦ πορθμεῦ, ἀπόλωλεν ἤδη, καὶ οὐδὲ ἶχνος ἔτι λοιπὸν αὐτῆς, οὐδ' ἂν εἴποις ὅπου ποτ' ἦν. Ἡ Βαβυλὼν δὲ σοὶ ἐκείνη ἐστὶν ἢ εὐπυροσ, ἢ τὸν μέγαν περιβόλον, οὐ μετὰ πολὺ

καὶ αὐτὴ ζητηθησομένη, ὡσπερ ἡ Νίνος. Μυκῆνας δὲ, καὶ Κλεωνᾶς αἰσχύνομαι δεῖξαί σοι, καὶ μάλιστα τὸ Ἴλιον· ἀποπνίξεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι τὸν Ὅμηρον κατελθὼν ἐπὶ τῇ μεγαληγορίᾳ τῶν ἐπῶν. Πλὴν ἀλλὰ πάλαι μὲν ἦσαν εὐδαίμονες, νῦν δὲ τεθῆναι καὶ αὐταί. Ἀποθνήσκουσι γὰρ, ὡς πορθμεῦ, καὶ πόλεις, ὡσπερ ἄνθρωποι· καὶ τὸ παραδοξότατον, καὶ ποταμοὶ ὄλοι. Ἰνῆχου γοῦν οὐδὲ τάφρος ἔτι ἐν Ἄργει καταλείπεται.

ΧΑΡ. Παπαὶ τῶν ἐπαίνων, Ὅμηρε, καὶ τῶν ὀνομάτων, Ἴλιος ἱρή, καὶ εὐρυάγυια, καὶ εὐκτίμεναι Κλεωναί. Ἀλλὰ μεταξύ λόγων, τίνες ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ πολεμοῦντες, ἢ ὑπὲρ τίνος ἀλλήλους φονεύουσιν;

ΕΡΜ. Ἀργεῖους ὄραξ, ὦ Χάρων, καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ τὸν ἡμιθνήτα ἐκεῖνον στρατηγὸν Ὀθρυάδαν, τὸν ἐπιγράφοντα τὸ τρόπαιον τῷ αὐτοῦ αἵματι.

ΧΑΡ. Ὑπὲρ τίνος δὲ αὐτοῖς, ὦ Ἑρμῆ, ὁ πόλεμος;

ΕΡΜ. Ὑπὲρ τοῦ πεδίου αὐτοῦ, ἐν ᾧ μάχονται.

ΧΑΡ. Ὡ τῆς ἀνοίας, οἳ γε οὐκ ἴσασιν ὅτι, κἂν ὅλην τὴν Πελοπόννησον ἕκαστος αὐτῶν κτήσωνται, μόγις ἂν ποδιαῖον λάβοιεν τόπον παρὰ τοῦ Αἰακοῦ· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο ἄλλοτε ἄλλοι γεωργήσουσι, πολλάκις ἐκ βάρων τὸ τρόπαιον ἀνασπᾶσαντες τῷ ἀρότρῳ.

ΕΡΜ. Οὕτω μὲν, ὦ Χάρων, ταῦτα ἔσται.

(Charon ou les Contempleteurs.)

DIALOGUES PHILOSOPHIQUES

ET

TRAITÉS MORAUX.

I

LA RICHESSE ET LES AMIS.

Timon se plaint à Jupiter d'avoir été abandonné par ses amis, lorsque la pauvreté l'a réduit à une sorte d'état sauvage. Jupiter consent à lui rendre la richesse pour punir l'ingratitude de ces mêmes amis.

TIMON, ZEYΣ, EPMHΣ.

TIM. ὦ Ζεῦ φίλιε, καὶ ξένιε, καὶ ἑταιρεῖτε, καὶ ἐφέστιε, καὶ ἀστεροπητὰ, καὶ ὄρκιε, καὶ νεφεληγερέτα, καὶ ἐρίγδουπε, καὶ εἴ τί σε ἄλλο οἱ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καλοῦσι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀπορῶσι πρὸς τὰ μέτρα· ποῦ σοι νῦν ἡ ἐρισμαράγος ἀστραπή, καὶ ἡ βαρύβρομος βροντή, καὶ ὁ αἰθαλόεις, καὶ ἀργήεις, καὶ σμερδαλέος κεραυνός; Ἄπαντα γὰρ ταῦτα λῆρος ἤδη ἀναπέφινε, καὶ καπνὸς ἀτεχνῶς ποιητικός, ἔξω τοῦ πατάγου τῶν ὀνομάτων. Τὸ δὲ αἰδιμόν σου καὶ ἐκηρύλλον ὄπλον, καὶ πρόχειρον, οὐκ οἶδ' ὅπως τελέως ἀπέσβη, καὶ ψυχρὸν ἐστὶ, μηδὲ ὀλίγον σπινθήρα ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων διαφυλάττον. Θᾶττον γοῦν τῶν ἐπιπορκεῖν τις ἐπι-

χειρῶντων ἔωλον θρυαλλίδα φοβηθείη ἂν ἢ τὴν τοῦ πανδαμάτορος κεραυνοῦ φλόγα· οὕτω δαλόν τινα ἐπανατείνεσθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὡς πῦρ μὲν ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι· μόνον δὲ τοῦτο οἶεσθαι ἀπολαύειν τοῦ τραύματος, ὅτι ἀναπλησθήσονται τῆς ἀσβόλου. Ἴνα δὲ τὰ κοινὰ ἐάσας τὰ μὰ εἶπω, τοσοῦτους Ἀθηναίων εἰς ὕψος ἄρας¹, καὶ πλουσίους ἐκ πενεστάτων ἀποφηνας² καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπικουρήσας, μᾶλλον δὲ ἀθρόον εἰς εὐεργεσίαν τῶν φίλων ἐκχέας τὸν πλοῦτον, ἐπειδὴ πένης διὰ ταῦτα ἐγενόμην, οὐκέτι οὐδὲ γνωρίζομαι πρὸς αὐτῶν, οὐδὲ προσεβλέπουσιν οἱ τέως ὑποπτήσσαντες καὶ προσκυνούντες, κἄκ τοῦ ἐμοῦ νεύματος ἀπηρητημένοι· ἀλλ' ἦν που καὶ ὁδῶ βραδίῳ ἐντύχω τινὲς αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ στήλην παλαιοῦ νεκροῦ ὑπτιάν ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀνατετραμμένην παρέρχονται, μηδὲ ἀναγνόντες· οἱ δὲ καὶ πόρρωθεν ἰδόντες ἐτέραν ἐκτρέπονται, δυσάντητον καὶ ἀποτρόπαιον θέαμα ὄψεσθαι ὑπολαμβάνοντες, τὸν οὐ πρὸ πολλοῦ³ σωτῆρα καὶ εὐεργέτην αὐτῶν γεγεννημένον. Ὡστε ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐσχατιὰν τραπόμενος, ἐναψάμενος διφθέραν, ἐργάζομαι τὴν γῆν, ὑπόμισθος ὄβολων τεσσάρων, τῇ ἐρημίᾳ καὶ τῇ δικέλλῃ προσφιλοσοφῶν. Ἐνταῦθα τοῦτο γοῦν μοι δοκῶ κερδαίνειν, μηκέτι ὄψεσθαι πολλοὺς παρὰ τὴν ἀξίαν εὖ πράττοντας· ἀνιαρότερον γὰρ τοῦτό γε. Ἦδη ποτὲ οὖν,

1. Ἄρας, nomin. sing. masc. aor. 4 participe de αἶρω, mettre en haut, élever.

2. Ἀποφηνας, même parti-

cipe de ἀποφάνω, montrer, faire voir.

3. Οὐ πρὸ πολλοῦ, il n'y a pas longtemps, récemment.

ὦ Κρόνου καὶ Ῥέας υἱέ, τὸν βαθὺν τοῦτον ὕπνον ἀποσεισάμενος καὶ νήδυμον, καὶ ἀναρριπίσας τὸν κεραυνὸν, ἧ ἐκ τῆς Οἴτης¹ ἐναυσάμενος, μεγάλην ποιήσας τὴν φλόγα, ἐπιδείξαιό τινα χολὴν ἀνδρώδους καὶ νεανικοῦ Διός.

ZEYΣ. Τίς οὗτός ἐστιν, ὦ Ἑρμῆ, ὁ κεκραγὼς ἐκ τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὸν Ὑμηττὸν ἐν τῇ ὑπωρείᾳ, πιναρὸς ὄλος, καὶ αὐχμῶν, καὶ ὑποδίφθερος; Σκάπτει δὲ, οἶμαι, ἐπικεκυφώς· λάλος ἄνθρωπος καὶ θρασύς. Ἡ που φιλόσοφος ἐστίν· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀσεβεῖς τοὺς λόγους διεξήκει καθ' ἡμῶν.

ΕΡΜ. Τί φῆς, ὦ πάτερ; Ἄγνοεῖς Τίμωνα τὸν Ἐχεκρατίδου, τὸν Κολυττέα²; Οὗτός ἐστιν ὁ πολλάκις ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελείων ἐστιάσας, ὁ νεόπλουτος, ὁ³ τὰς ὄλας ἐκατόμβας, παρ' ᾧ λαμπρῶς εἰώθαμεν ἑορτάζειν τὰ Διάσια⁴.

ZEYΣ. Φεῦ τῆς ἀλλαγῆς· ὁ καλὸς ἐκεῖνος, ὁ πλούσιος, περὶ ὃν οἱ τοσοῦτοι φίλοι; Τί παθῶν οὖν τοιοῦτός ἐστιν; αὐχμηρὸς, ἄθλιος, καὶ σκαπανεὺς, καὶ μισθωτὸς, ὡς ἔοικεν, οὕτω βαρεῖαν καταφέρων τὴν δίκειλαν.

ΕΡΜ. Οὕτωςί μὲν εἰπεῖν, χρηστότης ἐπέτριψεν αὐτὸν, καὶ φιλανθρωπία, καὶ ὁ πρὸς τοὺς δεομένους ἅπαντας οἶκτος· ὡς δὲ ἀληθεῖ λόγῳ, ἄνοια, καὶ εὐήθεια, καὶ ἀκρισία περὶ τῶν φίλων· ὅς οὐ συνίει κἀραξὶ καὶ λύκοις χαριζόμενος· ἀλλ' ὑπὸ γυπῶν τοσούτων ὁ κακοδαίμων κειρόμενος τὸ ἦπαρ, φίλους

1. Le mont OËta, en Thessalie, où Hercule se brûla.

2. Colytte était un dème de Ἀττικῆς.

3. Sous-entendu θύων, immolant.

4. Diasies, fêtes en l'honneur de Jupiter.

εἶναι αὐτοὺς καὶ ἐταίρους ὄρετο, ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν χαίροντας τῇ βορᾷ. Οἱ δὲ τὰ ὄστᾶ γυμνώσαντες ἀκριβῶς, καὶ περιτραγόντες, εἰ δέ τις καὶ μυελὸς ἐνῆν, ἐκμυζήσαντες καὶ τοῦτον εὖ μάλα ἐπιμελῶς, ὄχοντο αὖτον αὐτὸν καὶ τὰς ρίζας ὑποτετμημένον ἀπολιπόντες, οὐδὲ γνωρίζοντες ἔτι, οὐδὲ προσβλέποντες, (πόθεν γάρ;) ἢ ἐπικουροῦντες, ἢ ἐπιδιδόντες ἐν τῷ μέρει. Διὰ ταῦτα δικελλίτης καὶ διφθερίας, ὡς ὄρας, ἀπολιπὼν ὑπ' αἰσχύνης τὸ ἄστυ, μισθοῦ γεωργεῖ, μελαγχολῶν τοῖς κακοῖς, ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ μάλα ὑπεροπτικῶς παρέρχονται, οὐδὲ τοῦνομα, εἰ Τίμων καλοῖτο, εἰδότες.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὐ παροπτέος ἀνὴρ, οὐδὲ ἀμελητέος· εἰκότως γὰρ ἠγανάκτει δυστυχῶν· ἐπεὶ καὶ ὅμοια ποιήσομεν τοῖς καταράτοις κόλαξιν ἐκείνοις, ἐπιλελησμένοι ἀνδρὸς τοσαῦτα μηρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν πιότατα καύσαντος ἡμῖν ἐπὶ τῶν βωμῶν· ἔτι γοῦν ἐν ταῖς ρίσι τὴν κνίσσαν αὐτῶν ἔχω. Τὸν γοῦν Πλοῦτον, ὃ Ἑρμῆ, παραλαβὼν, ἄπιθι παρ' αὐτὸν κατὰ τάχος· ἀγέτω δὲ ὁ Πλοῦτος καὶ Θεσαυρὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ μενέτωσαν ἄμφω παρὰ τῷ Τίμωνι, μηδὲ ἀπαλλαττέσθωσαν οὕτω ῥαδίως, κἂν ἔτι μάλιστα ὑπὸ χρηστότητος αὔθις ἐκδιώκῃ αὐτοὺς τῆς οἰκίας. Περὶ δὲ τῶν κολάκων ἐκείνων, καὶ τῆς ἀχαριστίας ἣν ἐπεδείξαντο πρὸς αὐτὸν, καὶ αὐτὶς μὲν σκέψομαι, καὶ δίκην δώσουσιν, ἐπειδὴν τὸν κεραινον ἐπισκευάσω. Πλὴν ἱκανῆ ἐν τοσοῦτω καὶ αὐτῇ τιμωρία ἔσται αὐτοῖς, εἰ ὑπερπλουτοῦντα τὸν Τίμωνα ὀρώσι.

(*Timon ou le Misanthrope.*)

II

PUISSANCE DES DIEUX.

Il est impossible à l'homme de mesurer l'étendue de la puissance divine. Les dieux peuvent changer la nature des êtres comme ils modifient l'aspect de la terre et du ciel.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ.

ΣΩΚΡ. ὦ φίλε Χαιρεφῶν, εἴοικαμεν ἡμεῖς τῶν δυνατῶν τε καὶ ἀδυνατῶν ἀμβλυωτοὶ τινες εἶναι κριταὶ παντελῶς. Δοκιμάζομεν γὰρ δὴ κατὰ δύναμιν ἀθροπίνην ἄγνωστον οὖσαν, καὶ ἄπιστον, καὶ ἀόρατον· πολλὰ οὖν φαίνεται ἡμῖν καὶ τῶν εὐπόρων ἄπορα, καὶ τῶν ἐφικτῶν ἀνέφικτα, συχνὰ μὲν δι' ἀπειρίαν, συχνὰ δὲ καὶ διὰ νηπιότητα φρενῶν· τῷ ὄντι γὰρ νήπιος ἔοικεν εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, καὶ ὁ πᾶν γέρον, ἐπεὶ τοι μικρὸς πᾶν καὶ νεογιλὸς ὁ τοῦ βίου χρόνος πρὸς τὸν πάντα αἰῶνα. Ἐώρακας, Χαιρεφῶν, τρίτην ἡμέραν¹ ὅσος ἦν ὁ χειμῶν; καὶ ἐνθυμηθέντι γὰρ τῷ² δέος ἐπέλθοι τὰς ἀστραπὰς ἐκείνας καὶ βροντὰς, ἀνέμων τε ἐξαίσια μεγέθη· ὑπέλαβεν ἄν τις τὴν οἰκουμένην ἅπασαν καὶ δὴ συμπεσεῖσθαι. Μετὰ μικρὸν δὲ θαυμαστὴ τις κατάστασις εὐδίας ἐγένετο, καὶ διεμείνεν αὕτη γε ἕως νῦν. Πότερον οὖν οἶει μεῖζόν τι καὶ ἐργωδέστερον εἶναι τοιαύτην αἰθρίαν ἐξ ἐκείνης τῆς ἀνυποστάτου λαίλαπος καὶ ταραχῆς μεταθεῖναι, καὶ εἰς γαλήνην

1. Τρίτην ἡμέραν, il y a trois jours.

2. Τῷ pour τινί, dans le sens indéfini.

ἀναγαγεῖν τὸν ἅπαντα κόσμον, ἢ γυναικὸς εἶδος μεταπλασθὲν εἰς ὄρνιθός τινος¹ ποιῆσαι; Τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτο, καὶ τὰ παιδάρια τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ἐπιστάμενα, πηλὸν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ῥαδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου² μετασχηματίζει πολλὰς ἰδεῶν³ φύσεις. Τῷ δαιμονίῳ⁴ δὲ, μεγάλην καὶ οὐ συμβλητὴν ὑπεροχὴν ἔχοντι πρὸς⁵ τὰς ἡμέτερας δυνάμεις, εὐχερῆ τυχὸν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, καὶ λεῖα. Ἐπεὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν πόσω τινὶ σαυτοῦ δοκεῖς εἶναι μείζω; φράσαις ἄν;

ΧΑΙΡ. Τίς δ' ἀνθρώπων, ὦ Σώκρατες, νοῆσαι δύναιτ' ἄν ἢ ὀνομάσαι τι τῶν τοιούτων; Οὐδὲ γὰρ εἰπεῖν ἐφικτόν.

ΣΩΚΡ. Οὐκ οὖν δὴ θεωροῦμεν καὶ ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους συμβαλλομένων μεγάλας τινὰς ὑπεροχὰς ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἀδυναμίαις ὑπαρχούσαις; Ἡ γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἡλικία πρὸς τὰ νήπια παντελῶς βρέφη, τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς ἢ δεκαταῖα, θαυμαστὴν ὄσσην ἔχει τὴν διαφορὰν δυνάμεώς τε καὶ ἀδυναμίας ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσι. Καὶ τῆς ἰσχύος δὲ τῆς ἐνὸς ἀνδρὸς τελείου τὸ μέγεθος, ἀμέτρητον ὄσσην ἔχει τὴν ὑπεροχὴν πρὸς ἐκεῖνα. Μυριάδας γὰρ τῶν τοιούτων εἰς ἀνὴρ πᾶνυ πολλὰς χειρώσαιτ' ἄν ῥαδίως. Ὀπηνίκα οὖν ἄνθρωπος, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπου τοσοῦτ' ἀδιαφέρει, τί νομίσωμεν τὸν σύμπαντα οὐρανὸν πρὸς τὰς ἡμε-

1. Socrate et Chérèphon avaient commencé leur entretien en se demandant s'il était possible que l'oiseau nommé Alcyon eût été autrefois une femme.

2. Ὀγκου, masse d'argile.

3. Ἰδεῶν, formes, figures.

4. Τῷ δαιμονίῳ, à la divinité.

5. Πρὸς, comparativement à.

τέρας δυνάμεις φανῆναι ἂν τοῖς τὰ ταιαῦτα θεωρεῖν ἐφικνουμένοις; Πιθανόν οὖν ἴσως δόξει πολλοῖς, ὅσῃ ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ κόσμου τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὸ Σωκράτους ἢ Χαιρεφῶντος εἶδος, τηλικούτον καὶ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ, καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ διάνοιαν, ἀνάλογον διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς διαθέσεως. Σοὶ μὲν οὖν καὶ ἐμοί, καὶ ἄλλοις πολλοῖς τοιοῦτοις οὔσι, πόλλ' ἄττ' ἄδύνατα τῶν ἐτέροις πάνυ ῥαδίων· ἐπεὶ καὶ αὐλῆσαι τοῖς ἀναύλοις, καὶ ἀναγνῶναι ἢ γράψαι τοῖς ἀγραμμάτοις γραμματικὸν τρόπον, ἀδυνατώτερόν ἐστι τέως, ἕως ἂν ὣσιν ἀνεπιστήμονες, τοῦ ποιῆσαι γυναϊκας ἐξ ὀρνίθων ἢ ὀρνίθας ἐκ γυναικῶν. Ἡ δὲ φύσις ἐν κηρίῳ σχεδὸν παραλάβουσα ζῶον ἄπουν καὶ ἄπτερον, πόδας ὑποθεῖσα καὶ πτερώσασα, ποικιλία τε φαιδρύνασα πολλῇ, καὶ καλῇ, καὶ παντοδαπῇ χρωμάτων, μέλιτταν ἀπέδειξε, σοφὴν θείου μέλιτος ἐργάτιν, ἐκ τε ὠνῶν ἀφῶνων καὶ ἀψύχων πολλὰ γένη πλάττει πτηνῶν τε καὶ πέζων, καὶ ἐνύδρων ζώων, τέχναις, ὡς λόγος τιῶν, ἱεραῖς αἰθέρος μεγάλου προσχρωμένη.

(*Alcyon ou la Métamorphose.*)

<p>4. Ἄττ(α) pour τινά, certaines choses. Il ne faut pas le confondre avec ἄττα par un</p>	<p>esprit rude pour ἄτινα, quoique ce soit. Le sens est tout différent.</p>
--	---

III

INUTILITÉ DES SACRIFICES.

Les dieux ne vendent pas leur faveur aux hommes : on
la mérite par un cœur pur et par des actes vertueux.

Ἄ μὲν ἐν ταῖς θυσίαις οἱ μάταιοι πράττουσι, καὶ ταῖς ἑορταῖς καὶ προσόδοις τῶν θεῶν, καὶ ἃ αἰτοῦσι, καὶ ἃ εὖχονται, καὶ ἃ γιγνώσκουσι περὶ αὐτῶν, οὐκ οἶδα εἴ τις οὕτω κατηφής ἐστι καὶ λευπημένος ὅστις οὐ γελάσεται τὴν ἀβελτερίαν ἐπιβλέψας τῶν δρωμένων· καὶ πολὺ γε, οἶμαι, πρότερον τοῦ γελᾶν πρὸς ἑαυτὸν ἐξετάσει, πότερον εὐσεβεῖς αὐτοὺς χρῆ καλεῖν, ἢ τούναντίον θεοῖς ἐχθροὺς καὶ κακοδαίμονας, οἳ γε οὕτω ταπεινὸν καὶ ἀγεννὲς τὸ θεῖον ὑπειλήφασιν, ὥστε εἶναι ἀνθρώπων ἐνδεεῖς, καὶ κολακευόμενον ἤδεσθαι, καὶ ἀγανακτεῖν ἀμελούμενον. Τὰ γοῦν Διτωλικά πάθη, καὶ τὰς τῶν Καλυδωνίων συμφορὰς, καὶ τοὺς τοσοῦτους φόνους, καὶ τὴν Μελεάγρου διάλυσιν, πάντα ταῦτα ἔργα φαῖν εἶναι τῆς Ἀρτέμιδος μεμψιμοιρούσης, ὅτι μὴ παρελήφθη πρὸς τὴν θυσίαν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως¹. Ταὺς δ' αὖ Διθίοπας καὶ μακαρίους, καὶ τρισευδαίμονας εἴποι τις ἂν, εἴ γε ἀπομνημονεύει τὴν χάριν αὐτοῖς ὁ Ζεὺς, ἦν ἐν ἀρχῇ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως² πρὸς αὐτὸν ἐπεδείξαντο, δώδεκα ἐξῆς ἡμέρας ἐστίασαν-

1. OEnée, roi de Calydon, ville d'Étolie, ayant oublié de sacrifier à Diane, cette déesse

suscita contre lui un sanglier monstrueux, que tua Méléagre.
2. Iliade, I, 423, 424.

τες, καὶ ταῦτα ἐπαγόμενον καὶ τοὺς ἄλλους θεούς. Οὕτως οὐδὲν, ὡς ἔοικεν, ἀμισθὶ ποιοῦσιν ὧν ποιοῦσιν, ἀλλὰ πωλοῦσι τοῖς ἀνθρώποις τὰγαθὰ, καὶ ἔνεστι πρίασθαι παρ' αὐτῶν τὸ μὲν ὑγιαίνειν, εἰ τύχοι, βοϊδίου, τὸ δὲ πλουτεῖν βοῶν τεττάρων, τὸ δὲ βασιλεύειν ἐκατόμβης, τὸ δὲ σῶν ἐπανελεθεῖν ἐξ Ἰλίου ἐς Πύλον, ταύρων ἑννέα¹, καὶ τὸ ἐκ τῆς Αὐλίδος ἐς Ἴλιον διαπλεῦσαι παρθένου βασιλικῆς². Ἡ μὲν γὰρ Ἐκάβη τὸ μὴ ἀλῶναι τὴν πόλιν τότε ἐπρίατο παρὰ τῆς Ἀθηναῆς βοῶν δώδεκα³ καὶ πέπλου. Ταῦτα δὲ, οἶμαι, καὶ ὁ Χρῦσης ἐπιστάμενος, ἄτε ἱερεὺς καὶ γέρων, καὶ τὰ θεῖα σοφός, ἐπειδὴ ἀπρακτος ἀπῆει παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς ἂν καὶ προδανείσας τῷ Ἀπόλλωνι τὴν χάριν, δικαιολογεῖται, καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβήν, καὶ μόνον οὐκ ὄνειδίζει, λέγων· « ὦ βέλτιστε Ἀπολλων, ἐγὼ μὲν σου τὸν νεῶν, τέως ἀστεφάνωτον ὄντα, πολλακίς ἐστεφάνωσα, καὶ τσαυτὰ σοι μετρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν ἔκαυσα ἐπὶ τῶν βωμῶν· σὺ δ' ἀμελεῖς μου τοιαῦτα πεπονθότος, καὶ παρ' οὐδὲν τίθεσαι τὸν εὐεργέτην⁴ ». Τοιγαρὸν οὕτω κατεδυσώπησεν αὐτὸν ἐκ τῶν λόγων, ὥστε ἀρπασάμενος τὰ τόξα, καὶ ὑπὲρ τοῦ ναυστάθμου καθίσας ἑαυτὸν, κατετόξευε τῷ λοιμῷ τοὺς Ἀχαιοὺς αὐταῖς ἡμιόνοις καὶ κυσίν. Ταῦτα οὕτω γιγνόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν πιστευόμενα δεῖσθαι μοι δοκεῖ τοῦ μὲν ἐπιτιμήσοντος οὐδενός, Ἡρακλείτου

1. *Odyssée*, III, 8.

2. Allusion au sacrifice d'I-phigénie.

3. *Iliade*, VI, 308.

4. Parodie de l'*Iliade*, I, 37 et suiv.

δέ τινος, ἢ Δημοκρίτου, τοῦ μὲν γελασομένου τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν, τοῦ δὲ τὴν ἀνοίαν ὀδυρομένου.

(*Sur les sacrifices.*)

IV

CRIÉE DES SECTES, OU LES PHILOSOPHES
A L'ENCAN.

Jupiter met à l'encan diverses sectes philosophiques, particulièrement celle de Diogène et de Pyrrhon, c'est-à-dire le Cynisme et le Doute absolu, desquels la folle exagération est ainsi démontrée et bafouée.

ΖΕΥΣ, ΕΡΜΗΣ, ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ, ΔΙΟΓΕΝΗΣ,
ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ.

ΖΕΥΣ. Σὺ μὲν διατίθει τὰ βάρβαρα, καὶ παρασκευάζεις τὸν τόπον τοῖς ἀφικνουμένοις· σὺ δὲ¹ στῆσον ἐξῆς παραγαγὼν τοὺς βίους²· ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὡς εὐπρόσωποι φανοῦνται, καὶ ὅτι πλείστους ἐπάξονται. Σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, κήρυττε καὶ ξυγκάλει ἀγαθῇ τύχῃ τοὺς ὠνητὰς ἤδη παρεῖναι πρὸς τὸ πωλητήριον. Ἀποκηρύξομεν δὲ βίους φιλοσόφους παντὸς εἴδους, καὶ προαιρέσεων ποικίλων. Εἰ δέ τις οὐκ ἔχοι τὸ παραυτίκα τάργυριον καταβαλέσθαι, εἰς νέωτα ἐκτίσει, καταστήσας ἐγγυητὴν³.

ΕΡΜ. Πολλοὶ ξυνίασιν· ὥστε χρὴ μὴ διατρίβειν μηδὲ κατέχειν αὐτούς.

1. Σὺ μὲν... σὺ δέ. Il est censé s'adresser à des esclaves.

2. Τοὺς βίους, les sectes.

3. Ἐγγυητὴν, garant, caution.

ΖΕΥΣ. Πωλῶμεν οὖν.

ΕΡΜ. Βούλει τὸν ἀρχμῶντα ἐκεῖνον, τὸν Ποντικόν¹;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Οὗτος, ὁ τὴν πῆραν ἐξηρητημένος, ὁ ἐξωμίας, ἐλθέ, καὶ περίθι ἐν κύκλῳ τὸ συνέδριον. Βίον ἀνδρικὸν πωλῶ, βίον ἄριστον καὶ γεννικὸν, βίον ἐλεύθερον· τίς ὠνήσεται;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ, πῶς ἔφησ; πωλεῖς τὸν ἐλεύθερον;

ΕΡΜ. Ἐγωγε.

ΑΓΟ. Τί δ' ἂν τις αὐτῷ χρήσαιτο ρυπῶντι καὶ οὕτω κακοδαιμόνως διακειμένῳ; πλὴν εἰ μὴ σκαπανέα γε καὶ ὑδροφόρον αὐτὸν ἀποδεικτέον.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἦν θυρωρὸν αὐτὸν ἐπιστήσης, πολὺ πιστοτέρῳ χρήσῃ τῶν κυνῶν. Ἀμέλει κύων αὐτῷ καὶ τοῦνομα.

ΑΓΟ. Ποδαπὸς δέ ἐστι, καὶ τίνα τὴν ἄσκησιν ἐπαγγέλλεται;

ΕΡΜ. Αὐτὸν ἐροῦ· κάλλιον γὰρ οὕτω ποιεῖν.

ΑΓΟ. Δέδια τὸ σκυθρωπὸν αὐτοῦ καὶ κατηφές, μὴ με ὑλακτῆση προσελθόντα, ἧ καὶ νῆ Δία δάκη γε. Οὐχ ὄρας ὡς διῆρκε² τὸ ξύλον, καὶ συνέσπακε τὰς ὀφρῦς, καὶ ἀπειλητικὸν τι καὶ χολῶδες ὑποβλέπει;

ΕΡΜ. Μὴ δέδιθι· τιθασὸς γάρ ἐστι.

ΑΓΟ. Τὸ πρῶτον, ὧ βέλτιστε, ποδαπὸς εἶ;

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Παντοδαπός.

1. Sinope, patrie de Diogène, était une ville de Cappadoce, dans le royaume du Pont.

2. Διῆρκε, 3e pers. sing. parf. indic. act. de διαίρω, lever.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΔΙΟΓ. Τοῦ κόσμου πολίτην ὀράς.

ΑΓΟ. Ζηλοῖς δὲ τίνα;

ΔΙΟΓ. Τὸν Ἡρακλέα.

ΑΓΟ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ λεοντῆν ἀμπέχη¹; Τὸ μὲν γὰρ ξύλον ἔοικας αὐτῷ.

ΔΙΟΓ. Τουτί μοι λεοντῆ, τὸ τριβώνιον. Στρατεύομαι δὲ, ὡσπερ ἐκεῖνος, ἐπὶ τὰς ἡδονάς, οὐ κελευστός, ἀλλ' ἐκούσιος, ἐκκαθάραι τὸν βίον προαιρούμενος.

ΑΓΟ. Εὐ γε τῆς προαιρέσεως. Ἀλλὰ τί μάλιστα εἰδέναι σε φῶμεν; ἢ τίνα τὴν τέχνην ἔχεις;

ΔΙΟΓ. Ἐλευθερωτῆς εἰμι τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἰατρὸς τῶν παθῶν. Τὸ δ' ὄλον, ἀληθείας καὶ παρρησίας προφήτης εἶναι βούλομαι.

ΑΓΟ. Ἄγε, ὦ προφήτα, ἦν δὲ πρίωμαί σε, τίνα με τὸν τρόπον διασκήσεις;

ΔΙΟΓ. Πρῶτον μὲν παραλαβὼν σε, καὶ ἀποδύσας τὴν τρυφήν, καὶ ἀπορία συγκατακλείσας, τριβώνιον περιβαλῶ, μετὰ δὲ πονεῖν καὶ κάμνειν καταναγκάσω, χαμαὶ καθεύδοντα, καὶ ὕδωρ πίνοντα, καὶ ὧν ἔτυχε πιμπλάμενον. Τὰ δὲ χρήματα, ἣν ἔγης, ἐμοὶ πειθόμενος, ἐς τὴν θάλατταν φέρων ἐμβάλεῖς. Γάμου δ' ἀμελήσεις, καὶ παιδῶν, καὶ πατρίδος· καὶ πάντα σοι λῆρος ἔσται· καὶ τὴν πατρῶαν οἰκίαν ἀπολιπὼν, ἢ τάφον οἰκήσεις, ἢ πυργίον ἔρημον, ἢ καὶ πῖθον. Ἡ πῆρε δὲ σοι θέρμων ἔστω μεστὴ, καὶ ὀπισθογράφων βι-

1. Ἀμπέχη, 2° pers. sing. | μαί, mettre autour de soi, s'envelopper de.

θλίων. Καὶ οὕτως ἔχων, εὐδαιμονέστερος εἶναι φήσεις τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἦν μαστιγοῖ δέ τις ἢ στρεβλοῖ, τούτων οὐδὲν ἀνιαρὸν ἠγήση.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῆς τὸ μὴ ἀλγεῖν μαστιγούμενον; Οὐ γὰρ χελώνης ἢ καράβου τὸ δέριμα περιβέβληται.

ΔΙΟΓ. Ἄ δὲ μάλιστα δεῖ προσεῖναι, ταῦτά ἐστιν· ἰταμὸν χρῆ εἶναι, καὶ θρασὺν, καὶ λοιδορεῖσθαι πᾶσιν ἐξ ἴσης, καὶ βασιλεῦσι, καὶ ἰδιώταις. Οὕτω γὰρ ἀποβλέπονταί σε, καὶ ἀνδρεῖον ὑπολήφονται. Βάρβαρος δὲ ἡ φωνὴ ἔστω, καὶ ἀπηχῆς τὸ φθέγμα καὶ ἀτεχνῶς ὅμοιον κυνὶ· καὶ πρόσωπον δὲ ἐντεταμένον, καὶ βάδισμα τοιούτῳ προσώπῳ πρέπον· καὶ ὅλως θηριώδη τὰ πάντα καὶ ἄγρια. Αἰδῶς δὲ καὶ ἐπιείκεια καὶ μετριότης ἀπέστω· καὶ τὸ ἐρυθριᾶν ἀπόξερσον τοῦ προσώπου παντελῶς. Δίωκε δὲ τὰ πολυανθρωπότατα τῶν χωρίων, καὶ ἐν αἰτοῖς τούτοις μόνος καὶ ἀκοινωνήτος εἶναι θέλε, μὴ φίλον, μὴ ξένον προσιέμενος· κατάλυσις γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀρχῆς¹. Ἐν ὧψι δὲ πάντων, ἂ μὴδ' ἰδίᾳ ποιήσειεν ἄν τις, θαρρῶν² ποίει· καὶ τέλος, ἦν σοι δοκῇ, πολύποδα ὠμὸν ἢ σηπίαν φαγῶν ἀπόθανε³. Ταύτην σοι τὴν εὐδαιμονίαν προξενουῦμεν.

ΑΓΟ. Ἄπαγε· μιὰρὰ γὰρ καὶ οὐκ ἀνθρώπινε λέγεις.

ΔΙΟΓ. Ἄλλὰ ῥᾶστά γε, ὦ οὗτος, καὶ πᾶσιν εὐχερῇ μετελθεῖν.

1. Τῆς ἀρχῆς, de ta puissance.

2. Θαρρῶν, sans crainte.

3. On prétend que Diogène mourut d'avoir mangé un polype cru.

ΑΓΟ. Πρὸς ταῦτα μὲν οὐ δέομαί σου. Ναύτης δ' ἂν ἴσως ἢ κηπουρὸς ἐν καιρῷ γένοιο· καὶ ταῦτα, ἦν ἐθέλη σε ἀποδόσθαι οὕτως τὸ μέγιστον δὴ ὀβολῶν.

ΕΡΜ. Ἐχε λαβῶν· καὶ γὰρ ἄσμενοι ἀπαλλαξόμεθα ἐνοχλοῦντος αὐτοῦ καὶ βοῶντος, καὶ ἅπαντας ἀπαξαπλῶς ὑβρίζοντος καὶ ἀγορεύοντος κακῶς.

ΖΕΥΣ. Τίς λοιπὸς ἡμῖν καταλέλειπται;

ΕΡΜ. Ὁ Σκεπτικὸς οὗτος. Σὺ, ὁ Πυρρίας¹, πρόσθι καὶ ἀποκηρύττου κατὰ τάχος. Τίς καὶ τοῦτον ὠνεῖται;

ΑΓΟ. Ἐγωγε. Ἄλλ' οὖν πρῶτον εἰπέ μοι, σὺ τί ἐπίστασαι;

ΦΙΛΟΣΟΦ. Οὐδέν.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτ' ἔφησα;

ΦΙΛ. Ὅτι οὐδὲν ὄλως εἶναί μοι δοκεῖ.

ΑΓΟ. Οὐδὲ ἡμεῖς ἄρα ἐσμέν τινες;

ΦΙΛ. Οὐδὲ τοῦτο οἶδα.

ΑΓΟ. Οὐδ' ὅτι σύ τις ὦν τυγχάνεις;

ΦΙΛ. Πόλὸν μᾶλλον ἔτι τοῦτ' ἀγνοῶ.

ΑΓΟ. ὦ τῆς ἀπορίας! Τί δαί σοι τὰ σταθμῖα ταυτὶ βούλεται;

ΦΙΛ. Ζυγοστατῶ ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους, καὶ πρὸς τὸ ἴσον ἀπευθύνω. Κάπειδ' ἀκριβῶς ὁμοίους τε καὶ ἰσοβαρεῖς ἴδω, τότε δὴ τότε ἀγνοῶ τὸν ἀληθέστερον.

ΑΓΟ. Τῶν ἄλλων δὲ τί ἂν πράττεις ἐμμελῶς;

ΦΙΛ. Τὰ πάντα, πλὴν δραπέτην² μεταδιώκειν.

1. Travestissement du nom | 2. Ce fugitif, c'est la Vérité,
de Pyrrhon. | qui échappe aux hommes.

ΑΓΟ. Τί δαί τοῦτό σοι ἀδύνατον;

ΦΙΑ. Ὅτι, ὦγαθέ, οὐ καταλαμβάνω.

ΑΓΟ. Εἰκότως· βραδύς γάρ καὶ νωθὴς τις εἶναι δοκεῖς. Ἀλλὰ τί σοι τὸ τέλος τῆς ἐπιστάσεως;

ΦΙΑ. Ἡ ἀμαθία, καὶ τὸ μῆτε ἀκούειν μῆτε ὀρᾶν;

ΑΓΟ. Οὐκοῦν καὶ κωφὸς ἄμα, καὶ τυφλὸς εἶναι λέγεις;

ΦΙΑ. Καὶ ἄκριτός γε προσέτι καὶ ἀναίσθητος, καὶ ὅλως τοῦ σκόληκος οὐδὲν διαφέρων.

ΑΓΟ. Ὠνητέος εἶ διὰ ταῦτα. Πόσου τοῦτον ἄξιον χρῆ φάναι;

ΕΡΜ. Μναῖς Ἀττικῆς¹.

ΑΓΟ. Λάμβανε. Τί φῆς, ὦ οὔτος; ἐπριάμην σε;

ΦΙΑ. Ἄδηλον.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς. Ἐώνημαι γάρ, καὶ τὰργύριον κατέβαλον.

ΦΙΑ. Ἐπέχω περὶ τούτου καὶ διασκέπτομαι.

ΑΓΟ. Καὶ μὴν ἀκολούθει μοι, καθάπερ χρῆ ἐμὸν οἰκέτην.

ΦΙΑ. Τίς οἶδεν εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ, καὶ ἡ μναῖ, καὶ οἱ παρόντες.

ΦΙΑ. Πάρεσι γὰρ ἡμῖν τινες;

ΑΓΟ. Ἄλλ' ἔγωγέ σε ἤδη ἐμβαλὼν ἐς τὸν μωλῶνα πείσω εἶναι δεσπότης κατὰ τὸν χεῖρω λόγον.

ΦΙΑ. Ἐπεχε περὶ τούτου.

ΑΓΟ. Μὰ Δί', ἀλλ' ἤδη γε ἀπεφηνάμην².

(Crie des sectes.)

1. La mine attique valait | 2. Il le frappe, pour trancher
près de 92 francs. | la question.

V

PLAINTES DES PHILOSOPHES CONTRE LUCIEN.

Accusé par les philosophes dont il s'est moqué, Lucien, sous le nom de Parrhésiade, se disculpe au tribunal de la Philosophie, et prouve qu'il n'a raillé dans les philosophes que leurs travers, leurs défauts ou leurs vices.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ
Ἡ ΠΑΡΡΗΣΙΑΔΗΣ.

ΔΙΟΓ. Οἷοι μὲν ἡμεῖς ἄνδρες ἐγεγόμεθα παρὰ τὸν βίον, ὃ Φιλοσοφία, πάνυ ἀκριβῶς οἶσθα, καὶ οὐδὲν δεῖ λόγων. Ἴνα γὰρ τὸ κατ' ἐμὲ σιωπήσω, ἀλλὰ Πυθαγόραν τοῦτον, καὶ Πλάτωνα, καὶ Ἀριστοτέλην, καὶ Χρύσιππον, καὶ τοὺς ἄλλους, τίς οὐκ οἶδεν ὅσα ἐς τὸν βίον καλὰ ἐσεκομίσαντο; Ἄ δὲ τοιοῦτους ὄντας ἡμᾶς ὁ τρισκατάρατος οὗτος Παρρησιάδης ὕβρικεν, ἥδη ἐρῶ. Ῥήτωρ γάρ τις, ὡς φησιν, ὢν ἀπολιπὼν τὰ δικαστήρια καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις εὐδοκιμήσεις, ὅποσον ἢ δεινότητος ἢ ἀκμῆς ἐπεπόριστο ἐν τοῖς λόγοις, τοῦτο πᾶν ἐφ' ἡμᾶς συσκευασάμενος, οὐ παύεται μὲν ἀγορεύων κακῶς γήτας καὶ ἀπατεῶνας ἀποκαλῶν, τὰ πλήθη δὲ ἀναπειθῶν καταγελαῖν ἡμῶν καὶ καταφρονεῖν, ὡς τὸ μηδὲν ὄντων. Μᾶλλον δὲ καὶ μισεῖσθαι πρὸς τῶν πολλῶν ἥδη πεποίηκεν αὐτούς τε ἡμᾶς, καὶ σὲ τὴν Φιλοσοφίαν, φληνάφους καὶ λήρους ἀποκαλῶν τὰ σά, καὶ τὰ σπουδαιότατα, ὢν ἡμᾶς ἐπαίδευσας ἐπὶ χλευασμῷ διεξιῶν, ὥστε αὐτὸν μὲν κροτεῖσθαι καὶ

ἐπαινεῖσθαι πρὸς τῶν θεατῶν, ἡμᾶς δὲ ὑβρίζεσθαι. Φύσει γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν ὁ πολὺς λεώς· χαίρουσιν ἀποσκώπτουσι καὶ λοιδωρουμένοις, καὶ μάλιστα ὅταν τὰ σεμνότατα εἶναι δοκοῦντα διασύρηται· ὡσπερ ἀμέλει καὶ πάλαι ἔχαιρον Ἀριστοφάνει καὶ Εὐπόλιδι¹ Σωκράτην τουτονὶ ἐπὶ γλευασίᾳ παράγουσιν ἐπὶ τὴν σκηνὴν, καὶ κωμωδοῦσιν ἄλλοκότους τινὰς περὶ αὐτοῦ κωμωδίας. Καίτοι ἐκεῖνοι μὲν καθ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἐτόλμων τοιαῦτα καὶ ἐν Διονύσου², ἐφειμένον αὐτὸ δρᾶν· καὶ τὸ σκῶμμα μέρος τι ἐδόκει τῆς ἐορτῆς, καὶ ὁ θεὸς³ ἴσως χαίρει, φιλόγελως τις ὢν. Ὁ δὲ, τοὺς ἀρίστους ζυγκαλῶν, ἐκ πολλοῦ φροντίσας καὶ παρασκευασάμενος, καὶ βλασφημίας τινὰς ἐς παχὺ βιβλίον ἐγγράψας, μεγάλη τῇ φωνῇ διαγορεύει κακῶς. Πλάτωνα, Πυθαγόραν, Ἀριστοτέλην, Χρῦσιππον ἐκεῖνον, ἐμὲ, καὶ ὅλως ἅπαντας, οὔτε ἐορτῆς ἐφειέσης, οὔτε ἰδίᾳ τι πρὸς ἡμῶν παθῶν. Εἶχε γὰρ ἂν τινὰ συγγνώμην αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, εἰ ἀμυνόμενος ἀλλὰ μὴ ἄρχων αὐτὸς ἔδρασε. Καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὅτι ταῦτα ποιῶν, καὶ ὑπὸ τὸ σὸν ὄνομα, ὧ φιλοσοφία, ὑποδύεται· καὶ ὑπελθὼν τὸν διάλογον ἡμέτερον οἰκεῖον ὄντα, τούτῳ ζυγαγωνιστῆ καὶ ὑποκριτῇ χρῆται καθ' ἡμῶν· ἔτι καὶ Μένιππον ἀναπέισας ἐταῖρον ἡμῶν ἄνδρα ζυγκωμωδεῖν αὐτῷ τὰ πολλά⁴. Ἄνθ' ὧν ἀπάντων ἀξίον

1. Aristophane, Eupolis, Cratinus et les autres poètes de la Vieille comédie grecque prenaient la licence de mettre sur la scène et de tourner en ridicule des personnages vivants.

2. Les représentations dramatiques avaient lieu durant les fêtes de Bacchus.

3. Ὁ θεός, le dieu, Bacchus.

4. Voyez des idées analogues, page 27.

ἔστιν ὑποσχεῖν αὐτὸν τὴν δίκην. Ἡ τί γὰρ ἂν εἶπεῖν ἔχοι, τὰ σεμνότατα διασύρας ἐπὶ τοσοῦτων μαρτύρων; Χρήσιμον γοῦν καὶ πρὸς ἐκείνους τὸ τοιοῦτον, εἰ θεάσαιντο αὐτὸν κολασθέντα, ὡς μηδὲ ἄλλος τις ἔτι καταφρονοίη φιλοσοφίας.

ΠΑΡΡ. Οὐ πάντα μου, ὦ Φιλοσοφία, κατηγόρησε Διογένης, ἀλλὰ τὰ πλείω, καὶ ὅσα ἦν χαλεπώτερα, οὐκ οἶδ' ὅ,τι παθὼν, παρέλιπεν. Ἐγὼ δὲ τοσοῦτου δέω ἔξαρνος γενέσθαι ὡς οὐκ εἶπον αὐτὰ, ἢ ἀπολογίαν τινὰ μεμελετηκῶς ἀφίχθαι¹, ὥστε καὶ εἴ τινα ἢ αὐτὸς οὗτος ἀπεσιώπησεν, ἢ ἐγὼ μὴ πρότερον ἔφθασα εἰρηκῶς, νῦν προσθήσειν μοι δοκῶ. Καί μοι μόνον τοῦτο παραφυλάττετε, εἰ ἀληθῆ περι αὐτῶν ἔρω. Ἐγὼ μὲν ἐπειδὴ τάχιστα ξυνεῖδον ὅποσα τοῖς ῥητορεύουσι τὰ δυσχερῆ ἀναγκαῖον προσεῖναι, ἀπάτην καὶ ψεῦδος καὶ θρασύτητα καὶ βοήν καὶ ὄπισμον καὶ μυρία ἄλλα, ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἀπέφυγον, ἐπὶ δὲ τὰ σά, ὦ Φιλοσοφία, καλὰ ὠρμήσας, ἠξίου, ὅποσον ἔτι μοι λοιπὸν τοῦ βίου, καθάπερ ἐκ ζάλης καὶ κλύδωνος ἐς εὐδίων τινα λιμένα σπεύσας ὑπὸ σοὶ σκεπόμενος, καταβιῶναι. Κάπειδὴ μόνον παρέκυψα ἐς τὰ ὑμέτερα, σὲ μὲν, ὥσπερ ἀναγκαῖον ἦν, καὶ τούσδε ἅπαντας ἐθαύμαζον ἀρίστου βίου νόμοθέτας ὄντας καὶ τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἐπειγομένοις χεῖρα ὀρέγοντας, τὰ κάλλιστα καὶ ξυμφορώτατα παραινούντας, εἴ τις μὴ παραβαίνοι αὐτὰ, μηδὲ διολισθάνοι· ὅπερ, νῆ Δία, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὀλίγοι ποιοῦσιν. Ὅρων δὲ πολλοὺς οὐκ ἔρωτι

¹ Ἀφίχθαι, parf. inf., forme pass., de ἀφικνέομαι, en venir à.

φιλοσοφίας ἐχομένους, ἀλλὰ δόξης μόνον τῆς ἀπὸ τοῦ πράγματος, τὰ μὲν πρόχειρα ταῦτα, καὶ δημόσια, καὶ ὅποσα παντὶ μιμῆσθαι βᾶδιον, εὖ μάλα εἰκότως ἀγαθοῖς ἀνδράσι, τὸ γένειον λέγω, καὶ τὸ βᾶδισμα, καὶ τὴν ἀναβολὴν, ἐπὶ δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν πραγμάτων ἀντιφθεγγομένους τῷ σχήματι καὶ τάναντία ὑμῖν ἐπιτηδεύοντας, καὶ διαφθείροντας τὸ ἀξίωμα τῆς ὑποσχέσεως, ἡγανάκτουν· καὶ τὸ πρᾶγμα ὅμοιον ἐδόκει μοι, καθάπερ ἂν εἴ τις ὑποκριτῆς τραγωδίας, μαλθακὸς αὐτὸς ὢν, καὶ γυναικεῖος, Ἀχιλλέα, ἢ Θησέα, ἢ καὶ τὸν Ἡρακλέα ὑποκρίνοιτο αὐτὸν, μῆτε βαδίζων, μῆτε βοῶν ἡρωϊκὸν, ἀλλὰ θρυπτόμενος ὑπὸ τηλικούτῳ προσωπείῳ. Τοιαῦτα καὶ ὑμᾶς πάσχοντας ὑπ' ἐκείνων ὀρῶν, οὐκ ἤνεγκα τὴν αἰσχύνην τῆς ὑποκρίσεως, εἰ πίθηκοι ὄντες, ἐτόλμησαν ἡρώων προσωπεῖα περιθέσθαι, ἢ τὸν ἐν Κύμῃ ὄνον¹ μιμῆσασθαι, ὃς λεοντῆν περιβαλόμενος ἡξίου λέων αὐτὸς εἶναι, πρὸς ἀγνοοῦντας τοὺς Κυμαίους ὀγκώμενος μάλα τραχὺ καὶ καταπληκτικόν· ἄχρι δὴ τις αὐτὸν ξένος, καὶλέοντα ἰδὼν καὶ ὄνον πολλακίς, ἤλεγξε, καὶ ἀπεδίωξε παίων τοῖς ξύλοις. Ὁ δὲ μάλιστα μοι δεινὸν, ὦ Φιλοσοφία, κατεφάνετο, τοῦτο ἦν. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι, εἴ τινα τούτων ἐώρων πονηρὸν, ἢ ἄσχημον ἢ ἀσελγές τι ἐπιτηδεύοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ φιλοσοφίαν αὐτὴν ἠτιᾶτο², καὶ τὸν Χρῦσιππον εὐθύς, ἢ Πλάτωνα, ἢ Πυθαγόραν, ἢ ὄτου³ αὐτὸν ἐπώ-

1. Τὸν ἐν Κύμῃ ὄνον, l'âne de Cymé. La Fontaine, livre V, 21 : L'âne vêtus de la peau du lion.

2. ἠτιᾶτο, 3e pers. sing. imparf. de αἰτιάζομαι, accuser.

3. ὄτου p. οὐτινος.

νυμον ὁ διαμκρτάνων ἐκεῖνος ἐποιεῖτο καὶ οὐ¹ τοὺς λόγους ἐμιμέιτο· καὶ ἀπὸ τοῦ κακῶς βιοῦντος πο- νηρὰ περὶ ὑμῶν εἰκάζον, τῶν πρὸ πολλοῦ τεθηκό- των (οὐ γὰρ παρὰ ζῶντας ὑμᾶς ἢ ἐξέτασις αὐτοῦ ἐγίγνετο, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἐκποδῶν), ἐκεῖνον δὲ ἐώ- ρων σαφῶς ἅπαντες δεινὰ καὶ ἄσεμνα ἐπιτηδεύοντα, ὥστε ἐρήμην ἠλίσκεσθε μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοίαν διαβολὴν συγκατεσπᾶσθε. Ταῦτα οὐκ ἤνεγκα ὀρῶν ἔγωγε, ἀλλ' ἤλεγχον αὐτοὺς, καὶ διέκρινον ἀφ' ὑμῶν· ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τούτοις δέον², εἰς δικαστήριον ἄγετε. Ἐπεὶ καὶ οἱ ἀθλοθέται³ μα- στιγοῦν εἰώθασιν, ἦν τις ὑποκριτής, Ἀθηνᾶν ἢ Πο- σειδῶνα, ἢ τὸν Δία ὑποδεδυκῶς, μὴ καλῶς ὑπο- κρίνοιτο, μηδὲ κατ' ἀξίαν τῶν θεῶν, καὶ οὐ δὴ που ὀργίζονται αὐτοῖς ἐκεῖνοι, ὅτι τὸν περικείμενον αὐτῶν τὰ προσωπεῖα, καὶ τὸ σχῆμα ἐνδεδυκότα, ἐπέτρεψαν παίειν τοῖς μαστιγοφόροις, ἀλλὰ καὶ ἡδοῦντ' ἂν, οἶμαι, μαστιγουμένων. Οἰκέτην μὲν γὰρ ἢ ἄγγελόν τινα μὴ δεξιῶς ὑποκρίνασθαι, μικρὸν τὸ πταῖσμα· τὸν Δία δὲ, ἢ τὸν Ἡρακλέα μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιδειξασθαι τοῖς θεαταῖς, ἀποτρόπαιον ὄντως καὶ αἰσχρὸν. Καὶ γὰρ αὐ καὶ τότε πάντων ἀτοπώτατόν ἐστιν, ὅτι τοὺς μὲν λόγους ὑμῶν πάνυ ἀκριβοῦσιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καθάπερ δὲ ἐπὶ τούτῳ μόνον ἀνα- γιγνώσκοντες αὐτοὺς καὶ μελετῶντες, ὡς τάναντία ἐπιτηδεύοιεν, οὕτω βιοῦσι. Πάντα μὲν γὰρ ὅσα φασιν, οἷον χρημάτων καταφρονεῖν καὶ δόξης, καὶ

1. Οὐ, *cujus*, de qui.

2. Δέον, partic. neutre ab-
solu : quand il faudrait.

3. Ἀθλοθέται. C'étaient des
magistrats qui présidaient aux
jeux publics.

μόνον τὸ καλὸν οἶσθαι ἀγαθὸν, καὶ ἀόργητον εἶναι, καὶ τῶν λαμπρῶν τούτων ὑπερορᾶν, καὶ ἐξ ἰσοτιμίας αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καλὰ, ὡς θεοὶ, καὶ σοφὰ καὶ θαυμάσια λίαν, ὡς ἀληθῶς. Οἱ δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐπὶ μισθῷ διδάσκουσι, καὶ τοὺς πλουσίους τεθήπασι, καὶ πρὸς τὸ ἀργύριον κεχήνασιν, ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικώτεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. Τοιγαροῦν γέλωτα ὀφλισκάνουσιν, ὠθιζόμενοι ἐπὶ ταῦτα, καὶ περὶ τὰς τῶν πλουσιῶν θύρας ἀλλήλους παραγκωνίζόμενοι, δεῖπνα πολυάνθρωπα δειπνοῦντες, καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἐπαινοῦντες φορτικῶς, καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμποροῦμενοι, καὶ μεμψίμοιροι φαινόμενοι, καὶ ἐπὶ τῆς κύλικος ἀτερπῆ καὶ ἀπιδὰ φιλοσοφοῦντες, καὶ τὸν ἄκρατον οὐ φέροντες. Τὸ δὲ πάντων αἰσχιστον, ὅτι μηδενὸς δεῖσθαι λέγων ἕκαστος αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον πλούσιον εἶναι τὸν σοφὸν κεκραγῶς, μικρὸν ὕστερον αἰτεῖ προσελθῶν, καὶ ἀγανακτεῖ μὴ λαθῶν, ὅμοιον ὡς εἴ τις ἐν βασιλικῷ σχήματι ὀρθὴν τιάραν ἔχων καὶ διάδημα, καὶ τᾶλλα ὅσα βασιλείας γνωρίσματα, προσαιτοῖ τῶν ὑποδεεστέρων δεόμενος. Τί γὰρ, φασί, τὸ χρυσίον ἢ ἀργύριον, οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων διαφέρων; Ὅταν δὲ τις ἐπικουρίας δεόμενος ἐταῖρος ἐκ παλαιοῦ, καὶ φίλος ἀπὸ πολλῶν, ὀλίγα αἰτῆ προσελθῶν, σιωπῆ, καὶ ἀπορία, καὶ ἀμαθία, καὶ παλινοῦδία τῶν λόγων πρὸς τὸ ἐναντίον. Μέχρι γὰρ τούτου φίλος ἕκαστος αὐτῶν ἐς ὅσον ἂν μὴ ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ προκείμενον ἐν τῷ

μέσω. Ἦν δέ τις ὀβολὸν ἐπιδείξῃ μόνον, λέλυται μὲν ἡ εἰρήνη, ἄσπονδα δὲ καὶ ἀκήρυκτα πάντα· καὶ τὰ βιβλία ἐξάληλιπται, καὶ ἡ ἀρετὴ πέφευγεν, οἷόν τι καὶ οἱ κύνες πάσχουσιν· ἐπειδὴν τις ὄστοῦν ἐς μέσους αὐτοὺς ἐμβάλη, ἀναπηθήσαντες δάκνουσιν ἀλλήλους, καὶ τὸν προαρπάσαντα τὸ ὄστοῦν ὑλακτοῦσι.

Λέγεται δὲ καὶ βασιλεὺς τις Αἰγύπτιος πιθήκους ποτὲ πυρριχίζειν διδάξαι, καὶ τὰ θηρία (μιμηλότατα δὲ ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων), ἐκμαθεῖν τάχιστα καὶ ὀρχεῖσθαι ἀλουργίδας ἀμπεχόμενα καὶ προσωπεῖα περικείμενα· καὶ μέχρι πολλοῦ εὐδοκιμεῖν τὴν θεάν, ἄχρι δὴ τις θεατῆς ἀστεῖος, κάρυα ὑπὸ κόλπον ἔχων, ἀφῆκεν ἐς τὸ μέσον· οἱ δὲ πιθήκοι, ἰδόντες, καὶ ἐκλαθόμενοι τῆς ὀρχήσεως, τοῦθ' ὅπερ ἦσαν, πίθηκοι ἐγένοντο ἀντὶ πυρριχιστῶν, καὶ ξυνέτριβον τὰ προσωπεῖα, καὶ τὴν ἐσθῆτα κατερρήγνουον, καὶ ἐμάχοντο περὶ τῆς ὀπίρας πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ σύνταγμα τῆς πυρρίχης διελέλυτο, καὶ κατεγελάτο ὑπὸ τοῦ θεάτρου. Τοιαῦτα καὶ οὗτοι ποιοῦσι, καὶ ἔγωγε τοὺς τοιοῦτους κακῶς ἠγόρευον, καὶ οὔποτε παύσομαι διελέγχων καὶ κωμωδῶν. Περὶ ὑμῶν δὲ ἡ τῶν ὑμῖν παραπλησιῶν (εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ τινες ὡς ἀληθῶς φιλοσοφίαν ζηλοῦντες, καὶ τοῖς ὑμετέροις νόμοις ἐμμένοντες), μὴ οὕτω μανείην ἐγὼ, ὡς βλάσφημον εἰπεῖν τι ἢ σκαιόν. Ἦ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι; Τί γὰρ ἂν ὑμῖν τοιοῦτο βεβιώται; Τοὺς δ' ἀλαζόνας ἐκείνους καὶ θεοῖς ἐχθροὺς ἄξιον οἶμαι μισεῖν. Ἦ σὺ γὰρ, ὦ Πυθαγόρα, καὶ Πλάτων, καὶ Χρῦσιππε, καὶ Ἀριστότελες, τί φατε προσήκειν ὑμῖν τοὺς

τοιούτους, ἢ οἰκεῖόν τι καὶ ξυγγενές ἐπιδείκνυσθαι τῷ βίῳ; Νῆ Δία Ἡρακλῆς, φασί, καὶ πίθηκος¹. Ἡ δίοτι πώγωνας ἔχουσι, καὶ φιλοσοφεῖν φάσκουσι, καὶ σκυθρωποί εἰσι, διὰ τοῦτο χρὴ ὑμῖν εἰκάζειν αὐτούς; Ἄλλ' ἦνεγκα ἄν², εἰ πιθανοὶ γοῦν ἦσαν καὶ ἐπὶ τῆς ὑποκρίσεως αὐτῆς· νῦν δὲ θάττον ἄν γυψ ἀηδόνα μιμήσαιτο, ἢ οὔτοι φιλοσόφους. Εἴρηκα ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ὅποσα εἶχον. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλήθεια, μαρτύρει πρὸς αὐτούς εἰ ἀληθῆ ἔστι.

(*Le Pêcheur ou les Ressuscités.*)

VI

TRISTE CONDITION DE CEUX QUI SONT AUX GAGES DES GRANDS.

e mettre aux gages des grands, c'est aliéner son indépendance, vivre à la discrétion d'un maître capricieux, et se préparer, dans une vieillesse dégradée, le repentir et le désespoir. Aussi Lucien conseille-t-il à son ami Timoclès de renoncer le plus vite possible à cette condition misérable.

Πρῶτόν γε μέμνησο μηκέτι ἐλεύθερον τὸ ἀπ' ἐκείνου μηδ' εὐπατρίδην σεαυτὸν οἶεσθαι· πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ γένος, τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς προγόνους ἔξω τοῦ οὐδοῦ καταλείψων ἴσθι³, ἐπειδὰν ἐπὶ

1. Νῆ Δία... πίθηκος, rien de commun, dit-on, entre Hercule et un singe. — Proverbe d'un sens assez peu facile à saisir.

2. Ἡνεγκα ἄν, je l'aurais supporté.

3. Ἴσθι, 2e pers. prés. impér. de ἴσθμι, savoir.

τοιαύτην σαυτὸν λατρεῖν ἀπεμπολήσας εἰσίης¹· οὐ γὰρ ἐθελήσει σοι ἡ Ἐλευθερία ζυνεισελθεῖν, ἐφ' οὗτως ἀγεννῆ πράγματα καὶ ταπεινὰ εἰσιόντι. Δοῦλος οὖν, εἰ καὶ πάνυ ἀγθέσῃ τῷ ὀνόματι, καὶ οὐχ ἐνόσ, ἀλλὰ πολλῶν δοῦλος ἀναγκαίως ἔσῃ, καὶ θητεύσεις κάτω νενευκῶς ἔωθεν ἐς ἐσπέραν, « ἀεικελίῳ ἐπὶ μισθῷ· » καὶ ἄτε δὴ μὴ ἐκ παιδῶν τῇ δουλείᾳ ζυντραφεῖς, ὀψιμαθήσας δὲ καὶ πόρρω που τῆς ἡλικίας παιδευόμενος πρὸς αὐτῆς, οὐ πάνυ εὐδόκιμος ἔσῃ, οὐδὲ πολλοῦ ἄξιος τῷ δεσπότη· διαφθείρει γὰρ σε ἡ μνήμη τῆς ἐλευθερίας ὑπιούσα, καὶ ἀποσκιρτᾶν ἐνίοτε ποιεῖ, καὶ δι' αὐτὸ ἐν τῇ δουλείᾳ πονήρως ἀπαλλάττειν. Καὶ οὐκ αἰσχύνῃ κόλαξιν ἀνθρώποις, καὶ ἀγοραίοις, καὶ βωμολόχοις ἀντεξεταζόμενος, καὶ ἐν τοσοῦτῳ πλήθει ἀστικῶ μόνος ξενίζων τῷ τρίβωνι, καὶ πονήρως τὴν Ῥωμαίων φωνὴν βαρβαρίζων, εἶτα δειπνῶν δεῖπνα θορυβώδη καὶ πολυάνθρωπα συγκλύδων τινῶν καὶ τῶν πλείστων μοχθηρῶν; Καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπαινεῖς φερτικῶς, καὶ πίνεις πέρα τοῦ μετρίως ἔχοντος· ἔωθέν τε ὑπὸ κώδωνι ἐξαναστὰς, ἀποσεισάμενος τοῦ ὕπνου τὸ ἦδιστον, συμπεριθεῖς ἄνω καὶ κάτω, ἔτι τὸν χθιζὸν ἔχων πηλὸν ἐπὶ τοῖν σκελοῖν. Καὶ ἀγαπητὸν, εἰ μόνον τὸ αἰσχρὸν προσῆν τῷ πράγματι, δοῦλον ἀντ' ἐλευθέρου δοκεῖν, οἱ δὲ πόνοι μὴ κατὰ τοὺς πάνυ τούτους οἰκέτας. Ἄλλ' ὄρα εἰ μετριώτερά σοι προστέτακται τῶν Δρόμωνι καὶ Τιβίῳ² προστεταγμένων. Ὡν μὲν γὰρ ἕνεκα τῶν μαθημάτων ἐπιθυμεῖν

1. Εἰσίης, 2^ο pers. prés. subjunctif de εἰσίσμι, entrer.

2. Dromoa et Tibias, noms d'esclaves.

φήσας παρείληφέ σε, ὀλίγον αὐτῷ μέλει. Τί γάρ κοινόν, φασί, λύρα καὶ ὄνω; Ὦν¹ ἦν τις ἐκ τῆς ψυχῆς ἀφέλη τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὰς περὶ τούτων φροντίδας, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι τυφος, καὶ μαλακία, καὶ ἠδυπάθεια, καὶ ἀσέλγεια, καὶ ὕβρις, καὶ ἀπαιδευσία. Δεῖται δὴ σου ἐπ' ἐκεῖνα μὲν οὐδαμῶς, ἐπεὶ δὲ πώγωνα ἔχεις βαθὺν, καὶ σεμνός τις εἶ² τὴν πρόσοψιν, καὶ ἰμάτιον Ἑλληνικὸν εὐσταλῶς περιβέβλησαι, καὶ πάντες ἴσασί σε γραμματικόν, ἢ ῥήτορα, ἢ φιλόσοφον, καλὸν αὐτῷ δοκεῖ ἀναμεμίχθαι καὶ τοιοῦτόν τινα τοῖς προιοῦσι καὶ προπομπεύουσιν αὐτοῦ· δόξει γὰρ ἐκ τούτου καὶ φιλομαθῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων, καὶ ὅλως περὶ παιδείαν φιλόκαλος· ὥστε κινδυνεύσεις, ὦ γενναῖε, ἀντὶ τῶν θαυμαστῶν λόγων τὸν πώγωνα καὶ τὸν τρίβωνα μεμισθωκέναι. Χρὴ οὖν σε αἰεὶ σὺν αὐτῷ ὄρασθαι, καὶ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι, ἀλλ' ἔωθεν ἐξαναστάντα, παρέχειν σεαυτὸν ὀφθησόμενον ἐν τῇ θεραπείᾳ καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν. Ὁ δ' ἐπιβάλλων ἐνίοτέ σοι τὴν χεῖρα, ὅ, τι ἂν τύχη ληρεῖ, τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐπιδεικνύμενος ὡς οὐδὲ ὀδῶ βαδίζων ἀμελῆς ἐστὶ τῶν Μουσῶν, ἀλλ' εἰς καλὸν τὴν ἐν τῷ περιπάτῳ διατίθεται σχολήν. Σὺ δ' ὁ ἄθλιος, τὰ μὲν παραδραμῶν, τὰ δὲ βάδην ἄναντα πολλὰ καὶ κάταντα (τοιαύτη γὰρ, ὡς οἴσθα, ἢ πόλις), περιελθὼν, ἰδρωκᾶς τε καὶ πνευστιᾶς· κακείνου ἔνδον τινὲ τῶν φίλων, πρὸς ὃν ἦλθε, διαλεγόμενου, μηδ'

1. Ὦν, *quorum*, desquels, de
ces gens-là.

2. Εἶ, 2e pers. prés. indic.
de εἰμί, être.

ὅπου καθίζης ἔχων, ὀρθὸς ὑπ' ἀπορίας ἀναγιγνώσκεις τὸ βιβλίον προχειρισάμενος· ἐπειδὴν δὲ ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον ἢ νύξ καταλάβῃ, λουσάμενος πονηρῶς ἄωρι, περὶ αὐτό που σχεδὸν τὸ μεσονύκτιον ἤκεις ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐκέθ' ὁμοίως ἔντιμος οὐδὲ περιβλεπτος τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἦν τις ἄλλος ἐπεισέλθῃ νεαλέστερος, ἐς τοῦπίσω σύ¹· καὶ οὕτως ἐς τὴν ἀτιμωτάτην γωνίαν ἐξωσθεῖς, κατάκεισαι, μάρτυς μόνον τῶν παραφερομένων, τὰ ὅσα εἰ ἐφίκοιτο μέχρη σοῦ, καθάπερ οἱ κύνες περιεσθίων, ἢ τὸ σκληρὸν τῆς μαλάχης φύλλον. Οὐ μὴν οὐδ' ἡ ἄλλη ὕβρις ἄπεστιν, ἀλλ' οὔτε ᾧ ἔχεις μόνος· οὔτε ἡ ὄρνις ὁμοία ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῷ μὲν πλησίον παχεῖα καὶ πιμελής, σοὶ δὲ νεοττὸς ἡμίτομος, ἢ φάττα τις ὑπόσκληρος, ὕβρις ἄντικρυς καὶ ἀτιμία. Πολλάκις δὲ ἦν ἐπιλίπη ἄλλου τινὸς αἰφνιδίως ἐπιπαρόντος, ἀράμενος ὁ διάκονος τὰ σοὶ παρακείμενα, φέρων ἐκεῖνον παρατέθεικεν ὑποτονθορύσας. « Σὺ γὰρ ἡμέτερος εἶ. » Τεμνομένου μὲν γὰρ ἐν τῷ μέσῳ ἢ συὸς ὑπογαστρίου, ἢ ἐλάφου, χρῆ ἐκ παντὸς ἢ τὸν διανέμοντα ἴλεων ἔχειν, ἢ φέρεσθαι ὅσα κεκαλυμμένα τῇ πιμελῇ. Καίτοι οὐδέπω ἐκεῖνο ἔφην ὅτι, τῶν ἄλλων ἡδιστόν τε καὶ παλαιότατον οἶνον πινόντων, μόνος σὺ πονηρόν τινα καὶ παχὺν πίνεις, θεραπεύων αἰεὶ ἐν ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ πίνειν, ὡς μὴ ἐλεγχθείης ἀπὸ τοῦ χρώματος οὕτως ἄτιμος ὢν ξυμπότης· καὶ εἶθε γε κἂν ἐκεῖνου ἐς κόρον ἦν πιεῖν! Εἴτ' ἀπελθὼν τοῦ δεῖπνου μικρὸν τι κατέδαρθες. Ὑπὸ δ'

1. Sous-entendu un verbe signifiant : « tu es renvoyé. »

ᾧδὴν ἀλεκτρυόνων ἀνεγρόμενος, ᾧ δειλαιοσ ἐγῶ, φῆς, καὶ ἄθλιος, οἷας τὰς πάλαι διατριβὰς ἀπολιπὼν, καὶ ἐταίρους, καὶ βίον ἀπράγμονα, καὶ ὕπνον μετρούμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ περιπάτους ἐλευθέρους, εἰς οἷον βάραθρον φέρων ἐμαυτὸν ἐνσέσεικα. Τίνος ἔνεκα, ᾧ θεοὶ, ἢ τίς ὁ λαμπρὸς οὗτος μισθὸς ἐστίν; Οὐ γὰρ καὶ ἄλλως μοι πλείω τούτων ἐκπορίζειν δυνατὸν ἦν, καὶ προσῆν τὸ ἐλεύθερον, καὶ τὸ πάντα ἐπ' ἐξουσίας; Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκη δεθείς, ἄνω καὶ κάτω περισύρομαι, τὸ πάντων οἴκτιστον, οὐκ εὐδοκιμεῖν εἰδὼς, οὐδὲ κεχαρισμένος εἶναι δυνάμενος· ἰδιώτης γὰρ ἔγωγε τῶν τοιοούτων, καὶ ἄτεχνος, καὶ μάλιστα παραβαλλόμενος ἀνδραῖσι τέχνην τὸ πρᾶγμα πεποιημένοις. Ὡς δὲ καὶ ἀχάριστός εἰμι, καὶ ἥκιστα συμποτικὸς, οὐδ' ὅσον γέλωτα ποιῆσαι δυνάμενος· συνίημι δὲ, ὡς καὶ ἐνοχλῶ πολλάκις βλεπόμενος, καὶ μάλισθ' ὅταν ἡδίων αὐτὸς αὐτοῦ εἶναι θέλω· σκυθρωπὸς γὰρ αὐτῷ δοκῶ· καὶ ὅλως οὐκ ἔχω ὅπως ἀρμόσωμαι πρὸς αὐτόν. Ἦν μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ σεμνοῦ φυλάττω ἐμαυτὸν, ἀηδῆς ἔδοξα, καὶ μονονουχὶ φευκτέος· ἦν δὲ μειδιάσω, καὶ ῥυθμίσω τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἡδιστον, κατεφρόνησεν εὐθύς, καὶ διέπτυσε, καὶ τὸ πρᾶγμα ὁμοιον δοκεῖ, ὥσπερ ἂν εἴ τις κωμῶδιαν ὑποκρίναιτο, τραγικὸν προσωπεῖον περικείμενος. Τὸ δ' ὅλον, τίνα ἄλλον ὁ μάταιος ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλω βεβιωκώς; Βούλομαι δ' ἔγωγε, ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκεῖνος¹,

1. Cébès, disciple de Socrate, | tableau allégorique de la vie
à tracé, dans un dialogue, un | humaine.

εἰκόνα τινὰ τοῦ τοιούτου βίου σοι γράψαι, ὅπως ἐς ταύτην ἀποβλέπων, εἰδῆς εἴ σοι παριτητέον ἐστὶν ἐς αὐτήν. Ἡδέως μὲν οὖν Ἀπελλοῦ τινος, ἢ Παρρασίου, ἢ Αἰτίωνος, ἢ καὶ Εὐφράνωρος¹ ἂν ἐδεήθην ἐπὶ τὴν γραφήν· ἐπεὶ δὲ ἄπορον νῦν εὔρειν τινα οὕτω γενναῖον καὶ ἀκριβῆ τὴν τέχνην, ψιλὴν ὡς οἷόν τέ σοι ἐπιδείξω τὴν εἰκόνα. Καὶ δὴ γεγράφθω προπύλαια μὲν ὑψηλὰ καὶ ἐπίχρυσα, καὶ μὴ κάτω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἄνω τῆς γῆς ἐπὶ λόφου κείμενα, καὶ ἡ ἀνοδος ἐπιπολὺ, καὶ ἀνάπτης, καὶ ὄλισθον ἔχουσα, ὡς πολλάκις ἤδη πρὸς τὸ ἄκρῳ ἔσσεσθαι ἐλπίσαντας ἐκτραχηλισθῆναι, διαμαρτόντος τοῦ ποδός· ἔνδον δὲ ὁ Πλοῦτος αὐτὸς καθήσθω, χρυσοῦς ὅλος, ὡς δοκεῖ, πάνυ εὐμορφος καὶ ἐπέραστος· ὁ δ' ἐραστῆς μόλις ἀνελθὼν, καὶ πλησιάσας τῇ θύρᾳ, τεθηπέτω, ἀφορῶν ἐς τὸ χρυσίον. Παραλαβοῦσα δὲ αὐτὸν ἡ Ἐλπίς, εὐπρόσωπος καὶ αὐτῆ, καὶ ποικίλα ἀμπεχομένη, ἐσαγέτω σφόδρα ἐκπεπληγμένον τῇ εἰσόδῳ. Τὸν τεῦθεν δὲ ἡ μὲν Ἐλπίς αἰεὶ προηγείσθω· διαδεξάμεναι δ' αὐτὸν ἄλλαι γυναῖκες, Ἀπάτη καὶ Δουλεία, παραδότωσαν τῷ Πόνῳ. Ὁ δὲ, πολλὰ τὸν ἄθλιον καταγυμνάσας, τελευτῶν ἐγγχειρισάτω αὐτὸν τῷ Γήρᾳ, ἤδη ὑπονοσοῦντα καὶ τετραμμένον τὴν χροάν· ὑστάτη δὲ ἡ Ὑβρις ἐπιλαβόμενη συρέτω πρὸς τὴν Ἀπόγνωσιν· ἡ δ' Ἐλπίς

1. Apelle, de Colophon, contemporain d'Alexandre le Grand, fut un des peintres les plus renommés de l'antiquité. — Parrhasius, d'Éphèse, peintre célèbre, florissait vers l'an 400 avant

J. C. — Aétion était fameux par le tableau des noces d'Alexandre et de Roxane. — Euphranor, de Corinthe, était à la fois statuaire et peintre distingué.

τὸ ἀπὸ τούτου ἀφανῆς ἀποπτέσθω, καὶ μηκέτι καθ' οὓς εἰσῆλθε τοὺς χρυσοῦς θυρῶνας, ἕκ τινος δ' ἀποστρόφου καὶ λεληθυίας ἐξόδου ἐξωθείσθω, γυμνός, προγᾶστωρ, ὠχρὸς, γέρων. Ἀπαντάτω δ' ἐξιόντι ἢ Μετάνοια, δακρύουσα ἐς οὐδὲν ὄφελος, καὶ τὸν ἄθλιον ἐπαπολλύουσα. Τοῦτο μὲν ἔστω τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Σὺ δ' οὖν, ὦ ἄριστε Τιμόκλεις, αὐτὸς ἦδη ἀκριβῶς ἐπισκοπῶν ἕκαστα, ἐνόησον εἴ σοι καλῶς ἔχει, προσελθόντα εἰς τὴν εἰκόνα κατὰ ταύτας τὰς θύρας, κατ' ἐκείνην τὴν ἔμπαλιν αἰσχυρῶς οὕτως ἐκπεσεῖν. Ὅτι δ' ἂν πράττης, μέμνησο τοῦ σοφοῦ¹ λέγοντος, ὡς Θεὸς ἀναίτιος, αἰτία δὲ ἐλομένου.

(*Sur ceux qui sont aux gages des grands.*)

VII

DIFFICULTÉ DE CHOISIR UNE SECTE PHILOSOPHIQUE.

Hermotimus et Lycinus examinent quelle est la secte philosophique qui conduit le plus certainement au bonheur, et ils se convainquent de l'inutilité de leurs recherches : tant il est impossible de trouver une marque certaine, ou une mesure fixe, qui caractérise ou qui détermine la meilleure philosophie.

ΛΥΚΙΝΟΣ, ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅρα μὴ, ὦ Ἑρμότιμε, παίζης πρὸς μὲ, πειρώμενος εἰ ἐξαπατῶμενος συνίημι.

1. Platon, *République*, X.

ΕΡΜ. Διὰ τί τοῦτ' ἔφησθα ;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ γὰθὲ, ἀνδριάντων ταύτην ἐξέτα-
σιν λέγεις, τὴν ἀπὸ τῶν σχημάτων. Παρὰ πολὺ γοῦν
ἐκεῖνοι εὐσχημονέστεροι, καὶ τὰς ἀναβολὰς κοσμιώ-
τεροι, Φειδίου τινός, ἢ Ἀλκαμένους, ἢ Μύρωνος¹
πρὸς τὸ εὐμορφότατον εἰκάσαντος. Εἰ δὲ καὶ ὅτι
μάλιστα χρὴ τεκμαίρεσθαι τοῖς τοιούτοις, τί ἂν
πάθοι τις, εἰ τυφλὸς ὢν ἐπιθυμοίῃ φιλοσοφεῖν, οὔτε
σχῆμα οὔτε βάδισμα ὄραν δυνάμενος ;

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἔμοιγε οὐ πρὸς τυφλοὺς ὁ λόγος, ὦ
Λυκῖνε, οὐδέ μοι μέλει τῶν τοιούτων.

ΛΥΚ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ χρηστὲ, κοινόν τι τὸ γνώ-
ρισμα εἶναι τῶν οὕτω μεγάλων καὶ ἅπασιν χρησί-
μων. Πλὴν, εἰ δοκεῖ, οἱ μὲν ἔξω ἡμῖν φιλοσοφίας
μενέτωσαν οἱ τυφλοὶ, ἐπεὶ περ μὴδὲ ὄρωσι · οἱ δὲ
δὴ βλέποντες, κἂν πάνυ ὀξυδερκεῖς ᾧσι, τί ἂν δύ-
ναιτο συνιδεῖν τῶν τῆς ψυχῆς, ἀπὸ γε τῆς ἔξωθεν
ταύτης περιβολῆς ; Ὅ δὲ βούλομαι εἰπεῖν, τοιόνδε
ἐστίν, οὐχ ὅτι τῆς γνώμης τῶν ἀνδρῶν ἔρωτι προ-
σῆεις² αὐτοῖς, καὶ ἡξίους³ ἀμείνων γίγνεσθαι ἐς τὰ
τῆς γνώμης ;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οἶόν τέ σοι ἦν διορᾶν τὸν ὀρθῶς
φιλοσοφοῦντα ἢ μὴ ; Οὐ γὰρ φιλεῖ⁴ τὰ τοιαῦτα γνω-

1. Il a déjà été question de Phidias page 15. — Alcamène, sculpteur athénien, élève de Phidias, qu'il aida dans ses travaux. — Pour Myron, voyez page 15.

2. Προσῆεις, 2° pers. sing.

pl.-q.-parf de πρόσειμι, aller vers, s'approcher de.

3. Ἠξίους, 2° pers. sing. imparf. de ἀξιώω, avoir la pré-
tention de, espérer.

4. Φιλεῖ est pris ici dans le sens de « avoir coutume. »

ρίσματα οὕτω διαφαίνεσθαι, ἀλλ' ἔστιν ἀπόρρητα, καὶ ἐν ἀφανῆ κείμενα, λόγοις καὶ συνουσίαις ἀναδεικνύμενα, καὶ ἔργοις τοῖς ὁμοίοις ὀψὲ μόλις. Ὁ γοῦν Μῶμος, ἀκήκοας, οἶμαι, ἄτινα ἠτιάσατο τοῦ Ἥφαιστου· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ νῦν ἄκουε. Φησὶ γὰρ ὁ μῦθος ἐρίσαι Ἀθηνᾶν καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἥφαιστον εὐτεχνίας πέρι, καὶ τὸν μὲν Ποσειδῶ ταῦρον ἀναπλάσαι, τὴν Ἀθηνᾶν δὲ οἰκίαν ἐπινοῆσαι· ὁ Ἥφαιστος δὲ ἄνθρωπον ἄρα συνεστήσατο. Καὶ ἐπεὶ περ ἐπὶ τὸν Μῶμον ἦκον, ὄνπερ δικαστὴν προείλοντο, θεασάμενος ἐκεῖνος ἐκάστου τὸ ἔργον, τῶν μὲν ἄλλων ἄτινα ἠτιάσατο περιττὸν ἂν εἴη λέγειν· ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ τοῦτο ἐμέμψατο καὶ τὸν ἀργιτέκτονα ἐπέπληξε τὸν Ἥφαιστον, διότι μὴ καὶ θυρίδας ἐποίησεν αὐτῷ κατὰ τὸ στέρνον, ὡς ἀναπετασθεισῶν γνώριμα γίγνεσθαι ἅπασιν ἃ βούλεται καὶ ἐπινοεῖ, καὶ εἰ ψεύδεται ἢ ἀληθεύει. Ἐκεῖνος μὲν οὖν, ἄτε ἀμβλυώττων, οὕτω περὶ τῶν ἀνθρώπων διανοεῖτο· σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν Λυγκέα ἡμῖν δέδορκας, καὶ ὄρας τὰ ἔνδον, ὡς ἔοικε διὰ τοῦ στέρνου, καὶ ἀνέφκται¹ σοι τὰ πάντα, ὡς εἰδέναι μὴ μόνον ἃ βούλεται καὶ ἃ γινώσκει ἕκαστος, ἀλλὰ καὶ πότερος ἀμείνων ἢ χείρων.

ΕΡΜ. Παίξεις, ὦ Λυκῖνε. Οὐδέποτε ἄρα ἐξ ὧν² σὺ φῆς εὐρήσομεν οὐδὲ φιλοσοφήσομεν, ἀλλὰ δεήσει ἡμᾶς ἰδιώτην τινὰ βίον ζῆν, ἀποστάντας τοῦ φιλοσοφεῖν. Τοῦτο ζυμβαίνει γε ἐξ ὧν φῆς, ἀδύ-

1. Ἀνέφκται, 3° p. s. parf. | 2. Ἐξ ὧν p. ἐκ τούτων ἃ, ind. pass. de ἀνοίγω, ouvrir. | d'après les choses que.

νατον εἶναι φιλοσοφῆσαι καὶ ἀνέφικτον ἀνθρώπῳ γενέσθαι.

ΑΥΚ. Οὐκ ἀκούεις τῶν Στωϊκῶν ἢ Ἐπικουρείων ἢ Πλατωνικῶν εἶναι φασκόντων, τοὺς μὲν εἰδέναι τοὺς λόγους¹ ἐκάστους, τοὺς δὲ μὴ;

ΕΡΜ. Ἀληθῆ ταῦτα.

ΑΥΚ. Δεήσει τοίνυν σέ, εἰ μέλλεις Στωϊκῶν τὸν ἄριστον εἶσεσθαι², εἰ καὶ μὴ ἐπὶ πάντας, ἀλλ' οὖν ἐπὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐλθεῖν, καὶ πειραθῆναι, καὶ τὸν ἀμείνω προστήσασθαι διδάσκαλον, γυμνασάμενόν γε πρότερον, καὶ κριτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν πορισάμενον, ὡς μὴ σε λάθῃ ὁ χείρων προκριθεῖς. Καὶ σὺ καὶ πρὸς τοῦτο ὄρα ὅσου δεῖ τοῦ χρόνου. Καὶ μόνη σοι αὕτη πιστὴ καὶ βέβαιος ἐλπίς ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν τε καὶ εὔρεσιν αὐτῆς, ἄλλη δὲ οὐδ' ἠτίσουσιν, ἢ τὸ κρίνειν δύνασθαι, καὶ χωρίζειν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν τὰ ψευδῆ ὑπάρχειν σοι καὶ κατὰ τοὺς ἀργυρογνώμονας διαγιγνώσκειν, ἃ τε δόκιμα καὶ ἀκίβδηλα καὶ ἃ παρακεκομμένα. Ὡς εἰ γέ τινα εὔροις διδάσκαλον, ὃς ἀποδείξεως πέρι, καὶ τῆς τῶν ἀμφισβητουμένων διακρίσεως, τέχνην τινὰ εἰδὼς, διδάξειέ σε, παύσῃ δηλαδὴ πράγματα ἔχων· αὐτίκα γάρ σοι τάληθές φανέεται, ὑπαχθὲν τῇ ἀποδεικτικῇ ταύτῃ τέχνῃ, καὶ τὸ ψεῦδος ἐλεγχθήσεται, καὶ σὺ, τὴν τριπόθητον εὐδαιμονίαν κτησάμενος, βιώσῃ μετ' αὐτῆς, ἅπαντα συλλήβδην ἔχων τὰ ἀγαθὰ.

ΕΡΜ. Εὐγε, ὦ Λυκῖνε· παρὰ πολὺ γὰρ ταῦτ'

1. Λόγους, les points de leur doctrine.

2. Εἶσεσθαι, fut. infin. de εἶδα, savoir, connaître.

ἀμείνω, καὶ ἐλπίδος οὐ μικρᾶς ἐχόμενα λέγεις, καὶ ζητητέος, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἀνὴρ τις τοιοῦτος· ὡς τὰ γε μετὰ ταῦτα ῥάδια ἤδη καὶ ἀπράγμονα, καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενα. Καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οἶδά σοι, ἐξευρόντι σύντομόν τινα ταύτην ἡμῖν καὶ ἀρίστην ὁδόν.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐδέπω χάριν ἂν μοι εἰδείης εἰκότως. Οὐδὲν γὰρ σοι ἐξευρηκῶς ἔδειξα, ὡς ἐγγυτέρω σε ποιήσειν τῆς ἐλπίδος· τὸ δὲ, πολλὴ πορρωτέρω γεγόναμεν ἢ πρότερον ἤμεν, καὶ κατὰ τοὺς παροιμιαζομένους, « πολλὰ μοχθήσαντες ὁμοίως ἐσμέν. »

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς; Πάνυ γὰρ λυπηρόν τι καὶ δύσελπι ἐρεῖν ἔοικας.

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἐταῖρε, κἂν εὖρωμεν τοῦτον τὸν ἄνδρα, οὐκ αὐτίκα, οἶμαι, πιστεύσομεν αὐτῷ, ἀλλὰ τινα ζητήσομεν τὸν κρῖναι δυνάμενον εἰ ἀληθῆ ὁ ἀνὴρ λέγει· κἂν τούτου εὐπορήσωμεν, ἄδηλον ἔτι ἡμῖν, εἰ ὁ ἐπιγνώμων οὗτος οἶδε διαγιγνώσκειν τὸν ὀρθῶς κρινοῦντα ἢ μὴ· καὶ ἐπ' αὐτὸν αὖτις τοῦτον ἄλλου ἐπιγνώμονος, οἶμαι, δεῖ. Ὡστε, ὦ Ἑρμότιμε, οὐκ οἶδ' ὅπως, καθάπερ οἱ ἐν κύκλῳ θέοντες, ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορίαν ἐπανεληλύθαμεν. Τί οὖν οὐκ ἀποκρίνη.

ΕΡΜ. Τί δὲ ἄλλο, ἢ ὅτι καὶ δακρῦσαι ὀλίγου δέω;

ΛΥΚ. Καὶ τί δεῖ δακρύων, ὦ χρηστέ; Τὸ γὰρ τοῦ μύθου ἐκεῖνο πάνυ συνετόν, οἶμαι, ὃν Αἴσωπος διηγείτο· ἔφη γὰρ ἀνθρωπὸν τινα ἐπὶ τῇ ἡϊόνι καθεζόμενον ἐπὶ τὴν κυματωγὴν ἀριμεῖν

τὰ κύματα, σφαλέντα δὲ, ἄχθεσθαι καὶ ἀνιάσθαι, ἄχρι δὴ τὴν κερδῶ παραστᾶσαν εἰπεῖν αὐτῷ· « Τί, ὦ γενναῖε, ἀνιά τῶν παρελθόντων ἔνεκα, δέον τὰ ἐν-τεῦθεν ἀρξάμενον ἀριθμεῖν ἀμελήσαντα ἐκείνων ; » Καὶ σὺ τοίνυν, ἐπέειπερ οὕτω σοι δοκεῖ, ἐς τὸ λοιπὸν ἂν ἄμεινον ποιήσῃς, βίον τε κοινὸν ἅπασι βιοῦν ἀξιῶν, καὶ συμπολιτεύσῃ τοῖς πολλοῖς, οὐδὲν ἀλλόκοτον καὶ τετυφωμένον ἐλπίζων, καὶ οὐκ αἰσχύνη, ἦνπερ εὖ φρονῆς, εἰ γέρων ἄνθρωπος μεταμαθήσῃ καὶ μεταχωρήσεις πρὸς τὸ βέλτιον.

(*Hermotimus.*)

VIII

BEAUX TRAITS D'AMITIÉ.

Le Grec Mnésippe et le Scythe Toxaris se racontent les plus beaux traits d'amitié qui se sont produits en Grèce ou en Scythie. Arétée, Charixène et Eudamidas. — Ménécrate et Zénothémis. — Toxaris et Sisinnès. — Gyndanès et Abauchas.

ΜΝΗΣΙΠΠΟΣ, ΤΟΞΑΡΙΣ.

ΜΝΗΣ. Εὐδαμίδας Κορίνθιος Ἀρεταίῳ τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαριζένῳ τῷ Σικυωνίῳ φίλοις ἐκέχρητο εὐπόροις οὔσι, πενέστατος αὐτὸς ὢν· ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε, διαθήκας ἀπέλιπε, τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως γελοίας, σοὶ δὲ οὐκ οἶδα εἰ τοιαῦται δόξουσιν, ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίαν τιμῶντι καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρωτείων ἀμιλλωμένῳ. Ἐγγράπτο γὰρ ἐν αὐταῖς

« Ἀπολείπω Ἀρεταίῳ μὲν τὴν μητέρα μου τρέφειν καὶ γηροκομεῖν, Χαρίζεω δὲ τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ προικὸς, ὁπόσῃν ἂν πλείστην ἐπιδοῦναι παρ' αὐτοῦ δύνηται (ἦν δὲ αὐτῷ καὶ μήτηρ πρεσβύτις, καὶ θυγάτριον ὠραῖον ἤδη γάμου). ἦν δὲ τι ἄτερος αὐτῶν ἐν τοσοῦτῳ πάθη, καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα, φησὶν, ἐχέτω ὁ ἕτερος. » Τούτων ἀναγνωσθειῶν τῶν διαθηκῶν, οἱ τὴν πενίαν μὲν εἰδότες τοῦ Εὐδαμίδα, τὴν φιλίαν δὲ ἢ πρὸς τοὺς ἄνδρας ἦν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες, ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιούντο, καὶ οὐδεὶς οὐ γελῶν ἀπηλλάττετο, οἷον Ἀρεταῖος καὶ Χαρίζενος οἱ εὐδαίμονες κλῆρον διαδέχονται, λέγοντες, εἴπερ ἀποτίσουςιν Εὐδαμίδα καὶ, ζῶντες αὐτοὶ, κληρονομησονται ὑπὸ τοῦ νεκροῦ. Οἱ κληρονόμοι δὲ, οἷς ταῦτα κατελέλειπτο, ὡς ἤκουσαν, ἤκον εὐθὺς δαιτῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. Ὁ μὲν οὖν Χαρίζενος πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιβιούς, ἀπέθανεν· ὁ δὲ Ἀρεταῖος, ἄριστος κληρονόμων γενόμενος, τὴν τε αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα παραλαβὼν, τρέφει τὴν τοῦ Εὐδαμίδα τὴν μητέρα, καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν, ἀπὸ ταλάντων πέντε ὧν εἶχε, δύο μὲν τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδοὺς, καὶ τὸν γάμον γε αὐταῖν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ἤξιωσε γενέσθαι¹. Ἄλλο δὲ τί σοι διηγήσομαι. Ζηνόθεμις ὁ Χαρμόλεω Μασσαλίηθεν καλὸς ἦν ἀνὴρ, καὶ μέγας, καὶ πλούσιος, ὡς ἐδόκει· παρεκάθητο δὲ

1. Le testament d'Eudamidas | tif d'un beau tableau, qui n'a
avait fourni à Poussin le mo- | été conservé que par la gravure.

αὐτῷ γυνή ἐπὶ ζεύγους ὁδοιποροῦντι, τά τε ἄλλα εἰδευθῆς, καὶ ξηρὰ τὸ ἥμισυ τὸ δεξιόν, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένη, παλλώθητόν τι καὶ ἀπρόσιτον μορμολύκειον. Εἶτα ἐπεὶ ἐθαύμασα, εἰ καλὸς οὕτω καὶ ὠραῖος ὢν ἀνέχεται παροχουμένην τοιαύτην αὐτῷ γυναῖκα, ὁ δείξας αὐτὸν διηγεῖτό μοι τὴν ἀνάγκην τοῦ γάμου, ἀκριβῶς εἰδὼς ἕκαστα. Μασσαλιώτης δὲ καὶ αὐτὸς ἦν. Μενεκράτει γὰρ, ἔφη, τῷ πατρὶ τῆς δυσμόρφου ταύτης φίλος ἦν ὁ Ζηνόθεμις πλουτοῦντι καὶ τιμωμένῳ ὁμότιμος ὢν. Χρόνῳ δὲ ὁ Μενεκράτης ἀφηρέθη τὴν οὐσίαν ἐκ καταδίκης, ὅτεπερ καὶ ἄτιμος ἐγένετο, ὡς ἀποφηνάμενος γνώμην παράνομον. Ἐλυπεῖτο οὖν ὁ Μενεκράτης καὶ ἐπὶ τῇ καταδίκῃ, καὶ ἐπεὶ ἐκ πλουσίου πένης καὶ ἐξ ἐνδόξου ἄδοξος ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο. Μάλιστα δὲ αὐτὸν ἠνία¹ θυγάτηρ αὐτῆ, ἐπίγαμος ἦδη καὶ ὀκτωκαιδεκαέτις οὔσα, ἦν οὐδὲ μετὰ πάσης τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, ἦν πρὸ τῆς καταδίκης ἐκέκτητο, ἠξίωσεν ἂν τις τῶν γε ἀγεννῶν καὶ πενήτων βραδίως παραλαβεῖν, οὕτω κακοδαίμονα οὔσαν τὴν ὄψιν. Ἐλέγετο δὲ καὶ καταπίπτειν πρὸς τὴν σελήνην αὐξανομένην. Ὡς δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ζηνόθεμιν ἀπωδύρετο, « Θάρρει, ἔφη, ὦ Μενεκρατες· οὔτε γὰρ ἀπορήσεις τῶν ἀναγκαίων, καὶ ἡ θυγάτηρ σου ἄξιον τοῦ γένους εὐρήσει νυμφίον τινά ». Καὶ ταῦτα ἅμα διεξιὼν, λαβόμενος αὐτὸν τῆς δεξιᾶς, ἦγεν ἐς τὴν οἰκίαν, καὶ τὴν τε οὐσίαν πολλὴν οὔσαν ἐνείματο πρὸς αὐτόν, καὶ δεῖπνον παρασκευασθῆναι κελεύσας,

1. Ἡνία, pour ἠνίας, 3^e pers. sing. imparf. de ἠνιάω, affliger.

εἰστία τοὺς φίλους καὶ τὸν Μενεκράτην, ὡς δὴ τινα τῶν ἐταίρων πεπεικῶς ὑποστῆναι τῆς κόρης τὸν γάμον. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδείπνητο αὐτοῖς, καὶ ἔσπεισαν τοῖς θεοῖς, ἐνταῦθα δὴ μεστὴν αὐτῷ τὴν φιάλην προτείνας· « Δέδεξο, εἶπεν, ὦ Μενέκρατες, παρὰ τοῦ γαμβροῦ τὴν φιλοτησίαν· ἄξομαι γὰρ ἐγὼ τήμερον τὴν σὴν θυγατέρα Κυδιμάχην· τὴν προῖκα δὲ πάλαι εἴληφα, τάλαντα πέντε καὶ εἴκοσι. » Τοῦ δέ· « Ἄπαγε, λέγοντος, μὴ σύ γε, ὦ Ζηνόθεμι, μὴ οὕτω μανείην, ὡς περιιδεῖν σε νέον καὶ καλὸν ὄντα κόρη αἰσχυρᾶ καὶ λελωθήμενῃ συγκαταζευγνύμενον. » Ὁ δὲ, ταῦτα διεξιόντος, ἀράμενος τὴν νύμφην, ἀπῆει εἰς τὸν θάλαμον, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου σύνεστιν ὑπεραγαπῶν, καὶ πάντῃ περιαγόμενος αὐτήν.

ΤΟΞ. Μᾶλλον δὲ ἄκουσον, ἐμοὶ αὐτῷ οἶα φίλος, Σισίννης τοῦνομα, ὑπηρετήσεν. Ὅτε γὰρ Ἀθήναζε ἀπῆειν οἴκοθεν ἐπιθυμία παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς, κατέπλευσα εἰς Ἀμαστριν τὴν Ποντικὴν· ἐν προσβολῇ δὲ ἐστὶ τοῖς ἀπὸ Σκυθίας πλέουσιν οὐ πολὺ τῆς Καράμβεως¹ ἀπέχουσα ἢ πόλις. Εἶπετο δὲ ὁ Σισίννης, ἐταῖρος ἐκ παιδὸς ὢν. Ἡμεῖς μὲν οὖν καταγωγὴν τινα ἐπὶ τῷ λιμένι σκεψάμενοι, καὶ τοῦ πλοίου εἰς αὐτὴν μετασκευασάμενοι, ἠγόραζομεν, οὐδὲν πονηρὸν ὑφορώμενοι. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ κλῶπέες τινες, ἀνασπάσαντες τὸ κλεῖστρον, ἐκφέρουσιν ἅπαντα, ὡς μὴδὲ τὰ εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαρκέσοντα καταλιπεῖν. Ἐπανελθόντες οὖν οἴκαδε, καὶ τὸ γεγονὸς μαθόντες, δικάζεσθαι μὲν τοῖς γείτοσι πολ-

1. Carambis, promontoire et ville de Paphlagonie.

λοῖς οὖσιν, ἢ τῷ ξένῳ, οὐκ ἐδοκιμάζομεν, δεδιότες μὴ συκοφάνται δόξωμεν τοῖς πολλοῖς, λέγοντες ὡς ὑφείλετο ἡμῶν τις δαρεικοὺς¹ τετρακοσίους, καὶ ἐσθῆτα πολλήν, καὶ δάπιδάς τινας, καὶ τᾶλλα ὅποσα εἶχομεν. Ἐσκοπούμεθα δὲ περὶ τῶν παρόντων, ὅτι πράζομεν, ἄποροι παντάπασιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γενόμενοι· καί μοι μὲν ἐδόκει, ὡς εἶχον, αὐτοῦ παραβύσαντα ἐς τὴν πλευρὰν τὸν ἀκινάκην ἀπελθεῖν τοῦ βίου, πρὶν ἀγεννές τι ὑποστῆναι, λιμῶ ἢ δίψει πιεσθέντα· ὁ δὲ Σισίννης παρεμυθεῖτο, καὶ ἰκέτευσεν μὴδὲν τοιοῦτο ποιεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπινοήσειν ἔλεγεν ὅθεν ἔξομεν ἰκανῶς τὰς τροφάς. Καὶ τότε μὲν ζύλα ἐκ τοῦ λιμένος παρεκόμισε, καὶ ἤκεν ἡμῖν ἀπὸ τοῦ μισθοῦ ἐπισιτισάμενος. Ἐωθεν δὲ περιῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν, εἶδε πομπήν τινα, ὡς ἔφη, γενναίων καὶ καλῶν νεανίσκων· μονομαχεῖν δὲ οὗτοι ἐπὶ μισθῶ ἀνδρολογηθέντες, ἐς τρίτην ἡμέραν διαγωνιεῖσθαι ἔμελλον. Καὶ δὴ τὸ πᾶν ὡς εἶχεν ἀμφ' αὐτοὺς πυθόμενος, ἐλθὼν ὡς ἐμέ· « Μηκέτι, ὦ Τόξαρι, ἔφη, πένητα σεαυτὸν λέγε· εἰς γὰρ τρίτην ἡμέραν πλούσιόν σε ἀποφανῶ. » Ταῦτα εἶπε, καὶ πονηρῶς τὸ μεταξὺ ἀποζήσαντες, ἐνστάσης ἤδη τῆς θεάς², ἐθεώμεθα καὶ αὐτοὶ· παραλαβὼν γὰρ με, ὡς ἐπὶ τερπνόν τι καὶ παράδοξον θέαμα τῶν Ἑλληνικῶν, ἄγει εἰς τὸ θέατρον. Καὶ καθίσαντες ἐωρῶμεν, τὸ μὲν πρῶτον θηρία κατακοντιζόμενα, καὶ ὑπὸ κυνῶν διωκόμενα, καὶ ἐπ' ἀνθρώπους δεδεμένους ἀφιέμενα, κα-

1. Une darique équivalait à
près de 25 francs.

2. Le spectacle ayant déjà
lieu.

κούργους τινάς, ὡς εἰκάζομεν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον οἱ μονομάχοι, καὶ τινα παραγαγὼν ὁ κῆρυξ εὐμεγέθη νεανίσκον, εἶπεν, ὅστις ἂν ἐθέλη τούτῳ μονομαχῆσαι, ἦκειν ἐς τὸ μέσον, δραχμὰς ληψόμενον μυρίας, μισθὸν τῆς μάχης, ἐνταῦθα ἐξανίσταται ὁ Σισίννης, καὶ καταπηδήσας ὑπέστη μαχεῖσθαι, καὶ τὰ ὄπλα ἤτει, καὶ τὸν μισθὸν λαβὼν, τὰς μυρίας ἐμοὶ φέρων ἐνεχείρησε, καὶ· « Εἰ μὲν κρατήσαιοι, ὦ Τόξαρι, εἶπεν, ἅμα ἄπιμεν, ἔχοντες τὰ ἀρκούντα, ἦν δὲ πέσω, θάψας με ὑποχώρει ὀπίσω ἐς Σκύθας. » Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκώκυον· ὁ δὲ λαβὼν τὰ ὄπλα, τὰ μὲν ἄλλα περιεδήσατο, τὸ κράνος δὲ οὐκ ἐπέθηκεν, ἀλλ' ἀπὸ γυμνῆς τῆς κεφαλῆς καταστάς ἐμάχετο. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τιτρώσκεται αὐτός, καμπύλῳ τῷ ξίφει ὑποτμηθεὶς τὴν ἰγνύαν, ὥστε αἷμα ἔρρει πολὺ· ἐγὼ δὲ προετηνῆκειν ἤδη τῷ δέει. Θρασύτερον δὲ ἐπιφερόμενον τηρήσας τὸν ἀντίπαλον πακίει εἰς τὸ στέρνον, καὶ διήλασεν¹, ὥστε αὐτίκα ἐπεπτώκει πρὸ τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ. Ὁ δὲ κάμων καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ τραύματος, ἐπεκάθιζε τῷ νεκρῷ, καὶ μικροῦ δεῖν ἀφῆκεν αὐτὸν ἢ ψυχῇ· ἀλλ' ἐγὼ προσδραμῶν ἀνέστησα καὶ παρεμυθησάμην. Ἐπεὶ δὲ ἀφεῖτο ἤδη νενικηκώς, ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισα εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπὶ πολὺ θεραπευθεὶς ἐπέζησε μὲν, καὶ ἔστι μέχρι νῦν ἐν Σκύθαις, γῆμας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν· χλωδὸς δὲ ἐστὶν ὁμῶς ἀπὸ τοῦ τραύματος. Ἄλλο ἔτι σοι τὸ Ἀβαύχα ἔργον διηγήσομαι.

1. Διήλασεν, 3e pers. sing. | percer, traverser d'outré en aor. 1 indic. act. de διαλαύνω, | outre.

Ἦκέ ποτε οὗτος ὁ Ἀθαύγας εἰς τὴν Βορυσθενιτῶν πόλιν¹, ἐπαγόμενος καὶ γυναῖκα, ἧς ἦρα² μάλιστα, καὶ παιδία δύο· τὸ μὲν ἐπιμαστιδίον ἄρρεν, τὸ δὲ ἕτερον κόρη ἐπτέτις ἦν· συναπεδήμει δὲ καὶ ἑταῖρος αὐτοῦ Γυνδάνης, οὗτος μὲν καὶ νοσῶν ἀπὸ τραύματος ὃ ἐτέτρωτο κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ ληστῶν ἐπιπεσόντων σφίσι· διαμαγόμενος γὰρ πρὸς αὐτοὺς, ἐλαύνεται εἰς τὸν μηρὸν, ὥστε οὐδὲ ἐστάναι ἐδύνατο ὑπὸ τῆς ὁδύνης. Νύκτωρ δὲ καθευδόντων (ἔτυχον δὲ ἐν ὑπερώῳ τινὶ οἰκοῦντες), πυρκαϊὰ μεγάλη ἐξανίσταται, καὶ πάντα περιεκλείετο, καὶ περιεῖχεν ἡ φλόξ ἀπανταχόθεν τὴν οἰκίαν. Ἐνταῦθα δὲ ἀνεγρόμενος ὁ Ἀθαύγας, καταλιπὼν τὰ παιδία κλαυθμυρίζόμενα, καὶ τὴν γυναῖκα ἐκκρημαμένην ἀποσεισάμενος, καὶ σώζειν αὐτὴν παρακελευσάμενος, ἀράμενος τὸν ἑταῖρον, κατῆλθε καὶ ἔφθη διεκπαίσας, καθ' ὃ μηδέπω τελείως ἀπεκέκαυτο ὑπὸ τοῦ πυρός· ἡ γυνὴ δὲ φέρουσα τὸ βρέφος εἶπετο, ἀκολουθεῖν κελεύσασα καὶ τὴν κόρην· ἡ δὲ, ἡμίφλεκτος ἀφεῖσα τὸ παιδίον ἐκ τῆς ἀγκάλης, μόλις διεπήδησε τὴν φλόγα, καὶ ἡ παῖς σὺν αὐτῇ παρὰ μικρὸν ἐλθοῦσα κἀκείνη ἀποθανεῖν. Καὶ ἐπειδὴ ὠνείδισέ τις ὕστερον τὸν Ἀθαύγαν, διότι προδοὺς³ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ὃ δὲ Γυνδάνην ἐξεκόμισεν· « Ἀλλὰ παῖδας μὲν, ἔφη, καὶ αὐθις ἔχειν μοι ῥάδιον, καὶ ἄδηλον εἰ ἀγαθοὶ ἔσονται οὗτοι, φίλον δ' οὐκ ἂν

1. Borysthénis (Kudak) était située près de l'embouchure du Borysthène (Dnieper), dans le Pont-Euxin (mer Noire).

2. Ἦρα, 3e p. sing. imparf. act. de ἐράω, aimer, chérir.

3. Προδοὺς, ayant abandonné.

εὔροίμι ἄλλον ἐν πολλῷ χρόνῳ τοιοῦτον οἶος Γυνδάνης ἐστὶ, πείραν μοι πολλήν τῆς εὐνοίας παρεσχημένος. »

(*Toxaris ou L'amitié.*)

IX

LA VIE DU RICHE ET CELLE DU PAUVRE.

Le coq du savetier Micylle, après avoir vécu plusieurs existences, suivant la doctrine pythagoricienne de la Métempsychose, démontre à son maître que la vie du pauvre est préférable à celle du riche.

ΜΙΚΥΛΛΟΣ, ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἀλεκτρυῶν, ἐπειδὴ ἀπάντων σχεδὸν ἤδη τῶν βίων ἐπειράθης, καὶ πάντα ἤσθα, λέγοις ἂν ἤδη σαφῶς ἰδίᾳ μὲν τὰ τῶν πλουσίων, ὅπως βιοῦσιν, ἰδίᾳ δὲ τὰ πτωχικὰ, ὡς μάθω εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς, εὐδαιμονέστερον ἀποφαίνων με τῶν πλουσίων.

ΑΛΕΚ. Ἴδου δὴ οὕτως ἐπίσκεψαι, ὦ Μίκυλλε· σοὶ μὲν οὔτε πολέμου πολὺς λόγος, ἣν λέγεται ὡς οἱ πολέμιοι προσελαύνουσιν, οὔτε φροντίξεις μὴ τὸν ἄγρον τέμωσιν ἐμβαλόντες, ἢ τὸν παράδεισον ξυμπατήσωσιν, ἢ τὰς ἀμπέλους δηϊώσωσιν, ἀλλὰ τῆς σάλπιγγος ἀκούων μόνον, εἴπερ ἄρα¹, περιβλέπεις τὸ κατὰ σεαυτὸν οἷ τραπεζόμενον χρῆ σωθῆναι καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. Οἱ δ' εὐλαβοῦνται μὲν καὶ

1. Εἴπερ ἄρα, sous-entendu ἀκούεις, si même tu l'entends.

ἀμφ' ἑαυτοῖς, ἀνιῶνται δὲ ὀρῶντες ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀγόμενα καὶ φερόμενα ὅσα εἶχον ἐν τοῖς ἀγροῖς. Καὶ ἦν περ εἰσφέρειν δέη, μόνοι καλοῦνται· ἦν τε ἐπέξιέναι, προκινδυνεύουσι στρατηγοῦντες ἢ ἱππαρχοῦντες· σὺ δὲ οἰσιῦνν ἀσπίδα ἔχων, εὐσταλῆς καὶ κοῦφος ἐς σωτηρίαν, ἕτοιμος ἐστιᾶσθαι τὰ ἐπινίκια, ἐπειδὴν θύῃ ὁ στρατηγὸς νενικηκώς. Ἐν εἰρήνῃ τε αὖ σὺ μὲν τοῦ δήμου ὦν, ἀναβάς εἰς ἐκκλησίαν, τυραννήσεις τῶν πλουσίων, οἱ δὲ φρίττουσι, καὶ ὑποπτήσσουσι, καὶ διανομαῖς ἰλάσκονται σε. Λουτρά μὲν γὰρ ὡς ἔχοις καὶ ἀγῶνας, καὶ θεάματα, καὶ τᾶλλα διαρκῆ ἅπαντα, ἐκεῖνοι πονοῦσι, σὺ δὲ ἐξεταστῆς καὶ δοκιμαστῆς πικρὸς, ὥσπερ δεσπότης, οὐδὲ λόγου μεταδιδούς ἐνίοτε, κἂν σοι δοκῆ, κατεχάλαξσας αὐτῶν ἀφθόνους τοὺς λίθους, ἢ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσας· οὔτε δὲ συκοφάντην δέδιας αὐτὸς οὔτε ληστήν, μὴ ὑφέληται τὸ χρυσίον, ὑπερβάς τὸ θριγκίον ἢ διορύξας τὸν τοῖχον, οὔτε πράγματα ἔχεις λογιζόμενος, ἢ ἀπαιτῶν, ἢ τοῖς καταράτοις οἰκονόμοις διαπυκτεύων, καὶ πρὸς τοσαύτας φροντίδας διαμεριζόμενος· ἀλλὰ κρηπίδα συντελέσας, ἐπτὰ ὀβολοὺς ἔχων τὸν μισθόν, ἀπαναστάς περὶ δεῖλην ὀψίαν, λουσάμενος, ἦν δοκῆ, σαπέρδην τινὰ, ἢ μαινίδας, ἢ κρομμύων κεφαλίδας ὀλίγας πριάμενος, εὐφραίνεις σεαυτὸν, ἄδων τὰ πολλὰ, καὶ τῇ βελτίστη πενία προσφιλοσοφῶν. Ὡστε διὰ ταῦτα ὑγιαίνεις τε καὶ ἔρρωσαι τὸ σῶμα, καὶ διακαρτερεῖς πρὸς τὸ κρῦος. Οἱ πόνοι γὰρ σε παραθήγοντες οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀνταγωνιστὴν ἀποφαίνουσι πρὸς τὰ δικοῦντα τοῖς ἄλλοις

ἀμάχα εἶναι. Ἀμέλει ρῦδέν σοι τῶν χαλεπῶν τούτων νοσημάτων πρόσεισιν· ἀλλ' ἦν ποτε κοῦφος πυρετὸς ἐπιλάβηται, πρὸς ὀλίγον ὑπηρετήσας αὐτῷ ἀνεπήδησας εὐθὺς, ἀποσεισάμενος τὴν ἄσπην, ὃ δὲ φεύγει αὐτίκα φοβηθεὶς, ψυχροῦ τε ὄρων ἐμφορούμενον, καὶ μακρὰ οἰμώζειν λέγοντα ταῖς ἰατρικαῖς περιόδοις. Οἱ δὲ ὑπ' ἀκρασίας ἄθλιοι τί τῶν κακῶν οὐκ ἔχουσι, ποδάγρας καὶ φθόας, καὶ περιπνευμονίας, καὶ ὑδέρους; Ταῦτα γὰρ τῶν πολυτελῶν ἐκείνων δείπνων ἀπόγονα. Τοιγαροῦν οἱ μὲν αὐτῶν ὥσπερ ὁ Ἴκαρος ἐπιπολὺ ἄραντες αὐτούς, καὶ πλησιάσαντες τῷ ἡλίῳ, οὐκ εἰδότες ὅτι κηρῷ ἤρυστο αὐτοῖς ἢ πτέρωσις, μέγαν ἐνίστε τὸν πάταγον ἐποίησαν, ἐπὶ κεφαλὴν ἐς πέλαγος ἐμπεσόντες· ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον μὴ πάνυ μετέωρα μηδὲ ὑψηλὰ ἐφρόνησαν, ἀλλὰ πρόσγεια, ὡς νοτίζεσθαι ἐνίστε τῇ ἄλμῃ τὸν κηρὸν, ὡς τὸ πολὺ οὗτοι ἀσφαλῶς διέπτησαν.

ΜΙΚ. Ἐπεικεῖς τινὰς καὶ συνετοὺς λέγεις.

ΑΛΕΚ. Τῶν μέντοι γε ἄλλων, ὧ Μίκυλλε, τὰς ναυαγίας πάνυ αἰσχροῦς ἴδοις ἂν, ὅταν ὁ Κροῖσος περιτετιλμένος τὰ πτερὰ γέλωτα παρέχῃ Πέρσαις, ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ πῦρ, ἢ Διονύσιος, καταδύσης τῆς τυραννίδος, ἐν Κορίνθῳ γραμματιστῆς βλέπεται, μετὰ τηλικαύτην ἀρχὴν παιδίᾳ συλλαβίζειν διδάσκων.

ΜΙΚ. Εἰπέ μοι, ὧ ἀλεκτρυὼν, σὺ δὲ, ὅποτε βασιλεὺς ἦσθα, ποίου τὸτ' ἐπειράθης τοῦ βίου ἐκείνου; ἼΗ που πανευδαίμων ἦσθα, τὸ κεφάλαιον ὃ τι πέρ ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ἔχων;

ΑΛΕΚ. Μηδὲ ἀναμνήσης με, ὦ Μίκυλλε, οὕτω τρισάβλιος ἦν τότε, τοῖς μὲν ἔξω πᾶσιν, ὅπερ ἔφησθα, πανευδαίμων εἶναι δοκῶν, ἔνδοθεν δὲ μυρίαὶς ἀνίαις ζινῶν.

ΜΙΚ. Τίσι ταύταις; Παράδοξα γὰρ καὶ οὐ πάντη πιστὰ φῆς.

ΑΛΕΚ. Ἦρχον μὲν οὐκ ὀλίγης χώρας, ὦ Μίκυλλε, παμφόρου τινός, καὶ πλήθει ἀνθρώπων καὶ κάλλει τῶν πόλεων ἐν ταῖς μάλιστα θαυμάζεσθαι ἀξίαις, ποταμοῖς τε ναυσιπόροις καταρροεμένης, καὶ θαλάττῃ εὐόρμῳ χρωμένης. Καὶ στρατιὰ ἦν πολλή, καὶ ἵππος συγκεκροτημένη, καὶ δορυφορικὸν οὐκ ὀλίγον, καὶ τριήρεις, καὶ χρημάτων πλήθος ἀνάριθμον, καὶ χρυσὸς ὁ κοῖλος πάμπολυς, καὶ ἡ ἄλλη τῆς ἀρχῆς τρχυφθία πᾶσα ἐς ὑπερβολὴν ἐξωγκωμένη· ὥστε, ὅποτε προΐοιμι, οἱ μὲν πολλοὶ προσεκύουν, καὶ θεὸν τινα ὄραν ᾤοντο, καὶ ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ζυνέθεον ὀψόμενοί με· οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τὰ τέγη ἀνιόντες, ἐν μεγάλῳ ἐτίθεντο ἀκριβῶς ἐωρακέναι τὸ ζεῦγος, τὴν ἐφεστρίδα, τὸ διάδημα, τοὺς προπομπεύοντας, τοὺς ἐπομένους. Ἐγὼ δὲ, εἰδὼς ὀπόσα με ἠΐα καὶ ἔστρεφεν, ἐκείνοις μὲν τῆς ἀγνοίας συνεγίγνωσκον, ἐμαυτὸν δὲ ἠλέουν, ὅμοιον ὄντα τοῖς μεγάλοις τούτοις κολοσσοῖς, οἴους ἢ Φειδίας, ἢ Μύρων, ἢ Πραξιτέλης ἐποίησαν. Κάκεινων γὰρ ἕκαστος, ἐκτοσθεν μὲν Ποσειδῶν τις ἢ Ζεὺς ἐστὶ πάγκαλος, ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ζυνειργασμένος, κεραυνὸν, ἢ ἀστραπὴν, ἢ τρίαιναν ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ· ἦν δὲ ὑποκύψας ἰδῆς τὰ γ' ἔνδον, ὅψει μοχλοὺς τινὰς καὶ γόμφως, καὶ ἤλους διαμπαῖς διαπεπεροντι-

μένους, καὶ κορμούς, καὶ σφῆνας, καὶ πίτταν, καὶ πηλόν, καὶ πολλήν τινα τοιαύτην ἀμορφίαν ὑποικουρούσαν· ἐῷ λέγειν μυῶν πλῆθος ἢ μυγαλῶν ἐμπολιτευόμενον αὐτοῖς ἐνίοτε. Τοιοῦτόν τι καὶ βασιλεία ἐστίν.

(*Le Songe ou le Coq.*)

X

VANITÉ DES SOUHAITS.

Des amis, dans une promenade hors d'Athènes, s'entretiennent de la question du bonheur. Lycinus fait comprendre à Timolaüs que les souhaits de l'homme sont rarement accomplis.

ΛΥΚΙΝΟΣ, ΤΙΜΟΛΑΟΣ.

ΛΥΚ. Ἐπιθυμῶν σὸν αἰτεῖν¹, ὦ Τιμόλαε.

ΤΙΜ. Σκόπει γοῦν, ὦ Λυκῖνε, εἴ τι ἐπιλήψιμον εὔξομαι, καὶ ὅτι ἂν εὐθυναί τις δυνηθείη. Χρυσὸν μὲν οὖν, καὶ θησαυροὺς, καὶ μεδίμνους νομίσματος, ἢ βασιλείας, καὶ πολέμους, καὶ δείματα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς οὐκ αἰτήσομαι· ἀβέβαια γὰρ ταῦτά γε, καὶ πολλὰς τὰς ἐπιβουλὰς ἔχοντα, καὶ πλέον τοῦ ἠδέος τὸ ἀνιαρὸν ἐν αὐτοῖς ἦν. Ἐγὼ δὲ βούλομαι τὸν Ἑρμῆν ἐντυχόντα μοι δοῦναι δακτυλίου τινός, καὶ τοιούτους τὴν δύναμιν· ἓνα μὲν, ὥστε ἀεὶ ἐρρωσθαι καὶ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα, καὶ ἄτρωτον εἶναι καὶ

1. Αἰτεῖν, demander, formuler un souhait.

ἀπαθῆ, ἕτερον δὲ, ὡς μὴ ὀραῖσθαι τὸν περιθέμενον, οἷος ἦν ὁ τοῦ Γύγου· τὸν δὲ τινα, ὡς ἰσχύειν ὑπὲρ ἄνδρας μυρίους, καὶ ὃ τι ἂν ἄχθος ἅμα μυρίοι κινήσαι μῶλις δύναιντο, τοῦτο ἐμὲ βραδίως μόνον ἀνατίθεσθαι· ἐτι δὲ καὶ πέτεσθαι, πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀρθέντα, καὶ πρὸς τοῦτο εἶναί μοι δακτύλιόν τινα· καὶ μὴν καὶ ἐς ὕπνον κατασπᾶν ὀπόσους ἂν ἐθέλω, καὶ ἅπασαν θύραν προσιόντι μοι ἀνοίγεσθαι, χαλωμένου τοῦ κλείθρου καὶ τοῦ μαγλοῦ ἀφαιρουμένου. Ταῦτα ἀμφοτέρω εἰς δακτύλιος δυνάσθω. Τὸ δὲ μέγιστον, ἄλλος τις ἔστω, ἐπὶ πᾶσιν ὁ ἡδιστος, ὡς ἐράσμιον εἶναί με, περιθέμενον δήμοις ὅλοις, καὶ ταῦτα πάντα ἔχειν, μὴ ὀλιγοχρόνιον ὄντα, μηδὲ κατὰ μέτρον ζῶντα τῆς ἀνθρωπίνης βιοτῆς, ἀλλ' ἔτη χίλια νέον ἐκ νέου γιγνόμενον διαβιῶναι, ἀμφὶ τὰ ἑπτακαίδεκα ἔτη, αἰεὶ ἀποδυόμενον τὸ γῆρας, ὡσπερ οἱ ὄφεις. Οὐδὲν γὰρ δεήσει με ταῦτα ἔχοντα· πάντα γὰρ ἐμὰ ἦν ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ἐς ὅσον ἀνοίγειν τε τὰς θύρας ἐδυνάμην, καὶ κοιμίζειν τοὺς φύλακας, καὶ ἀθέατος εἶναι εἰσιών. Εἰ δὲ τι ἐν Ἰνδοῖς ἢ Ὑπερβορείς θέαμα παράδοξον, ἢ κτῆμα τίμιον, ἢ ὅσα ἐμφαγεῖν ἢ πιεῖν ἠδέα, οὐ μεταστειλάμενος, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιπετόμενος, ἀπέλαυον ἀπάντων ἐς κόρον· καὶ ἐπεὶ γρυψ, ὑπόπτερον θηρίον, ἢ φοῖνιξ, ὄρνειον ἐν Ἰνδοῖς, ἀθέατον τοῖς ἄλλοις, ἐγὼ δὲ καὶ τούτους ἐώρων ἂν, καὶ τὰς πηγὰς δὲ τὰς Νείλου μόνος ἂν ἠπιστάμην, καὶ ὅσον τῆς γῆς ἀοίκητον, καὶ εἴ τινες ἀντίποδες ἡμῖν οἰκοῦσι, τὸ νότιον τῆς γῆς ἡμίτομον ἔχοντες. Ἔτι δὲ καὶ ἀστέρων φύσιν, καὶ σελήνης, καὶ αὐτοῦ ἡλίου, ῥα-

δίως ἔγνω ἄν, ἀπαθῆς ὢν τῷ πυρί. Καὶ τὸ πάντων ἡδιστον, αὐθημερὸν ἀγγεῖλαι ἐς Βαβυλῶνα τίς ἐνίκησεν Ὀλύμπια· καὶ ἀριστήσαντα, εἰ τύχοι, ἐν Συρία, δειπνήσαι ἐν Ἰταλία· εἰ δέ τις ἐχθρὸς εἶη, ἀμύνασθαι καὶ τούτον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, πέτρον ἐμβαλόντα τῇ κεφαλῇ, ὡς ἐπιτετρίφθαι τὸ κρανίον· τοὺς τε αὖ φίλους εὖ ποιεῖν, ἐπιχέαντα κοιμωμένους αὐτοῖς τὸ χρυσίον· καὶ μὴν, εἰ τις ὑπερόπτης εἶη, ἢ τύραννος πλούσιος ὑβριστής, ἀράμενος αὐτὸν ὅσον ἐπὶ σταδίου εἴκοσιν, ἀφῆκα φέρεσθαι κατὰ τῶν κρημνῶν. Οἷον δὲ κάκεινο ἦν, τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν ἔξω βέλους ὑπεραιωρούμενον! Καὶ εἰ δόξειέ μοι, προσθέμενος ἄν τοῖς ἡττημένοις, κοιμίσας τοὺς κρατοῦντας, νικᾶν παρεῖχον τοῖς φεύγουσιν, ἀναστρέψασιν ἀπὸ τῆς τροπῆς. Καὶ τὸ ὅλον, παιδιὰν ἐποιούμην ἄν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον, καὶ πάντα ἐμὰ ἦν, καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἄλλοις. Τοῦτο ἢ ἄκρα εὐδαιμονία ἐστὶ, μῆτε ἀπολέσθαι, μῆτε ἐπιβουλευθῆναι δυναμένη, καὶ μάλιστα μεθ' ὑγιείας ἐν μακρῷ τῷ βίῳ. Τί ἄν αἰτιάσαιο, ὦ Λυκίε, τῆς εὐχῆς;

ΛΥΚ. Οὐδὲν, ὦ Τιμόλαε· οὐδὲ γὰρ ἀσφαλὲς ἐναντιοῦσθαι ἀνδρὶ πτηνῷ, καὶ ὑπὲρ μυρίου τὴν ἰσχὺν· πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐρήσομαί σε, εἰ τίνα ἄλλον εἶδες ἐν τοσοῦτοις ἔθνεσιν, ὅσα ὑπερέπτης, γέροντα ἤδη ἄνδρα, οὕτω παρακεκινηκότα τὴν γνώμην, ἐπὶ δακτυλίου μικροῦ ὀχούμενον, ὄρη ὅλα κινεῖν ἄκρω τῷ δακτύλῳ δυνάμενον, ἐπέραστον πᾶσι, καὶ ταῦτα φαλακρὸν ὄντα, καὶ τὴν ῥίνα σιμόν; Ἄτὰρ εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δή ποτε οὐχ

εἷς δακτύλιος ἅπαντα ταῦτα δύναταί σοι, ἀλλὰ τοσοῦτους περιημμένος βαδιῆ, τὴν ἀριστερὰν πεφορτισμένος κατὰ δάκτυλον ἕνα; Μᾶλλον δὲ ὑπερπαίει ὁ ἀριθμὸς, καὶ δεήσει καὶ τὴν δεξιὰν συνεπιλαβεῖν. Καίτοι ἐνὸς τοῦ ἀναγκαιοτάτου προσδεῖ, ὃς περιθήμενόν σε παύσει μωραίνοντα, τὴν πολλὴν ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Ἡ τοῦτο μὲν καὶ ὁ ἐλλέβορος ἰκανὸς ποιῆσαι, ζωρότερος ποθείς;

(*Le Navire ou les Souhails.*)

XI

IMPUDENCE DES SOI-DISANT PHILOSOPHES.

La Philosophie prie Jupiter d'envoyer sur la terre Mercure et Hercule pour punir et exterminer les prétendus philosophes qui la déshonorent.

ΖΕΥΣ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΑΠΟΛΛΩΝ.

ΖΕΥΣ. Οὐδέπω μοι λέγεις, ὦ Φιλοσοφία, τίνα ἠδίκησαι, ἀλλὰ ἀγανακτεῖς μόνον.

ΦΙΛ. Καὶ μὴν ἄκουε, ὦ Ζεῦ, ἡλίκα ἐστί. Μικρὸν γάρ τι φῦλον ἀνθρώπων, καὶ ὡς τὸ πολὺ δουλικὸν καὶ θητικὸν, οὐ ζυγυγένομενον ἡμῖν ἐκ παιδων ὑπ' ἀσχολίας· ἐδούλευε γὰρ, ἢ ἐθήτευεν, ἢ ἄλλας τέχνας, οἷας εἰκὸς τοὺς τοιοῦτους, ἐμάνθανε, σκυτεύειν, ἢ τεκταίνειν, ἢ περὶ πλυνοὺς ἔχειν, ἢ ἔρια ξαίνειν, ὡς εὐεργὰ εἶη ταῖς γυναιξὶ καὶ εὐμήρυτα, καὶ καταγάγοιτο εὐμαρῶς, ὅποτε ἢ κρόκτι.

ἐκεῖναι στρέφοιεν, ἢ μίτον κλώθοιεν. Τοιαῦτα τοίνυν ἐν παισὶ μελετῶντες, οὐδὲ ὄνομα τὸ ἡμέτερον ἔθεσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἤρξαντο, καὶ κατεῖδον τὴν αἰδῶ ὅση παρὰ τῶν πολλῶν ἔστι τοῖς ἐταῖροις τοῖς ἑμοῖς, καὶ ὡς ἀνέχονται οἱ ἄνθρωποι τὴν παρρησίαν τὴν αὐτῶν, καὶ χαίρουσι θερκαπευόμενοι, καὶ συμβουλεύουσι πείθονται, καὶ ἐπιτιμώντων ὑποπτήσσουσι, ταῦτα πάντα τυραννίδα οὐ μικρὰν ἠγοῦντο εἶναι. Τὸ μὲν δὴ μανθάνειν ὅσα τῇ τοιαύτῃ προαιρέσει πρόσφορα μακρὸν ἦν, μᾶλλον δὲ κομιδῇ ἀδύνατον. Αἱ τέχναι δὲ γλίσχραι, καὶ σὺν πόνῳ καὶ μόγις ἰκανὰ παρέχειν ἐδύνατο. Ἐνίοις δὲ καὶ ἡ δουλεία βρῦ¹, καὶ, ὥσπερ οὖν ἔστιν, ἀφόρητον ἐφαίνετο. Ἐδοξε δὲ σκοπουμένοις τὴν ὑστάτην ἀγκύραν, ἣν ἱερὰν οἱ ναυτιλλόμενοί φησι, καθιέναι καὶ ἐπὶ τὴν βελτίστην ἀπόνοϊαν ὀρμίσαντες, ἔτι τε καὶ Τόλμαν, καὶ Ἀμαθίαν, καὶ Ἀναισχυντίαν προσπαρακαλέσαντες, αἵπερ αὐτοῖς μάλιστα συναγωνίζονται, καὶ λοιδορίας καινὰς ἐκμελετήσαντες, ὡς πρόχειροι εἶεν καὶ ἀνὰ στόμα, ταύτας μόνας ξυμβολὰς ἔχοντες, σχηματίζουσι καὶ μετακοσμοῦσιν αὐτοὺς εὖ μάλα εἰκότως καὶ πρὸς ἑμέ, οἷόν τι ἀμέλει ὁ Αἰσωπὸς φησι ποιῆσαι τὸν ἐν τῇ Κύμῃ ὄνον, ὃς λεοντῆν περιβαλλόμενος, καὶ τραχὺ ὀγκώμενος, ἠξίου λέων καὶ αὐτὸς εἶναι· καὶ πού τινες καὶ ἦσαν ἴσως οἱ πιστεύοντες αὐτῷ. Τὰ δ' ἡμέτερα πάνυ ρᾶστα, ὡς οἴσθα, καὶ ἐς μίμησιν πρόχειρα, καὶ οὐ πολλῆς τῆς πραγματείας δεῖ

1. Βρῦ, sous-ent. πρᾶγμα, chose.

τριβώνιον περιβαλέσθαι, καὶ πῆρην ἐξαρτήσασθαι, καὶ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχειν, καὶ βοᾶν, μᾶλλον δὲ ὀγκᾶσθαι ἢ ὑλακτεῖν, καὶ λοιδορεῖσθαι ἅπασιν. Τὴν ἀσφάλειαν γὰρ αὐτοῖς τοῦ μηδὲν ἐπὶ τούτῳ παθεῖν, ἢ πρὸς τὸ σῆμα αἰδῶς παρέξειν ἔμελλε. Ἡ ἔλευθερία δὲ πρόχειρος, ἄκοντος τοῦ δεσπότου, καὶ εἰ βούλοιο ἀπάγειν, παταχθησομένου τῷ ξύλῳ. Καὶ τὰ ἄλφιστα οὐκέτι ὀλίγα, οὐδὲ ὡς πρὸ τοῦ μᾶζα ψιλῆ· τὸ δὲ ὄψον οὐ τάριχος ἢ θύμον, ἀλλὰ κρέα παντοδαπά, καὶ οἶνος οἶος ἡδιστος, καὶ χρυσίον παρ' ὅτου ἂν ἐθέλωσι. Τοιγαροῦν ἐμπέπλησται πᾶσα ἡ πόλις τῆς τοιαύτης ῥαδιουργίας, καὶ μάλιστα τῶν Διογένην, καὶ Ἀντισθένην, καὶ Κράτητα¹ ἐπιγραφομένων, καὶ ὑπὸ τῷ κυνὶ ταττομένων, οἳ τὸ μὲν χρήσιμον ὅπόσον ἔνεστι τῇ φύσει τῶν κυνῶν, οἷον τὸ φυλακτικόν, ἢ οἰκουρικόν, ἢ φιλοδέσποτον, ἢ μνημονικόν, οὐδαμῶς ἐζηλώκασιν, ὑλακὴν δὲ καὶ λιχνεῖαν, καὶ ἀρπαγὴν, καὶ κολακείαν, καὶ τὸ σαίνειν τὸν διδόντα, καὶ περὶ τραπέζας ἔχειν, ταῦτα ἀκοιβῶς ἐκπεπονήκασιν. Ὅψει τοίνυν μετὰ μικρὸν οἷα ἔσται. Οἳ γὰρ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ἅπαντες ἀναπιδῆσαντες, ἐρήμους τὰς τέχνας ἐάσουσιν, ὅταν ὀρῶσιν σφᾶς μὲν πονοῦντας καὶ κάμνοντας, ἔωθεν ἐς ἑσπέραν ἐπικεκυφότας τοῖς ἔργοις, μόγις ἀποζῶντας ἐκ τῆς τοιαύτης μισθαρνίας· ἀργούς δὲ καὶ γόητας ἀνθρώπους ἐν ἅπασιν ἀφθόνοις βιοῦντας, αἰτοῦντας μὲν τυραννικῶς, λαμβάνοντας δὲ προχειρῶς, ἀγανακτοῦντας

1. Principaux philosophes cyniques.

δὲ εἰ μὴ λάβοιεν, οὐκ ἐπαινοῦντας δὲ οὐδ' εἰ λάβοιεν. Ταῦτα ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος δοκεῖ αὐτοῖς, καὶ ἀτεχνῶς τὸ μέλι αὐτὸ ἐς τὰ στόματα ἐσρεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἄ δ' ἐν τοῖς συμποσίοις δρῶσι καὶ ἄ μεθύσκονται, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν. Καὶ ταῦτα ποιοῦσι, πῶς οἶει; κατηγοροῦντες αὐτοὶ μέθης καὶ λαγνείας, καὶ φιλαργυρίας. Οὐδὲν γοῦν οὕτως εὐροῖς ἄλλο ἄλλῳ ἐναντίον, ὡς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα, οἷον κολακείαν μισεῖν φασιν, κολακείας ἔνεκα τὸν Γναθωνίδην ἢ τὸν Στραυθίαν¹ ὑπερβαλέσθαι δυνάμενοι, ἀληθεύειν τοὺς ἄλλους προτρέποντες, οὐκ ἂν οὐδὲ κινῆσαι τὴν γλῶτταν μὴ μετὰ καὶ τοῦ ψεύσασθαι δύναιντο. Ἡδονὴ πᾶσιν ἐχθρὸν τῷ λόγῳ, καὶ ὁ Ἐπίκουρος πολέμιος, ἔργῳ δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα πράττουσι. Τὸ δ' ὀξύχολον, καὶ μικραίτιον, καὶ πρὸς ὀργὴν βράδιον ὑπερ τὰ βρεφύλλια τὰ νεογνά. Γέλωτα γοῦν οὐ μικρὰν παρέχουσι τοῖς θεωμένοις, ὅποταν ὑπὸ τῆς τυχούσης αἰτίας ἐπιζέση μὲν αὐτοῖς ἡ χολή, πελιδνοὶ δὲ τὴν χροῖαν βλέπωνται, ἰταμόν τι καὶ παράφορον δευροκότες, καὶ ἀφροῦ, μᾶλλον δὲ ἰοῦ, μεστὸν αὐταῖς ἢ τὸ στόμα. « Χρυσίον μὲν, φασιν, ἢ ἀργύριον, Ἡράκλεις, οὐδὲ κεκτῆσθαι ἀξιώ. Ὀβολὸς ἰκανὸς, ὡς θερμούς πριαίμην· ποτὸν γὰρ ἢ κρήνη ἢ ποταμὸς παρέξει. » Καὶ μετ' ὀλίγον αἰτουῦσιν οὐκ ὀβολοῖς, οὐδὲ δράχμας ὀλίγας, ἀλλὰ πλοῦτους ὄλους. Εἴτ', ἐπειδὴν ἰκανῶς συλλέξωνται καὶ ἐπισιτίσωνται, ἀπορρίψαντες ἐκεῖνο τὸ δύστηνον τριβώνιον, ἀγροῦς

1. Nom de parasites dans les comédies de Ménandre.

ἐνίοτε καὶ ἐσθῆτας τῶν μαλθακῶν ἐπρίαντο, καὶ παῖδας κομήτας, καὶ συνοικίας ὄλας, μακρὰ χαίρειν φράσαντες τῇ πῆρᾳ τῇ Κράτητος, καὶ τῷ τρίβωνι τῷ Ἀντισθένης, καὶ τῷ πίθῳ τῷ Διογένης. Οἱ ἰδιῶται δὲ ταῦτα ὀρώντες καταπτύουσιν ἤδη φιλοσοφίας, καὶ ἅπαντας εἶναι τοιοῦτους οἶονται, καὶ μὲ τῆς διδασκαλίας αἰτιῶνται. Ὡστε πολλοῦ ἤδη χρόνου ἀδύνατόν μοι γεγένηται κἂν ἕνα τινὰ προσαγαγέσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ τῆς Πηνελόπης ἐκεῖνο¹ πᾶσχω· ὅποσον γὰρ δὴ ἐγὼ ἐξυφῆνω², τοῦτο ἐν ἀκαρεῖ αὐθις ἀναλύεται. Ἡ Ἀμαθία δὲ καὶ ἡ Ἀδικία³ ἐπιγελῶσιν, ὀρῶσαι ἀνεξέργαστον ἡμῖν τὸ ἔργον, καὶ ἀνήνυτον πόνον.

ΖΕΥΣ. Οἶα, ὦ θεοὶ, πέπονθεν ἡμῖν ἡ Φιλοσοφία πρὸς τῶν καταράτων ἐκείνων! Ὡστε ὦρα σκοπεῖν ὃ τι καὶ πρακτέον, ἢ ὅπως αὐτοὺς μετελευστέον. Ὁ μὲν κεραυνὸς ἀπάγει μιᾶ πληγῇ, καὶ ὁ θάνατος ταχύς.

ΑΠΟΛ. Ἐγὼ σοι, ὦ πάτερ, ὑποθήσομαι· μισῶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἤδη τοὺς ἀλαζόνας, ἀμούσους ὄντας, ὑπὲρ τῶν Μουσῶν ἀγανακτῶν. Κεραυνοῦ μὲν γὰρ ἢ τῆς σῆς δεξιᾶς οὐδαμῶς ἐκεῖνοι ἄξιοι· τὸν Ἑρμῆν δὲ αὐτοκράτορα, εἰ δοκεῖ, τῆς κολάσεως κατὰπεμψον ἐπ' αὐτοὺς, ὅς, ἅτε δὴ περὶ λόγους ἔχων καὶ αὐτὸς, τάχιστα εἴσεται τοὺς τε ὀρθῶς φιλοσοφοῦντας, καὶ τοὺς μὴ· εἶτα τοὺς μὲν ἐπαινέσεται,

1. Sous-entendu πάθος, sort, condition.

2. Ἐξυφῆνω, 1re p. sing. aor.

1, subj. de ἐξυφαίνω, tramer.

3. L'Ignorance et l'Injustice sont ici personnifiées.

ὡς τὸ εἰκὸς· οἱ δὲ κολασθήσονται, ὅπως ἂν ἐκείνω πρὸς τὸν καιρὸν δοκῇ.

ΖΕΥΣ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἄπολλον. Ἀλλὰ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλεις, ἅμα καὶ τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν ἔχοντες, ἄπιτε ὡς τάχιστα εἰς τὸν βίον. Τρισκαιδέκατον γοῦν ἄθλον οἴου τοῦτον οὐ σμικρὸν ἐκτελέσειν, ἣν ἐκκόψης μιστὰ οὕτω καὶ ἀναίσχυντα θηρία.

(*Les Fugitifs.*)

XII

VANITÉ DES REGRETS.

Un père a perdu son unique enfant. Il se répand en lamentations stériles. Si ce fils bien-aimé pouvait répondre à son père, il lui crierait du fond des Enfers combien sont inutiles les manifestations de la douleur.

Φήσει ὁ πατήρ· « Τέκνον ἡδιστον, οἴχη μοι καὶ τέθνηκας, καὶ πρὸ ὥρας ἀνηρπάσθης, μόνον ἐμὲ τὸν ἄθλιον καταλιπὼν, οὐ γαμήσας, οὐ στρατευσάμενος, οὐ γεωργήσας, οὐκ εἰς γῆρας ἐλθὼν. » Εἶποι δ' ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς· « ὦ κακόδαιμον ἄνθρωπε, τί κέκραγας; τί δέ μοι παρέχεις πράγματα; Παῦσαι τιλλόμενος τὴν κόμην, καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ ἐπιπολῆς ἀμύσσω. Τί μοι λοιδυρῇ, καὶ ἄθλιον ἀποκαλεῖς, καὶ δύσμορον, πολὺ σου βελτίω καὶ μακαριώτερον γεγεννημένον; Ἡ τί σοι δεινὸν πάσχειν δοκῶ; ἢ διότι μὴ τοιουτοσὶ γέρων ἐγενόμην, οἷος εἶ σὺ, φαλακρὸς μὲν τὴν κεφαλὴν, τὴν δὲ ὄψιν ἐρ-

ρυτιδωμένους, κυφούς, καὶ τὰ γόνατα νωθῆς, καὶ ὄλως
 ὑπὸ τοῦ χρόνου σαθρὸς, πολλὰς τριακάδας καὶ Ὀλυμ-
 πιάδας ἀναπλήσας, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα
 παραπαίων ἐπὶ τοσοῦτων μαρτύρων; ὦ μάταιε,
 τί σοι χρηστὸν εἶναι δοκεῖ παρά τὸν βίον, οὐ μηκέτι
 μεθέξομεν; ἢ τοὺς πότους ἐρεῖς δῆλον ὅτι, καὶ τὰ δεῖ-
 πνα, καὶ ἐσθῆτας. Καὶ δέδιας μὴ, τούτων ἐνδεῆς
 γενόμενος, ἀπόλωμαι. Ἄγνοεῖς δὲ ὅτι τὸ μὴ δι-
 ψῆν πολὺ κάλλιον τοῦ πιεῖν, καὶ τὸ μὴ πεινῆν τοῦ
 φάγειν, καὶ τὸ μὴ ῥιγοῦν τοῦ ἀμπεχόνης εὐπορεῖν;
 Φέρε τοίνυν, ἐπειδὴ ἔοικας ἀγνοεῖν, διδάξομαι σε
 θρηνεῖν ἀληθέστερον, καὶ δὴ ἀναλαβὼν ἐξ ὑπαρχῆς
 βόα· ἄ Τέκνον ἄθλιον, οὐκέτι διψήσεις, οὐκέτι πει-
 νήσεις, οὐδὲ ῥιγώσεις. Οἴχη μοι κακοδαίμων,
 ἐκφυγὼν τὰς νόσους, οὐ πυρετὸν ἔτι δεδιώς, οὐ πολέ-
 μιον, οὐ τύραννον· οὐκ ἔρω σε ἀνιάσει, οὐδὲ συμ-
 πόσια διαστρέψει, οὐδὲ σπαθήσεις ἐπὶ τούτῳ δις ἢ
 τρεῖς τῆς ἡμέρας, ὦ τῆς συμφορᾶς! οὐδὲ καταφρονη-
 θήσῃ γέρον γενόμενος, οὐδ' ὀγληρὸς ἔσῃ τοῖς νέοις
 βλεπόμενος. » Ἄν ταῦτα λέγῃς, ὦ πάτερ, οὐκ οἶε
 πολὺ ἀληθέστερα καὶ γενναιότερα ἐκείνων ἐρεῖν;
 Ἄλλ' ὄρα μὴ τόδε σε ἀνιά, καὶ διανοῆ τὸν παρ'
 ἡμῖν ζόφον καὶ τὸ πολὺ σκότος, κατὰ δέδιας μὴ
 σοι ἀποπνιγῶ, κατακλεισθεῖς ἐν τῷ μνήματι; Χρὴ
 δὲ πρὸς ταῦτα λογίζεσθαι ὅτι, τῶν ὀφθαλμῶν δια-
 σαπέντων, καὶ, νῆ Δία, καέντων μετ' ὀλίγον, εἴ γε
 καῦσαι με διεγνώκατε, οὔτε σκότος, οὔτε φῶς ὄρα
 δεησόμεθα. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως μέτρια. Τί δέ με ὁ
 κωκυτὸς ὑμῶν ὀνίνησι, καὶ ἢ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη
 στερνοτυπία, καὶ ἢ τῶν γυναικῶν περὶ τὸν θρῆνον

ἀμετρία; Τί δὲ ὁ ὑπὲρ τοῦ τάφου λίθος ἐστεφανωμένος; ἢ τί ὑμῖν δύναται τὸν ἄκρατον ἐπιχειῖν; ἢ νομίζετε καταστᾶξιν αὐτὸν ἐς ἡμῶν, καὶ μέχρι τοῦ Ἄδου διῆξασθαι; Τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καθαρῶν καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε, οἶμαι, ὡς τὸ μὲν νοστιμώτατον τῶν παρεσκευασμένων ὁ καπνὸς παραλαβὼν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν οἴχεται, μηδὲν τι ἡμᾶς ὀνήσας τοὺς κάτω· τὸ δὲ καταλειπόμενον, ἢ κόνις, ἀχρεῖον, ἐκτὸς εἰ μὴ τὴν σποδὸν ἡμᾶς σιτειῖσθαι πεπιστεύκατε. Οὐχ οὕτως ἄσπορος, οὐδὲ ἄκαρπος ἢ τοῦ Πλούτωνος ἀρχή, οὐδ' ἐπιλέλοιπεν ἡμᾶς ὁ ἀσφόδελος, ἵνα παρ' ὑμῶν τὰ σιτία μεταστελλώμεθα. Ὡστε μοι, νῆ τὴν Τισιφόνην, πάλαι δὴ ἐφ' οἷς ἐποιεῖτε καὶ ἐλέγετε, παμμέγεθες ἐπήει ἀνακαχάσαι· διεκώλυσε δὲ ἡ ὀθόνη καὶ τὰ ἔρια, οἷς μου τὰς σιαγόνας ἀπεσφίξατε. »

(*Sur le Deuil.*)

XIII

LES PAUVRES SE FONT UNE IDÉE FAUSSE DU BONHEUR DES RICHES.

Saturne écrit aux pauvres, dans la personne de son ami, qu'ils ont tort de croire les riches heureux.

Τὸ μὲν ὅλον, ἴστε οἱ πένητες ὑμεῖς ἐξηπατημένοι, καὶ οὐκ ὀρθῶς δοξάζοντες περὶ τῶν πλουσίων, εἴ γε πανευδαίμονας αὐτοὺς οἴεσθε εἶναι, καὶ μόνους ἡδύν τινα βιοῦν τὸν βίον, ὅτι δειπνεῖν τε πολυτελῶς ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ μεθύσκεσθαι οἴνου ἡδέος, καὶ ἐσθῆσι μαλακαῖς χρῆσθαι· τὸ δὲ πάνυ ἀγνοεῖτε

ὁποῖόν ἐστίν. Αἶ τε γὰρ φροντίδες αἰ περὶ τούτων οὐ μικραὶ, ἀλλ' ἀνάγκη ἐπαγρυπνεῖν ἐκάστοις, μὴ τι ὁ οἰκονόμος βλακεύσας ἢ ὑφελόμενος λάθῃ, μὴ ὁ οἶνος ὄξυνθῇ, μὴ ὁ σῖτος φθειρὶ¹ ζέσῃ, ἢ ὁ ληστής ὑφέληται τὰ ἐκπώματα, μὴ πιστεύσῃ τοῖς συκοφανταῖς ὁ δῆμος λέγουσι τυραννεῖν αὐτὸν ἐθέλειν. Ταῦτα δὲ πάντα οὐδὲ τὸ πολλοστὸν ἂν εἴη μέρος τῶν ἀνιώντων αὐτούς. Εἰ γοῦν ἠπίστασθε τοὺς φόβους καὶ τὰς μερίμνας ἃς ἔχουσι, πάνυ ἂν ὑμῖν φευκτέον² ὁ πλοῦτος ἔδοξεν. Καὶ γὰρ ἄνῶν ἐποτνιῶ³ πρὸς με, ὡς τοὺς μὲν ὕων καὶ πλακούντων ἐμφορουμένους, ὑμᾶς δὲ κάρδαμον, ἢ θύμον, ἢ κρόμμυον ἐπιτρώγοντας ἐν τῇ ἐορτῇ, σκέψαι ὁποῖά ἐστι. Πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν, ἡδὺ καὶ οὐκ ἀνιαρὸν ἴσως ἐκάτερον αὐτῶν, ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἔμπαλιν ἀναστρέφεται τὸ πρᾶγμα. Εἶτα ὑμεῖς μὲν οὔτε καρθησαοῦντες ἀνασταίητ' ἂν ἐς τὴν ὑστεραίαν, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ὑπὸ τῆς μέθης, οἱ δὲ τούτων τε ἀπολαύουσι, καὶ ἢ φθόνην, ἢ περιπνευμονίαν, ἢ ὕδερρον οὐ χαλεπῶς συνελέξαντο ἐκ τῆς πολλῆς τρυφῆς. Ἡ τίνα ἂν αὐτῶν ῥαδίως δεῖξαι δύναιο, μὴ πάντως ὠχρὸν ὄντα, πολὺ τὸ νεκρῶδες ἐμφαίνοντα; Τίνα δὲ ἐς γῆρας ἀφικόμενον, τοῖς αὐτοῦ ποσὶν, ἀλλὰ μὴ φοράδην ἐπὶ τεττάρων ὀχούμενον, ὀλόχρυσον μὲν τὰ ἔξω, κατάρραφον δὲ τὰ ἐνδον, ὥσπερ αἰ τραγικαὶ ἐσθῆτες ἐκ ῥακιῶν πάνυ εὐτελῶν συγκεκαττυμέναι; Ὑμεῖς δὲ ἰχθύων μὲν ἄγευστοι καὶ ἄσιτοι, ποδά-

1. Φθειρὶ, charançon.

2. Φευκτέον, sous-entendu πρᾶγμα, chose.

3. Ἐποτνιῶ, 2e pers. sing. imparf. de ποτνιαίομαι, se plaindre, déplorer.

γρας δὲ, ἢ περιπνευμονίας, οὐχ ὀραῖθ' ὅτι καὶ τούτων ἄπειροί ἐστε, ἢ εἴ τι κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν συμβαίνει; Καίτοι οὐδ' αὐτοῖς ἐκείνοις ἡδὺ ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἡμέραν καὶ πέρα τοῦ κόρου ἐσθίειν τούτων· ἀλλ' ἴδοις ἂν αὐτοὺς οὕτω λαχάνων καὶ θύμου ὀρεγομένους ἐνίοτε, ὥσπερ οὐδὲ σὺ τῶν λαγῶν καὶ ὑῶν. Ἐῷ λέγειν ὅσα ἄλλα λυπεῖ αὐτούς· πολλὰ δ' ἐστίν, ἄπερ ὑμεῖς ἀγνοοῦντες, τὸν χρυσὸν ὀραῖτε αὐτῶν μόνον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ ἦν ἰδῆτέ ποτε ἐξελαύνοντας ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, κεχήνατε καὶ προσκυνεῖτε. Εἰ δὲ ὑπερωρᾶτε αὐτῶν καὶ κατεφρονεῖτε, καὶ μήτε ἐπεστρέψετε πρὸς τὴν ἀργυρᾶν ἀρμάμαξαν, μήτε μεταξὺ διαλεγομένων εἰς τὸν ἐν τῷ δακτυλίῳ σμάραγδον ἀφεωρᾶτε, καὶ τῶν ἱματίων παραπτώμενοι τὸ μαλακὸν ἐθαυμάζετε, ἀλλ' εἰᾶτε καθ' ἑαυτοὺς πλουτεῖν, εὖ ἴστε, αὐτοὶ ἐφ' ὑμᾶς ἰόντες ἐδέοντο συνδειπνεῖν, ὡς ἐπιδείξαιντο ὑμῖν τὰς κλίνας, καὶ τὰς τραπέζας, καὶ τὰ ἐκπώματα, ὧν οὐδὲν ὄφελος εἰ ἀμάρτυρος ἢ κτῆσις εἴη. Τὰ γέ τοι πλεῖστα εὖροιτε ἂν αὐτοὺς ὑμῶν ἕνεκα κτωμένους, οὐχ ὅπως αὐτοὶ χρήσονται, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς θαυμάζοιτε. Ταῦτα ὑμᾶς παραμυθοῦμαι, εἰδὼς τὸν βίον ἐκάτερον, καὶ ἄξιον ἐορτάζειν, ἐνθυμουμένους ὅτι μετ' ὀλίγον ἅπαντας δεήσει ἀπιέναι ἐκ τοῦ βίου, κάκεινους τὸν πλοῦτον, καὶ ὑμᾶς τὴν πενίαν ἀφέντας.

(*Épîtres saturnales.*)

XIV

ÉLOGE DE LA VIE CYNIQUE.

Un philosophe cynique fait l'apologie de la vie qu'il mène.

ΚΥΝΙΚΟΣ, ΛΥΚΙΝΟΣ.

ΚΥΝ. Πῶς αἰτιᾶ μου καὶ φαυλίζεις τὸν βίον, καὶ φῆς ἄθλιον ;

ΛΥΚ. Ὅτι, νῆ Δία, τῆς φύσεως, ἦν σὺ τιμᾶς, καὶ τῶν θεῶν γῆν ἐν μέσῳ κατατεθεικότων, ἐκ δὲ αὐτῆς ἀναδεδωκότων πολλὰ κάγαθὰ, ὥστ' ἔχειν ἡμᾶς πάντα ἄφθονα, μὴ πρὸς τὴν χρεῖαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονὴν, σὺ πάντων τούτων, ἢ τῶν γε πλείστων, ἄμοιρος εἶ, καὶ οὐδενὸς μετέχεις αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τὰ θηρία· πίνεις μὲν γὰρ ὕδωρ ὄπερ καὶ τὰ θηρία, σιτῇ δὲ ὄπερ ἂν εὐρίσκῃς, ὥπερ οἱ κύνες, εὐνήν δὲ οὐδὲν κρείττω τῶν κυνῶν ἔχεις· χόρτος γὰρ ἀρκεῖ σοι, καθάπερ ἐκείνοις. Ἔτι δὲ ἰμάτιον φορεῖς, οὐδὲν ἐπιεικέστερον ἀκλήρου. Καί-τοι εἰ σὺ τούτοις ἀρκούμενος ὀρθῶς φρονήσεις, ὁ θεὸς οὐκ ὀρθῶς ἐποίησε, τοῦτο μὲν πρόβατα ποιήσας ἔμ-μαλλα, τοῦτο δ' ἀμπέλους ἡδυσίνους, τοῦτο δὲ τὴν ἄλλην παρασκευὴν θαυμαστῶς ποικίλην, καὶ ἔλαιον, καὶ μέλι, καὶ τὰ ἄλλα, ὡς ἔχειν μὲν ἡμᾶς σιτία παντοδαπά, ἔχειν δὲ ποτὸν ἡδύ, ἔχειν δὲ χρήμα-τα, ἔχειν δ' εὐνήν μαλακὴν, ἔχειν δὲ οἰκίας καλὰς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα θαυμαστῶς κατεσκευασμένα. Καὶ γὰρ αὐτὰ τῶν τεχνῶν ἔργα δῶρα τῶν θεῶν ἐστὶ. Τὸ δὲ πάντων τούτων ζῆν ἀπεστερημένον,

ἄθλιον μὲν, εἰ καὶ ὑπ' ἄλλου τινὸς ἀπεστέρητο καθάπερ οἱ ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις, πολὺ δὲ ἀθλιώτερον, εἴ τις αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστεροῖη πάντων τῶν καλῶν· μανία τε ἤδη τοῦτό γε σαφές.

ΚΥΝ. Ἄλλ' ἴσως ὀρθῶς λέγεις. Ἐκεῖνο δέ μοι εἶπε, εἴ τις ἀνδρὸς πλουσίου, προθύμως καὶ φιλανθρώπως ἔτι τε φιλοφρόνως ἐστιῶντος καὶ ξενίζοντος πολλοὺς ἅμα καὶ παντοδαποὺς, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τοὺς δὲ ἐρρωμένους, κᾶπειτα παραθέντος πολλὰ καὶ παντοδαπά, πάντα ἀρπάζοι καὶ πάντα ἐσθίοι, μὴ τὰ πλησίον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω, τὰ τοῖς ἀσθενοῦσι παρεσκευασμένα, ὑγιαίνων αὐτὸς, οὗτος ὁ ἀνὴρ ποῖός τις δοκεῖ σοι εἶναι; Ἄρα γε φρόνιμος;

ΛΥΚ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΚΥΝ. Τί δέ; Σώφρων;

ΛΥΚ. Οὐδὲ τοῦτο.

ΚΥΝ. Τί δέ, εἴ τις μετέχων τῆς αὐτῆς ταύτης τραπέζης, τῶν μὲν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀμελεῖ, ἐν δὲ τῶν ἔγγιστα κειμένων ἐπιλεξάμενος, ἱκανῶς ἔχον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν, τοῦτο ἐσθίοι κοσμίως, καὶ τούτῳ μόνῳ χρῶτο, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐδὲ προσβλέποι, τοῦτον οὐχ ἡγῆ σωφρονέστερον καὶ ἀμείνων ἄνδρα ἐκείνου;

ΛΥΚ. Ἐγώ γε.

ΚΥΝ. Πότερον οὖν συνίης, ἢ ἐμὲ δεῖ λέγειν;

ΛΥΚ. Τὸ ποῖον;

ΚΥΝ. Ὅτι ὁ μὲν θεὸς τῷ ξενίζοντι καλῶς ἐκείνω ἔοικε, παρατιθείς πολλὰ, καὶ ποικίλα, καὶ παντοδαπά, ὅπως ἔχωσιν ἀρμόζοντα· τὰ μὲν ὑγιαίνουσι,

τὰ δὲ νοσοῦσι, καὶ τὰ μὲν ἰσχυροῖς, τὰ δὲ ἀσθε-
 νοῦσιν, οὐχ ἵνα χρώμεθ' ἅπασιν πάντες, ἀλλ' ἵνα
 τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος, καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν,
 ὅτουπερ ἂν τύχη μάλιστα δεόμενος. Ὑμεῖς δὲ τῶ
 δι' ἀπληστίαν τε καὶ ἀκρασίαν ἀρπάζοντι πάντα
 τούτῳ μάλιστα εἰοίκατε, πᾶσι χρῆσθαι ἀξιοῦντες,
 καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ, μὴ τοῖς παρ' ὑμῖν μόνον, οὐ
 γῆν, οὐ θάλασσαν τὴν καθ' αὐτοὺς αὐτάρκη νομί-
 ζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περάτων γῆς ἐμπορευόμενοι τὰς
 ἡδονάς, καὶ τὰ ξενικὰ τῶν ἐπιχωρίων αἰεὶ προ-
 τιμῶντες, καὶ τὰ πολυτελεῆ τῶν εὐτελεῶν, καὶ τὰ
 δυσπόριστα τῶν εὐπορίστων· καθόλου δὲ πράγματα
 καὶ κακὰ ἔχειν μᾶλλον ἐθέλοντες ἢ ἄνευ πραγ-
 μάτων ζῆν. Τὰ γὰρ δὴ πολλὰ, καὶ τίμια, καὶ εὐ-
 δαιμονικὰ παρασκευάσματα, ἐφ' οἷς ἀγάλλεσθε,
 διὰ πολλῆς ὑμῖν ταῦτα κακοδαιμονίας καὶ ταλαι-
 πωρίας παραγίγνεται. Σκόπει γὰρ, εἰ βούλει, τὸν
 πολύευκτον χρυσὸν, σκόπει τὸν ἄργυρον, σκόπει τὰς
 οἰκίας τὰς πολυτελεῖς, σκόπει τὰς ἐσθῆτας τὰς
 ἐσπουδασμένας, σκόπει τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάν-
 τα, πόσων πραγμάτων ἐστὶν ὄνια, πόσων πόνων,
 πόσων κινδύνων, μᾶλλον δὲ αἵματος, καὶ θανάτου,
 καὶ διαφθορᾶς ἀνθρώπων πόσης, οὐ μόνον ὅτι πλέ-
 οντες ἀπόλλυνται διὰ ταῦτα πολλοὶ, καὶ ζητοῦντες,
 καὶ δημιουργοῦντες δεινὰ πάσχουσιν; ἀλλ' ὅτι καὶ
 πολυμάχητά ἐστι, καὶ ἐπιβουλεύετε ἀλλήλοις διὰ
 ταῦτα, καὶ φίλοις φίλοι, καὶ πατράσι παῖδες, καὶ
 γυναῖκες ἀνδράσιν. Καὶ ταῦτα μέντοι πάντα γί-
 γνεται, τῶν τε ποικίλων ἱματίων οὐδέν τι μᾶλ-
 λον θάλπειν δυναμένων, τῶν δὲ χρυσοφόρων οἰκίῶν

οὐδέν τι μᾶλλον σκεπουσῶν, τῶν δὲ ἐκπωμάτων τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὠφελούντων τὸν πότον, οὐδὲ τῶν χρυσῶν, οὐδ' αὖ τῶν ἐλεφαντίνων κλινῶν τὸν ὕπνον ἠδίω παρεχομένων· ἀλλ' ὄψει πολλάκις ἐπὶ τῆς ἐλεφαντίνης κλίνης καὶ τῶν πολυτελῶν στρωμάτων τοὺς εὐδαίμονας ὕπνου λαχεῖν οὐ δυναμένους. Ὅτι μὲν γὰρ αἱ παντοδαπαὶ περὶ τὰ βρώματα πραγματεῖται τρέφουσι μὲν οὐδέν μᾶλλον, λυμαίνονται δὲ τὰ σώματα, καὶ τοῖς σώμασι νόσους ἐμποιοῦσι, τί δεῖ λέγειν;

(*Le Cynique.*)

ÉCRITS HISTORIQUES.

I

QUALITÉS D'UNE HISTOIRE BIEN FAITE.

Un bon historien doit réunir deux qualités essentielles, à savoir une grande intelligence des affaires et une netteté parfaite d'expression. Il faut qu'il soit indépendant, incorruptible, impartial. Son style doit être lumineux comme ses idées. Son but n'est pas d'écrire seulement pour le temps présent, mais pour la postérité.

Φημί τὸν ἄριστα ἱστορίαν συγγράφοντα δύο μὲν ταῦτα κορυφαϊότατα οἴκοθεν ἔχοντα ἤκειν, σύνεσιν τε πολιτικὴν καὶ δύναμιν ἐρμηνευτικὴν· τὴν μὲν, ἀδίδακτόν τι τῆς φύσεως δῶρον· ἡ δύναμις δὲ πολλῇ τῇ ἀσκήσει, καὶ συνεχεῖ τῷ πόνῳ, καὶ ζήλῳ τῶν ἀρχαίων προσγεγεννημένη ἔστω. Ταῦτα μὲν οὖν ἄτεχνα, καὶ οὐδὲν ἐμοῦ συμβούλου δεόμενα. Οὐ γὰρ συνετοὺς καὶ ὀξεῖς ἀποφαίνειν τοὺς μὴ παρὰ τῆς φύσεως τοιοῦτους φησὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ βιβλίον. Καίτοι οὐ γὰρ ἂν φαίης ἀπροσδεῆ τὸν συνετὸν εἶναι τῆς τέχνης καὶ διδασκαλίας ὧν ἀγνοεῖ· ἐπεὶ κἂν ἐπιθάριζε μὴ μαθὼν, καὶ ἠὔλει, καὶ πάντα ἂν ἠπίστατο. Νῦν δὲ μὴ μαθὼν οὐκ ἂν τι αὐτῶν χειρουργήσειεν· ὑποδείξαντος δὲ τινος, ῥᾶστά τε ἂν μάθει,

καὶ εὖ μεταχειρίζαιτο ἐφ' αὐτοῦ. Καὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν τοιοῦτός τις ὁ μαθητὴς νῦν παραδεδόσθω, συνιέναι τε καὶ εἰπεῖν οὐκ ἀγεννῆς, ἀλλ' ὄξυ δεδορκῶς, οἷος καὶ πράγμασι χρήσασθαι ἂν, εἰ ἐπιτραπείη, καὶ γνώμην στρατιωτικὴν, ἀλλὰ μετὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ἐμπειρίαν στρατηγικὴν ἔχειν, καὶ, νῆ Δία, καὶ ἐν στρατοπέδῳ γεγωνῶς ποτε, καὶ γυμναζομένους ἢ ταττομένους στρατιώτας ἐωρακῶς, καὶ ὄπλα εἰδῶς, καὶ μηχανήματα ἔνια, καὶ τί ἐπὶ κέρως, καὶ τί ἐπὶ μετώπου, πῶς οἱ λόχοι, πῶς οἱ ἰππεῖς, καὶ πόθεν, καὶ τί ἐξελαύνειν, ἢ περιελαύνειν· καὶ ὅλως, οὐ τῶν κατοικιδίων τις, οὐδ' οἷος πιστεύειν μόνον τοῖς ἀπαγγέλλουσι.

Μάλιστα δὲ καὶ πρὸ πάντων, ἐλεύθερος ἔστω τὴν γνώμην, καὶ μῆτε φοβείσθω μηδένα, μηδὲ ἐλπίζέτω μηδὲν· ἐπεὶ ὁμοῖος ἔσται τοῖς φαύλοις δικασταῖς πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀπέχθειαν ἐπὶ μισθῷ διακάζουσιν. Ἀλλὰ μὴ μελέτω αὐτῷ μῆτε Φίλιππος ἐκκεκομμένος τὸν ὀφθαλμὸν ὑπὸ Ἀστέρος τοῦ Ἀμφιπολίτου τοῦ τοξότου ἐν Ὀλύμπῳ, ἀλλὰ τοιοῦτος οἷος ἦν δειχθήσεται· μὴτ' εἰ Ἀλέξανδρος ἀνιάσεται ἐπὶ τῇ Κλείτου σφαγῇ, ὡμῶς ἐν τῷ συμποσίῳ γενομένη, εἰ σαφῶς ἀναγράφοιτο. Οὐδὲ Κλέων¹ αὐτὸν φοβήσει, μέγα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δυνάμενος καὶ κατέχων τὸ βῆμα, ὡς μὴ εἰπεῖν ὅτι ὀλέθριος καὶ μανικὸς ἄνθρωπος οὗτος ἦν· οὐδὲ ἡ σύμπασα πόλις τῶν Ἀθηναίων, ἣν τὰ ἐν Σικελίᾳ κακὰ ἱστορῆ, καὶ τὴν Δημοσθένους² λῆψιν, καὶ τὴν Νικίου τελευτήν, καὶ ὡς

1. Chef turbulent de la démocratie athénienne.

2. Il ne faut pas confondre avec le grand orateur grec ce

ἐδίψων, καὶ οἶον τὸ ὕδωρ ἔπινον, καὶ ὡς ἐφονεύοντο πίνοντες οἱ πολλοί. Ἠγήσεται γὰρ (ὅπερ δικαιοτάτον), ὑπ' οὐδενὸς τῶν νοῦν ἐχόντων αὐτὸς ἕξειν τὴν αἰτίαν, ἣν τὰ δυστυχῶς ἢ ἀνοήτως γεγενημένα ὡς ἐπράχθη διηγήται· οὐ γὰρ ποιητὴς αὐτῶν, ἀλλὰ μηνυτὴς ἦν. Ὡστε καὶ καταναυμαχῶνται τότε, οὐκ ἐκεῖνος ὁ καταδύων ἐστὶ, καὶ φεύγων, οὐκ ἐκεῖνος ὁ διώκων. Τοῦ δὲ συγγραφέως ἔργον ἐν, ὡς ἐπράχθη εἰπεῖν. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν δύναίτο, ἄχρισ ἂν ἢ φοβῆται Ἄρταξέρξην ἰατρὸς¹ αὐτοῦ ὄν, ἢ ἐλπίζει κἀνδυν πορφυροῦν, καὶ στρεπτόν χρυσοῦν, καὶ ἔππον τῶν Νισαίων² λήψεσθαι, μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. Ἄλλ' οὐ Ξενοφῶν αὐτὸ ποιήσει, δίκαιος συγγραφεὺς, οὐδὲ Θουκυδίδης. Ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ μισθὸν τινὰς, πολὺ ἀναγκαιότερον ἡγήσεται τὸ κοινόν, καὶ τὴν ἀληθεῖαν περὶ πλείονος ποιήσεται τῆς ἐχθρας· καὶ φιλή, ὅμως οὐκ ἀφέξεται ἀμαρτάνοντος. Ἐν γὰρ, ὡς ἔφην, τοῦτο ἴδιον ἱστορίας, καὶ μόνη θυτέον τῇ ἀληθείᾳ, εἴ τις ἱστορίαν γράψων ἴη³, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀμελητέον αὐτῶ. Καὶ ὅλως πῆχυς εἰς καὶ μέτρον ἀκριβές, ἀποβλέπειν μὴ εἰς τοὺς νῦν ἀκούοντας, ἀλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συνεσομένους τοῖς συγγράμμασιν. Τοιοῦτος οὖν μοι ὁ συγγραφεὺς ἔστω, ἀφοβος, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καὶ ἀληθείας φίλος, ὡς ὁ

général, collègue de Nicias dans l'expédition de Sicile.

1. Allusion à Ctésias de Cnide, médecin et historiographe complaisant d'Artaxerxès Mnémon.

2. Nisée (*Nisa*) était une

ville de la Parthiène, renommée pour la beauté de ses chevaux, monture royale des souverains d'Asie.

3. ἴη, 3e pers. sing. prés. subj. de εἶμι, aller.

Κωμικός φησι, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην δὲ σκάφην ὀνομάζων, οὐ μίσει, οὐδὲ φιλία τι νέμων, οὐδὲ φειδόμενος, ἢ ἐλεῶν, ἢ αἰσχυρόμενος, ἢ δυσωπούμενος· ἴσος δικαστῆς, εὖνους ἅπασιν, ἄχρι τοῦ μη θατέρω ἀπονεῖμαι πλεῖον τοῦ δέοντος, ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις, καὶ ἄπολις, αὐτόνομος, ἀβασίλευτος, οὐ τί τῷδε ἢ τῷδε δόξει λογιζόμενος, ἀλλὰ τί πέπρακται λέγων.

Καὶ τὴν μὲν γνώμην τοιαύτην ἔχων ὁ συγγραφεὺς ἠκέτω μοι, τὴν δὲ φωνὴν, καὶ τὴν τῆς ἐρμηνείας ἰσχὺν, τὴν μὲν σφοδρὰν ἐκείνην, καὶ κάρχαρον, καὶ συνεχῆ ταῖς περιόδοις, καὶ ἀγκύλην ταῖς ἐπιχειρήσεσι, καὶ τὴν ἄλλην τῆς ῥητορείας δεινότητα μὴ κομιδῇ τεθηγμένος, ἀρχέσθω τῆς γραφῆς, ἀλλ' εἰρηνικώτερον διακείμενος. Καὶ ὁ μὲν νοῦς σύστοιχος ἔστω καὶ πυκνός, ἢ λέξις δὲ σαφής καὶ πολιτικῆ, οἷα ἐπισημότερα δηλοῦν τὸ ὑποκείμενον. Ὡς γὰρ τῇ γνώμῃ τοῦ συγγραφέως σκοποὺς ὑπεθέμεθα παρρησίαν καὶ ἀλήθειαν, οὕτω δὲ καὶ τῇ φωνῇ αὐτοῦ εἰς σκοπὸς ὁ πρῶτος, σαφῶς δηλῶσαι καὶ φανύτατα ἐμφανίσει τὸ πρᾶγμα, μῆτε ἀπορρήτοις, καὶ ἔξω πάτου ὀνόμασι, μῆτε τοῖς ἀγοραίοις τούτοις καὶ καπηλικοῖς, ἀλλ' ὡς μὲν τοὺς πολλοὺς συνιέναι, τοὺς δὲ πεπαιδευμένους ἐπαινέσαι. Καὶ μὴν καὶ σχήμασι κεκοσμήσθω ἀνεπαχθέσι καὶ τὸ ἀνεπιτήδευτον μάλιστα ἔχουσιν· ἐπεὶ τοῖς κατηρτυμένοις τῶν ζωμῶν ἐοικότας ἀποφαίνει τοὺς λόγους. Καὶ ἡ μὲν γνώμη κοινωνεῖτω καὶ προσαπτέσθω τι καὶ ποιητικῆς, καὶ μάλισθ' ὅποταν παρατάξῃσι, καὶ μάχαις, καὶ ναυμαχίαις συμπλέκηται. Δεήσει γὰρ τότε ποιητικῷ

τινος ἀνέμου ἐπουριάσοντος τὰ ἀκάτια, καὶ συνδιοίσοντος ὑψηλὴν καὶ ἐπ' ἄκρων τῶν κυμάτων τὴν ναῦν. Ἡ λέξις δὲ ὅμως ἐπὶ γῆς βεβηκέτω, τῷ μὲν κάλλει καὶ τῷ μεγέθει τῶν λεγομένων συνεπαίρομένη, καὶ ὡς ἔνι μάλιστα ὁμοιουμένη, μὴ ξενίζουσα δὲ, μὴδ' ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐνθουσιῶσα· κίνδυνος γὰρ αὐτῇ τότε μέγιστος παρακινῆσαι καὶ κατενεχθῆναι ἐς τὸν τῆς ποιητικῆς κορύβαντα, ὥστε μάλιστα πειστέον τηνικαῦτα τῷ χαλινῷ, καὶ σωφρονητέον, εἰδότας ὡς ἵπποτυφία τις καὶ ἐν λόγοις πάθος οὐ μικρὸν γίγνεται. Ἄμεινον οὖν ἐφ' ἵππου ὀχουμένη τότε τῇ γνώμῃ τὴν ἐρμηνείαν πεζῆ συμπαραθεῖν, ἐχομένην τοῦ ἐφιππίου, ὡς μὴ ἀπολείποιτο τῆς φορᾶς.

Τὸ δ' ὅλον, ἐκείνου μοι μέμνησο, καὶ μὴ πρὸς τὸ παρὸν μόνον ὄρων γράφε, ὡς οἱ νῦν ἐπαινέσονταί σε καὶ τιμήσουσιν, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἐστοχασμένοσ πρὸς τοὺς ἔπειτα μᾶλλον σύγγραφε, καὶ παρ' ἐκείνων ἀπαίτει τὸν μισθὸν τῆς γραφῆς, ὡς λέγεται καὶ περὶ σοῦ· « Ἐκεῖνος μέντοι ἐλευθερος ἀνὴρ ἦν, καὶ παρρησίας μεστός· οὐδὲν οὔτε κολακευτικὸν οὔτε δουλοπρεπές, ἀλλ' ἀλήθεια ἐπὶ πᾶσι. » Τοῦτο, εἰ σωφρονοίη τις, ὑπὲρ πάσας τὰς νῦν ἐλπίδας θεῖτο ἂν, οὕτως ὀλιγοχρονίους οὔσας. Ὅρας τὸν Κνίδιον ἐκεῖνον ἀρχιτέκτονα, οἷον ἐποίησεν; Οἰκοδομήσας γὰρ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργον ἀπάντων, ὡς πυρσεύοιτο ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ναυτιλλομένοις ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάττης, καὶ μὴ καταφέροντο εἰς τὴν Παραιτονίαν, παγχάλεπον, ὡς φασιν, οὔσαν καὶ ἄψυ-

κτον, εἴ τις ἐμπέσοι εἰς τὰ ἔρματα. Οἰκοδομήσας οὖν τὸ ἔργον, ἔνδοθεν μὲν κατὰ τῶν λίθων τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἔγραψεν, ἐπιχρίσας δὲ τιτάνῳ καὶ ἐπικαλύψας, ἐπέγραψε τοῦνομα τοῦ τότε βασιλεύοντος, εἰδῶς, ὅπερ καὶ ἐγένετο, πάνυ ὀλίγου χρόνου συνεκπεσούμενα μὲν τῷ χρίσματι τὰ γράμματα, ἐκφανησόμενον δὲ· « Σώστρατος Δεξιφάνους Κνίδιος θεοῖς σωτῆρσιν ὑπὲρ τῶν πλωιζομένων. » Οὕτως οὐδ' ἐκεῖνος ἐς τὸν τότε καιρὸν, οὐδὲ τὸν αὐτοῦ βίον τὸν ὀλίγον ἑώρα, ἀλλ' εἰς τὸν νῦν καὶ τὸν αἰεὶ, ἄχρις ἂν ἐστήκη ὁ πύργος, καὶ μὲνη αὐτοῦ ἡ τέχνη. Χρῆ τοίνυν καὶ τὴν ἱστορίαν οὕτω γράφεσθαι σὺν τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐλπίδα, ἢ περ σὺν κολακείᾳ πρὸς τὸ ἡδὺ τοῖς νῦν ἐπαινουμένοις. Οὗτός σοι κανὼν καὶ στάθμη ἱστορίας δικαίας.

(*Comment on doit écrire l'histoire.*)

II

NIGRINUS.

Portrait du philosophe Nigrinus. Effets de son éloquence.

Δόξαν¹ μοι διὰ πολλοῦ προσειπεῖν Νιγρῖνον, τὸν Πλατωνικὸν φιλόσοφον, ἔωθεν ἐξαναστάς, ὡς αὐτὸν ἀφικόμην, καὶ κόψας τὴν θύραν, τοῦ παιδίου εἰσαγγείλαντος, ἐκλήθη· καὶ παρελθὼν εἴσω, καταλαμβάνων τὸν μὲν ἐν χερσὶ βιβλίον ἔχοντα, πολλὰς δὲ

1. Δόξαν, part. neutre absolu : étant arrêté (par moi) que.

εἰκόνας παλαιῶν σοφῶν ἐν κύκλῳ κειμένας. Προὔκειτο δὲ ἐν μέσῳ καὶ πινάκιόν τι τῶν ἀπὸ γεωμετρίας σχημάτων καταγεγραμμένον, καὶ σφαῖρα καλάμου πρὸς τὸ τοῦ παντός¹ μίμημα, ὡς ἐδόκει, πεποιημένη. Σφόδρα οὖν με φιλοφρόνως ἀσπασάμενος, ἠρώτα ὃ τι πράττοιμι. Κἀγὼ πάντα διηγήσάμην αὐτῷ, καὶ δῆτα ἐν μέρει καὶ αὐτὸς ἤξιον εἰδέναι ὃ τι τε πράττοι, καὶ εἰ αὐθις αὐτῷ ἐγνωσμένον εἶη στέλλεσθαι τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ἀρξάμενος, ὦ ἑταῖρε, περὶ τούτων λέγειν καὶ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην διηγεῖσθαι, τοσαύτην τινά μου τῶν λόγων ἀμβροσίαν κατεσκέδασεν, ὥστε καὶ τὰς Σειρῆνας ἐκείνας, εἴ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς Κληδόνας, καὶ τὸν Ὀμήρου λωτὸν² ἀρχαῖον ἀποδειξαι· οὕτω θεσπέσια ἐφθέγγετο. Προήχθη³ γὰρ αὐτὴν τε φιλοσοφίαν ἐπαινέσαι, καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐλευθερίαν, καὶ τῶν δημοσίων νομιζομένων ἀγαθῶν καταγελάσαι, πλοῦτου καὶ δόξης, καὶ βασιλείας, καὶ τιμῆς, ἔτι τε χρυσοῦ, καὶ πορφύρας, καὶ τῶν πάνυ περιδρίπτων τοῖς πολλοῖς, τέως δὲ κάμοι δοκούντων. Ἄπερ ἔγωγε ἀτενεῖ καὶ ἀναπεπταμένη τῇ ψυχῇ δεξάμενος, αὐτίκα μὲν οὐδὲ εἶχον εἰκάσαι ὅπερ ἐπεπόνθειν, ἀλλὰ πανταῖος ἐγιγνόμην· καὶ ἄρτι μὲν ἐλυπούμην, ἐλληλεγμένων μοι τῶν φιλάτων, πλοῦτου τε καὶ ἀργυρίου, καὶ δόξης, καὶ μόνον οὐκ ἐδάκρυον ἐπ' αὐτοῖς καθηρημένοις, ἄρτι δὲ αὐτὰ μὲν ἐδόκει μοι ταπεινὰ καὶ καταγέλαστα· ἔχαιρον δ' αὖ, ὥσπερ ἐκ ζοφεροῦ τινος ἀέρος τοῦ

1. Τοῦ παντός, de l'univers.

2. *Odyssee*, IX, 84 et suivants.3. Προήχθη, 3° pers. sing.

aor. 4 pass. de προάγω.

βίου τοῦ πρόσθεν ἐς αἰθρίαν τε καὶ μέγα φῶς ἀναβλέπων. Ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν λόγων ἔπαινος ἦν Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθήνησιν ἀνθρώπων, ὅτι φιλοσοφία καὶ πενία σύντροφοί εἰσι, καὶ οὔτε τῶν ἀστων οὔτε τῶν ξένων οὐδένα τέρπονται ὀρῶντες, ὃς ἂν τρυφήν εἰσάγειν εἰς αὐτοὺς βιάζηται· ἀλλ' ἦν καὶ τις ἀφίκτηται παρ' αὐτοὺς οὔτω διακείμενος, ἡρέμα τε μεθαρμόττουσι, καὶ παραπαιδαγωγοῦσι, καὶ πρὸς τὸ καθαρὸν τῆς διαίτης μεθιστάσιν.

Ἐμέμνητο γοῦν τινος τῶν πολυχρύσων, ὃς, ἐλθὼν Ἀθήναζε μάλα ἐπίσημος, καὶ φορτικὸς ἀκολούθων ὄχλῳ, καὶ ποικίλῃ ἐσθῆτι, καὶ χρυσῶ, αὐτὸς μὲν ᾠετο ζηλωτὸς εἶναι πᾶσι τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ὡς ἂν εὐδαίμων ἀποβλέπεσθαι· τοῖς δ' ἄρα δυστυχεῖν ἐδόκει τὸ ἀνθρώπιον, καὶ παιδεύειν ἐπεχείρουν αὐτὸν, οὐ πικρῶς, οὐδ' ἄντικρυς ἀπαγορεύοντες ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει, καθ' ὄντινα τρόπον βούλεται βιοῦν· ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τοῖς γυμνασίοις καὶ λουτροῖς ὄχληρὸς ἦν, θλίβων τοῖς οἰκέταις, καὶ στενογωρῶν τοὺς ἀπαντῶντας, ἡσυχῇ τις ἂν ὑπεφθέγγετο, προσποιούμενος λανθάνειν, ὥσπερ οὐ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀποτείνων· « Δέδοικε μὴ παραπόληται μεταξὺ λουόμενος· καὶ μὴν εἰρήνη γε μακρὰ κατέχει τὸ βαλανεῖον· οὐδὲν οὖν δεῖ στρατοπέδου. » Ὁ δὲ ἀκούων ἃ ἦν, μεταξὺ ἐπαιδεύετο. Τὴν δὲ ἐσθῆτα τὴν ποικίλῃν καὶ τὰς πορφυρίδας ἐκείνας ἀπέδυσαν αὐτὸν, ἀστείως πάνυ τὸ ἀνθηρὸν ἐπισκώπτοντες τῶν χρωμάτων· « Ἔαρ ἤδη, » λέγοντες, καὶ· « Πόθεν ὁ ταῶς οὗτος; » καὶ· « Τάχα τῆς μητρὸς ἐστὶν αὐτοῦ· » καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ

οὕτως ἀπέσκωπτον, ἢ τῶν δακτυλίων τὸ πλῆθος, ἢ τῆς κόμης τὸ περίεργον, ἢ τῆς διαίτης τὸ ἀκόλαστον. Ὡστε κατὰ μικρὸν ἐσωφρονίσθη, καὶ παρὰ πολὺ βελτίων ἀπῆλθε, δημοσίᾳ πεπαιδευμένος.

Ὅτι δ' οὐκ αἰσχύνονται πενίαν ὁμολογοῦντες, ἐμέμνητο πρὸς με φωνῆς τινος, ἣν ἀκούσαι πάντων ἔφη κοινῇ προεμένων ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Παναθηναίων· ληφθέντα μὲν γάρ τινι τῶν πολιτῶν ἄγεσθαι παρὰ τὸν ἀγωνοθέτην. ὅτι βαπτὸν ἔχων ἰμάτιον ἐθεώρει, τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῆσαί τε, καὶ παραιτεῖσθαι, καὶ τοῦ κήρυκος ἀνειπόντος ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐποίησε τοιαύτη ἐσθῆτι θεώμενος, ἀναβοῆσαι μιᾷ φωνῇ πάντας, ὡσπερ ἐσκευμένους, συγγνώμην ἀπονέμειν αὐτῷ τοιαῦτά γε ἀμπεχομένῳ· μὴ γὰρ ἔχειν αὐτὸν ἕτερα. Ταῦτά τε οὖν ἐπῆνει, καὶ προσέτι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐκεῖ καὶ τῆς διαίτης τὸ ἀνεπίφθορον, ἡσυχίαν τε καὶ ἀπραγμοσύνην, ἃ δὴ ἄφθονα παρ' αὐτοῖς ἐστίν. Ἀπεφαίνετό τε φιλοσοφία συνωδὸν τὴν παρὰ τοῖς τοιούτοις διατριβὴν, καὶ καθαρὸν ἦθος φυλάξαι δυναμένην, σπουδαίῳ τε ἀνδρὶ καὶ πλούτου καταφρονεῖν πεπαιδευμένῳ, καὶ τῷ πρὸς τὰ φύσει καλὰ ζῆν προαιρουμένῳ τὸν ἐκεῖ βίον, ὡς μάλιστα ἡρμοσμένον.

Μάλιστα δὲ ἐμέμνητο τῶν ἐπὶ μισθῷ φιλοσοφούντων καὶ τὴν ἀρετὴν ὦνιον ὡσπερ ἐξ ἀγορᾶς προτιθέντων· ἐργαστήρια γοῦν ἐκάλει καὶ καπηλεία τὰς τούτων διατριβάς· ἡζίου γὰρ τὸν πλούτου καταφρονεῖν διδάξοντα πρῶτον αὐτὸν παρέχειν ὑψηλότερον λημμάτων. Ἀμέλει καὶ πράττων ταῦτα διετέλει, οὐ μόνον προῖκα τοῖς ἀξιούσι συνδιατρέ-

βων, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, καὶ πάσης
 περιουσίας καταφρονῶν· τοσοῦτου δέων ὀρέγεσθαι
 τῶν οὐδὲν προσηκόντων, ὥστε μηδὲ τῶν ἑαυτοῦ
 φθειρομένων ποιεῖσθαι πρόνοιαν· ὅς γε καὶ ἀγρὸν
 οὐ πόρρω τῆς πόλεως κεκτημένος, οὐδὲ ἐπιβῆναι
 αὐτοῦ πολλῶν ἐτῶν ἠξίωσεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν
 αὐτοῦ εἶναι διωμολόγει, ταῦτ' οἶμαι διειληφώς,
 ὅτι τούτων μὲν φύσει οὐδενός ἐσμεν κύριοι, νόμῳ
 δὲ καὶ διαδοχῇ τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς ἀόριστον
 παραλαμβάνοντες, ὀλιγοχρόνιοι δεσπότες νομιζό-
 μεθα, κἀπειδὰν ἡ προθεσμία παρέλθῃ, τηνικαῦτα
 παραλαβὼν ἄλλος ἀπολαύει τοῦ ὀνόματος. Οὐ μικρὰ
 δὲ οὐδὲ ἐκεῖνα παρέχει τοῖς ζηλοῦν ἐθέλουσι παρα-
 δείγματα, τῆς τροφῆς τὸ ἀπέριττον, καὶ τῶν
 γυμνασίων τὸ σύμμετρον, καὶ τοῦ προσώπου τὸ
 αἰδέσιμον, καὶ τῆς ἐσθῆτος τὸ μέτριον· ἐφ' ἅπασι
 δὲ τούτοις τῆς διανοίας τὸ ἤρμοσμένον καὶ τὸ
 ἡμερον τοῦ τρόπου. Παρῆνει δὲ τοῖς συνοῦσι μηδ'
 ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθόν, ὅπερ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν,
 προθεσμίας ὀριζομένους ἑορτὰς ἢ πανηγύρεις, ὡς
 ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους τοῦ μὴ ψεύσασθαι, καὶ τοῦ
 τὰ δέοντα ποιῆσαι. Ἡξίου γὰρ ἀμέλλητον εἶναι τὴν
 πρὸς τὸ καλὸν ὀρμὴν. Δῆλος δὲ ἦν καὶ τῶν τοιούτων
 κατεγνωκῶς φιλοσόφων, οἱ ταύτην ἄσκησιν ἀρετῆς
 ὑπελάμβανον, ἣν πολλαῖς ἀνάγκαις καὶ πόνοις τοὺς
 νέους ἀντέχειν καταγυμνάσωσι, τοῦτο μὲν δεῖν οἱ
 πολλοὶ κελεύοντες, ἄλλοι δὲ μαστιγοῦντες, οἱ δὲ
 χαριέστεροι καὶ σιδήρῳ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν
 καταξύντες. Ἠγεῖτο γὰρ χρῆναι πολὺ πρότερον
 ἐν ταῖς ψυχαῖς τὸ στερρὸν τοῦτο καὶ ἀπαθὲς κατα-

σκευάσαι, καὶ τὸν ἄριστα παιδεύειν ἀνθρώπους προαιρούμενον, τοῦτο μὲν ψυχῆς, τοῦτο δὲ σώματος, τοῦτο δὲ ἡλικίας τε καὶ τῆς πρότερον ἀγωγῆς ἐστοχάσθαι, ἵνα μὴ τὰ παρὰ δύναμιν ἐπιτάττων ἐλέγχηται. Πολλοὺς γοῦν καὶ τελευτᾶν ἔφασκεν οὕτως ἀλόγως ἐπιταθέντας· ἕνα δὲ καὶ αὐτὸς εἶδον, ὃς καὶ γευσάμενος τῶν παρ' ἐκείνοις κακῶν, ἐπειδὴ τάχιστα λόγων ἀληθῶν ἐπήκουσεν, ἀμεταστρεπτὶ φεύγων ὡς αὐτὸν ἀφίκετο, καὶ δῆλος ἦν ῥᾶον διακείμενος.

(*Nigrinus.*)

III

DÉMONAX.

Principaux faits composant la biographie du philosophe Démonax : sa naissance, son éducation, ses maximes les plus remarquables, sa mort.

Ἦν ὁ Δημόναξ τὸ μὲν γένος Κύπριος, οὐ τῶν ἀφανῶν, ὅσα εἰς ἀξίωμα πολιτικὸν καὶ κτῆσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντων τούτων ὑπεράνω γενόμενος, καὶ ἀξιώσας ἑαυτὸν τῶν καλλίστων, πρὸς φιλοσοφίαν ὤρμησεν. Ἄλλ' ὃ γε, οὐχ ὑπὸ τινὸς παρακληθεὶς, ἀλλ' οἰκειάς πρὸς τὰ καλὰ ὀρμῆς καὶ ἐμφύτου πρὸς φιλοσοφίαν ἔρωτος ἐκ παιδῶν εὐθύς κεκινημένος, ὑπερεῖδε μὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν ἀπάντων, ὅλον δὲ παραδοὺς ἑαυτὸν ἐλευθερίᾳ καὶ παρρησίᾳ διετέλεσεν, αὐτὸς τε ὀρθῶ, καὶ ὑγιεῖ, καὶ

ἀνεπιλήπτω βίῳ χρώμενος, καὶ τοῖς ὀρώσι καὶ ἀκούουσι παράδειγμα παρέχων τὴν ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ἀλήθειαν. Καὶ ποιηταῖς σύντροφος ἐγένετο, καὶ τῶν πλείστων ἐμέμνητο, καὶ λέγειν ἤσκητο, καὶ τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ προαιρέσεις οὐκ ἐπ' ὀλίγον οὐδὲ, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἄκρω τῷ δακτύλῳ ἀψάμενος, ἠπίστατο, καὶ τὸ σῶμα δὲ ἐγεγύμναστο, καὶ πρὸς καρτερίαν διεπεπόνητο, καὶ τὸ ὄλον¹ ἐμεμελήκει αὐτῷ μηδενὸς ἄλλου προσδεῖν εἶναι. Φιλοσοφίας δὲ εἶδος οὐχ ἓν ἀποτεμόμενος, ἀλλὰ πολλὰ ἐς ταῦτο καταμίξας, οὐ πάνυ τι ἐξέφαινε τίνι αὐτῶν ἔχαιρεν. Ἐφκει δὲ τῷ Σωκράτει μᾶλλον ὠκειῶσθαι, εἰ καὶ τῷ σήματι καὶ τῇ τοῦ βίου ῥασιῶν τὸν Σινωπέα² ζηλοῦν ἔδοξεν. Οὐδὲ πώποτε μέντοι ὦφθη κεκραγῶς, ἢ ὑπερδιατεινόμενος, ἢ ἀγανακτῶν, οὐδ' εἰ ἐπιτιμᾶν τῷ³ δέοι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀμαρτημάτων καθήπετο, τοῖς δὲ ἀμαρτάνουσι συνεγίνωσκε, καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τῶν ἰατρῶν ἠξίου λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένων, ὀργῇ δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας οὐ χρωμένων. Ἠγεῖτο γὰρ ἀνθρώπου μὲν εἶναι τὸ ἀμαρτάνειν, θεοῦ δὲ ἢ ἀνδρὸς ἰσοθέου τὰ πταισθέντα ἐπανορθοῦν. Τοιούτῳ δὴ βίῳ χρώμενος, εἰς ἑαυτὸν μὲν οὐδενὸς ἐδεῖτο, φίλοις δὲ συνέπραττε τὰ εἰκότα, καὶ τοὺς μὲν εὐτυχεῖν δοκοῦντας αὐτῶν ὑπεμίμνησκεν⁴, ὡς ἐπ' ὀλιγοχρονίαις τοῖς δοκοῦσιν ἀγαθοῖς ἐπαιρουμένους, τοὺς δὲ ἢ πενίαν ὀδυρομένους ἢ

1. Τὸ ὄλον, en un mot.

2. Le philosophe de Sinope, Diogène.

3. Τῷ pour τίνι, quelqu'un.

4. Il les faisait souvenir d'eux-mêmes.

φυγὴν¹ δυσχεραίνοντας, ἢ γῆρας, ἢ νόσον αἰτιωμένους σὺν γέλωτι παρεμυθεῖτο, οὐχ ὀρώντας ὅτι μετὰ μικρὸν αὐτοῖς παύσεται μὲν τὰ ἀνιῶντα, λήθη δέ τις ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἐλευθερία μακρὰ πάντας ἐν ὀλίγῳ καταλήψεται. Καὶ πάντα ταῦτα μετὰ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης αὐτῆς ἔπραττέ τε καὶ ἔλεγεν, ὡς αἰεὶ, τὸ κωμικὸν ἐκεῖνο, τὴν Πειθῶ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπικαθῆσθαι². Τοιγαροῦν καὶ Ἀθηναίων ὁ τε σύμπας δῆμος καὶ οἱ ἐν τέλει³ ὑπερφυῶς ἐθαύμαζον αὐτὸν, καὶ διετέλουν ὡς τινα τῶν κρειττόνων προσβλέποντες.

Καίτοι ἐν ἀρχῇ προσέκρουε τοῖς πολλοῖς αὐτῶν, καὶ μῖσος οὐ μείον τοῦ Σωκράτους παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἐκτῆσατο ἐπὶ τε τῇ παρρησίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ τινες ἐπ' αὐτὸν συνέστησαν Ἄνυτοι καὶ Μέλητοι⁴, τὰ αὐτὰ κατηγοροῦντες ἄπερ κάκεινου οἱ τότε, ὅτι οὔτε θύων ὦφθη πώποτε, οὔτε ἐμυήθη μόνος ἀπάντων ταῖς Ἐλευσινίαις⁵. Πρὸς ἄπερ ἀνδρείως μάλα στεφανωσάμενος, καὶ καθαρὸν ἰμάτιον ἀναλαβὼν, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὰ μὲν ἐμμελῶς, τὰ δὲ καὶ τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἀπελογήσατο· πρὸς μὲν γὰρ τὸ μὴ τεθυκέναι πώποτε τῇ Ἀθηνᾶ· « Μὴ θαυμάσητε, ἔφη, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ πρότερον αὐτῇ ἔθυσα· οὐδὲ γὰρ δεῖσθαι αὐτὴν τῶν παρ' ἐμοῦ θυσιῶν ὑπελάμβανον. » Πρὸς δὲ θάτερον, τὸ τῶν μυστηρίων, ταύτην ἔφη

1. Φυγὴν, l'exil.

2. Vers d'Eupolis sur Périclés.

3. Οἱ ἐν τέλει, les magistrats.

4. Anytus et Mélitus, accusateurs de Socrate.

5. Μῆστερες d'Éleusis, consacrés à Cérés.

ἔχειν αἰτίαν τοῦ μὴ κοινωνῆσαι σφίσι τῆς τελευτῆς, ὅτι, ἂν τε φαῦλα ἦ τὰ μυστήρια, οὐ σιωπήσεται πρὸς τοὺς μηδέπω μεμνημένους, ἀλλ' ἀποτρέψει αὐτοὺς τῶν ὀργίων, ἂν τε καλὰ, πᾶσιν αὐτὰ ἐξαγορεύσειν ὑπὸ φιλανθρωπίας· ὥστε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη λίθους ἐπ' αὐτὸν ἐν ταῖν χεροῖν ἔχοντας, πράους αὐτῷ καὶ ἴλεως γενέσθαι αὐτίκα, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀρξαμένους τιμᾶν καὶ αἰδεῖσθαι, καὶ τὰ τελευταῖα θαυμάζειν, καίτοι εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων τραχυτέρῳ ἐχρήσατο τῷ προοιμίῳ· « Ἄνδρες γὰρ, ἔφη, Ἀθηναῖοι, ἐμὲ μὲν ὀρώντες ἐστεφανωμένον, ὑμεῖς ἤδη κάμει καταθύσατε· τὸ γὰρ πρότερον οὐκ ἐκαλλιερήσατε. »

Ἀθηναίων δὲ σκεπτομένων κατὰ ζῆλον τὸν πρὸς Κορινθίους καταστήσασθαι θεῶν μονομάχων, προελθὼν εἰς αὐτοὺς· « Μὴ πρότερον, ἔφη, ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ψηφίσησθε, ἂν μὴ τοῦ ἐλέου τὸν βωμὸν καθέλητε. »

Ἐπεὶ δὲ εἰς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἐλθόντι αὐτῷ Ἥλειοι εἰκόνα χαλκῆν ἐψηφίσαντο· « Μηδαμῶς τοῦτο, ἔφη, ὧ ἄνδρες Ἥλειοι, μὴ δόξητε ὀνειδίξειν τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ὅτι μήτε Σωκράτους μήτε Διογένης εἰκόνα ἀνατεθείκασιν. »

Ἐβίου δὲ ἔτη ὀλίγου δέοντα τῶν ἑκατὸν ἄνοσος, ἄλυπος, οὐδένα ἐνοχλήσας τι ἢ αἰτήσας, φίλιος χρήσιμος, ἐχθρὸν οὐδένα οὐδεπώποτε ἐσχηκώς· καὶ τοσοῦτον ἔρωτα ἔσχον πρὸς αὐτὸν Ἀθηναῖοί τε αὐτοὶ καὶ ἅπανα ἡ Ἑλλάς, ὥστε παριόντι ὑπεξάνιστασθαι μὲν τοὺς ἄρχοντας, σιωπὴν δὲ γίγνεσθαι παρὰ πάντων. Τὸ τελευταῖον δὲ, ἤδη ὑπέργηρος ὢν, ἄκκλη-

τος εἰς ἣν τύχοι παριῶν οἰκίαν, ἐδείπνει καὶ ἐκάθευδε, τῶν ἐνοικούντων θεοῦ τινα ἐπιφάνειαν ἠγουμένων τὸ πρᾶγμα καὶ τινα ἀγαθὸν δαίμονα εἰσεληλυθέναι αὐτοῖς ἐς τὴν οἰκίαν. Παριόντα δὲ αἱ ἀρτοπώλιδες ἀνθειῖλκον πρὸς αὐτάς, ἐκάστη ἀξιούσα παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τῶν ἄρτων, καὶ τοῦτο εὐτυχίαν ἑαυτῆς ἢ δεδωκυῖα ᾤετο. Καὶ μὴν καὶ οἱ παῖδες ὀπώρας προσέφερον αὐτῷ, πατέρα ὀνομάζοντες. Στάσεως δὲ ποτε Ἀθήνησι γενομένης, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ φανεῖς μόνον σιωπᾶν ἐποίησεν αὐτούς· ὁ δὲ, ἰδὼν ἤδη μετεγνώκοντας, οὐδὲν εἰπὼν καὶ αὐτὸς ἀπῆλλάγη. Ὅτε δὲ συνῆκεν οὐκέθ' οἷός τε ὦν αὐτῷ ἐπικουρεῖν, εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας τὸν ἐναγώνιον τῶν κηρύκων πόδα¹, καὶ πάντων ἀποσχόμενος, ἀπῆλθε τοῦ βίου φαιδρὸς καὶ οἷος αἰεὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐφαίνετο. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ ἔθαψαν αὐτὸν δημοσίᾳ μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιπολὺ ἐπένησαν, καὶ τὸν θᾶκον τὸν λίθινον, ἐφ' οὗ εἰώθει ὁπότε κάμνοι ἀναπαύεσθαι, προσεκύνουν καὶ ἐστεφάνουν ἐς τιμὴν τοῦ ἀνδρός, ἠγούμενοι ἱερὸν εἶναι καὶ τὸν λίθον ἐφ' οὗ ἐκαθέζετο. Ἐπὶ μὲν γὰρ τὴν ἐκφορὰν οὐκ ἔστιν ὅστις ἀπήντησε, καὶ μάλιστα τῶν φιλοσόφων. Οὗτοι μέντοι ὑποδύντες ἐκόμιζον αὐτὸν ἄχρι πρὸς τὸν τάφον.

(*Démonax.*)

1. Πόδα, chant, piées rythmées.

IV

PORTRAIT DE NÉRON ACTEUR.

Le philosophe Musonius, condamné aux travaux du percement de l'isthme de Corinthe, raconte à Ménécrate quelques traits honteux ou violents de la vie de Néron. Pendant qu'ils conversent, on apprend que l'Empire est délivré de ce monstre.

MENEKRATΗΣ, ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ.

MENEKR. Ἡ φωνή, Μουσώνιε, δι' ἣν μουσομανεῖ ὁ Νέρων καὶ τῶν Ὀλυμπιάδων τε καὶ Πυθιάδων ἐρᾷ, πῶς ἔχει τῷ τυράννῳ; Τῶν γὰρ Δήμων προσπλεόντων οἱ μὲν ἐθαύμαζον, οἱ δὲ κατεγέλων.

ΜΟΥΣ. Ἄλλ' ἐκεῖνός γε, ὦ Μενέκρατες, οὔτε θαυμασίως ἔχει τοῦ φθέγματος, οὔτ' αὖ γελοίως· ἡ γὰρ φύσις αὐτὸν ἀμέμπτως τε καὶ μέσως ἤρμοκε. Φθέγγεται δὲ κοῖλον μὲν φύσει καὶ βαρὺ, ἐγκειμένης αὐτῷ τῆς φάρυγγος· μέλη δ' οὕτω κατεσκευασμένης βομβεῖ πῶς. Οἱ δὲ γε τόνοι τῶν φθόγγων ἐπιλαίνουσιν τοῦτον, ἐπεὶ μὴ θαρρεῖ αὐτῷ· χρωμάτων δὲ φιλανθρωπία, καὶ μελοποιΐα, εὐαγώγῃ μὲν δὴ, καὶ κιθαρωδία εὐσταλεῖ, καὶ τῷ οὐ καιρὸς βαδίσαι, καὶ στῆναι, καὶ μεταστῆναι, καὶ τὸ νεῦμα ἐξομοιωῖσαι τοῖς μέλεσιν, αἰσχύνῃν ἔχοντος μόνου τοῦ βασιλέα δοκεῖν ἀκριβοῦν ταῦτα. Εἰ δὲ μιμοῖτο τοὺς κρείττους, φεῦ γέλωτος, ὡς πολὺς τῶν θεωμένων ἐκπίπτει, καίτοι μυρίων φόβων ἐπηρητημένων, εἴ τις ἐπ' αὐτῷ γελῶν εἶη. Νεύει μὲν γὰρ, τοῦ μετρίου πλέον ζυνάγων τὸ πνεῦμα, ἐπ' ἄκρων δ'

ἴσταται τῶν ποδῶν ἀνακλώμενος, ὥσπερ οἱ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ. Φύσει δ' ἐρυθρὸς ὢν, ἐρευθεῖ μᾶλλον, ἐμπιπραμένον αὐτῷ τοῦ προσώπου· τὸ δὲ πνεῦμα ὀλίγον καὶ οὐκ ἀποχρῶν που δῆ.

MEN. Οἱ δ' ἐν ἀγῶνι πρὸς αὐτὸν πῶς ὑφίενται, ὦ Μουσώνιε; Τέχνη γάρ που χαρίζονται.

ΜΟΥΣ. Τέχνη μὲν, ὥσπερ οἱ ὑποπαλαιόντες· ἀλλ' ἐνθυμήθητι, ὦ Μενέκρατες, τὸν τῆς τραγωδίας ὑποκριτὴν, ὡς Ἴσθμοῖ ἀπέθανεν· εἰσὶ γὰρ κίνδυνοι καὶ περὶ τὰς τέχνας, ἣν ἐπιτείνωσιν οἱ τεχνάζοντες.

MEN. Καὶ τί τοῦτο, Μουσώνιε; Σφόδρα γὰρ ἀνήκοος τοῦ λόγου.

ΜΟΥΣ. Ἄκουε δὴ λόγου ἀτόπου μὲν, ἐν ὀφθαλμοῖς δὲ Ἑλλήνων πεπραγμένου. Ἴσθμοῖ γὰρ νόμου κειμένου μήτε κωμωδίαν ἀγωνίζεσθαι μήτε τραγωδίαν, ἐδόκει Νέρωνι τραγωδοὺς νικᾶν. Καὶ παρῆλθον εἰς τὴν ἀγωνίαν ταύτην πλείους μὲν, ὁ δ' Ἡπειρώτης, ἄριστα φωνῆς ἔχων, εὐδοκιμῶν δ' ἐπ' αὐτῇ καὶ θαυμαζόμενος λαμπροτέρα τοῦ εἰωθότος, ἐπλάττετο καὶ τοῦ στεφάνου ἐραῖν, καὶ μὴδ' ἀνήσειν πρότερον ἢ δέκα τάλαντα δοῦναί οἱ Νέρωνα ὑπὲρ τῆς νίκης. Ὁ δ' ἠγρίαινε τε καὶ μανικῶς εἶχε· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἠκροᾶτο ὑπὸ τῇ σκηνῇ ἐπ' αὐτῷ δὴ τᾶγῶνι¹. Βοώντων δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ² τῷ Ἡπειρώτῃ, πέμπει τὸν γραμματέα³ κελεύων ὑφεῖναι αὐτῷ τοῦτον· αὐτοῦ δὲ ὑπεραίροντος τὸ φθέγ-

1. Τάγῶνι pour τῷ ἀγῶνι.

2. Ἐπί, en faveur de.

3. Ce secrétaire s'appelait

Ἐραφροδίτη.

μα, καὶ δημοτικῶς ἐρίζοντος, εἰσπέμπει Νέρων ἐπ' ὀκτριβάντων τοὺς ἑαυτοῦ ὑποκριτὰς, οἷον προσήκοντάς τι τῷ πράγματι. Καὶ γὰρ δὴ δέλτους ἔλεφαντείους καὶ διθύρους προβεβλημένοι αὐτὰς ὥσπερ ἐγχειρίδια, καὶ τὸν Ἡπειρώτην ἀναστήσαντες πρὸς τὸν ἀγχοῦ κίονα, κατέαξαν αὐτοῦ τὴν φάρυγγα, παίοντες ὀρθαῖς ταῖς δέλτοις.

MEN. Τραγωδίαν δὲ ἐνίκα, Μουσώνιε, μιὰρὸν οὔτω πάθος ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐργασάμενος;

ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, τίς ἢ προσιοῦσα ναῦς; Ὡς ἐπάγειν τι ἀγαθὸν εἰσικεν! Ἐστεφάνωνται γὰρ τὰς κεφαλὰς, ὥσπερ χορὸς εὐφημος, καὶ τις ἐκ πρῶρας προτείνει τὴν χεῖρα παρακελευόμενος ἡμῖν θαρρεῖν τε καὶ χαίρειν· βοᾷ τε, εἰ μὴ παρακούω, Νέρωνα οἴχεσθαι.

MEN. Βοᾷ γὰρ, Μουσώνιε, καὶ σαφέστερόν γε, ὅσῳ τῆς γῆς ἄπτεται. Εὐγε, ὦ θεοί!

(*Néron, ou le percement de l'isthme.*)

V

EXEMPLES DE LONGÉVITÉ.

Numa. — Servius Tullius. — Tarquin. — Arganthonius. — Agathocle. — Hiéron. — Ptolémée. — Attale. — Massinissa. — Démocrite. — Xénophile. — Solon. — Thalès. — Pittacus. — Zénon. — Cléanthe. — Platon. — Xénophon. — Polybe. — Gorgias. — Isocrate. — Sophocle. — Cratinus. — Philémon. — Épicharme. — Anacréon. — Stésichore. — Simonide. — Lycurgue.

Πομπίλιος Νουμάς, ὁ εὐδαιμονέστατος τῶν Ῥωμαίων βασιλέων, καὶ μάλιστα περὶ τὴν θεραπείαν

τῶν θεῶν ἀσχοληθεῖς, ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη βεβιω-
κέναι ἰστόρηται.

Σέρβιος Τούλλιος, Ῥωμαίων καὶ οὗτος βασιλεὺς,
ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ αὐτὸς βιώσαι ἰστόρηται.

Ταρκύνιος, ὁ τελευταῖος Ῥωμαίων βασιλεὺς,
φυγαδευθεῖς, καὶ ἐπὶ Κύμης διατρίβων, ὑπὲρ τὰ
ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται στερρότατα βιώσαι.

Ἄργανθώνιος, Ταρτησίων βασιλεὺς, πεντήκοντα
καὶ ἑκατὸν ἔτη βιώναι λέγεται.

Ἄγαθοκλῆς, ὁ Σικελίας τύραννος, ἐτῶν ἐνενη-
κονταπέντε τελευτᾷ.

Ἰέρων, ὁ Συρακουσίων τύραννος, δύο καὶ ἐνενή-
κοντα ἐτῶν γενόμενος, ἐτελεύτα νοσῶν, βασιλεύσας
ἑβδομήκοντα ἔτη.

Πτολεμαῖος, ὁ Λάγου, ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν εὐδαι-
μονέστατος βασιλέων, Αἰγύπτου μὲν ἐβασίλευσε,
τέσσαρα καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη· ζῶν δὲ
παρέδωκε τὴν ἀρχὴν πρὸ δύο ἐτοῖν τῆς τελευτῆς
τῷ Πτολεμαίῳ τῷ υἱῷ, Φιλαδέλφῳ δὲ ἐπὶ κλησιν,
ὅστις διεδέξατο τὴν πατρῶαν βασιλείαν ἀδελφῶν.

Ἄτταλος, ὁ ἐπικληθεὶς Φιλάδελφος, τῶν Περ-
γαμηνῶν βασιλέων, πρὸς ὃν καὶ Σκηπίων, ὁ
τῶν Ῥωμαίων στρατηγός, ἀφίκετο, δύο καὶ ὀγδο-
ήκοντα ἐτῶν ἐξέλιπε τὸν βίον.

Μασσινισσᾶς, Μαυρουσίων βασιλεὺς, ἐνενήκοντα
ἐβίωσεν ἔτη.

Δημόκριτος, ὁ Ἀβδηρίτης, ἐτῶν γεγωνῶς τεσ-
σάρων καὶ ἑκατὸν, ἀποσχόμενος τροφῆς ἐτελεύτα.

Ξενοφίλος, προσχὼν τῇ Πυθαγόρου φιλοσοφίᾳ,
ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ ἑκατὸν ἔτη Ἀθήνησιν ἐβίωσε.

Σόλων, καὶ Θαλῆς, καὶ Πιπτακὸς, οἵτινες τῶν κληθέντων ἑπτὰ σοφῶν ἐγένοντο, ἑκατὸν ἕκαστος ἔζησεν ἔτη.

Ζήνων, ὁ τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας ἀρχηγός, ὀκτῶ καὶ ἐνενήκοντα ὄν φασι, εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσπταίσαντα, ἀναφθέγγασθαι· « Τί με βοᾷς¹; » καὶ ὑποστρέψαντα οἴκαδε, καὶ ἀποσχόμενον τροφῆς, τελευτῆσαι τὸν βίον.

Κλεάνθης, ὁ Ζήνωνος μαθητῆς καὶ διάδοχος, ἐννέα καὶ ἐνενήκοντα οὗτος γεγονὼς ἔτη, φῦμα ἔσχεν ἐπὶ τοῦ χεῖλους, καὶ ἀποκαρτερῶν, ἐπελθόντων αὐτῷ παρ' ἐταίρων τινῶν γραμμῶν, προσενεγκάμενος τροφήν, καὶ πράξας περὶ ὧν ἠξίουσι οἱ φίλοι, ἀποσχόμενος αὐθις τροφῆς, ἐξέλιπε τὸν βίον.

Πλάτων, ὁ ἱερώτατος, ἐν καὶ ὀγδοήκοντα ἐβίωσε.

Ξενοφῶν ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη.

Πολύβιος, ὁ Λυκόρτα, Μεγαλοπολίτης, ἀγρόθεν ἀνελθὼν, ἀφ' ἵππου κατέπεσε, καὶ ἐκ τούτου νοσήσας, ἀπέθανεν ἐτῶν δύο καὶ ὀγδοήκοντα.

Ῥητόρων δὲ Γοργίας, ὃν τινες σοφιστὴν καλοῦσιν, ἐβίωσεν ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ. Τροφῆς δ' ἀποσχόμενος, ἐτελεύτησεν ὄν φασι, ἐρωτηθέντα τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρωσ καὶ ὑγιεινοῦ ἐν πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν, εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδέποτε συμπεριενεχθῆναι ταῖς ἄλλων εὐωχίαις.

Ἰσοκράτης, ἕξ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονὼς, τὸν πανηγυρικὸν ἔγραφε λόγον· περὶ ἔτη δὲ ἐνός ἀποδέοντα ἑκατὸν γεγονὼς, ὡς ἤσθητο Ἀθηναίους ὑπὸ Φιλίππου ἐν τῇ περὶ Χαιρώνειαν μάχῃ νενικη-

Cette exclamation est adressée à la Terre.

μένους, ποτνιόμενος, τὸν Εὐριπίδειον στίχον¹ προ-
νήγκατο, εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρων,

Σιδώνιον ποτ' ἄστῳ Κάδμος ἐκλιπών,

καὶ ἐπειπὼν ὡς δουλεύσει ἡ Ἑλλάς, ἐξέλιπε τὸν
βίον.

Σοφοκλῆς, ὁ τραγωδοποιὸς, ῥᾶγα σταφυλῆς κατα-
πιών, ἀπεπνίγη, πέντε καὶ ἐνενήκοντα ζήσας ἔτη.
Οὗτος, ὑπὸ Ἰοφῶντος τοῦ υἱέος ἐπὶ τέλει τοῦ βίου
παρανοίας κρινόμενος, ἀνέγνω τοῖς δικασταῖς Οἰδί-
πουν τὸν ἐπὶ Κολωνῶ, ἐπιδεικνύμενος διὰ τοῦ
δράματος ὅπως τὸν νοῦν ὑγιαίνει· ὡς τοὺς δικα-
στάς τὸν μὲν ὑπερθαυμάσαι, καταψηφίσασθαι δὲ
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μανίαν.

Κρατῖνος, ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς, ἐπτὰ πρὸς
τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν ἐβίωσε, καὶ πρὸς τῷ τέλει
τοῦ βίου διδάξας τὴν Πιτύνην², καὶ νικήσας, μετ'
οὐ πολὺ ἐτελεύτα.

Φιλήμων, ὁ κωμικὸς, ὁμοίως τῷ Κρατίνῳ, ἐπτὰ
καὶ ἐνενήκοντα ἔτη βιοῦς, κατέκειτο μὲν ἐπὶ
κλίνης ἡρεμῶν· θεασάμενος δὲ ὄνον τὰ παρεσκευασ-
μένα αὐτῷ σῦκα κατεσθίοντα, ὤρμησε μὲν εἰς
γέλωτα, καλέσας δὲ τὸν οἰκέτην, καὶ σὺν πολλῶ
καὶ ἀθρώῳ γέλῳτι εἰπὼν προσδοῦναι τῷ ὄνῳ ἀκράτου
ροφῆν, ἀποπνιγεὶς ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἀπέθανε.

Ἐπίχαρμος, ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς, καὶ
αὐτὸς ἐνενήκοντα καὶ ἐπτὰ ἔτη λέγεται βιῶναι.

1. Ce vers est tiré de *Phrixus*,
tragédie perdue, dont il ne reste
que des fragments.

2. Πιτύνην, et mieux Πυτί-
νην, *Pytiné*, c'est-à-dire la
Bouteille d'osier.

Ἀνακρέων, ὁ τῶν μελῶν ποιητῆς, ἔζησεν ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ Στησίχορος δὲ, ὁ μελοποιός, ταῦτά.

Σιμωνίδης, ὁ Κεῖος, ἔζησεν ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα.

Λυκοῦργος, ὁ νομοθέτης τῶν Λακεδαιμονίων, πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ζῆσαι ἱστορεῖται.

(*Exemples de longévité.*)

VI.

ANTIOCHUS DEVIENT L'ÉPOUX DE STRATONICE.

L'opuscule de la *Déesse Syrienne*, composé en dialecte ionien, contient une description de la ville d'Hiérapolis et du temple de Junon, avec plusieurs épisodes. Un des plus remarquables est celui d'Antiochus et de Stratonice, raconté également par Plutarque (*Démétrius*, 38, 39), par l'empereur Julien (*Misopogon*, 10), et par Valère-Maxime (V, vii, extr. 1).

Λέγουσι τὸν τῆς Ἑρῆς νηὸν Στρατονίκης ἔμμεναι¹ ποίημα, γυναικὸς τοῦ Ἀσσυρίων βασιλῆος. Δοκέει δέ μοι ἡ Στρατονίκη ἐκείνη ἔμμεναι, τῆς² ὁ πρόγονος ἠρήσατο, τὸν ἤλεγξε τοῦ ἱητροῦ ἐπινοίη. Ὡς γάρ μιν ἡ συμφορὴ κατέλαβεν, ἀμηχανέων τῶ κακῶ, αἰσχυρῶ δοκέοντι, κατ' ἡσυχίην ἐνόσσει. Ἐκεῖτο δὲ ἀλγέων οὐδὲν, καὶ οἱ³ ἦ τε χροιὴ πάμπαν

1. Ἐμμεναι pour εἶναι, être.
— Stratonice était femme de Séleucus Nicator.

2. En ionien, le conjonctif

δς, ἦ, δ, est remplacé par δ, ἦ, τό, *gén.* τοῦ, τῆς, τοῦ, etc.

3. Οἱ p. αὐτῶ, à lui, est employé souvent par les Ioniens.

ἐτρέπετο, καὶ τὸ σῶμα δι' ἡμέρης ἐμαραίνετο. Ὁ δὲ ἰητρὸς, ὡς εἶδεν μιν ἐς οὐδὲν ἐμφανὲς ἀρρωστέοντα, ἔγνω τὴν νοῦσον ἔρωτα ἔμμεναι. Ἐρωτος δὲ ἀφανέος πολλὰ σημήια, ὀφθαλμοὶ τε ἀσθενέες, καὶ φωνή, καὶ χροιή, καὶ δάκρυα. Μαθὼν δὲ, ταῦτα ἐποίησε· χειρὶ μὲν τῇ δεξιῇ ἔχε τοῦ νεηνίσκου τὴν καρδίην· ἐκάλεε δὲ τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκίην πάντας· ὁ δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἐσιόντων πάντων, ἐν ἡρεμίῃ μεγάλη ἦν· ὡς δὲ ἡ μητριῇ ἀπίκετο, τὴν τε χροιὴν ἠλλάξατο, καὶ ἰδρῶειν ἄρξατο, καὶ τρόμφ ἔχετο, καὶ ἡ καρδίη ἀνεπάλλετο· τὰ δὲ γιγνόμενα ἐμφανέα τῷ ἰητρῷ τὸν ἔρωτα ἐποίησε. Καί μιν ὧδε ἰήσατο. Καλέσας τοῦ νεηνίσκου τὸν πατέρα¹, κάρτα ὀρρωδέοντα· « Ἦδε ἡ νοῦσος, ἔφη, τὴν ὁ παῖς ὅδε ἀρρωστέει, οὐ νοῦσός ἐστι, ἀλλὰ ἀδίκιη· ὅδε γάρ τοι ἀλγέει μὲν οὐδὲν, ἔρωτος δὲ μιν καὶ φρενοβλαβεῖν ἔχει. Ἐπιθυμείει δὲ τῶν οὐδαμὰ τεύξεται, φιλέων γυναῖκα ἐμὴν, τὴν ἐγὼ οὔτι μετήσομαι. » Ὁ μὲν ὦν² τοιάδε σοφίη ἐψεύδετο. Ὁ δὲ αὐτίκα ἐλίσσετο· « Πρὸς τε σοφίης καὶ ἰητρικῆς, μή μοι παῖδα ὀλέσης· οὐ γὰρ ἐθέλων ταύτη συμφορῇ ἔσχετο, ἀλλὰ οἱ ἡ νοῦσος ἀκουσίη. Τῷ³ σὺ μηδαμὰ ζηλοτυπέων πένθος ἐγεῖραι πάση βασιληῇ, μηδὲ, ἰητρὸς ἐὼν, φθόνον προξενείει ἰητρικῇ. » Ὁ μὲν ὧδε, ἀγνώως ἐὼν, ἐδέετο. Ὁ δὲ μιν αὐτίς ἀμείβετο· « Ἀνόσια σπεύδεις, γάμον ἐμὸν ἀπαιρεόμενος, ἡδὲ ἰητρὸν ἄνδρα βιώμενος. Σὺ δὲ κῶς⁴ ἂν αὐτὸς ἔπρηξας, εἴ τοι σὴν γυναῖκα

1. Séleucus.

2. ὦν pour οὖν, donc.

3. Τῷ, ainsi, c'est pourquoi.

4. Κῶς pour πῶς, comment.

ἐπόθει, ἐμεῦ τὰδε δεόμενος; » Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἔλεγε ὡς οὐδ' αὐτὸς ἄν κοτε¹ γυναικὸς ἐφείσατο, οὐδὲ παιδὶ σωτηρίας ἐφθόνηε, εἰ καὶ οἱ μητρικῆς ἐπεθύμει· οὐ γὰρ ὁμοίην συμφορὴν ἔμμεναι, γαμετὴν ἢ παῖδα ὀλέσαι. Ὡς δὲ τὰδε ὁ ἰητρὸς ἤκουσε· « Τί τοι, ἔφη, ἐμὲ λίσσεαι; Καὶ γὰρ τοι σὴν γυναῖκα ποθέει· τὰ δὲ ἔλεγον ἐγὼ, πάντα ἔην ψεύδεια. » Πείθεται μὲν τουτέοις, καὶ τῷ μὲν παιδὶ λείπει καὶ γυναῖκα καὶ βασιλιήν· αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Βαβυλωνίην χώραν ἀπίκετο, καὶ πόλιν² ἐπὶ τῷ Εὐφρήτῃ ἐπόνυμον ἐωυτοῦ ἐποιήσατο, ἔνθα οἱ καὶ ἡ τελευτὴ ἐγένετο. Ὡδε μὲν ὁ ἰητρὸς ἔρωτα ἔγνω τε καὶ ἰήσατο.

(De la Déesse syrienne.)

VII

MORT DE PÉRÉGRINUS.

Le philosophe Pérégrinus, surnommé Protée, donna aux Grecs, rassemblés à Olympie, le spectacle de son suicide. Pour imiter Hercule, le modèle des Cyniques, il se plaça sur un bûcher et périt dans les flammes. En racontant le fait à son ami Cronius, Lucien ne manque pas de bafouer ce monstrueux orgueil.

Ὁ μὲν Πρωτεὺς, ἀεὶ ἀναβαλλόμενος, νύκτα τὸ τελευταῖον προειρήκει ἐπιδειξασθαι τὴν καῦσιν· καὶ με τῶν ἐταίρων τινὸς παραλαβόντος περὶ μέσας

1. Κότε pour πότε, jamais. — 2. Séleucie.

νύκτας, ἐξανασταῖς, ἀπήειν εὐθὺ τῆς Ἀρπίνης¹, ἔνθα ἦν ἡ πυρά. Στάδιοι πάντες οὗτοι εἴκοσιν ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας, κατὰ τὸν ἱππόδρομον ἀπιόντων πρὸς ἔω. Καὶ ἐπεὶ τάχιστα ἀφικόμεθα, καταλαμβάνομεν πυρὰν νενησμένην ἐν βάθει, ὅσον ἐς ὄργυιαν τὸ βάθος. Δᾶδες ἦσαν τὰ πολλὰ, καὶ παρεβέβυστο τῶν φρυγάνων, ὡς ἀναφθείη² τάχιστα. Καὶ ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἀνέτελλεν (ἔδει γὰρ κάκεινην θεάσασθαι τὸ κάλλιστον τοῦτο ἔργον), πρόεισιν ἐκεῖνος ἐσκευασμένος ἐς τὸν αἰεὶ τρόπον, καὶ ζὺν αὐτῷ τὰ τέλη τῶν κυνῶν· καὶ μάλιστα ὁ γεννάδας ὁ ἐκ Πατρῶν³, δᾶδα ἔχων, οὐ φαῦλος δευτεραγωνιστῆς· ἐδαδοφόρει δὲ καὶ ὁ Πρωτεύς. Καὶ προσελθόντες ἄλλος ἀλλαχόθεν ἀνῆψαν τὸ πῦρ μέγιστον, ἅτε ἀπὸ δάδων καὶ φρυγάνων. Ὁ δὲ⁴, ἀποθέμενος τὴν πήραν, καὶ τὸ τριβῶνιον καὶ τὸ Ἡράκλειον ἐκεῖνο ῥόπαλον, ἔστη ἐν ὀθόνη ρυπώσῃ ἀκριβῶς. Εἶτα ἤτει λιθανωτὸν, ὡς ἐπιβάλοι ἐπὶ τὸ πῦρ· καὶ ἀναδόντος τινός, ἐπέβαλέ τε, καὶ εἶπεν, ἐς τὴν μεσημβρίαν ἀποβλέπων· « Δαίμονες μητρῶοι καὶ πατρῶοι, δέξασθέ με εὐμενεῖς. » Ταῦτα εἰπὼν, ἐπήδησεν εἰς τὸ πῦρ· οὐ μὴν ἐωρᾶτό γε, ἀλλὰ περιεσχέθη ὑπὸ τῆς φλογός, πολλῆς ἡρμένης. Ὁρῶ γελῶντά σε, ὦ Κρόνιε, τὴν καταστροφήν τοῦ δράματος. Ἐγὼ δὲ τοὺς μητρώους μὲν δαίμονας ἐπιβοώμενον, μὰ τὸν

1. Ville de l'Élide, près du fleuve Harpinatès.

2. Ἀναφθείη, 3e pers. sing. aor. 4 optat. pass. de ἀνάπτω, allumer.

3. Théagène, disciple et admirateur de Pérégrinus. — Il était de Patras, ville de l'Archadie.

4. Ὁ δὲ, Pérégrinus.

Δί', οὐ σφόδρα ἠτιώμην · ὅτε δὲ καὶ τοὺς πατρώους ἐπεκαλέσατο, ἀναμνηθεὶς τῶν περὶ τοῦ φόνου εἰρημένων, οὐδὲ κατέχειν ἡδυνάμην τὸν γέλωτα. Οἱ Κυνικοὶ δὲ περιστάντες τὴν πυρὰν οὐκ ἐδάκρυον μὲν, σιωπῇ δὲ ἐνεδείκνυντο λύπην τινὰ, εἰς τὸ πῦρ ὀρῶντες, ἄχρι δὴ ἀποπνιγείς ἐπ' αὐτοῖς · « Ἀπιώμεν, φημί, ὦ μάταιοι · οὐ γὰρ ἡδὺ τὸ θέαμα ὠπτημένον γερόντιον ὀρᾶν, κνίσσης ἀναπιμπλαμένους πονηρᾶς. Ἡ περιμένετε ἔστ' ἂν γραφεὺς τις ἐπελθὼν ἀπεικάζῃ ὑμᾶς, οἴους τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἐταίρους τῷ Σωκράτει παραγράφουσιν ; » Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἡγανάκτου καὶ ἐλοιδороῦντό μοι · ἔνιοι δὲ καὶ ἐπὶ τὰς βακτηρίας ἤξαν¹. Εἶτα ἐπειδὴ ἠπέλιψα ζυναρπάσας τινὰς ἐμβαλεῖν εἰς τὸ πῦρ, ὡς ἂν ἐποιντο τῷ διδασκάλῳ, ἐπαύσαντο καὶ εἰρήνην ἤγον. Ἐγὼ δὲ ἐπανιῶν ποικίλα, ὦ ἐταῖρε, πρὸς ἑμαυτὸν ἐνενόουν, τὸ φιλόδοξον οἷόν τί ἐστιν ἀναλογιζόμενος, ὡς μόνος οὗτος ὁ ἔρως ἄφυκτος, καὶ τοῖς πάνυ θαυμαστοῖς εἶναι δοκοῦσιν, οὐχ ὅπως ἐκείνῳ τάνδρῃ, καὶ τᾶλλα ἐμπλήκτως καὶ ἀπονενοημένως βεβιωκότι, καὶ οὐκ ἀναξίως τοῦ πυρός.

(*Sur la mort de Pérégrinus.*)

VIII

Victoire d'Antiochus Soter, roi de Syrie, sur les Galates.

Ἀντίοχος, ὁ Σωτὴρ ἐπικληθεὶς, πρὸς τοὺς Γαλάτας μάχην ἐμάχετο · ὑμῖν ἐγὼ τοῦτο, εἰ βούλεσθε,

1. ἤξαν, 3e pers. plur. aor. 1 indic. de ἀτσω, s'élancer.

διηγῆσομαι¹. Εἰδὼς οὖν τούτους ἀλκίμους ὄντας, καὶ πλήθει παμπόλλους ὄρῶν, καὶ τὴν φάλαγγα καρτερῶς συναραρυῖαν, καὶ ἐπὶ μετώπου μὲν προασπίζοντας τοὺς γαλκοθώρακας αὐτῶν, ἐς βάθος δὲ ἐπὶ τεττάρων καὶ εἴκοσι τεταγμένους ὀπλίτας, ἐπὶ κέρως δ' ἐκκτέρωθεν τὴν ἵππον δισμυρίαν οὔσαν, ἐκ δὲ τοῦ μέσου, τὰ ἄρματα ἐκπηδήσεται μέλλοντα δρεπανηφόρα ὀγδοήκοντα, καὶ συνωρίδας ἐπ' αὐτοῖς δις τοσαύτας· ταῦτα ὄρῶν, πάνυ πονηρὰς εἶχε τὰς ἐλπίδας, ὡς ἀμάχων ὄντων ἐκείνων αὐτῶν. Ἐκεῖνος γὰρ δι' ὀλίγου τῆς στρατείας ἐκείνης παρασκευασθείσης, οὐ μεγαλωστί, οὐδὲ κατ' ἀξίαν τῷ πολέμου ἀφίκετο, κομιδῇ ὀλίγους ἄγων, καὶ τούτων πελταστικὸν τὸ πολὺ, καὶ ψιλικόν. Οἱ γυμνήτες δὲ ὑπὲρ ἡμισυ τῆς στρατιᾶς ἦσαν· ὥστε ἐδόκει αὐτῶν ἤδη σπένδεσθαι, καὶ τινα εὐπρεπῆ διάλυσιν εὐρίσκεσθαι τοῦ πολέμου. Ἀλλὰ Θεοδότας ὁ Ῥόδιος, ἀνὴρ γενναῖος καὶ τακτικῶν ἔμπειρος, οὐκ εἶα παρὼν ἀθυμεῖν· καὶ ἦσαν γὰρ ἑκκαίδεκα ἐλέφαντες τῷ Ἀντιόχῳ· τούτους ἐκέλευσεν ὁ Θεοδότας τέως μὲν ἔχειν ὡς οἶόν τε κατακρύψαντας, ὡς μὴ κατάδηλοι εἶεν ὑπερφαινόμενοι τοῦ στρατοῦ· ἐπειδὴν δὲ σήμερον ὁ σαλπικκτής, καὶ δέη συμπλέκεσθαι, καὶ εἰς χεῖρας ἰέναι, καὶ ἡ ἵππος ἢ τῶν πολεμίων ἐπελαύνηται, καὶ τὰ ἄρματα οἱ Γαλάται, ἀνοίξαντες τὴν φάλαγγα καὶ διαστήσαντες, ἐπαφῶσι², τότε ἀνὰ τέτταρας μὲν

4. Justin raconte aussi cette bataille. Elle eut lieu en 261 av. J.-C. et Antiochus y périt.

2. Ἐπαφῶσι, 3e pers. plur. aor. 2 subj. de ἐπαφήμι, lancer sur.

τῶν ἐλεφάντων ἀπαντᾶν ἐφ' ἑκάτερα τοῖς ἵππευσι, τοὺς ὀκτῶ δὲ ἀντεπαφεῖναι τοῖς ἀρματηλάταις καὶ συνωριασταῖς· « Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, φοβηθήσονται αὐτῶν, ἔφη, οἱ ἵπποι, καὶ ἐς τοὺς Γαλάτας αὐθις ἐμπεσοῦνται φεύγοντες. » Καὶ οὕτως ἐγένετο. Οὐ γὰρ πρότερον ἰδόντες ἐλέφαντα, οὔτε αὐτοὶ Γαλάται, οὔτε οἱ ἵπποι αὐτῶν, οὕτω πρὸς τὸ παράδοξον τῆς ὄψεως ἐταράχθησαν, ὥστε, πόρρω ἔτι τῶν θηρίων ὄντων, ἐπεὶ μόνον τετρίγοτων ἤκουσα, καὶ τοὺς ὀδόντας εἶδον ἀποστίλβοντας ἐπισημότερον, ὡς ἂν ἐκ μέλανος τοῦ παντὸς σώματος, καὶ τὰς προνομαίας ὡς ἐς ἀρπαγὴν ὑπεραιωρουμένας, πρὶν ἢ τὸ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίναντες, σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφευγον, οἱ μὲν πεζοὶ, περιπειρόμενοι ὑπ' ἀλλήλων τοῖς δορατίοις, καὶ συμπατούμενοι ὑπὸ τῶν ἱππέων, ὡς εἶχον, ἐμπεσόντων ἐπ' αὐτούς, τὰ ἄρματα δὲ, ἀναστρέψαντα καὶ ταῦτα ἔμπαλιν εἰς τοὺς οἰκείους, οὐκ ἀναιμωτὶ διεφέρετο ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ὀμήρου¹,

δίφροι δ' ἀνεκυμβαλίζον·

οἱ ἵπποι δ', ἐπείπερ ἅπαξ τῆς ἐς τὸ εὐθὺ ὁδοῦ² ἀπετρέποντο, οὐκ ἀνασχόμενοι τῶν ἐλεφάντων, τοὺς ἐπιβάτας ἀποβαλόντες, « κεῖν' ὄχρα κροτάλιζον³, » τέμνοντες, νῆ Δία, καὶ διαιροῦντες τοῖς δρεπάνοις, εἴ τινας τῶν φίλων καταλάβοιεν· πολλοὶ δ', ὡς⁴ ἐν ταράχῳ τοσοῦτω, κατελαμβάνοντο. Εἶποντο δὲ καὶ

1. *Iliade*, XVI, 379.

2. Τῆς... ἑδοῦ, de la droite route.

3. Hémistiche d'Homère, *Iliade*, XI, 460.

4. Ὡς, comme il arrive.

οἱ ἐλέφαντες συμπατοῦντες καὶ συναναρριπτοῦντες ἐς ὕψος ταῖς προνομαίαις, καὶ συναρπάζοντες, καὶ τοῖς ὁδοῦσι περιπεύροντες, καὶ τέλος οὔτοι κατὰ κράτος παραδιδόασι τῷ Ἀντιόχῳ τὴν νίκην. Οἱ Γαλάται δὲ, οἱ μὲν ἐτεθνήκεσαν, πολλοῦ τοῦ φόνου γενομένου, οἱ δὲ ζῶντες ἐλαμβάνοντο, πλὴν πάνυ ὀλίγοι, ὅποσοι ἔφθασαν ἐς τὰ ὄρη ἀναφυγόντες· οἱ Μακεδόνες δὲ, ὅσοι σὺν Ἀντιόχῳ ἦσαν, ἐπαιώνιζον· καὶ προσιόντες ἄλλος ἀλλαχόθεν, ἀνέδουν¹ τὸν βασιλέα, καλλίνικον ἀναβοῶντες. Ὁ δὲ, καὶ δακρύσας, ὡς φασιν· « Δίσχυνώμεθα, ἔφη, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἐκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο· ὡς, εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐξέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; » Ἐπειτα τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μὲν μηδὲν, ἐλέαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι.

(*Zeuzis ou Antiochus.*)

IX

HÉRODOTE.

Hérodote lit son histoire aux Grecs rassemblés à Olympe.

Πλεύσας ὁ Ἡρόδοτος οἴκοθεν ἐκ τῆς Καρίας εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ἐπίσημος καὶ περιβόητος γένοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγραμμάτια. Τὸ μὲν οὖν, περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις, ἀναγινώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαι-

1. Ἀνέδουν, 3^e pers. plur. imparf. de ἀναδέω, couronner.

μονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἠγεῖτο εἶναι, καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιοῦτῳ ἔσσεσθαι. Οὐκ οὐκ ἤξιον διασπᾶν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ κατὰ διαίρεσιν οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τὴν γνῶσιν· ἐπεβούλευε δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, ἀθρόους που λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. Ἐνίστανται οὖν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτος, τοῦτ' ἐκεῖνο ἤκειν οἱ νομίσας τὸν καιρὸν οὐ μάλιστα ἐγλίγετο, πλήθουσας τηρήσας τὴν πανήγυριν, ἅπανταχόθεν ἤδη τῶν ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθὼν ἐς τὸν ὀπισθόδομον, οὐ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν παρεῖγεν ἑαυτὸν Ὀλυμπίῳν, ἄδων τὰς ἱστορίας, καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὖσας. Ἡδὴ οὖν ἅπαντες αὐτὸν ἠδεδσαν¹ πολλῶ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτοὺς· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνήκοος ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἠκόντων πυνθανόμενοι, καὶ, εἴ πού γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ· «Οὗτος ἐκεῖνος Ἡρόδοτός ἐστιν, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς ἰαστὶ συγγεγραφώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν² ὑμνήσας.» Τοιαῦτα ἐκεῖνος ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν ἐν μιᾷ συνόδῳ πάνδημόν τινα κοινὴν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν, καὶ ἀνακηρυχθεὶς οὐχ ὑφ' ἐνός, μὰ Δία, κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν.

(Hérodote, ou Aétion.)

1. Ἡδεδσαν, 3e pers. plur. pl.-q.-parf. de οἶδα, savoir, connaître.

2. Hérodote raconte surtout les victoires des Grecs sur les Perses.

X

LE FAUX PROPHÈTE.

Un impudent charlatan, du nom d'Alexandre, voulant acquérir de la réputation et de l'argent, use de subterfuges dont Lucien dévoile l'artifice. Il indique spécialement le procédé au moyen duquel Alexandre fait croire qu'il a trouvé un serpent éclos dans un œuf.

Ἐσβαλὼν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ πολλοῦ ἐς τὴν πατρίδα¹ περίβλεπτός τε καὶ λαμπρὸς ἦν, μεμνηνῆναι² προσποιούμενος, καὶ ἀφροῦ ἐνίστε ὑποπιμπλάμενος τὸ στόμα· ῥαδίως δὲ τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῷ, στρουθίου τῆς βαφικῆς βοτάνης τὴν ῥίζαν διαμασησαμένῳ. Τοῖς δὲ θεῖόν τι καὶ φοβερόν ἐδόκει καὶ ὁ ἀφρός. Ἐπεποιήτο δὲ πάλαι, καὶ κατεσκεύαστο κεφαλὴ δράκοντος ὀθονίνη, ἀνθρωπόμορφόν τι ἐπιφαίνουσα, κατάγραφος, πάνυ εἰκασμένη, ὑπὸ θριξίν ἰππεύαις ἀνοίγουσά τε καὶ αὖθις ἐπικλείουσα τὸ στόμα· καὶ γλῶττα, οἷα δράκοντος διττῆ, μέλαινα, προέκυπτεν, ὑπὸ τριχῶν καὶ αὐτὴ ἐλκομένη. Ἦδη δὲ ἄρχεσθαι δέον, μηχανᾶται τοιόνδε τι· νύκτωρ γὰρ ἔλθὼν ἐπὶ τοὺς θεμελίους τοῦ νεῶ τοὺς ἄρτι ὀρυττομένους (συνειστήκει δὲ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ, ἢ αὐτόθεν ποθὲν συλλειβόμενον, ἢ ἐξ οὐρανοῦ πεσόν), ἐνταῦθα κατατίθεται χήνειον ὠδὸν προκεκενωμένον, ἔνδον φυλάττον ἔρπετόν τι ἀρτιγέννητον· καὶ βυθίσας τοῦτο ἐν μυχῶ τοῦ πηλοῦ, ὀπίσω αὖθις ἀπηλλάττετο. Ἔωθεν δ' ἐς τὴν ἀγορὰν προσπηδήσας,

1. Abonotichos, sa ville natale, en Paphlagonie, sur les bords du Pont-Euxin.

2. Μεμνηνῆναι, parf. inf., à forme active, de μαινόμεαι, être fou, saisi d'un transport divin.

διάζωμα ἔχων κατάχρυσον, καὶ ἄρπην φέρων, σείων ἅμα τὴν κόμην ἄνετον, ὥσπερ οἱ τῇ Μητρὶ¹ ἀγείροντες τε καὶ ἐνθεαζόμενοι, ἐδημηγόρει ἐπὶ βωμόν τινα ὑψηλὸν ἀναβάς, καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζεν, αὐτίκα μάλᾳ δεξομένην ἐναργῆ τὸν θεόν. Οἱ παρόντες δὲ (συνδεδραμηκεὶ γὰρ σχεδὸν ἅπανσα ἡ πόλις, ἅμα γυναῖξι, καὶ γέρουσι, καὶ παιδίοις), ἐτεθήπεσαν², καὶ ἠϋχοντο, καὶ προσεκύουν. Ὁ δὲ φωνάς τινας ἀσήμους φθεγγόμενος, οἷαι γένοιντ' ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, ἐξέπληττε τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εἰδότας ὅ τι καὶ λέγοι, πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι πᾶσιν ἐγκατεμίγνυ τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ἀσκληπιόν³. Εἶτ' ἔθει⁴ δρόμῳ ἐπὶ τὸν ἐσόμενον νεών· καὶ ἐπὶ τὸ ὄρυγμα ἐλθὼν, καὶ τὴν προωκοδομημένην τοῦ χρηστηρίου πηγὴν, ἐμβὰς ἐς τὸ ὕδωρ, ὕμνους τε ἦδεν⁵ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἀπόλλωνος μεγάλη τῇ φωνῇ, καὶ ἐκάλει τὸν θεὸν ἡκεῖν τύχη τῇ ἀγαθῇ ἐς τὴν πόλιν. Εἶτα φιάλην αἰτήσας, ἀναδόντος τινός, ῥαδίως ὑποβαλὼν, ἀνιμᾶται μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πηλοῦ τὸ ὠδὸν ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ὁ θεὸς αὐτῷ κατεκλείστο, κηρῷ λευκῷ καὶ ψιμμουθίῳ τὴν ἀρμογὴν τοῦ στόματος συγκεκολλημένον· καὶ λαβὼν αὐτὸ ἐς τὰς χεῖρας, ἔχειν ἔφασκεν ἤδη τὸν Ἀσκληπιόν. Οἱ δὲ ἀτενὲς ἀπέβλεπον ὅ τι καὶ γίγνοιτο, πολὺ πρότερον θαυμάσαντες τὸ ὠδὸν ἐν τῷ ὕδατι εὐρημένον.

1. La Bonne Déesse, Cybèle : ses prêtres affectaient la folie.

2. Ἐτεθήπεσαν, 3° pers. plur. pl.-q.-parf. irrég. de θαμβέω, être étonné.

3. Ἀσκληπιόν, Esculape, fils

d'Apollon, dieu des médecins.

4. Ἐθει, 3° pers. sing. imparf. de θέω, courir.

5. ἦδεν, 3° pers. sing. imparf. de ᾄδω, chanter.

Ἐπεὶ δὲ καὶ κατάξας¹ αὐτὸ, ἐς κοίλην τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο τὸ τοῦ ἔρπετοῦ ἐκείνου ἔμβρυον, καὶ οἱ παρόντες εἶδον κινούμενον, καὶ περὶ τοῖς δακτύλοις εἰλούμενον, ἀνέκραγον εὐθὺς, καὶ ἠσπάζοντο τὸν θεὸν, καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζον, καὶ χανδὸν ἕκαστος ἐνεπίμπλατο τῶν εὐχῶν, θησαυροῦς, καὶ πλοῦτους, καὶ ὑγείαν, καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ αἰτῶν παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ² δρομαῖος αὖθις ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἴετο, φέρων ἅμα καὶ τὸν ἀρτιγέννητον Ἀσκληπιόν. Ὁ δὲ λεῶς³ ἅπας ἠκολούθει, πάντες ἔνθεοι καὶ μὲμνηότες ὑπὸ τῶν ἐλπίδων.

(*Alexandre ou le faux prophète.*)

1. Κατάξας, n. s. m. aor. 1
partic. de κατάγνυμι, briser.

2. Ὁ δέ, Alexandre.

3. Λεῶς, peuple.

ROMANS ET FANTAISIES.

I

VOYAGE IMAGINAIRE.

Dans un roman tout de fantaisie, à la façon de Gulliver, Lucien raconte comment il a vécu dans le corps d'une baleine. Il fait ensuite la description de l'Ile des Bienheureux.

Ἡμεῖς μὲν δύο μόνας ἡμέρας ἐν εὐδία πλεύσαντες, τῆς τρίτης ὑποφαινούσης, πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἄφνω ὀρώμεν θηρία καὶ κήτη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἐν δὲ μέγιστον ἀπάντων, ὅσον σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων τὸ μέγεθος· ἐπήει δὲ κεχηνός¹ καὶ πρὸ πολλοῦ ταραττον τὴν θάλατταν, ἀφρῶ τε περικλυζόμενον, καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκφαῖνον, ὄξει δὲ πάντα ὥσπερ σκόλοπας, καὶ λευκοὺς ὥσπερ ἐλεφαντίνους. Ἡμεῖς μὲν οὖν τὸ ὕστατον ἀλλήλους προσειπόντες καὶ περιβαλόντες, ἐμένομεν· τὸ δὲ ἤδη παρῆν, καὶ ἀναρροφῆσαν ἡμᾶς αὐτῇ νηϊ² κατέπιεν. Ἐπεὶ δὲ ἔνδον³ ἦμεν, τὸ μὲν πρῶτον σκότος ἦν, καὶ οὐδὲν ἐωρῶμεν· ὕστερον δὲ αὐτοῦ ἀναχαρόντος, εἶδομεν κύτους μέγα, καὶ πάντα πλατὺ καὶ ὑψηλόν, ἱκανὸν μυριάνδρῳ πόλει ἐνοικεῖν. Ἐκείντο δ' ἐν

1. Κεχηνός, nom. sing. neutre parl. participe de χαίνω, avoir la gueule béante.

2. Αὐτῇ νηϊ, avec le navire.

3. Ἐνδον, dans l'intérieur de la baleine.

μέσω καὶ μικροὶ ἰχθύες, καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία συγκεκομμένα, καὶ πλοίων ἰστία, καὶ ἄγκυραι, καὶ ἀνθρώπων ὀστέα, καὶ φορτία· κατὰ μέσον δὲ καὶ γῆ καὶ λόφοι ἦσαν, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκ τῆς ἰλύος ἦν κατέπιε συνιζάνουσα. Ὑψη γοῦν ἐπ' αὐτῆς, καὶ δένδρα παντοῖα ἐπεφύκει, καὶ λάχανα ἐβεβλαστήκει, καὶ ἐώκει πάντα ἐξεργασμένοις· περίμετρον δὲ τῆς γῆς στάδιοι διακόσιοι καὶ τετταράκοντα. Ἦν δὲ ἰδεῖν καὶ ὄρνεα τὰ θαλάττια, λάρους καὶ ἀλκυόνας, ἐπὶ τῶν δένδρων νεοττεύοντα. Τότε μὲν οὖν ἐπὶ πολὺ ἐδακρύομεν· ὕστερον δὲ ἀναστήσαντες τοὺς ἐταίρους τὴν μὲν ναῦν ὑπεστηρίξαμεν· αὐτοὶ δὲ τὰ πυρεῖα συντρίψαντες καὶ ἀνακχύσαντες, δεῖπνον ἐκ τῶν παρόντων ἐποιούμεθα. Παρέκειτο δὲ ἀφθονα καὶ παντοδαπὰ κρέα τῶν ἰχθύων, καὶ ὕδωρ ἔτι εἶχομεν. Τῇ ἐπιούσῃ δὲ διαναστάντες, εἶ ποτε ἀναχάνοι τὸ κῆτος, ἐωρῶμεν ἄλλοτε μὲν γῆν, ἄλλοτε δὲ ὄρη, ἄλλοτε δὲ μόνον τὸν οὐρανόν, πολλὰκις δὲ καὶ νήσους. Καὶ γὰρ ἠσθανόμεθα φερομένου αὐτοῦ ὀξέως πρὸς πᾶν μέρος τῆς θαλάττης.

Ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐθάδες τῇ διατριβῇ ἐγενόμεθα, λαβὼν ἑπτὰ τῶν ἐταίρων, ἐβάδιζον εἰς τὴν ὕλην, περισκοπήσασθαι τὰ πάντα βουλόμενος. Οὐπω δὲ ὄλους πέντε διελθὼν σταδίους, εὖρον ἱερὸν Ποσειδῶνος, ὡς ἐδήλου ἢ ἐπιγραφῇ, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ τάφους πολλοὺς, καὶ στήλας ἐπ' αὐτῶν, πλησίον τε πηγὴν ὕδατος διαυγοῦς· ἔτι δὲ καὶ κυνὸς ὑλακῆν ἠκούομεν, καὶ καπνὸς ἐφαίνετο πόρρωθεν, καὶ τινα καὶ ἔπαυλιν εἰκάζομεν. Σπουδῇ οὖν βαδίζοντες, ἐφιστάμεθα πρεσβύτῃ καὶ νεανίσκῳ μίλλῃ.

προθύμως πρασίαν τινα ἐργαζομένοις, καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐπ' αὐτὴν διοχετεύουσιν ἠσθέντες οὖν ἅμα καὶ φοβηθέντες ἔστημεν· κάκεινοι δὲ ταῦτὸν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκὸς, παθόντες, ἄνκυδοι παρεστήκεσαν· χρόνῳ δὲ ὁ πρεσβύτερος ἔφη· « Τίνες ἄρα ὑμεῖς ἐστέ, ὦ ξένοι; Πότερον, ἔφη, τῶν ἐναλίω δαιμόνων, ἢ ἄνθρωποι δυστυχεῖς, ἡμῖν παραπλήσιοι; Καὶ γὰρ ἡμεῖς ἄνθρωποι ὄντες, καὶ ἐν γῆ τραφέντες, νῦν θαλάττιοι γεγόναμεν, καὶ συννηχόμεθα τῷ περιέχοντι τούτῳ θηρίῳ, οὐδ' ἂν πάσχομεν ἀκριβῶς εἰδότες. Τεθνάαι μὲν γὰρ εἰκάζομεν, ζῆν δὲ πιστεύομεν. » Πρὸς ταῦτα κἀγὼ εἶπον· « Καὶ ἡμεῖς τοὶ ἄνθρωποι νεήλυδες ἐσμέν, ὦ πάτερ, αὐτῷ σκάφει πρῶην καταποθέντες¹. Προήλθομεν δὲ νῦν, βουλόμενοι μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ὕλῃ ὡς ἔχει· πολλὴ γάρ τις καὶ λάσιος ἐφαίνετο. Δαίμων δέ τις, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς ἤγαγε σέ τε ὀψομένους καὶ εἰσομένους ὅτι μὴ μόνοι ἐν τῷδε καθείργμεθα τῷ θηρίῳ· ἀλλὰ φράσον γε ἡμῖν τὴν σεαυτοῦ τύχην, ὅστις τε ὢν, καὶ ὅπως δεῦρο εἰσῆλθες². » Ὁ δὲ οὐ πρότερον ἔφη ἐρεῖν οὐδὲ πείσεσθαι παρ' ἡμῶν, πρὶν ξενίων τῶν παρόντων μεταδοῦναι· καὶ λαβὼν ἡμᾶς ἤγεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν· παραθείς δὲ ἡμῖν λάχανά τε, καὶ ἀκρόδρυα, καὶ ἰχθῦς, ἔτι δὲ καὶ οἶνον ἐγγέας, ἐπειδὴ ἰκανῶς ἐχορέσθημεν, ἐπυθάνετο ἂν ἐπεπόνθειμεν· κἀγὼ πάντα ἐξῆς διηγησάμην μέχρι τῆς ἐς τὸ κῆτος καταδύσεως.

Ὁ δ' ὑπερθαυμάσας, καὶ αὐτὸς ἐν μέρει τὰ καθ'

1. Καταποθέντες, n. pl. m. | 2. Toutes ces conversations
sor. / pass. de καταπίνω, avaler. | sont imitées d'Homère.

ἑαυτὸν διεξήκει, λέγων· « Τὸ μὲν γένος εἰμι, ὦ ξένοι, Κύπριος· ὀρμηθεὶς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἀπὸ τῆς πατρίδος μετὰ παιδός, ὃν ὄρατε, καὶ ἄλλων πολλῶν οἰκετῶν, ἔπλεον εἰς Ἰταλίαν, ποικίλον φόρτον κομίζων ἐπὶ νεὸς μεγάλης, ἣν ἐπὶ στόματι τοῦ κήτους διαλελυμένην ἴσως ἐωράκατε. Μέχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διεπλεύσαμεν· ἐκεῖθεν δὲ ἀρπασθέντες ἀνέμφω σφοδρῶ, τριταῖοι ἐς τὸν Ὠκεανὸν ἀπηνέχθημεν, ἔνθα τῷ κήτει περιτυχόντες, καὶ αὐτανδροὶ καταποθέντες, δύο ἡμεῖς μόνοι, τῶν ἄλλων ἀποθανόντων, ἐσώθημεν. Θάψαντες δὲ τοὺς ἐταίρους, καὶ ναὸν τῷ Ποσειδῶνι δειμάμενοι, τουτονὶ τὸν βίον ζῶμεν, λάχανα μὲν κηπεύοντες, ἰχθῦς δὲ σιτούμενοι καὶ ἀκρόδρυα. Πολλὴ δὲ, ὡς ὄρατε, ἡ ὕλη, καὶ μὴν καὶ ἀμπέλους ἔχει πολλὰς, ἀφ' ὧν ἡδιστος οἶνος γίγνεται· καὶ τὴν πηγὴν δὲ ἴσως εἴδετε καλλίστου καὶ ψυχροτάτου ὕδατος. Εὐνὴν δὲ ἀπὸ τῶν φύλλων ποιούμεθα, καὶ πῦρ ἀφθονον καίομεν, καὶ ὄρνεα δὲ θηρεύομεν τὰ εἰσπετόμενα, καὶ ζῶντας ἰχθῦς ἀγρεύομεν, ἐξιόντες ἐπὶ τὰ βραγχία τοῦ θηρίου, ἔνθα καὶ λουόμεθα, ὁπότεν ἐπιθυμήσωμεν. Καὶ μὴν καὶ λίμνη οὐ πόρρω ἐστὶν ἀλμυρὰ, σταδίων εἴκοσι τὸ περίμετρον, ἰχθῦς ἔχουσα παντοδαπούς, ἐν ἧ καὶ νηχόμεθα καὶ πλέομεν ἐπὶ σκάφους μικροῦ, ὃ ἐγὼ ἐναυπηγησάμην. Ἔτη δὲ ἡμῖν ἐστὶ τῆς καταπόσεως ταῦτα ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. »

Ἐναιυτὸν μὲν οὖν καὶ μῆνας ὀκτῶ τοῦτον διήγομεν τὸν τρόπον. Τῷ δ' ἐννάτῳ μηνί, πέμπτη ἡμέρα, περὶ τὴν δευτέραν τοῦ στόματος ἀνοιξιν (ἀπαξ γὰρ δὴ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκάστην ἐποίει τὸ κῆτος,

ὥστε ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀνοιξεις τεκμαίρεσθαι τὰς ὥρας), περὶ οὖν τὴν δευτέραν, ὥσπερ ἔφην, ἀνοιξιν, ἄφνω βοή τε πολλή καὶ θόρυβος ἤκούετο, καὶ ὥσπερ κελεύσματα καὶ εἰρεσίαι. Ταραχθέντες οὖν ἀνειρ-
 πύσαμεν ἐπ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ θηρίου, καὶ στάν-
 τες ἐνδοτέρω τῶν ὀδόντων καθεωρῶμεν ἀπάντων ὧν
 ἐγὼ εἶδον θεαμάτων παραδοξότατον, ἄνδρας μεγά-
 λους ὅσον ἡμισταδιαίους τὰς ἡλικίας, ἐπὶ νήσων
 μεγάλων προσπλέοντας, ὥσπερ τριηρῶν. Νῆσοι
 ἦσαν ἐπιμήκεις μὲν, οὐ πάνυ δὲ ὑψηλαί, ὅσον ἑκα-
 τὸν σταδίων ἑκάστη τὸ περίμετρον. Ἐπὶ δ' αὐ-
 τῶν ἔπλεον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι
 καὶ ἑκατόν. Τούτων δὲ οἱ μὲν παρ' ἑκάτερα τῆς
 νήσου καθήμενοι ἐφεξῆς ἐκωπηλάτου, κυπα-
 ρίττοις μεγάλαις αὐτοκλάδοις, καὶ αὐτοκόμοις,
 ὥσπερ εἰ ἐρετμοῖς. Κατόπιν δὲ ἐπὶ τῆς πρύμνης,
 ὡς ἐδόκει, κυβερνήτης ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ εἰστήκει,
 χαλκοῦν ἔχων πηδάλιον πεντασταδιαῖον τὸ μῆκος.
 Ἐπὶ δὲ τῆς πύρας ὅσον τεσσαράκοντα ὠπλισμένοι
 αὐτῶν ἐμάχοντο, πάντα ἐοικότες ἀνθρώποις πλὴν
 τῆς κόμης. Αὕτη δὲ πῦρ ἦν, καὶ ἐκαίετο, ὥστε
 οὐδὲ κορύθων ἐδέοντο. Ἄντι δὲ ἰστίων ὁ ἄνεμος ἐμ-
 πίπτων τῇ ὕλῃ, πολλῇ οὕσῃ ἐν ἑκάστη, ἐκόλπου
 τε αὐτὴν, καὶ ἔφερε τὴν νῆσον ἢ ἐθέλοι ὁ κυβερ-
 νήτης· κελευστής δ' ἐφειστήκει αὐτοῖς, καὶ πρὸς
 τὴν εἰρεσίαν ὀξέως ἐκινουῦντο, ὥσπερ τὰ μακρὰ τῶν
 πλοίων. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον δύο ἢ τρεῖς ἐωρῶμεν·
 ὕστερον δ' ἐφάνησαν ὅσον ἐξακόσιοι· καὶ διαστάντες
 ἐπολέμουν καὶ ἐναυμάχουν. Πολλαὶ μὲν οὖν ἀντί-
 πρῶροι συνηράσσοντο ἀλλήλαις, πολλαὶ δὲ καὶ ἐμ-

βληθεῖσαι κατεδύοντο, αἱ δὲ συμπελεκόμεναι καὶ
 τερῶς διηγωνίζοντο, καὶ οὐ ραδίως ἀπελύοντο. Ὁ
 γὰρ ἐπὶ τῆς πλώρας παρατεταγμένοι πᾶσαν ἐπε-
 δείκνυντο προθυμίαν, ἐπιβαίνοντες καὶ ἀναιροῦντες·
 ἐζώγρει δὲ οὐδεὶς. Ἄντι δὲ χειρῶν σιδηρῶν πολύ-
 ποδας μεγάλους ἐκδεδεμένους ἀλλήλοις ἀπερρί-
 πτουν· οἱ δὲ, περιπλεκόμενοι τῇ ὕλῃ, κατεῖχον
 αὐτὴν τὴν νῆσον. Ἐβαλλον μέντοι καὶ ἐτίτρωσκον
 ὄστρέοις τε ἀμαξοπληθέσι καὶ σπόγγοις πληθριαίοις.
 Ἦγεῖτο δὲ τῶν μὲν Αἰολοκένταυρος, τῶν δὲ Θα-
 λασσοπότης¹· καὶ μάχη αὐτοῖς ἐγεγένητο, ὡς ἐδό-
 κει, λείας ἕνεκα. Τέλος δὲ νικῶσιν οἱ τοῦ Αἰολο-
 κενταύρου, καὶ νήσους τῶν πολεμίων καταδύουσιν
 ἀμφὶ τὰς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν· καὶ ἄλλας τρεῖς
 λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν· αἱ δὲ λοιπαί, πρύ-
 μναν κρουσάμεναι, ἔφευγον. Οἱ δὲ, μέχρι τινὸς
 διώξαντες, ἐπειδὴ ἑσπέρα ἦν, τραπόμενοι πρὸς τὰ
 ναυάγια, τῶν πλείστων ἐπεκράτησαν, καὶ τὰ ἑαυ-
 τῶν ἀνείλοντο· καὶ γὰρ ἐκεῖνων κατέδυσαν νῆσοι
 οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδοήκοντα. Ἔστησαν δὲ καὶ
 τρόπαιον τῆς νησομαχίας², ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ κή-
 τους μίαν τῶν πολεμίων νήσων ἀνασταυρώσαντες.
 Ἐκεῖνην μὲν οὖν τὴν νύκτα περὶ τὸ θηρίον πύλι-
 σαντο, ἐξάψαντες αὐτοῦ τὰ ἀπόγεια, καὶ ἐπ' ἀγ-
 κυρῶν πλησίον ὀρμισάμενοι. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ θύ-
 σαντες ἐπὶ τοῦ κήτους, καὶ τοὺς οἰκειοὺς θάψαντες
 ἐπ' αὐτοῦ, ἀπέπλεον ἠδόμενοι, καὶ ὥσπερ παιᾶνας

1. Éolocentaure et Thalasso-
 potès sont des noms de fantaisie.

2. Νησομαχία, nésomachie,
 combat des îles.

ἄδοντες. Ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νησομαχίαν γε-
νόμενα.

Τὸ δ' ἀπὸ τούτου μηκέτι φέρων ἐγὼ τὴν ἐν τῷ
κῆτει δίαιταν, ἀχθόμενός τε τῇ μονῇ, μηχανὴν
τινα ἐζήτουν δι' ἧς ἂν ἐξελθεῖν γένοιτο. Καὶ τὸ
μὲν πρῶτον ἔδοξεν ἡμῖν, διορύξασι κατὰ τὸν δεξιὸν
τοῖχον, ἀποδρᾶναι¹· καὶ ἀρξάμενοι διεκόπτομεν.
Ἐπειδὴ δὲ, προελθόντες ὅσον πέντε σταδίους, οὐ-
δὲν ἠνούμεν, τοῦ μὲν οὐρύγματος ἐπαυσάμεθα, τὴν δὲ
ῦλην καῦσαι διέγνωμεν· οὕτω γὰρ ἂν τὸ κῆτος
ἀποθανεῖν, εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ῥαδίᾳ ἔμελλεν
ἡμῖν ἔσεσθαι ἡ ἐξοδος. Ἀρξάμενοι οὖν ἀπὸ τῶν οὐ-
ραίων, ἐκαίομεν· καὶ ἡμέρας μὲν ἑπτὰ καὶ ἴσας
νύκτας ἀναισθητῶς εἶχε τοῦ καύματος· ὀγδόῃ δὲ καὶ
ἐνάτῃ συνίεμεν αὐτοῦ νοσοῦντος· ἀργότερον γοῦν
ἀνέγασκε· καὶ εἴ ποτε ἀναχάνοι, ταχὺ συνέμυε.
Δεκάτῃ δὲ καὶ ἐνδεκάτῃ τέλειον ἀπενενέκρωτο, καὶ
δυσῶδες ἦν. Τῇ δωδεκάτῃ δὲ μόλις ἐνενοήσαμεν
ὡς, εἰ μὴ τις χανόντος αὐτοῦ ὑποστηρίξειε τοὺς
γομφίους, ὥστε μηκέτι συγκλεῖσαι, κινδυνεύσομεν
κατακλεισθέντες ἐν νεκρῷ αὐτῷ ἀπολέσθαι. Οὕτω
δὲ μεγάλας δοκοῖς τὸ στόμα διερείσαντες, τὴν
ναῦν ἐπεσκευάζομεν, ὕδωρ τε ὡς ἐνὶ πλεῖστον ἐμ-
βαλλόμενοι, καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια. Τῇ δ' ἐπιούσῃ
τὸ μὲν ἤδη ἐτεθνήκει. Ἡμεῖς δ' ἀνεγκύσαντες τὸ
πλοῖόν, καὶ διὰ τῶν ἀραιωμάτων διαγαγόντες, καὶ
ἐκ τῶν ὀδόντων ἐξάψαντες, ἡρέμα καθήκαμεν ἐς
τὴν θάλατταν· ἐπαναβάντες δ' ἐπὶ τὰ νῶτα, καὶ

1. Ἀποδρᾶναι, aor. 2 infin. de ἀποδιδράσκω, fuir.

θύσαντες τῷ Ποσειδῶνι αὐτοῦ παρὰ τὸ τρόπαιον, ἡμέρας τε τρεῖς ἐπαυλισάμενοι (νηνεμία γὰρ ἦν), τῇ τετάρτῃ ἀπεπλεύσαμεν. Ἐνθα δὴ πολλοῖς τῶν ἐκ τῆς ναυμαχίας νεκροῖς ἀπηντῶμεν, καὶ προσωκέλομεν, καὶ τὰ σώματα καταμετροῦντες ἐθαυμάζομεν.

Μετ' ὀλίγον δὲ πολλαὶ νῆσοι ἐφαίνοντο · πλησίον μὲν ἐξ ἀριστερῶν ἡ Φελλῶ, πόλις ἐπὶ μεγάλου καὶ στρογγύλου φελλοῦ κατοικουμένη · πόρρωθεν δὲ, καὶ μᾶλλον ἐν δεξιᾷ, πέντε μέγισται καὶ ὑψηλόταται, καὶ πῦρ πολὺ ἀπ' αὐτῶν ἀνεκαίετο. Κατὰ δὲ τὴν πρόραν μία πλατεῖα καὶ ταπεινὴ, σταδίους ἀπέχουσα οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων. Ἦδη δὲ πλησίον τε ἦμεν, καὶ θαυμαστὴ τις αὔρα περιέπνευσεν ἡμᾶς, ἡδεῖα καὶ εὐώδης. Οἶον γὰρ ἀπὸ ρόδων, καὶ ναρκίσσων, καὶ ὑακίνθων, καὶ κρίνων, καὶ ἴων, ἔτι δὲ μυρρίνης, καὶ δάφνης, καὶ ἀμπελάνθης, τοιοῦτον ἡμῖν τὸ ἡδὺ προσέβαλλεν. Ἡσθέντες δὲ τῇ ὄσμῃ, καὶ χρηστὰ ἐκ μακρῶν πόνων ἐλπίσαντες, κατ' ὀλίγον ἤδη πλησίον τῆς νήσου ἐγιγνόμεθα. Ἐνθα δὴ καὶ καθεωρῶμεν λιμένας τε πολλοὺς περὶ πᾶσαν ἀκλύστους καὶ μεγάλους, ποταμούς τε διαυγεῖς, ἐξιόντας ἡρέμα ἐς τὴν θάλατταν · ἔτι δὲ λειμῶνας, καὶ ὕλας, καὶ ὄρνεα μουσικά, τὰ μὲν ἐπὶ τῶν ἡϊόνων ἄδοντα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων. Ἄηρ τε κοῦφος καὶ εὐπνους περιεκέχυτο τὴν χώραν · καὶ αὔραι δὲ τινες ἡδεῖαι διαπνεύουσαι ἡρέμα τὴν ὕλην διεσάλειον · ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων κινουμένων τερπνὰ καὶ συνεχῆ μέλη ἀπεσυρίζετο, εἰκότα τοῖς ἐπ' ἐρημίας αὐλήμασι τῶν πλαγίων αὐλῶν. Καὶ μὴν

καὶ βοή σύμμικτος ἤκούετο ἄθρους, οὐ θορυβώδης, ἀλλ' οἷα γένοιτ' ἂν ἐν συμποσίῳ, τῶν μὲν αὐλούντων, τῶν δὲ ἐπαινούντων, ἐνίων δὲ κροτούντων πρὸς αὐλὸν ἢ κιθάραν. Τούτοις ἅπασι κηλούμενοι κατήχθημεν, ὀρμίσαντες δὲ τὴν ναῦν ἀπεβαίνομεν. Προϊόντες δὲ διὰ λειμῶνος εὐανθοῦς, ἐντυγχάνομεν τοῖς φρουροῖς καὶ περιπόλοις· οἱ δὲ δῆσαντες ἡμᾶς ῥοδίνοις στεφάνοις, ἀνῆγον ὡς τὸν ἄρχοντα· παρ' ὧν δὴ καθ' ὁδὸν ἠκούσαμεν ὡς ἡ μὲν νῆσος εἶη τῶν Μακάρων¹ προσαγορευομένη, ἄρχος δὲ ὁ Κρήης Ῥαδάμανθυς.

Αὕτη μὲν οὖν ἡ πόλις πᾶσα χρυσῇ, τὸ δὲ τεῖχος περικεῖται σμαράγδιον· πύλαι δὲ εἰσὶν ἑπτὰ, πᾶσαι μονόξυλοι κινναμώμινοι. Τὸ μέντοι ἔδαφος τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ τείχους γῆ ἑλεφαντίνη. Ναοὶ δὲ πάντων θεῶν βηρύλλου λίθου ὠκοδομημένοι· καὶ βωμοὶ ἐν αὐτοῖς μέγιστοι, μονόλιθοι, ἀμεθύστινοι, ἐφ' ὧν ποιοῦσι τὰς ἑκατόμβας. Περὶ δὲ τὴν πόλιν ῥεῖ ποταμὸς μύρου τοῦ καλλίστου, τὸ πλάτος πηχέων ἑκατὸν βασιλικῶν, βάθος δὲ πεντήκοντα, ὥστε νεῖν εὐμαρῶς. Δουτρά δὲ ἐστὶν αὐτοῖς, οἴκοι μεγάλοι, ὑάλινοι, τῷ κινναμώμῳ ἐγκαίόμενοι. Ἐντὶ μέντοι ὕδατος ἐν ταῖς πυέλοις δρόσος θερμὴ ἐστίν. Ἐσθῆτι δὲ χρῶνται ἀραχνίους λεπτοῖς, πορφύροῖς. Αὐτοὶ δὲ σώματα μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀναφεῖς καὶ ἄσαρκοί εἰσι, μορφήν δὲ καὶ ἰδέαν μόνον ἐμφαίνουσι· καὶ ἀσώματοι ὄντες, ὅμως συνεστᾶσι, καὶ κινουῦνται, καὶ φρονουῖσι, καὶ φωνὴν ἀφίᾳσι·

1. L'Île des Bienheureux.

καὶ ὅλως ἔοικε γυμνή τις ἢ ψυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν, τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περικειμένη. Εἰ γοῦν μὴ ἄψαιτό τις, οὐκ ἂν ἐλέγξειε μὴ εἶναι σῶμα τὸ ὀρώμενον· εἰσὶ γὰρ ὡσπερ σκιαὶ ὀρθαὶ, οὐ μέλαιναι. Γηράσκει δὲ οὐδεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἧς ἂν ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. Οὐ μὴν οὐδὲ νῦξ παρ' αὐτοῖς γίγνεται, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ γὰρ τὸ λυκαυγὲς ἤδη πρὸς ἕω, μηδέπω ἀνατείλαντος ἡλίου, τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν γῆν. Καὶ μέντοι καὶ ὥραν μίαν ἴσασι τοῦ ἔτους· αἰὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἕαρ ἐστὶ, καὶ εἰς ἄνεμος πνεῖ ὁ Ζέφυρος. Ἡ δὲ χώρα πᾶσι μὲν ἄνθεσι, πᾶσι δὲ φυτοῖς ἡμέροις τε καὶ σκιεροῖς τέθηλεν· αἱ μὲν γὰρ ἄμπελοι δωδεκάφοροί εἰσι, καὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον καρποφοροῦσι· τὰς δὲ ῥοιάς, καὶ τὰς μηλέας, καὶ τὴν ἄλλην ὀπώραν ἔλεγον μὲν εἶναι τρισκαιδεκάφορον· ἐνὸς γὰρ μηνὸς, τοῦ παρ' αὐτοῖς Μινώου, δις καρποφορεῖ. Ἄντι δὲ πυροῦ, οἱ στάχυες ἄρτον ἔτοιμον ἐπ' ἄκρων φύουσιν, ὡσπερ μύκητας. Πηγαὶ δὲ περὶ τὴν πόλιν ὕδατος μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακόσiai, μέλιτος δὲ ἄλλαι τσαῦται, μύρου δὲ πεντακόσiai, μικρότεραι μέντοι αὐται· καὶ ποταμοὶ γάλακτος ἑπτὰ, καὶ οἴνου ὀκτώ. Τὸ δὲ συμπόσιον ἔξω τῆς πόλεως πεποιήται ἐν τῷ Ἡλυσίῳ καλουμένῳ πεδίῳ· λειμῶν δὲ ἐστὶ κάλλιστος, καὶ περὶ αὐτὸν ὕλη παντοία, πυκνὴ, ἐπισκιαζούσα τοὺς κατακειμένους· καὶ στρωμνὴ μὲν ἐκ τῶν ἀνθέων ὑποβέβληται· διακονοῦνται δὲ καὶ διαφέρουσιν ἕκαστα οἱ ἄνεμοι, πλὴν γε τοῦ οἰνοχοεῖν. Τούτου γὰρ οὐ δέονται, περὶ δὲ τὸ

συμπόσιον ὑάλινά ἐστι μεγάλα δένδρα τῆς διαυγαστάτης ὑάλου· καὶ καρπός ἐστι τῶν δένδρων τούτων ποτήρια παντοῖα καὶ τὰς κατασκευὰς καὶ τὰ μεγέθη. Ἐπειδὴν οὖν παρὶν τις ἐς τὸ συμπόσιον, τρυγήσας ἐν ἧ καὶ δύο τῶν ἐκπωμάτων παρατίθεται, τὰ δὲ αὐτίκα οἴνου πλήρη γίγνεται· οὕτω μὲν πίνουσιν. Ἄντι δὲ τῶν στεφάνων αἱ ἀηδόνες καὶ τᾶλλα μουσικὰ ὄρνεα, ἐκ τῶν πλησίον λειμώνων τοῖς στόμασιν ἀνθολογοῦντα, κατανίφει αὐτοὺς μετ' ὥδῆς ὑπερπετόμενα. Καὶ μὴν καὶ μυρίζονται ὧδε· νεφέλαι πυκναὶ ἀνασπάσασαι μύρον ἐκ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐπιστᾶσαι ὑπὲρ τὸ συμπόσιον, ἡρέμα τῶν ἀνέμων ὑποθλιβόντων, ὕουσι λεπτὸν ὥσπερ δρόσον. Ἐπὶ δὲ τῷ θείπνῳ μουσικῇ τε καὶ ὥδαῖς σχολάζουσιν· ἄδεται δὲ αὐτοῖς τὰ τοῦ Ὀμήρου ἔπη μάλιστα· καὶ αὐτὸς γὰρ πάρεστι καὶ συνευωχεῖται αὐτοῖς, ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεά κατακείμενος. Οἱ μὲν οὖν χοροὶ ἐκ παίδων εἰσὶ καὶ παρθένων. Ἐπειδὴν δὲ οὗτοι παύσωνται ἄδοντες, δεύτερος χορὸς παρέρχεται ἐκ κύκνων, καὶ χελιδόνων, καὶ ἀηδόνων. Ἐπειδὴν δὲ καὶ οὗτοι ἄσωσι, τότε ἤδη ἡ πᾶσα ὕλη ἐπαυλεῖ, τῶν ἀνέμων καταρχόντων. Μέγιστον δὲ δὴ πρὸς εὐφροσύνην ἐκεῖνο ἔχουσι· πηγαί εἰσι δύο παρὰ τὸ συμπόσιον, ἡ μὲν Γέλωτος, ἡ δὲ Ἥδονῆς· ἐκ τούτων ἑκατέρας πάντες ἐν ἀρχῇ τῆς εὐωχίας πίνουσι, καὶ τὸ λοιπὸν ἠδόμενοι καὶ γελῶντες διάγουσι.

(*Histoire véritable.*)

II

LUCIUS, CHANGÉ EN ANE, EST EMMENÉ
PAR DES VOLEURS.

Lucius de Patras, arrivé à Hypate, ville de Thessalie, pays de magiciens et de sorcières, apprend de la servante Palestra que son hôtesse Abréa connaît le secret des métamorphoses. Il voit Abréa se changer en oiseau. Pris du désir de l'imiter, il se fait donner par Palestra une fiole magique, mais la servante se trompe de fiole, et Lucius est changé en âne. Des voleurs l'emmènent dans leur caverne. Après une longue suite d'aventures, Lucius recouvre sa forme première en mangeant des roses.

Ἡμέραις ὕστερον οὐ πολλαῖς, ἀγγέλλει πρὸς μέν ἡ Παλαίστρα ὡς ἡ δέσποινα αὐτῆς μέλλοι ὄρνις γενομένη πέτεσθαι. Καγὼ· «Νῦν, ἔφην, ὁ καιρὸς, ὦ Παλαίστρα, τὸν σαυτῆς ἰκέτην ἀναπαῦσαι πολυχρονίου ἐπιθυμίας.» «Θάρρει,» ἔφη. Κάπειδ' ἡ ἐσπέρα ἦν, ἄγει με λαβοῦσα πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἔνθα ἡ δέσποινα αὐτῆς ἐκάθευδε, καὶ κελεύει με προσάγειν ὅπῃ τινι τῆς θύρας λεπτῇ, καὶ σκοπεῖν τὰ γιγνώμενα ἔνδον. Ὅρῳ οὖν τὴν μὲν γυναῖκα ἀποδιουμένην. Εἶτα γυμνὴ τῷ λύχνῳ προσελθοῦσα, καὶ χόνδρους δύο λαβοῦσα, τὸν μὲν λιβανωτὸν τῷ πυρὶ τοῦ λύχνου ἐπέθηκε, καὶ σταῖσα πολλὰ τοῦ λύχνου κατελάλησεν· εἶτα κιβώτιον ἀδρὸν ἀνοίξασα, πάνυ πολλὰς ἔχον πυξίδας ἐν αὐτῷ, ἐνθεν ἀναίρειται καὶ προφέρει μίαν· ἡ δὲ εἶχεν ἐμβλημένον ὃ τι μὲν οὐκ οἶδα, τῆς δὲ ὄψεως αὐτῆς ἔνεκκ ἔλαιον αὐτὸ ἐδόκουν εἶναι. Ἐκ τούτου

λαβοῦσα χρίεται ὅλη, ἀπὸ τῶν ὀνύχων ἀρξαμένη τῶν κάτω, καὶ ἄφνω πτερὰ ἐκφύεται αὐτῇ, καὶ ἡ βίη κερατίνη καὶ γρυπὴ ἐγένετο, καὶ τᾶλλα δὲ ὅσα ὀρνίθων κτήματα καὶ σύμβολα πάντα εἶχε· καὶ ἦν ἄλλο οὐδὲν ἢ κόραξ νυκτερινός. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἑαυτὴν ἐπτερωμένην, κρώξασα δεινὸν, καὶ οἷον ἐκεῖνο οἱ κόρακες, ἀναστᾶσα ὥχετο πετομένη ἔξω διὰ τῆς θυρίδος. Ἐγὼ δὲ ὄναρ ἐκεῖνο οἰόμενος ὄραν, τοῖς δακτύλοις τῶν ἑμαυτοῦ βλεφάρων ἠπτόμην, οὐ πιστεύων τοῖς ἑμαυτοῦ ὀφθαλμοῖς, οὔθ' ὅτι βλέπουσιν, οὔθ' ὅτι ἐγρηγόρασιν. Ὡς δὲ μόλις καὶ βραδέως ἐπέισθην ὅτι μὴ καθεύδω, ἐδεόμην τότε τῆς Παλαίστρας πτεροῦσαι κάμῃ, καὶ χρίσασαν ἐξ ἐκείνου τοῦ φαρμάκου εἶσαι πέτεσθαί με· ἠβουλόμην γὰρ πείρα μαθεῖν εἰ, μεταμορφωθείς ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν ψυχὴν ὄρνις ἔσομαι. Ἡ δὲ, τὸ δωματίον ὑπανοίζασα, κομίζει τὴν πυξίδα. Ἐγὼ δὲ σπεύδων ἤδη ἀποδύσας χρίω ὄλον ἑμαυτὸν· καὶ ὄρνις μὲν οὐ γίγνομαι ὁ δυστυχῆς, ἀλλὰ μοι οὐρὰ ὀπισθεν ἐξῆλθε, καὶ οἱ δάκτυλοι πάντες ὥχοντο, οὐκ οἶδ' ὅποι· ὄνυχας δὲ τοὺς πάντας τέσσαρας εἶχον, καὶ τούτους οὐδὲν ἄλλο ἢ ὀπλὰς, καὶ μοι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες κτήνους πόδες ἐγένοντο, καὶ τὰ ὦτα δὲ μακρὰ, καὶ τὸ πρόσωπον μέγα. Ἐπεὶ δὲ κύκλω περιεσκόπου, ἑμαυτὸν ἑώρων ὄνον, φωνὴν δὲ ἀνθρώπου ἐς τὸ μέμψασθαι Παλαίστραν οὐκέτι εἶχον· τὸ δὲ χεῖλος ἐκτείνας κάτω, καὶ αὐτῷ δὴ τῷ σχήματι ὡς ὄνος ὑποβλέπων, ἠτιώμην αὐτὴν, ὅση δύναμις, ὄνος ἀντὶ ὄρνιθος γενόμενος. Ἡ δὲ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τυψα-

μένη τὸ πρόσωπον· « Τάλαινα, εἶπεν, ἐγὼ, μέγα εἵργασμαι κακὸν· σπεύσασα γὰρ ἤμαρτον ἐν τῇ ὁμοιότητι τῶν πυξίδων, καὶ ἄλλην ἔλαβον, οὐχὶ τὴν τὰ πτερὰ φύουσταν. Ἀλλὰ θάρρει μοι, ὦ φίλτατε· ῥάστη γὰρ ἡ τούτου θεραπείά· ῥόδα γὰρ μόνα εἰ φάγοις, ἀποδύση μὲν αὐτίκα τὸ κτῆνος, τὸν δὲ φίλον μοι τὸν ἐμὸν αὐθις ἀποδώσεις. Ἀλλὰ μοι, ὦ φίλτατε, τὴν μίαν νύκτα ταύτην ὑπόμεινον¹ ἐν τῷ ὄνῳ, ὄρθρου δὲ δραμοῦσα οἶσω σοι ῥόδα, καὶ φαγὼν ἰαθήση. » Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὄνος ἤμην, τὰς δὲ φρένας καὶ τὸν νοῦν ἀνθρώπος ἐκεῖνος ὁ Δούκιος, δίχα τῆς φωνῆς. Πολλὰ οὖν κατ' ἐμαυτὸν μεμφάμενος τὴν Παλαίστραν ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ, δακῶν τὸ χεῖλος, ἀπήειν ἔνθα ἠπιστάμην ἐστῶτα τὸν ἐμαυτοῦ ἵππον καὶ ἄλλον ἀληθινὸν ὄνον. Οἱ δὲ αἰσθόμενοί με εἶσω παριόντα, δείσαντες μὴ τοῦ χόρτου κοινωνὸς αὐτοῖς ἐπεισέρχωμαι, τὰ ὦτα κατακλίναντες, ἔτοιμοι ἦσαν τοῖς ποσὶν ἀμύνειν τῇ γαστρὶ²· καγὼ συνεῖς, πορρωτέρω ποι τῆς φάτνης ἀποχωρήσας, ἐστῶς ἐγέλων· ὁ δὲ μοι γέλωις ὀγκηθμὸς ἦν. Ταῦτα δ' ἄρ' ἐνενόουν πρὸς ἐμαυτόν· « ὦ τῆς ἀκαίρου ταύτης περιεργίας! Τί δὲ, εἰ λύκος παρεισέλθοι, ἢ ἄλλο τι θηρίον; Κινδυνεύεται μοι μηδὲν κακὸν πεπονηκότι διαφθαρήναι. » Ταῦτα ἐννοῶν, ἠγνόουν ὁ δυστυχῆς τὸ μέλλον κακόν.

Ἐπεὶ γὰρ ἦν ἤδη νύξ βαθεῖα, καὶ σιωπὴ πολλή, καὶ ὕπνος ὁ γλυκὺς, ψοφεῖ μὲν ἔξωθεν ὁ τοῖχος, ὡς διορυττόμενος. Καὶ διωρύττετό γε, καὶ ὀπῆ ἤδη

1. Ὑπόμεινον, 2° p. s. aor. 1 | 2. Τῇ γαστρὶ, en faveur de
impér. de ὑπομένω, demeurer. | leur ventre.

ἐγεγόνει, ἄνθρωπον δέξασθαι δυναμένη, καὶ εὐθύς ἄνθρωπος ταύτῃ παρήει, καὶ ἄλλος ὁμοίως, καὶ πολλοὶ ἔνδον ἦσαν, καὶ πάντες εἶχον ξίφη. Εἶτα καταδήσαντες ἔνδον ἐν τοῖς δωματίοις τοὺς οἰκοῦντας καὶ τὸν ἐμὸν οἰκέτην, ἀδεῶς ἤδη τὴν οἰκίαν ἐκένουν, τὰ τε χρήματα καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ σκεύη, κομίζοντες ἔξω. Ὡς δὲ οὐδὲν ἄλλο ἔνδον κατελείπετο, λαβόντες ἐμέ τε καὶ τὸν ἄλλον ὄνον καὶ τὸν ἵππον, ἐπέσαξαν· ἔπειτα, ὅσα ἐβάστασας, ἐπικατέδησαν ἡμῖν· καὶ οὕτω μέγα ἄχθος φέροντας ἡμᾶς ξύλοις παίοντες ἤλαυνον, ὡς εἰς τὸ ὄρος ἀτρίπτω ὁδῷ φεύγειν πειρώμενοι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα κτήνη οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ τι ἔπασχεν· ἐγὼ δὲ ἀνυπόδητος ἀσυνήθης ἀπίων, πέτραις ὀξείαις ἐπιβαίνων, τσσαῦτα σκεύη φέρων, ἀπωλλύμην. Καὶ πολλάκις προσέπταιον, καὶ οὐκ ἦν ἐξὸν καταπεσεῖν, καὶ εὐθύς ἄλλος ὄπισθεν κατὰ τῶν μηρῶν ἔπαιε ξύλω. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις « ἼΩ Καῖσαρ » ἀναβοῆσαι ἐπεθύμουν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὠγκώμην, καὶ τὸ μὲν « ἼΩ » μέγιστον καὶ εὐφρονότατον ἐβόων, τὸ δὲ « Καῖσαρ » οὐκ ἐπηκολούθει. Ἄλλὰ μὴν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐτυπτόμην, ὡς προδιδούς αὐτοὺς τῷ ὄγκηθμῷ. Μαθὼν οὖν ὅτι ἄλλως ἐβόων, ἔγνων σιγῇ προῖέναι, καὶ κερδαίνειν τὸ μὴ παίεσθαι. Ἐπὶ τούτῳ ἡμέρα τε ἤδη ἦν, καὶ ἡμεῖς ὄρη πολλὰ ἀναβεθήκειμεν, καὶ στόματα δὲ ἡμῶν δεσμῶ ἐπέιχετο, ὡς μὴ περιβοσκόμενοι τὴν ὁδὸν ἐς τὸ ἄριστον ἀναλίσκοιμεν· ὥστε ἐς τὴν τότε καὶ ἔμεινα ὄνος.

Ἐπεὶ δὲ ἦν αὐτὸ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, καταλύομεν εἰς τινα ἔπαυλιν συνήθων ἐκείνοις ἀνθρώπων,

ὅσον ἦν ἐκ τῶν γιγνομένων σκοπεῖν· καὶ γὰρ φιλήμασιν ἠσπάζοντο ἀλλήλους, καὶ καταλύειν ἐκέλευον αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ ἐπαύλει, καὶ παρέθηκαν ἄριστον, καὶ τοῖς κτήνεσιν ἡμῖν παρέβαλον κριθία. Καὶ οἱ μὲν ἤριστων, ἐγὼ δὲ ἐπείνων μὲν κακῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐπω τότε κριθὰς ὠμὰς ἠριστήκειν, ἐσκοπούμην ὅ τι καὶ καταφάγοιμι. Ὁρῶ δὲ κῆπον αὐτοῦ ὀπίσω τῆς αὐλῆς, καὶ εἶχε λάχανα πολλὰ καὶ καλὰ, καὶ ῥόδα ὑπὲρ αὐτῶν ἐφαίνετο· καὶ γὰρ λαθῶν πάντας τοὺς ἔνδον ἀσχολουμένους περὶ τὸ ἄριστον, ἔρχομαι ἐπὶ τὸν κῆπον, τοῦτο μὲν ὠμῶν λαχάνων ἐμπλησθησόμενος, τοῦτο δὲ τῶν ῥόδων ἕνεκα· ἐλογιζόμην γὰρ ὅτι δῆθεν φαγῶν τῶν ἀνθέων πάλιν ἀνθρωπὸς ἔσομαι. Εἶτα ἐμβὰς εἰς τὸν κῆπον, θριδάκων μὲν καὶ ῥαφανίδων καὶ σελίνων, ὅσα ὠμὰ ἐσθίει ἀνθρωπὸς, ἐνεπλήσθη, τὰ δὲ ῥόδα ἐκεῖνα οὐκ ἦν ῥόδα ἀληθινά, τὰ δ' ἦν ἐκ τῆς ἀγρίας δάφνης φυόμενα· ῥοδοδάφνην αὐτὰ καλοῦσιν οἱ ἀνθρωποὶ, κακὸν ἄριστον ὄνω τοῦτο παντὶ καὶ ἵππῳ· φασὶ γὰρ τὸν φαγόντα ἀποθνήσκειν αὐτίκα. Ἐν τούτῳ ὁ κηπουρὸς αἰσθόμενος, καὶ ξύλον ἀρπάσας, εἰσελθὼν εἰς τὸν κῆπον, καὶ τὸν πολέμιον ἰδὼν καὶ τῶν λαχάνων τὸν ὄλεθρον, ὥσπερ τις δυναστεὺς μισοπόνηρος κλέπτῃ λαβῶν, οὕτω με συνέκοψε τῷ ξύλῳ, μῆτε πλευρῶν φεισάμενος μῆτε μηρῶν, καὶ μὴν καὶ τὰ ὠτά μου κατέκλασε καὶ τὸ πρόσωπον συνέτριψεν. Ἐγὼ δὲ οὐκέτ' ἀνεχόμενος, ἀπολακτίσας ἀμφοτέροις, καὶ καταβαλὼν ὑπτίον ἐπὶ τῶν λαχάνων, ἔρευγον ἄνω ἐς τὸ ὄρος. Ὁ δὲ, ἐπειδὴ εἶδε δρόμῳ ἀπιόντα, ἀνέκραγε λῦσαι τοὺς κύνας ἐπ' ἐμοί· οἱ δὲ κύνες πολ-

λοί τε ἦσαν καὶ μεγάλοι, καὶ ἄρκτοις μάχεσθαι ἱκανοί. Ἔγνων ὅτι δὴ διασπάσονται με οὗτοι λαβόντες· καὶ ὀλίγον περιελθὼν, ἔκρινα τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου·

Παλινδρομησαι μάλλον, ἢ κακῶς δραμεῖν.

Ὅπισω οὖν ἀπήειν, καὶ εἴσειμι αὖθις εἰς τὴν ἔπαυλιν. Οἱ δὲ τοὺς μὲν κύνας δρόμῳ ἐπιφερομένους ἐδέξαντο καὶ κατέδρασαν, ἐμὲ δὲ παίοντες, οὐ πρότερον ἀφῆκαν πρὶν ἢ ὑπὸ τῆς ὀδύνης πάντα τὰ λάχανα κάτωθεν ἐξεμέσαι. Καὶ μὴν ὅτε ὀδοιπορεῖν ὥρα ἦν, τὰ βαρύτερα τῶν κλεμμάτων καὶ τὰ πλεῖστα ἐμοὶ ἐπέθηκαν, κάκειθεν τότε οὕτως ἐξελαύνομεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπηγόρευον ἤδη, παιόμενός τε καὶ τῷ φορτίῳ ἀχθόμενος, καὶ τὰς ὀπλὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐκτετριμμένος, ἔγνων αὐτοῦ καταπεσεῖν, καὶ μηδ' ἂν ἀποσφάττωσί με ταῖς πληγαῖς, ἀναστῆναί ποτε, τοῦτο ἐλπίσας μέγα μοι ὄφελος ἔσεσθαι ἐκ τοῦ βουλεύματος· ὤθηθην γὰρ ὅτι πάντως ἠττώμενοι τὰ μὲν ἐμὰ σκεύη διανεμοῦσι τῷ τε ἵππῳ, καὶ τῷ ἡμιόνῳ, ἐμὲ δὲ αὐτοῦ ἐάσουσι κεῖσθαι τοῖς λύκοις. Ἄλλὰ τις δαίμων βάσκανος, συνεῖς τῶν ἐμῶν βουλευμάτων, ἐς τὸναντίον περιήνεγκεν. Ὁ γὰρ ἕτερος ὄνος ἴσως ἐμοὶ τὰ αὐτὰ νοήσας πίπτει ἐν τῇ ὁδῷ. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ξύλῳ παίοντες ἀναστῆναι τὸν ἄθλιον ἐκέλευον, ὡς δὲ οὐδὲν ὑπήκουε ταῖς πληγαῖς, λαβόντες αὐτὸν, οἱ μὲν τῶν ὠτων, οἱ δὲ τῆς οὐρᾶς, ἀνεγείρειν ἐπειρῶντο. Ὡς δὲ οὐδὲν ἤνυσον, ἔκειτο δὲ ὡσπερ λίθος ἐν τῇ ὁδῷ ἀπηγορευκῶς, λογισάμενοι ἐν ἀλλήλοις ὅτι δὴ μάτην πονοῦσι καὶ

τὸν χρόνον τῆς φυγῆς ἀναλίτκουσιν ὄνω νεκρῶ παρεδρεύοντες, τὰ μὲν σκεύη πάντα, ὅσα ἐκομίζεν ἐκεῖνος, διανέμουσιν ἐμοί τε καὶ τῷ ἵππῳ, τὸν δὲ ἄθλιον κοινωνὸν καὶ τῆς αἰγμάλωσίας καὶ τῆς ἀχθοφορίας λαθόντες, τῷ ξίφει ὑποτέμνουσιν ἐκ τῶν σκελῶν, καὶ σπαίροντα ἔτι ὠθοῦσιν ἐς τὸν κρημνόν. Ὁ δὲ ἀπῆει κάτω, τὸν θάνατον ὀρχομένης. Ἐγὼ δὲ ὄρῶν ἐν τῷ συνοδοιπόρῳ τῶν ἐμῶν βουλευμάτων τὸ τέλος, ἔγνω φέρειν εὐγενῶς τὰ ἐν ποσὶ καὶ προθύμως περιπατεῖν, ἐλπίδας ἔχων πάντως ποτὲ ἐμπεσεῖσθαι εἰς τὰ ῥόδα κακῶν τούτων εἰς ἐμαυτὸν ἀνασωθῆσθαι· καὶ τῶν ληστῶν δὲ ἤκουον ὡς οὐκ εἶη ἔτι πολὺ τῆς ὁδοῦ λοιπὸν, καὶ ὅτι καταμενοῦσιν ἐνθα καταλύσουσιν· ὥστε ταῦτα πάντα δρόμῳ, ἐκομίζομεν, καὶ πρὸ τῆς ἐσπέρας ἤλθομεν εἰς τὰ οἰκεῖα. Γραῦς δὲ γυνὴ ἔνδον καθῆστο, καὶ πῦρ πολὺ ἐκαίετο. Οἱ δὲ πάντα ἐκεῖνα ἅπερ ἐτυγγάνομεν ἡμεῖς κομίζοντες εἴσω κατέθηκαν. Εἶτα ἤροντο τὴν γραῦν· «Διὰ τί οὕτω καθέζη, καὶ οὐ παρασκευάζεις ἄριστον.» «Ἀλλὰ πάντα, εἶπεν ἡ γραῦς, εὐτρεπῆ ὑμῖν, ἄρτοι πολλοὶ, οἴνου παλαιοῦ πίθοι, καὶ τὰ κρέα δὲ ὑμῖν τὰ ἄγρια σκευάσατα ἔχω.» Οἱ δὲ τὴν γραῦν ἐπαινέσαντες, ἀποδυσάμενοι ἠλείφοντο πρὸς τὸ πῦρ, καὶ λέβητος ἔνδον ὕδωρ θερμὸν ἔχοντος, ἀρυσάμενοι ἔνθεν, καὶ καταχεάμενοι, αὐτόσχεδῶ τῷ λουτρῷ ἐχρήσαντο. Λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἦν ἄριστον δαψιλές, καὶ λόγος πολὺς ἐν τῷ συμποσίῳ τῶν ἀνδροφόνων.

(*Lucius ou l'Anc.*)

III

PÉRÉGRINATION AU-DESSUS DES NUAGES.

Le philosophe Ménippe, s'étant ajusté des ailes, comme Icare, arrive jusque dans le ciel, où il voit les trappes par lesquelles les prières montent vers Jupiter. Il pénètre ensuite dans la salle de festin des dieux.

Ὁ λογοποιὸς Αἴσωπος ἀετοῖς καὶ κανθάροις, ἐνίοτε καὶ καμήλοις βάσιμον ἀποφαίνει τὸν οὐρανόν. Αὐτὸν μὲν οὖν πτεροφυῆσαι ποτε οὐδεμιᾷ μηχανῇ δυνατὸν εἶναι μοι κατεφαίνετο· εἰ δὲ γυπὸς ἢ ἀετοῦ περιθείμην πτερὰ, τάχα ἄν μοι τὴν πεῖραν προχωρήσαι. Καὶ δὴ συλλαβὼν τὰ ὄρνεα, θατέρου μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα, τοῦ γυπὸς δὲ τὴν ἑτέραν, ἀπέτεμον εὖ μάλα· εἶτα διαδήσας καὶ κατὰ τοὺς ὤμους τελαμῶσι καρτεροῖς ἀρμολάμενος, καὶ πρὸς ἄκροις τοῖς ὠκυπτέροις λαβὰς τινὰς ταῖς χερσὶ παρασκευάσας, ἐπειρώμην τὸ πρῶτον ἑμαυτοῦ ἀναπηδῶν, καὶ ταῖς χερσὶν ὑπηρετῶν, καὶ ὥσπερ οἱ χῆνες ἔτι χαμαιπετῶς ἐπαιρόμενος, καὶ ἀκροβατῶν ἅμα μετὰ τῆς πτήσεως. Ἐπεὶ δὲ ὑπήκουέ μοι τὸ πράγμα, τολμηρότερον ἤδη τῆς πείρας ἠπτόμην, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, ἀφῆκα ἑμαυτὸν κατὰ τοῦ κρηνοῦ φέρων ἐς αὐτὸ τὸ θέατρον. Ὡς δὲ ἀκινδύνως κατεπτόμην, ὑψηλὰ ἤδη καὶ μετέωρα ἐφρόνουν. Ἦδη δ' οὖν μοι τοῦ τολμήματος μεμελετημένου, τέλειός τε καὶ ὑψιπέτης γενόμενος, οὐκέτι τὰ νεοττῶν ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Ὀλυμπον ἀναβάς καὶ ὡς ἐνῆν μάλιστα κούφως ἐπισιτιστάμενος, τὸ

λοιπὸν ἔτεινον εὐθὺ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ μὲν πρῶτον ἰλιγγιῶν ὑπὸ τοῦ βάθους, μετὰ δὲ ἔφερον καὶ τοῦτο εὐμαρῶς. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὴν ἤδη τὴν σελήνην ἐγεγόνειν, πάμπολυ τῶν νεφῶν ἀποσπάσας, ἠσθόμην κάμνοντος ἑμαυτοῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τὴν γυπίνην. Προσελάσας οὖν, καὶ καθεζόμενος ἐπ' αὐτῆς, διανεπαυόμην, ἐς γῆν ἄνωθεν ἀποβλέπων, καὶ, ὡσπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς¹ ἐκεῖνος καθορώμενος, εἰ δόξειέ μοι, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Περσίδα, καὶ τὴν Ἰνδικήν. Ἐξ ὧν ἀπάντων ποικίλης τινὸς ἡδονῆς ἐνεπιμπλάμην.

Ἀφικνούμεθα δ' ἐς τὸ χωρίον, ἔνθα ἔδει Δία καθεζόμενον διακοῦσαι τῶν εὐχῶν. Θυρίδες δὲ ἦσαν ἐξῆς, τοῖς στομίοις τῶν φρεάτων εἰκουῖαι, πώματα ἔχουσαι, καὶ παρ' ἐκάστη θρόνος ἔκειτο χρυσοῦς. Καθίσας οὖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς πρώτης ὁ Ζεὺς, καὶ ἀφελὼν τὸ πῶμα, παρεῖχε τοῖς εὐχομένοις ἑαυτόν. Ἡὔχοντο δὲ πανταχόθεν τῆς γῆς διάφορα παῖ ποικίλα· συμπαρακύψας γὰρ καὶ αὐτὸς, ἐπήκουον ἅμα τῶν εὐχῶν. Ἦσαν δὲ τοιαῖδε· « ὦ Ζεῦ, βασιλεῦσαι μοι γένοιτο· ὦ Ζεῦ, τὰ κρόμμυά μοι φῦναι καὶ τὰ σκόροδα· ὦ θεοί, τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀποθανεῖν. » Ὁ δὲ τις ἔφη· « Εἴθε κληρονομήσαιμι τῆς γυναικὸς, εἴθε λάθοιμι ἐπιβουλεύσας τῶ ἀδελφῶ, γένοιτό μοι νικῆσαι τὴν δίκην, στεφθῆναι τὰ Ὀλύμπια. » Τῶν πλεόντων δὲ ὁ μὲν Βορέαν ἠύχετο ἐπιπνεῦσαι, ὁ δὲ Νότον· ὁ δὲ, γεωργὸς ἦτει ὑετὸν, ὁ δὲ κναφεὺς, ἥλιον. Ἐπακούων δὲ ὁ Ζεὺς,

1. *Iliade*, XIII, vers 4 et suivants.

καὶ τὴν εὐχὴν ἐκάστην ἀκριβῶς ἐξετάζων, οὐ πάντα ὑπισχνεῖτο,

ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε¹.

Τὰς μὲν γὰρ δικαίας τῶν εὐχῶν προσίετο ἄνω διὰ τοῦ στομίου, καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατετίθει φέρων, τὰς δὲ ἀνοσίους ἀπράκτους αὐθις ἀπέπεμπεν ἀποφυσῶν κάτω, ἵνα μηδὲ πλησίον γένοιντο τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπὶ μιᾶς δὲ τινος εὐχῆς καὶ ἀποροῦντα αὐτὸν ἔθεασάμην. Δύο γὰρ ἀνδρῶν τάναντία εὐχομένων καὶ τὰς ἴσας θυσιάς ὑπισχνουμένων, οὐκ εἶχεν ὀποτέρω μᾶλλον ἐπινεύσειεν αὐτῶν, ὥστε καὶ οὐδέν τι ἀποφῆνασθαι δυνατὸς ἦν, ἀλλ' ἐπέιχεν ἔτι καὶ διεσκέπτετο. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐχρημάτισε ταῖς εὐχαῖς, ἐπὶ τὸν ἐξῆς μεταβάς θρόνον καὶ τὴν δευτέραν θυρίδα, κατακύψας, τοῖς ὄρκοις ἐσχόλαζε καὶ τοῖς ὀμνύουσι Χρημάτισας δὲ καὶ τούτοις, μετεκαθέζετο ἐπὶ τὸν ἐξῆς θρόνον κληθόσι, καὶ φήμαις, καὶ οἰωνοῖς προσέεζων. Εἴτ' ἐκείθεν ἐπὶ τὴν τῶν θυσιῶν θυρίδα μετῆει², δι' ἧς ὁ καπνὸς ἀνιῶν ἀπήγγειλε τῷ Διὶ τοῦ θύοντος ἐκάστου τοῦνομα. Ἀποστὰς δὲ τούτων, προσέταττε τοῖς ἀνέμοις καὶ ταῖς ὥραις ἃ δεῖ ποιεῖν· « Τήμερον παρὰ Σκυθαῖς ὑέτω, παρὰ Λίβυσιν ἀστραπτέτω, παρ' Ἑλλησιν νιφέτω, σὺ δὲ, ὁ Βορέας, πνεῦσον ἐν Λυδία, σὺ δὲ, ὁ Νότος, ἡσυχίαν ἄγε· ὁ δὲ Ζέφυρος τὸν Ἀδρίαν διακυμαινέτω, καὶ

1. *Iliade*, XVI, vers 250.

2. Μετῆει, 3e pers. sing. | temps passé de μέτειμι, aller vers.

τῆς γαλάζης ὅσον μέδιμνοι χίλιοι διασκεδάσθησαν ὑπὲρ Καππαδοκίας. » Ἀπάντων δὲ ἤδη σχεδὸν αὐτῷ διωκημένων, ἀπήειμεν εἰς τὸ συμπόσιον.

(*Icaroménippe ou le Voyage aérien.*)

IV

FAITS INCROYABLES.

Deux amis, Tychiade et Philopseudès, devisent entre eux sur la disposition des hommes à croire aux mensonges. Comme échantillon de faits incroyables, Tychiade raconte à son ami une guérison réputée impossible, puis l'histoire de la maison hantée par un fantôme, et enfin celle du pilon magique.

Ἦν μὲν ἐγὼ μειράκιον ἔτι, ἀμφὶ τὰ τετταρακαίδεκα ἔτη σχεδόν· ἦκε δὲ τις ἀγγέλλων τῷ πατρὶ¹ Μίδαυ τὸν ἀμπελουργόν, ἐρρωμένον ἐς τὰ ἄλλα οἰκέτην καὶ ἐργατικόν, ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγοράν² ὑπὸ ἐχίδνης δηχθέντα³ κεῖσθαι, ἤδη σεσηπότα τὸ σκέλος· ἀναδοῦντι⁴ γὰρ αὐτῷ τὰ κλήματα, καὶ ταῖς γάραξι περιπλέκοντι, προσερπύσαν τὸ θηρίον δακεῖν κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον, καὶ τὸ μὲν φθάσαι καὶ καταδύναι αὐθις ἐς τὸν φωλεὸν, τὸν δὲ οἰμῶζειν ἀπολλύμενον ὑπ' ἀλγηδόνων. Ταῦτά τε οὖν

1. Τῷ πατρὶ, à mon père.

2. Ἀμφι... ἀγοράν, à l'heure où l'agora est pleine de monde, vers midi.

3. Δηχθέντα, acc. sing. masc.

aor. 1 partic. pass. de δάκνω, mordre.

4. Ἀναδοῦντι, dat. sing. masc. participe prés. de ἀναδέω, lier, attacher.

ἀπηγέλλετο, καὶ τὸν Μίδαυ ἐωρῶμεν αὐτὸν ἐπὶ σκίμποδος ὑπὸ τῶν ὀμοδούλων προσκομιζόμενον, ὄλον ἠδὴκότα, πελιδνόν, μυδῶντα, τὴν ἐπιφάνειαν ὀλίγον ἔτι ἐμπνέοντα. Δελυπημένῳ δὲ τῷ πατρὶ τῶν φίλων τις παρὼν· « Θάρρει, ἔφη, ἐγὼ γάρ σοι ἄνδρα Βαβυλώνιον τῶν Χαλδαίων, ὡς φασιν, αὐτίκα μέτειμι, ὅς ἰάσεται τὸν ἄνθρωπον. » Καὶ ἵνα μὴ διατρίβω λέγων, ἤκεν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἀνέστησε τὸν Μίδαυ, ἐπῳδῆ τινη ἐξελάσας τὸν ἰὸν ἐκ τοῦ σώματος, ἔτι καὶ προσαναρτήσας τῷ ποδὶ τεθνηκυίας παρθένου λίθον ἀπὸ τῆς στήλης ἐκκόψας. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως μέτριον· καίτοι ὁ Μίδαυ αὐτὸς ἀράμενος τὸν σκίμποδα, ἐφ' οὗ ἐκεκόμιστο, ὤχετο ἐς τὸν ἀγρὸν ἀπιών. Τοσοῦτον ἠ ἐπῳδῆ ἐδυνήθη, καὶ ὁ στηλίτης ἐκεῖνος λίθος.

Ἦν ποτε ἐς Κόρινθον ἔλθης, ἐροῦ¹ ἔνθα ἐστὶν ἡ Εὐβατίδου οἰκία, καὶ ἐπειδάν σοι δευχθῆ παρὰ τὸ Κράνειον², παρελθὼν ἐς ταύτην λέγε πρὸς τὸν θυρωρὸν Τίβιον, ὡς ἐθέλοις ἰδεῖν ὄθεν τὸν δαίμονα ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος ἀνορύζας ἀπήλασε, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν οἰκείσθαι τὴν οἰκίαν ἐποίησε. Ἀοίκητος ἦν ἐκ πολλοῦ ὑπὸ δειμάτων. Εἰ δὲ τις οἰκήσειεν, εὐθύς ἐκπλαγεῖς ἔφευγεν, ἐκδιωχθεῖς ὑπὸ τινος φοβεροῦ καὶ ταραχώδους φάσματος. Συνέπιπτεν οὖν ἤδη, καὶ ἡ στέγη κατέρρει· καὶ ὄλως οὐδεὶς ἦν ὁ θαρρήσων παρελθεῖν εἰς αὐτήν. Ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσα, τὰς βίβλους λαβὼν, ἤκον ἐς τὴν οἰκίαν περὶ πρῶτον ὕπνον, ἀποτρέποντος τοῦ ξένου καὶ μόνον οὐκ ἐπιλαμβανομένου,

1. Ἐροῦ, 2° pers aor. 2 | 2. Κράνειον, Cranium, gymniper. de εἶρομαι, demander. | nase près de Corinthe. V. p. 50.

ἐπεὶ ἔμαθεν οἱ βαδίζοιμι, εἰς προὔπτον κακὸν, ὡς ὤετο. Ἐγὼ δὲ λύχνον λαβὼν, μόνος εἰσέρχομαι, καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ οἰκῆματι καταθεὶς τὸ φῶς, ἀνεγίνωσκον ἡσυχῇ, χαμαὶ καθεζόμενος. Ἐφίσταται δὲ ὁ δαίμων, ἐπὶ τινα τῶν πολλῶν ἤκειν νομίζων, καὶ δεδιξέσθαι καμὲ ἐλπίζων ὥσπερ τοὺς ἄλλους, αὐχμηρὸς, καὶ κομήτης, καὶ μελάντερος τοῦ ζόφου. Καὶ ὁ μὲν ἐπιστάς ἐπειρᾶτό μου πανταχόθεν προσβάλλων, εἴ ποθεν κρατήσῃ, καὶ ἄρτι μὲν κύων, ἄρτι δὲ ταῦρος γιγνόμενος, ἢ λέων. Ἐγὼ δὲ προχειρισάμενος τὴν φρικωδεστάτην ἐπίρρησιν, Αἰγυπτιάζων τῇ φωνῇ, συνήλασα κατάδων αὐτὸν εἰς τινα γωνίαν σκοτεινοῦ οἰκῆματος¹. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν, οἱ κατέδου, τὸ λοιπὸν ἀνεπαυόμην. Ἔωθεν δὲ πάντων ἀπεγνώκωτων, καὶ νεκρὸν εὐρήσειν με οἰομένων καθάπερ τοὺς ἄλλους, προελθὼν ἀπροσδόκητος ἅπασι, πρόσσειμι τῷ Εὐβατίδῃ, εὐαγγελίζόμενος αὐτῷ, ὅτι καθαρὰν καὶ ἀδείμαντον ἤδη ἔξει τὴν οἰκίαν οἰκεῖν. Καὶ παραλαβὼν αὐτόν τε καὶ τῶν ἄλλων πολλοὺς (εἶποντο γὰρ τοῦ παραδόξου ἕνεκα), ἐκέλευον ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν τόπον οὗ καταδεδυκότα τὸν δαίμονα ἐωράκειν, σκάπτειν λαβόντας δικέλλας καὶ σκαφεῖα· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησαν, εὐρέθη ὡς ἐπ' ὄργυιαν κατορωρυγμένος τις νεκρὸς ἔωλος, μόνον τὰ ὀστά κατὰ σχῆμα συγκείμενος. Ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐθάψαμεν ἀνορούξαντες, ἢ οἰκία δὲ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἐπαύσατο ἐνοχλουμένη ὑπὸ τῶν φασμάτων².

1. Οἰκημα, chambre.

2. Voy. une histoire sem-

blable dans Pline le jeune, liv. VII, lettre 27.

Ὅποτε ἐν Αἰγύπτῳ διῆγον, ἔτι νέος ὢν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ παιδείας προφάσει ἀποσταλείς, ἐπεθύμησα εἰς Κοπτὸν¹ ἀναπλεύσας, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν Μέμνονα ἔλθων ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο, ἠγοῦντα πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουν, ἔτυχεν ἡμῖν συμπλέων Μεμφίτης ἀνὴρ, τῶν ἱερογραμματέων, θαυμάσιος τὴν σοφίαν, καὶ τὴν παιδείαν πᾶσαν εἰδὼς τὴν Αἰγυπτίων, Παγκράτην, ἱερὸν ἄνδρα, ἐξυρημένον, ἐν ὀθονίοις, νοήμονα, οὐ καθαρῶς ἑλληνίζοντα, ἐπιμήκη, σιμὸν, πρόχειλον, ὑπόλεπτον τὰ σκέλη. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἠγνόουν ὅστις ἦν· ἐπεὶ δὲ ἐώρων αὐτὸν, εἶποτε ὀρμίσαιμεν τὸ πλοῖον, ἄλλα τε πολλὰ τεράστια ἐργαζόμενον, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ κροκοδείλων ὄχουμενον, καὶ συννέοντα τοῖς θηρίοις, τὰ δὲ ὑποπτήσσοντα καὶ σαίνοντα ταῖς οὐραῖς, ἔγνων ἱερὸν τινα ἄνθρωπον ὄντα, καὶ κατὰ μικρὸν φιλοφρονούμενος, ἔλαθον ἐταῖρος αὐτῷ καὶ συνήθης γενόμενος· ὥστε πάντων ἐκοινώνει μοι τῶν ἀπορρήτων· καὶ τέλος πείθει με, τοὺς μὲν οἰκέτας ἅπαντας ἐν τῇ Μέμφιδι καταλιπεῖν, αὐτὸν δὲ μόνον ἀκολουθεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ γὰρ ἀπορήσειν ἡμᾶς τῶν διακονησομένων. Καὶ τὸ μετὰ τοῦτο οὕτω διήγομεν. Ἐπειδὴ δὲ ἔλθοιμεν εἰς τι καταγώγιον, λαβὼν ἂν ὁ ἀνὴρ τὸν μοχλὸν τῆς θύρας, ἢ τὸ κόρηθρον, ἢ καὶ τὸ ὑπερον, περιβαλὼν ἱματίοις, ἐπειπὼν τινα ἐπέωδὴν, ἐποίει βαδίζειν, τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄνθρωπον εἶναι δοκοῦντα· τὸ δὲ ἀπελθὼν ὕδωρ τε ἀπῆντλει,

¹ Villed'Égypte, dans la Thébaïde, à l'E. du Nil, aujourd'hui Kopt.

καὶ ὠψώνει, καὶ ἐσκεύαζε, καὶ ἐς πάντα δεξιῶς ὑπηρετεῖ καὶ διηκονεῖτο ἡμῖν. Εἶτα δὲ ἐπειδὴ ἄλις ἔχοι τῆς διακονίας, αὐθις κόρηθρον τὸ κόρηθρον, ἢ ὑπερον τὸ ὑπερον, ἄλλην ἐπωδὴν ἐπειπὼν, ἐποίει ἄν. Τοῦτο ἐγὼ πάνυ ἐσπουδακῶς, οὐκ εἶχον ὅπως ἐκμάθοιμι παρ' αὐτοῦ· ἐβάσκαине γὰρ αὐτοῦ, καί-
 τοι πρὸς τὰ ἄλλα προχειρότατος ὢν. Μιᾶ δέ ποτε ἡμέρᾳ λαθὼν, ἐπήκουσα τῆς ἐπωδῆς, ἣν δὲ τρι-
 σύλλαβος, σχεδὸν ἐν σκοτεινῷ ὑποστάς. Καὶ ὁ μὲν ὄψετο ἐς τὴν ἀγορὰν, ἐντειλάμενος τῷ ὑπέρφῳ ἅ ἔδει ποιεῖν. Ἐγὼ δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν, ἐκείνου τι κατὰ τὴν ἀγορὰν πραγματευομένου, λαθὼν τὸ ὑπερον, σχηματίσας, ὁμοίως ἐπειπὼν τὰς συλλα-
 βάς, ἐκέλευον ὑδροφορεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἐμπλησάμενος τὸν ἀμφορέα ἐκόμισε, « Πέπαυσο, ἔφην, καὶ μηκέτι ὑδροφόρει, ἀλλ' ἴσθι αὐθις ὑπερον. » Τὸ δὲ οὐκέτι μοι πείθεσθαι ἤθελεν, ἀλλ' ὑδροφόρει¹ αἰεὶ, ἄχρι δὴ ἐνέπλησεν ἡμῖν ὕδατος τὴν οἰκίαν ἐπαν-
 τλοῦν. Ἐγὼ δὲ ἀμυχανῶν τῷ πράγματι (ἐδεδίειν γὰρ μὴ ὁ Παγκράτης ἐπανελθὼν ἀγανακτήσῃ, ὅπερ καὶ ἐγένετο), ἀξίνην λαθὼν, διακόπτω τὸ ὑπερον εἰς δύο μέρη· τὰ δὲ, ἐκάτερον τὸ μέρος, ἀμφορέας λαβόντα, ὑδροφόρει, καὶ ἀνθ' ἑνὸς δύο μοι ἐγένοντο ὑδροφόροι. Ἐν τούτῳ καὶ ὁ Παγκράτης ἐφίσταται, καὶ συνεῖς τὸ γενόμενον, ἐκεῖνα μὲν αὐθις ἐποίησε ξύλα, ὥσπερ ἦν πρὸ τῆς ἐπωδῆς.

(*Le Menteur d'inclination.*)

1. Ὑδροφόρει, 3e pers. sing. de l'imparf. de l'indic. act.

ÉLOQUENCE.

I

PRÉCEPTES ORATOIRES.

La véritable éloquence consiste dans la simplicité,
la vérité et la clarté.

Ἀβίωτα εἶναί σοι φῆς, εἰ μὴ τοιαύτην τινὰ τὴν δύναμιν περιβάλλοιο ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἄμαχον εἶναι καὶ ἀνυπόστατον, καὶ θαυμάζεσθαι πρὸς ἀπάντων, καὶ ἀποβλέπεσθαι, περισπούδαστον ἄκουσμα τοῖς Ἑλλησι δοκοῦντα, καὶ δὴ τὰς ἐπὶ τοῦτο ἀγούσας ὁδοὺς, αἰτινές ποτέ εἰσιν, ἐθέλεις ἐκμαθεῖν. Ὡστε ἄκουε τό γε ἐπ' ἐμοῖ, καὶ πάνυ θαρρῶν, ὡς τάχιστα δεινὸς ἀνὴρ ἔση γινῶναί τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεῦσαι αὐτὰ, ἣν τὸ μετὰ τοῦτο ἐθελήσης αὐτὸς ἐμμένειν οἷς ἂν ἀκούσης παρ' ἡμῶν, καὶ φιλοπόνως αὐτὰ μελετᾶν, καὶ προθύμως ἀνύειν τὴν ὁδὸν, ἔστ' ἂν ἀφίκη πρὸς τὸ τέρμα. Τὸ μὲν οὖν θήραμα οὐ σμικρὸν, οὐδὲ ὀλίγης τῆς σπουδῆς δεόμενον, ἀλλ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πονῆσαι πολλὰ, καὶ ἀγρυπνηῆσαι, καὶ πᾶν ὅτιοῦν ὑπομεῖναι ἄξιον. Σκόπει γοῦν ὅπόσοι, τέως μὴδὲν ὄντες, ἔνδοξοι καὶ πλούσιοι, καὶ, νῆ Δί', εὐγενέστατοι ἔδοξαν ἀπὸ τῶν

λόγων. Ὅμως δὲ μὴ δέδιθι, μηδὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐλπιζομένων ἀποδυσπετήσης, μυρίους τινὰς τοὺς πόνους προπονήσειν οἴηθεις· οὐ γάρ, σε τραχεῖάν τινα, οὐδὲ ὄρειον, καὶ ἰδρωτός μεστήν ἡμεῖς γε ἄζομεν, ὡς ἐκ μέσης αὐτῆς ἀναστρέψαι καμόντα. Ἀλλὰ τόγε παρ' ἡμῶν ἐξαιρετόν σοι τῆς συμβουλῆς τοῦτ' ἔστιν, ὅτι ἠδίστην τε ἅμα καὶ ἐπιτομωτάτην, καὶ ἰππήλατον, καὶ κατάντη, σὺν πολλῇ τῇ θυμηδία καὶ τρυφῇ, διὰ λειμώνων εὐανθῶν, καὶ σκιάς ἀκριβοῦς, σχολῇ καὶ βάδην ἀνίων, ἀνιδρωτὶ ἐπιστήσῃ τῇ ἄκρα, οὐ καμῶν καὶ κατακείμενος ἐκείνους ὁπόσοι τὴν ἐτέραν ἐτράποντο, ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπισκοπῶν ἐν τῇ ὑπωρείᾳ τῆς ἀνόδου, ἔτι κατὰ δυσβάτων καὶ ὀλισθηρῶν τῶν κρημνῶν μόλις ἀνέρποντας ἀποκυλιομένους ἐπὶ κεφαλῇ ἐνίοτε, καὶ πολλὰ τραύματα λαμβάνοντας περὶ τραχείαις ταῖς πέτραις· σὺ δὲ πρὸ πολλοῦ ἄνω ἐστεφανωμένος, εὐδαιμονέστατος ἔση, ἅπαντα ἐν βραχεῖ, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ παρὰ τῆς ῥητορικῆς λαβῶν.

Εἶπερ ἄρ' ἐθέλεις ὡς ἀληθῶς ἐπαινέσθαι ἐπὶ λόγοις κἂν τοῖς πλήθεσιν εὐδοκιμεῖν, τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα φεῦγε καὶ ἀποτρέπου, ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν, καὶ ὑπὸ διδασκάλοις αὐτοὺς ἀναγνοὺς, μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας, καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεῖς, ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι, πολλὰ καὶ τῇ καλῇ κωμῳδίᾳ καὶ τῇ σεμνῇ τραγωδίᾳ ἐγγεγυμνασμένος. Παρὰ γὰρ τούτων ἅπαντα τὰ κάλλιστα ἀπανθίσσάμενος, ἔση τις ἐν λόγοις· ὡς νῦν γε ἐλελήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλατ-

τομένους εοικῶς, κεχρωσμένος μὲν τῇ μίλτῳ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἔνδοθεν πλήλινός τε καὶ εὐθρυπτος ὢν. Ἐὰν ταῦτα ποιῆς, πρὸς ὀλίγον τὸν ἐπὶ τῇ ἀπαιδευσίᾳ ἔλεγχον ὑπομείνας, καὶ μὴ αἰδεσθεὶς μεταμανθάνων, θαρρῶν ὁμιλήσεις τοῖς πλήθεσι, καὶ οὐ καταγελασθήσῃ, ὡσπερ νῦν, οὐδὲ διὰ στόματος ἐπὶ τῷ χεῖρονι τοῖς ἀρίστοις ἔση, Ἑλληνα καὶ Ἄττικὸν ἀποκαλούντων σε, τὸν μηδὲ βαρβάρων ἐν τοῖς σαφεστάτοις ἀριθμῆσθαι ἄξιον. Πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνο μέμνησό μοι, μὴ μιμεῖσθαι τῶν ὀλίγον πρὸ ἡμῶν γενομένων σοφιστῶν τὰ φαυλότατα, μηδὲ περιεσθίειν ἐκεῖνα ὡσπερ νῦν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα καταπατεῖν, ζηλοῦν δὲ τὰ ἀρχαῖα τῶν παραδειγμάτων. Μηδὲ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ, κατὰ τὸν ἀθλητῶν νόμον, ἡ στερρά σοι τροφὴ συνήθης ἔστω· μάλιστα δὲ Χάρισι καὶ σαφηνείᾳ θῦε. Καὶ ὁ τύφος δὲ, καὶ ἡ μεγαλαυχία, καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ τὸ βρενθύεσθαι, καὶ λαρυγγίζειν ἀπέστω, καὶ τὸ διασιλλαίνειν τὰ τῶν ἄλλων, καὶ οἶεσθαι ὅτι πρῶτος ἔση αὐτὸς, ἦν τὰ πάντων σύκοφαντῆς. (Le Maître de rhétorique. — Lexiphane.)

II

EFFETS DE LA VÉRITABLE ÉLOQUENCE.

Le bon orateur ressemble à un habile archer lançant des flèches qui pénètrent dans les âmes, où elles portent la conviction.

Δοκεῖ μοι ἀνδρὸς εὐφυοῦς ψυχὴ μάλα σκοπῷ τινὶ ἀπαλιῷ προσεικέναι. Τοξόται δὲ πολλοὶ μὲν ἀνά

τὸν βίον, καὶ μεστοὶ τὰς φαρέτρας ποικίλων τε καὶ παντοδαπῶν λόγων, οὐ μὴν πάντες εὐστοχα τοξεύουσιν· ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν σφόδρα τὰς νευρὰς ἐπιτείναντες, εὐτονώτερον τοῦ δέοντος ἀφιάσι· καὶ ἄπτονται μὲν καὶ οὗτοι τῆς ὁδοῦ, τὰ δὲ βέλη αὐτῶν οὐ μένει ἐν τῷ σκοπῷ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σφοδρότητος διελθόντα καὶ παροδεύσαντα κεχηνυῖαν¹ μόνον τῷ τραύματι τὴν ψυχὴν ἀπέλειπεν. Ἄλλοι δὲ πάλιν τούτοις ὑπεναντίως· ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τε καὶ ἀτονίας οὐδὲ ἐφικνεῖται τὰ βέλη αὐτοῖς ἄχρ πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἐκλυθέντα καταπίπτει πολλάκις ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ· ἦν δέ ποτε καὶ ἐφίκηται, ἄκρον μὲν ἐπιλίγδην ἄπτεται, βαθεῖαν δὲ οὐκ ἐργάζεται πληγὴν· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐμβολῆς ἀπεστέλετο. Ὅστις δὲ ἀγαθὸς τοξότης πρῶτον μὲν ἀκριβῶς ὄφεται τὸν σκοπὸν, εἰ μὴ σφόδρα μαλακός, εἰ μὴ στερρότερος τοῦ βέλους· γίνονται γὰρ δὴ καὶ ἄτρωτοι σκοποὶ. Ἐπειδὴν δὲ ταῦτα ἴδῃ, τηνικαῦτα χρίσας τὸ βέλος οὔτε ἰῶ, καθάπερ τὰ Σκυθῶν χρίεται, οὔτε ὀπῶ, καθάπερ τὰ Κουρήτων², ἀλλ' ἠρέμα δηκτικῶ τε καὶ γλυκεῖ φαρμάκῳ τοῦτο χρίσας ἀτεχνῶς ἐτόξευσε. Τὸ δὲ ἐνεχθῆν³ εὐ μάλα ἐντόνως καὶ διακόψαν⁴ ἄχρι τοῦ διελθεῖν, μένει τε καὶ πολὺ τοῦ φαρμάκου ἀφήσιν· ὃ δὴ σκιδνάμενον ὄλην ἐν κύκλῳ τὴν ψυχὴν περιέρχεται.

(Nigrinus.)

1. Κεχηνυῖαν, acc. sing. féminin. parf. partic. de χαινῶ, être béant.

2. Les Crétois.

3. Ἐνεχθέν, nomin. sing.

neutre aor. 1 pass. partic. de φέρω, porter.

4. Διακόψαν, nom. sing. neutre aor. 1 part. de διακόπτω, traverser en frappant.

III

PERSONNIFICATION DE L'ÉLOQUENCE.

Chez les Gaulois, la personnification de l'Éloquence est un vieillard vigoureux, de la bouche duquel sortent des chaînes, qui aboutissent aux oreilles de la foule groupée autour de lui.

Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὀγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ· τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πᾶνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. Γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀναφάλαντίας, πολὺς ἀκριβῶς ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἰοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τὴν Ἡρακλέους· καὶ γὰρ τὴν διεφθέραν ἐνήπτει τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἠ ἀριστέρα προδείκνυσι, καὶ ὅλως Ἡρακλῆς ἐστὶ ταῦτά γε. Ἄμην οὖν ἐφ' ὕβρει τῶν Ἑλληνίων θεῶν τοιαῦτα παρανομεῖν τοὺς Κελτοὺς ἐς τὴν μορφήν τὴν Ἡρακλέους. Καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνας· ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμπολύ τι πλῆθος ἔλκει ἐκ τῶν ὠτων ἅπαντας δεδεμένους. Δεσμὰ δὲ εἰσὶν αἱ σειραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμένοι, ὄρμοις εοικυῖαι τοῖς καλλίστοις· καὶ ὅμως ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτία-

ζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἔπονται καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, εἰκότες ἀχθεσθησομένοις εἰ λυθήσονται. Ὁ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν καὶ τοῦτο. Οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος ὅθεν ἐξάψει τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ρόπαλον, τῆς λαιῶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἐλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπται δὲ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. Ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἰστήκειν ὄρων, καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν, καὶ ἀγανακτῶν. Κελτὸς δέ τις παρεστῶς, οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς Ἑλλάδα φωνὴν ἀφιεῖς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια· « Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἰνιγμα· πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. Τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ, οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες, Ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' Ἑρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. Εἰ δὲ γέρων πεποιήται, μὴ θαυμάσης· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρα φιλεῖ ἐντελεῖ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν. Ὡστε εἰ τῶν ὠτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ἑρακλῆς ὁ λόγος ἔλκει, μὴδὲ τοῦτο θαυμάσης, εἰδὼς τὴν ὠτων καὶ γλῶττης συγγένειαν. Τὸ δ' ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν Ἑρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. Καὶ τὰ γε βέλη αὐτοῦ οἱ λόγοι εἰσὶν, οἶμαι, ὄξεις, καὶ εὐστοχίαι, καὶ ταχέεις.

καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες· πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη¹ καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι.» Τοσαῦτα μὲν ὁ Κελτός.

(*Préface ou Hercule.*)

 IV

PUISSANCE ORATOIRE DE DÉMOSTHÈNE.

— SA MORT.

Antipater fait admirer à Archias la puissance oratoire de Démosthène. Archias, à son tour, lui raconte les derniers moments du grand orateur.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ, ΑΡΧΙΑΣ.

ΑΡΧ. Τί δ' ; οὐκ ἐχθρῶν ἡμῖν ἔχθιστος ὁ Δημοσθένης;

ΑΝΤ. Οὐχ ὅτω μέλει τρόπου πίστεως, φίλον πᾶν ἄδολον καὶ βέβαιον ἦθος ἡγουμένω· τὰ γάρ τοι καλὰ καὶ παρ' ἐχθροῖς καλὰ, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς πανταχοῦ τίμιον. Ἄλλ' εἰ δὴ τινα πάντων, καὶ Δημοσθένην, αὐτός τε δις Ἀθήνησιν, εἰ καὶ μὴ κατὰ πολλὴν σχολὴν, συγγενόμενος², καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἀναπυθανόμενος, ἔκ τε τῶν πολιτευμάτων αὐτῶν εἶχον θαυμάσας, οὐχ ὡς ἂν νομίσαιε τις, τῆς τῶν λόγων δεινότητος· οἱ δ' Ἀττικοὶ ῥήτορες παιδιὰ παραβάλλειν τῷ τούτου κρότῳ, καὶ τόνῳ, καὶ λέξεων εὐρυθμίᾳ, καὶ ταῖς τῶν διανοιῶν περιγρα-

1. Πτερόεντα.... ἔπη, paroles *aillées* : expression homérique. | 2. Antipater gouvernait la Grèce sous Alexandre.

φαῖς, καὶ συνεχείαις ἀποδείξεων, καὶ τῷ συνερτικῷ τε καὶ κρουστικῷ. Ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν δύναμιν δευτέραν ἔταττον, ἐν χώρᾳ τιθεὶς ὀργάνου· Δημοσθένην δὲ αὐτὸν ὑπερηγάμην τοῦ τε φρονήματος καὶ τῆς συνέσεως ἀκλινῆ τὴν ψυχὴν ἐπ' ὀρθῆς ἐν ἀπάσαις φυλάττοντα τρικυμίαις τῆς τύχης, καὶ πρὸς μηδὲν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντα. Καὶ Φίλιππον δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην ἔχοντα περὶ τάνδρῳ¹ ἠπιστάμην. Τοῦτω μὲν γε· δημηγορίας ἐξαγγελθείσης Ἀθήνηθεν ποτε καθαπτομένης τοῦ Φιλίππου, καὶ Παρμενίωνος ἡγανακτηκότος, καί τι καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐπειπόντος· « ὦ Παρμενίων, ἔφη, δίκαιος ὁ Δημοσθένης παρρησίας τυγχάνειν· μόνος γέ τοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος δημαγωγῶν οὐδαμοῦ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων· καίτοι μᾶλλον ἠβουλόμην ἢ γραμματεῦσι καὶ τριηρίταις ἐμαυτὸν πεπιστευκέναί. Νῦν δ' ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἀπογέγραπται χρυσίον, ξύλα, πόρους, θρέμματα, γῆν, οὐ Βοιωτίας οὐδ' ἔνθα τι μὴ παρ' ἐμοῦ λαβόντες. Ἡμεῖς δὲ θᾶττον ἂν τῶν Βυζαντιῶν τὸ τεῖχος ἔλοιμεν μηχαναῖς, ἢ Δημοσθένην χρυσίῳ. » Πρὸς Παρμενίωνα μὲν ταῦτα.

Τοιούτους δὲ τινὰς καὶ πρὸς ἐμὲ λόγους ἐποιήσατο. Τῶν γὰρ μετὰ Διοπίθους Ἀθήνηθεν ἀπεσταλμένων, ἐγὼ μὲν εἶχον διὰ φροντίδος· ὁ δ', εὖ μάλα γελάσας, ἔφη· « Σὺ δ' ἀστικὸν στρατηγὸν ἢ στρατιώτην δέδοικας ἡμῖν; Αἱ μὲν τριήρεις, καὶ ὁ Πειραιεὺς, καὶ τὰ νεώρια, λῆρος ἔμοιγε, καὶ φλήναφος. Τί δ' ἂν ἄνθρωποι

1. Τάνδρῳς pour τοῦ ἀνδρός, de ce grand homme.

πράξαιεν διονυσιαζόντες, ἐν κρεανομίαις καταζώντες καὶ χοροῖς; Εἰ δὲ μὴ Δημοσθένης εἰς ἐν Ἀθηναίους ἐγένετο, ῥᾶον ἂν εἶχομεν τὴν πόλιν, ἢ Θηβαίους, καὶ Θετταλοὺς, ἀπατῶντες, βιαζόμενοι, φθάνοντες, ὠνούμενοι· νῦν δὲ εἰς ἐκεῖνος ἐγρήγορε, καὶ πᾶσι τοῖς καιροῖς ἐφέστηκε, καὶ ταῖς ἡμετέραις ὁρμαῖς ἐπακολουθεῖ καὶ τοῖς στρατηγήμασιν ἀντιπαρατάττεται. Δανθάνομεν δὲ αὐτὸν οὐ τεχνάζοντες, οὐκ ἐπιχειροῦντες, οὐ βουλευόμενοι, καθάπαξ κώλυμά τι καὶ πρόβολος ἡμῖν ἀνθρωπός ἐστι, μὴ πάντ' ἔχειν ἐξ ἐπιδρομῆς. Τὸ γέ τοι κατ' αὐτὸν, οὐκ Ἀμφίπολιν εἶλομεν, οὐκ Ὀλυθον, οὐ Φωκέας καὶ Πύλας ἔσχομεν, οὐ Χερρονήσου καὶ τῶν περὶ τὸν Ἑλλάσποντον κεκρατήκαμεν· Ἄλλ' ἀνίστησι μὲν ἄκοντας, οἷον ἐκ μανδραγόρου καθεύδοντας τοὺς αὐτοῦ πολίτας, ὥσπερ τομῆ τινι καὶ καύσει τῆς ῥαθυμίας τῆ παρρησία χρώμενος, ὀλίγον τοῦ πρὸς ἡδονὴν φροντίσας. Μετατίθησι δὲ τῶν χρημάτων τοὺς πόρους ἀπὸ τῶν θεάτρων ἐπὶ τὰ στρατόπεδα, συντίθησι δὲ τὸ ναυτικὸν νόμοις τριηραρχικοῖς ὑπὸ τῆς ἀταξίας μόνον οὐ τελέως διεφθαρμένον, ἐγείρει δ' ἐρριμμένον ἤδη διὰ χρόνου πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ τὸ τριώβολον¹ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, πάλαι τούτους κατακεκλιμένους εἰς τοὺς προγόνους ἐπανάγων, καὶ τὸν ζῆλον τῶν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι κατεργασμένων, συνίστησι δ' ἐπὶ συμμαχίας καὶ συντάξεις Ἑλληνικάς. Τοῦτον οὐ λαθεῖν ἐστίν, οὐ φενα-

1. Les citoyens des classes pauvres ne rougissaient pas de recevoir de l'État une drachme

ou la valeur de trois oboles pour payer leur place au théâtre : largesse datant de Périclès.

κίσαι, οὐ πρίασθαι, οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Ἀριστείδην ἐκείνον ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπρίατο. Τοῦτον οὖν, ὃ Ἄντίπατρε, χρὴ δεδιέναι μᾶλλον ἢ πάσας τριήρεις καὶ πάντας ἀποστόλους. Ὁ γὰρ Ἀθηναίοις τοῖς πάλαι Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς ἐγένετο, τοῦτο τοῖς νῦν ὁ Δημοσθένης, ἐφάμιλλος Θεμιστοκλεῖ μὲν τὴν σύνεσιν, Περικλεῖ δὲ τὸ φρόνημα. Ἐκτήσατο γοῦν αὐτοῖς ἀκούειν Εὐβοίαν, Μέγαρα, τὰ περὶ τὸν Ἑλλάσποντον, τὴν Βοιωτίαν. Καὶ καλῶς γε, ἔφη, ποιῶσιν Ἀθηναῖοι, Χάρητα μὲν, καὶ Διοπείθην, καὶ Πρόξενον, καὶ τοιούτους τινὰς ἀποδεικνύντες στρατηγεῖν, Δημοσθένην δὲ εἴσω κατέχοντες ἐπὶ τοῦ βήματος. Ὡς εἰ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ὄπλων ἀπέφηναν καὶ νεῶν, καὶ στρατοπέδων, καὶ καιρῶν, καὶ χρημάτων κύριον, ὄκνῶ μὴ περὶ τῆς Μακεδονίας ἂν κατέστησέ μοι τὸν λόγον, ὅς καὶ νῦν ἀπὸ ψηφισμάτων ἀνταγωνιζόμενος ἡμῖν, πανταχοῦ συμπεριτρέχει, καταλαμβάνει, πόρους εὐρίσκει, δύναμιν συλλέγει, ἐπιμήκεις στόλους ἀποπέμπει, συντάττει ἰδυνάμεις, ἀντιμεθίσταται.» Τοιαῦτα καὶ τότε καὶ πολλάκις πρὸς με Φίλιππος περὶ τάνδρὸς ἔλεγεν, ἐν τῶν παρὰ τῆς τύχης χρηστῶν τιθέμενος, τὸ μὴ στρατηγεῖν τὸν Δημοσθένην· οὐ γὰρ καὶ τοὺς λόγους. ὥσπερ κριοὺς ἢ καταπέλτας, Ἀθήνηθεν ὀρμωμένους, διασεῖειν αὐτοῦ καὶ ταράττειν τὰ βουλευματα. Περὶ μὲν γὰρ Χαιρωνείας, οὐδὲ μετὰ τὴν νίκην ἐπαύετο πρὸς ἡμᾶς λέγων εἰς ὅσον ἄνθρωπος ἡμᾶς κινδύνου κατέστησε. «Καὶ γὰρ εἰ παρ' ἐλπίδα καὶ κακία στρατηγῶν, καὶ στρατιωτῶν ἀταξία, καὶ τῇ παραδόξῳ ῥοπῇ τῆς τύχης, τῇ πολλὰ πολλάκις

ἡμῖν συνειργασμένη, κεκρατήκαμεν, ἀλλ' ἐπὶ μιᾶς γε ταύτης ἡμέρας τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον ἐπέστησέ μοι, τὰς ἀρίστας πόλεις εἰς ἓν συναγαγὼν, καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν ἀθροίσας, Ἀθηναίους ἅμα καὶ Θηβαίους, Βοιωτούς τε τοὺς ἄλλους, καὶ Κορινθίους, Εὐβοέας τε καὶ Μεγαρέας, καὶ τὰ κράτιστα τῆς Ἑλλάδος διακινδυνεύειν συναναγκάσας. καὶ μηδ' εἴσω με τῆς Ἀττικῆς ἐπιτρέψας παρελθεῖν. » Ἄλλὰ πῶς ἀπέθανέν;

APX. Ἔοικας ἔτι μᾶλλον, ὦ βασιλεῦ, θαυμάσειν. Καὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ τελευκήμενοι διαφέρομεν οὐδὲν ἐκπλήξει τε καὶ ἀπιστία τῶν ὀριόντων. Ἔοικε γὰρ δὴ πάλαι ὧδε βεβουλευμένῳ περὶ τῆς ὑστάτης ἡμέρας· ἠλοῖ δὲ ἡ παρασκευή. Καθῆστο μὲν γὰρ ἔνδον ἐν τῷ νεῶ¹, μάτην δὲ τῶν πρόσθεν ἡμερῶν λόγους ἤμεν καταναλωκότες.

ANT. Τίνες γὰρ ἦσαν οἱ παρ' ὑμῶν λόγοι;

APX. Πολλὰ καὶ φιλόνηθρα προυτεινόμενα, ἔλεόν τινα παρὰ σοῦ καθυπισγνούμενος, οὐ μάλᾳ μὲν προσδοκῶν· οὐ γὰρ ἠπιστάμην, ἀλλὰ σὲ ὤμην δι' ὀργῆς ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, χρήσιμον δ' οὖν πρὸς τὸ πείθειν νομίζων.

ANT. Ὅ δὲ πῶς προσίετο τοὺς λόγους; Καὶ με μηδὲν ἀποκρύψῃ· μάλιστα γὰρ αὐτήκοος ἂν ἐβουλόμην παρῶν εἶναι νῦν. Ἄλλὰ σύ γε μὴ παραλίπης μηδέ· οὐ γὰρ τοι σμικρὸν ἔργον, ἦθος ἀνδρὸς γενναίου πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ βίου καταμαθεῖν,

1. C'était le temple de Neptune, dans l'île de Calaurie, aujourd'hui *Poros*, dans le golfe Saronique.

πότερον ἄτονος καὶ νωθὸς ἦν, ἢ παντάπασιν ἀκλι-
νές τὸ τῆς ψυχῆς ὄρθιον ἐφύλαττεν.

APX. Οὐδὲν ὑπέστελλεν ἐκεῖνός γε. Πῶς γάρ ;
ὃς ἡδὺ γελᾶσας κάμει δὴ σκώπτων ἐς τὸν πρότερον
βίον¹, ἀπίθανον ἔφη με ὑποκριτὴν εἶναι τῶν σῶν
ψευσμάτων.

ANT. Ἀπιστήσας ἄρα τοῖς ἐπαγγέλμασι, προ-
εἶτο² τὴν ψυχὴν ;

APX. Οὐκ· εἴ γε τῶν λοιπῶν ἀκούσαις, οὐ δόξει
σοι μόνον ἀπιστεῖν. Ἄλλ' ἐπεὶ κελεύεις, ὦ βασιλεῦ,
λέγειν· « Μακεδόσι μὲν, εἶπεν, οὐδὲν ἀπώμοτον,
οὐδὲ παράδοξον, εἰ Δημοσθένην οὕτω λαμβάνουσιν,
ὡς Ἀμφίπολιν, ὡς Ὀλυνθον, ὡς Ὠρωπόν. » Τοι-
αῦτα πολλὰ ἔλεγε· καὶ γὰρ οὖν ὑπογραφέας παρε-
στησάμην, ἵνα σοι τὰ λεχθέντα σώζοιτο. « Ἐγὼ μέν-
τοι, ἔφη, ὦ Ἀρχία, βασάνων ἢ θανάτου φόβῳ κατ'
ὄψιν οὐκ ἂν Ἀντιπάτρῳ γενοίμην, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀλη-
θεύετε, πολὺ μοι μᾶλλον ἔτι φυλακτέον μὴ τὴν ψυχὴν
αὐτὴν παρ' Ἀντιπάτρου δεδωροδοκηκεῖναι δόξω,
μηδ' ἦν ἐμαυτὸν ἔταξα τάξιν λιπῶν, τὴν Ἑλληνικὴν
εἰς τὴν Μακεδονικὴν μεταβάλλεσθαι. Καλὸν γάρ³,
ὦ Ἀρχία, εἰ τὸ ζῆν ἐμοὶ Πειραιεὺς αὐτὸς παρέχοι,
καὶ τριήρης ἦν ἐπιδέδωκα, καὶ τεῖχος καὶ τάφρος
τοῖς ἐμοῖς τέλεσιν ἐξειργασμένα, καὶ φυλὴ Παν-
διονίς, ἣ ἐβελοντῆς ἐχορήγουν ἐγὼ, καὶ Σόλων,
καὶ Δράκων, καὶ παρρησία βήμητος, καὶ δῆμος
ἐλεύθερος, καὶ ψηφίσματα στρατιωτικὰ, καὶ νόμοι

1. Archias avait été premièrement comédien.

2. Προεἶτο, 3e pers. sing.

aor. 2 optat. moyen de pro-
ίημι, lancer vers, rejeter.

3. Sous-ent. ἂν ἔτη.

τριηραρχικοί, καὶ προγόνων ἀρεταί, καὶ τρόπαια, καὶ πολιτῶν εὐνοια, τῶν ἐμὲ πολλάκις ἐστεφανωκότων, καὶ δύναμις Ἑλλήνων τῶν ὑπ' ἐμοῦ μέχρι νῦν τετηρημένων· εἰ δὲ καὶ βιωτὸν ἐλεθθέντι, ταπεινὸν μὲν, ἀνεκτὸς δ' οὖν ὁ ἔλεος παρὰ τοῖς οἰκείοις, ὧν ἐλυσάμην αἰχμαλώτους, ἢ τοῖς πατράσιν, ὧν συνεξέδωκα τὰς θυγατέρας, ἢ οἷς τοὺς ἐράνους συνδιελυσάμην. Εἰ δέ με μὴ σώζει νήσων ἀρχὴ καὶ θάλαττα, παρὰ γε τουτοῦ Ποσειδῶνος αἰτῶ τὸ σώζεσθαι, καὶ τοῦδε τοῦ βωμοῦ καὶ τῶν ἱερῶν νόμων. Εἰ δὲ Ποσειδῶν, ἔφη, μὴ δύναται φυλάττειν τὴν ἀσυλίαν τοῦ νεῶ, μὴδ' ἐπαισχύνεται προδοῦναι Δημοσθένην Ἀρχία, τεθναίην, οὐδὲν Ἀντίπατρος ἡμῖν ἀντὶ τοῦ Θεοῦ κολακευτέος. Ἐξῆν μοι φιλτέρους ἔχειν Ἀθηναίων Μακεδόνας, καὶ νῦν μετέχειν τῆς ὑμετέρας τύχης, ἀλλ' οὐχ ἠρούμην αὐτομολοῦντι τῷ δαίμονι¹ συμμεταβάλλεσθαι. Καλὸν γὰρ κρησφύγετον θάνατος ἐν ἀκινδύνῳ παντὸς αἰσχροῦ γενέσθαι. Καὶ νῦν, Ἀρχία, τὸ κατ' ἐμαυτὸν οὐ καταισχυῶ τὰς Ἀθήνας δουλείαν ἐκὼν ἐλόμενος, ἐντάφιον δὲ τὸ κάλλιστον τὴν ἐλευθερίαν προέμενος. » Καὶ τινα καὶ πικρότερον ἔλεγε, προαχθεὶς εἰς τοὺς ταῖς τύχαις ἐξυβρίζοντας. Ἀλλὰ τί δεῖ νῦν λέγειν ἐμέ; Τέλος δ' ἐμοῦ, τὰ μὲν δεομένου, τὰ δ' ἀπειλοῦντος, ἀπαλὴν μοῦσαν στερεᾶ κεραυνύντος· « Ἐπίεσθην, ἂν, ἔφη, τούτοις Ἀρχίας ὧν· ἐπεὶ δὲ Δημοσθένης εἰμὶ, συγγίγνωσκέ μοι, ὦ δαιμόνιε, μὴ πεφυκότι κακῷ γενέσθαι. »

1. Τῷ δαίμονι, la fortune.

Τότε δὴ τότε πρὸς βίαν αὐτὸν ἀποσπᾶν διενουόμην· ὁ δ' ὡς ἤσθετο, δῆλος ἦν καταγελῶν, καὶ τὸν θεὸν προσβλέψας· « Ἔοικεν Ἀρχίας, εἶπεν, ὄπλα μόνα, καὶ τριήρεις, καὶ τείχη, καὶ στρατόπεδα δυνάμεις εἶναι καὶ κρησφύγετα ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὑπολαμβάνειν, τῆς δ' ἐμῆς παρασκευῆς καταφρονεῖν, ἣν οὐκ ἂν ἐλέγξειαν Ἰλλυριοὶ, καὶ Τριβαλλοὶ, καὶ Μακεδόνες· μεθ' ἧς ἂν τῆς προνοίας ἀδεῶς μὲν ἐπολιτευσάμην, ἀδεῆς δέ μοι τὸ κατὰ Μακεδόνων θάρσος· ἐμέλησε δ' οὐδὲν οὐκ Εὐκτῆμονος, οὐκ Ἀριστογείτονος, οὐ Πυθέου καὶ Καλλιμέδοντος¹, οὐ Φιλίππου τότε, οὐ τὰ νῦν Ἀρχίου. » Ταῦτ' εἰπὼν, « Μὴ πρόσαγέ μοι τὴν χεῖρα, ἔφη· τὸ κατ' ἐμὲ γὰρ οὐδὲν παράνομον ὁ νεὼς πείσεται· τὸν δὲ θεὸν προσειπὼν, ἐκὼν ἔψομαι. » Καγὼ μὲν ἦν ἐπὶ τῆς ἐλπίδος ταύτης· καὶ τὴν χεῖρα τῷ στόματι προσαγαγόντος, οὐδὲν ἄλλ' ἢ προσκυνεῖν ὑπελάμβανον.

ANT. Τὸ δὲ τί δὴ ποτε ἦν;

APX. Ὑστερον βασάνοις θεραπαίνης ἐφωράσαμεν, πάλαι φάρμακον αὐτὸν τεταμιεῦσθαι, λύσει ψυχῆς ἀπὸ σώματος ἐλευθερίαν κτώμενον. Οὐ γὰρ οὖν ἔφθασεν ὑπερβᾶς τὸν οὐδὸν τοῦ νεῶ, καὶ πρὸς ἐμὲ βλέψας· « Ἄγε δὴ τοῦτον, ἔφη, πρὸς Ἀντίπατρον, Δημοσθένην δὲ οὐκ ἄξιεις, οὐ μὰ τοὺς... » Κάμοι μὲν ἐφαίνετο προσθήσειν « τοὺς ἐν Μαρχθῶνι πεπτωκότας². » Ὁ δὲ χαίρειν εἰπὼν, ἀπέπτῃ³.

(Éloge de Démosthène.)

1. C'étaient des adversaires politiques de Démosthène.

2. Exclamation célèbre dans les fastes de l'éloquence grecque.

3. Ἀπέπτῃ, 3e pers. sing. aor. indic. de ἀπίπτωμαι, s'en- voler. Il y a ici euphémisme, pour dire : « il expira. »

V

MAUX CAUSÉS PAR LA TYRANNIE.

Un jeune homme expose les maux que cause la tyrannie, et réclame une récompense pour avoir délivré sa patrie des tyrans qui l'opprimaient.

Ἵμεῖς ἀνάσχεσθέ μου, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὀλίγον τὰ ἐν τῇ τυραννίδι, καίπερ εἰδόσιν ὑμῖν, ἀκριβῶς διηγουμένου· καὶ γὰρ τὸ μέγεθος οὕτω μάθοιτ' ἂν τῆς εὐεργεσίας τῆς ἐμῆς, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον εὐφρανεῖσθε, λογιζόμενοι ὧν ἀπηλλάγητε. Οὐ γὰρ ὡσπερ ἄλλοις τισὶν ἤδη συνέβη πολλάκις, ἀπλῆν καὶ ἡμεῖς τυραννίδα καὶ μίαν δουλείαν ὑπεμείναμεν, οὐδ' ἐνὸς ὑπηνέγκκαμεν ἐπιθυμίαν δεσπότη, ἀλλὰ μόνοι τῶν πώποτε τὰ ὅμοια δυστυχησάντων, δύο ἀνθ' ἐνὸς τυράννου εἶχομεν, καὶ πρὸς διττὰ οἱ δυστυχεῖς ἀδικήματα διηρούμεθα. Μετριώτερος δὲ ὁ πρεσβύτερος ἦν παρὰ πολὺ, καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ἡπιώτερος, καὶ πρὸς τὰς κολάσεις βραδύτερος, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἀμβλύτερος, ὡς ἂν ἤδη τῆς ἡλικίας τὸ μὲν σφοδρότερον τῆς ὀρμῆς ἐπεχούσης, τὰς δὲ τῶν ἡδονῶν ὀρέξεις χαλιναγωγούσης. Καὶ πρὸς γε τὴν ἀρχὴν τῶν ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἄκων προσῆγθαι ἐλέγετο, οὐ πάνυ τυραννικὸς αὐτὸς ὧν, ἀλλ' εἰκὼν ἐκείνῳ· φιλότεκνος γὰρ ἐς ὑπερβολὴν ἐγένετο, ὡς ἔδειξε, καὶ πάντα ὁ παῖς ἦν αὐτῷ, καὶ ἐκείνῳ ἐπέιθετο, καὶ ἠδίκηει ὅσα κελεύοι, καὶ ἐκόλαζεν οὓς προστάττοι, καὶ πάντα ὑπηρετεῖ, καὶ ὅλως ἐτυραννεῖτο ὑπ' αὐτοῦ, καὶ

δορυφόρος τῶν τοῦ παιδὸς ἐπιθυμιῶν ἦν. Ὁ νεανίας δὲ τῆς μὲν τιμῆς παρεχώρει καθ' ἡλικίαν ἐκείνῳ, καὶ μόνου ἐξίστατο τοῦ τῆς ἀρχῆς ὀνόματος· τὸ δ' ἔργον τῆς τυραννίδος καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸς ἦν, καὶ τὸ μὲν πιστὸν καὶ ἀσφαλὲς ἀπ' αὐτοῦ παρεῖχε τῇ δυναστείᾳ, τὴν δ' ἀπόλαυσιν μόνος ἐκαρπούτο τῶν ἀδικημάτων. Ἐκεῖνος ἦν ὁ τοὺς δορυφόρους συνέχων, ὁ τὴν φρουρὰν κρατύνων, ὁ τοὺς τυραννομένους φοβῶν, ὁ τοὺς ἐπιβουλευόντας ἐκκόπτων· καὶ εἴ τινες σφαγαί, καὶ εἴ τινες φυγαί, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις, καὶ βάσανοι, καὶ ὕβρεις, πάντα ταῦτα τολμήματα ἦν νεανικά. Ὁ γέρον δ' ἐκείνῳ ἠκολούθει, καὶ τυνηδίκει, καὶ ἐπῆνει μόνον τὰ τοῦ παιδὸς ἀδικήματα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἡμῖν ἀφόρητον καθειστήκει· ὅταν γὰρ αἱ τῆς γνώμης ἐπιθυμίαι τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν προσλάβωσιν, οὐδένα ὄρον ποιοῦνται τῶν ἀδικημάτων. Μάλιστα δὲ ἐκεῖνο ἐλύπει, τὸ εἰδέναι μακρὰν, μᾶλλον δὲ αἰδῖον τὴν δουλείαν ἐσομένην, καὶ ἐκ διαδοχῆς παραδοθησομένην τὴν πόλιν ἄλλοτε ἄλλῳ δεσπότῃ, καὶ πονηρῶν κληρονόμημα γενησόμενον τὸν δῆμον· ὡς τοῖς γε ἄλλοις οὐ μικρά τις ἐλπίς αὕτη, τὸ λογίζεσθαι καὶ πρὸς αὐτοὺς λέγειν· « Ἄλλ' ἤδη παύσεται, ἄλλ' ἤδη τεθνήσκει, καὶ μετ' ὀλίγον ἐλεύθεροι γενησόμεθα. » Ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἠλπίζετο, ἀλλ' ἐρωῶμεν ἤδη ἔτοιμον τὸν τῆς ἀρχῆς διάδοχον.

Τοιγαροῦν οὐδ' ἐπιχειρεῖν τις ἐτόλμα τῶν γενικῶν καὶ τὰ αὐτὰ ἐμοὶ προαιρουμένων, ἀλλ' ἀπέγνωστο παντάπασιν ἡ ἐλευθερία, καὶ ἄμαχος ἡ τυραννὶς ἐδύ-

κει, πρὸς τοσούτους ἐσομένης τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἄλλ' οὐκ ἐμὲ ταῦτ' ἐφόβησεν, οὐδὲ τὸ δυσχερὲς τῆς πράξεως λογισάμενος ἀπώκνησα, οὐδὲ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀπεδειλίασα· μόνος δὲ, μόνος πρὸς οὕτως ἰσχυρὰν καὶ πολλὴν τυραννίδα, μᾶλλον δὲ οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ξίφους ἀνῆειν¹ τοῦ συμμαχημένου, καὶ τὸ μέρος συντετυραννοκτονηκότος, πρὸ ὀφθαλμῶν μὲν τὴν τελευταίην ἔχων, ἀλλαξόμενος δὲ ὅμως τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τῆς σφαγῆς τῆς ἐμῆς. Ἐντυχὼν δὲ τῇ πρώτῃ φρουρᾷ, καὶ τρεψάμενος οὐ ραδίως τοὺς δορυφόρους, καὶ τὸν ἐντυγχάνοντα κτείνων, καὶ τὸ ἀνθιστάμενον πᾶν διαφθείρων, ἐπὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἔργων ἰέμην², ἐπὶ τὴν μόνην τῆς τυραννίδος ἰσχὺν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἡμετέρων συμφορῶν. Καὶ ἐπιστὰς τῷ τῆς ἀκροπόλεως φρουρίῳ, καὶ ἰδὼν γεννικῶς ἀμυνόμενον καὶ ἀνθιστάμενον πολλοῖς τραύμασιν, ὅμως ἀπέκτεινα. Καὶ ἡ μὲν τυραννὶς ἤδη καθήρητο³, καὶ πέρας εἶχέ μοι τὸ τόλμημα, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου πάντες ἦμεν ἐλεύθεροι, ἐλείπετο δ' ὁ γέρον ἔτι μόνος, ἄνοπλος, ἀποβεβληκῶς τοὺς φύλακας, ἀπολωλεκῶς τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἑαυτοῦ δορυφόρον⁴, ἔρημος, οὐδὲ γενναίως ἔτι χειρὸς ἄξιος. Ἐνταῦθα τοῖνυν πρὸς ἑμαυτὸν, ὧ ἄνδρες δικασταί, τὰ τοιαῦτα ἐλογιζόμεν· « Πάντ' ἔχει μοι καλῶς, πάντα πέπραχται, πάντα κατώρθωται. Τίνα ἂν ὁ περίλοιπος κολασθεῖν τρόπον;

1. Ἀνῆειν, 1re pers. sing. temps passé de ἀνειμι, monter.

2. Ἰέμην, 1re pers. sing. imparf. moyen de ἵεμαι, : « Je me lançai contre : »

3. Καθήρητο, 3e pers. sing. pl.-q.-parf. pass. de καθαιρέω, détruire.

4. Τὸν μέγαν... δορυφόρον, son plus grand défenseur; son fils.

ἔμου μὲν γὰρ ἀνάξιός ἐστι καὶ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς, καὶ μάλιστα ἐπ' ἔργῳ λαμπρῷ, καὶ νεανικῷ, καὶ γενναίῳ ἀνηρημένος, καταισχύων κάκεινην τὴν σφαγὴν· ἄξιον δὲ τινα δεῖ ζητῆσαι δῆμιον, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφορὰν, μηδὲ τὴν αὐτὴν κερδαίνειν. Ἴδέτω, κολασθήτω, παρακείμενον ἐχέτω τὸ ξίφος· τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐντέλλομαι. » Ταῦτα βουλευσάμενος, αὐτὸς μὲν ἐκποδὼν ἀπηλλκττόμην, τὸ δὲ, ὅπερ ἐγὼ προῦμαντευσάμην, διεπράξατο, καὶ ἐτυραννοκτόνησε, καὶ τέλος ἐπέθηκε τῷ ἐμῷ δράματι.

Πάρεμι οὖν κομίζων ὑμῖν τὴν δημοκρατίαν, καὶ θαρρεῖν ἤδη προκηρύττων ἅπασιν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν εὐαγγελιζόμενος. Καὶ ταῦτα πάντα γεγένηται δι' ἐμὲ ὑμῖν καὶ διὰ τὴν τόλμην τὴν ἐμὴν, καὶ τοῦ ἐνὸς ἐκείνου φόνου, μεθ' ὃν οὐκέτι ζῆν πατὴρ ἐδύνατο. Ἄξιῳ δ' οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν ὀφειλομένην δοθῆναί μοι παρ' ὑμῶν δωρεάν.

(*Le Tyrannicide.*)

VI

LE FILS DÉSHÉRITÉ.

Un jeune homme déshérité apprend la médecine : son père, devenu fou, est abandonné par les médecins ; il le guérit au moyen d'une potion ; le père lui rend alors ses privilèges d'hoirie. Quelque temps après, la belle-mère de ce jeune homme devient folle à son tour, et il refuse de la guérir, malgré les ordres de son père, qui le déshérite une seconde fois. A la suite de cette exhérédation, il réclame auprès des juges.

Οὐ καινὰ μὲν ταῦτα, ὧ ἄνδρες δικασταὶ, οὐδὲ παράδοξα τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ παρόντι χιγνή-

μενα· οὐδὲ νῦν πρῶτον τὰ τοιαῦτα ὀργίζεται, ἀλλὰ πρόχειρος οὗτος ὁ νόμος αὐτῷ, καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦτ' ἀφικνεῖται τὸ δικαστήριον. Ἐκεῖνο δὲ καινότερον νῦν δυστυχῶ, ὅτι ἔγκλημα μὲν ἴδιον οὐκ ἔχω, κινδυνεύω δὲ τιμωρίαν ὑποσχεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ μὴ πάντα δύναται πείθεσθαι τούτῳ κελεύοντι. Ἐβουλόμην μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν καὶ τοιοῦτόν τι ἔχειν φάρμακον, ὃ μὴ μόνον τοὺς μεμνηότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδίκως ὀργιζομένους παύειν ἐδύνατο, ἵνα καὶ τοῦτο τοῦ πατρὸς τὸ νόσημα ἰασαίμην. Νυνὶ δὲ τὰ μὲν τῆς μανίας αὐτῷ τέλεον πέπαυται, τὰ δὲ τῆς ὀργῆς μᾶλλον ἐπιτείνεται. Τὸν μὲν οὖν μισθὸν τῆς θεραπείας ὁρᾶτε οἶον ἀπολαμβάνω, ἀποκηρυττόμενος ὑπ' αὐτοῦ πάλιν, καὶ τοῦ γένους ἀλλοτριούμενος δεύτερον, ὥσπερ διὰ τοῦτ' ἀναληφθεὶς πρὸς ὀλίγον, ἔν' ἀτιμότερος γένωμαι πολλάκις ἐκπεσὼν τῆς οἰκίας. Ἐγὼ δὲ ἐν μὲν τοῖς δυνατοῖς οὐδὲν κελευσθῆναι περιμένω· πρῶτην γοῦν ἄκλητος ἦκον ἐπὶ τὴν βοήθειαν· ὅταν δέ τι ἦ τελέως ἀπεγνωσμένος, οὐδ' ἐπιχειρεῖν βούλομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς γυναικὸς ταύτης εἰκότως καὶ ἀτολμότερός εἰμι. Λογίζομαι γὰρ οἷα πάθοιμ' ἂν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποτυχῶν· ὃς οὐδ' ἀρξάμενος τῆς θεραπείας, ἀποκηρύττομαι. Ἄχθομαι μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἐπὶ τῇ μητρειᾷ, χαλεπῶς ἐχούσῃ, (χρηστὴ γὰρ ἦν·) καὶ ἐπὶ τῷ πατρὶ δι' ἐκείνην ἀνιωμένῳ, τὸ δὲ μέγιστον, ἐπ' ἑμαυτῷ, ἀπειθεῖν δοκοῦντι, καὶ ἄ προστάττομαι ὑπουργεῖν οὐ δυναμένῳ, καὶ δι' ὑπερβολὴν τῆς νόσου, καὶ ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Πλὴν οὐ

δίκαιον οἶμαι ἀποκηρύττεσθαι τὸν ἄ μὴ δύναται ποιεῖν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπισχνούμενον. Ἐπεὶ καὶ τῆς μανίας αὐτῆς μυρία εἶδη ἐστὶ, καὶ παμπόλλας ἔχει τὰς αἰτίαις, καὶ οὐδὲ τὰς προσηγορίας αὐτὰς ὁμοίας.

Οὐ γὰρ ταυτὸν, παρανοεῖν, καὶ παραπαίειν, καὶ λυττᾶν, καὶ μεμνηῆναι, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον ἔχεσθαι τῇ νόσῳ ὀνόματά ἐστιν· αἰτίαι τε τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἄλλαι, ταῖς δὲ γυναῖξιν ἕτεραι· καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν, τοῖς μὲν νέοις ἄλλαι, τοῖς δὲ γεγηρακόσι διάφοροι. Γυναικῶν δὲ πολλὰ καθικνεῖται, καὶ ῥαδίως ἐς τὴν νόσον ἐπάγεται, μάλιστα δὲ μῖσος κατὰ τινος πολὺ, ἢ φθόνος ἐπ' ἐχθρῶ εὐτυχοῦντι, ἢ λύπη τις, ἢ ὀργή· κατ' ὀλίγον ταῦτα ὑποτυφόμενα καὶ μακρῶ χρόνῳ ἐντρεφόμενα, μανίαν ἀποτελεῖ. Τοιαῦτά σοι, ὦ πάτερ, καὶ ἡ γυνὴ πέπονθε, καὶ ἴσως τι λελύπηκεν αὐτὴν ἔναγχος. Οὐδένα γὰρ ἐκείνη ἐμίσει, πλὴν ἔχεταιί γε, καὶ οὐκ ἂν ἐκ τῶν παρόντων ὑπ' ἰατροῦ θεραπευθῆναι δύναίτο· ὡς εἴ γε ἄλλος τις ὑπόσχοιτο, εἴ τις ἀπαλλάξαι, μίσει τότε ὡς ἀδικούντα ἐμέ. Καὶ μὴν κάκεινο, ὦ πάτερ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι, εἰ καὶ μὴ τελέως οὕτως ἀπέγνωστο, ἀλλὰ τις ἔτι σωτηρίας ἐλπίς ὑπεφαίνετο, οὐκ ἂν οὐδὲ οὕτω ῥαδίως προσηψάμην, οὐδ' αὖ προχείρως φάρμακον ἐγγέαι ἐτόλμησα, δεδιὼς τὴν τύχην καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δυσφημίαν. Ὅρας ὡς οἶονται πάντες εἶναί τι μῖσος πρὸς τοὺς προγόνους πάσαις μητριαῖς, καὶ ὡς ἔστι χρησταί, καὶ τινα κοινὴν μανίαν ταύτην γυναικειάν αὐτὰς μεμνηῆναι; Τάχα ἂν οὖν τις ὑπώπτευσεν, ἄλλως χωρήσαντος τοῦ

κακοῦ, καὶ τῶν φαρμάκων οὐ δυνηθέντων, κακοήθη καὶ δολερὰν τὴν θεραπείαν γεγονέναι. Καὶ τὰ μὲν τῆς γυναικὸς, ὦ πάτερ, οὕτως ἔγει· καὶ πάνυ σοὶ τετηρηκῶς λέγω· οὐ ποτε ῥᾶον ἔξει, κἂν μυριάκις πῖη τοῦ φαρμάκου· διὰ τοῦτ' ἐπιχειρεῖν οὐκ ἄξιον, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸ ἀποτυχεῖν με κατεπείγεις, καὶ κακοδοξία περιβαλεῖν θέλεις. Ἔασον ὑπὸ τῶν ὁμοτέχνων φθονεῖσθαι. Ἐὰν δέ με ἀποκηρύξης πάλιν, ἐγὼ μὲν, καίτοι πάντων ἔρημος γενόμενος, οὐδὲν κατὰ σοῦ δεινὸν εὕξομαι. Τί δ' ἂν, ὅπερ μὴ γένοιτο, αὐθις ἢ νόσος ἐπανέλθῃ (φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦτα ἐρεθιζόμενα παλινδρομεῖν), τί με πράξαι δεήσει; Θεραπεύσω μὲν, εὖ ἴσθι, καὶ τότε, καὶ οὔποτε λείψω τὴν τάξιν, ἣν τοὺς παῖδας ἔταξεν ἢ φύσις, οὐδὲ τοῦ γένους τὸ ἐπ' ἑμαυτῷ ἐπιλήσομαι.

(*Le Dëshérité.*)

VII

PHALARIS ET LE TAUREAU D'AIRAIN.

Phalaris explique aux habitants de Delphes qu'il n'a point commandé au statuaire Périlaüs le taureau d'airain, où des hommes étaient brûlés vifs, et qu'il en a puni l'inventeur par le supplice même que celui-ci avait imaginé.

Καιρὸς ὑμᾶς ἀκοῦσαι ὅθεν καὶ ὅπως τὸν ταῦρον τοῦτον ἐκτῆσάμην, οὐκ ἐκδοὺς αὐτὸς τῷ ἀνδριαντοποιῷ. Μὴ γὰρ οὕτω μανείην, ὡς τοιούτων ἐπιθυμῆσαι κτημάτων. Ἄλλὰ Περίλαος ἦν τις ἡμεδα-

πὸς, χαλκεὺς μὲν ἀγαθὸς, πονηρὸς δὲ ἄνθρωπος. Οὗτος πάμπλου τῆς ἐμῆς γνώμης διημαρτηκῶς ᾤετο χαριεῖσθαι μοι, εἰ καινὴν τινα κόλασιν ἐπινοήσειεν, ὡς ἐξ ἅπαντος κολάζειν ἐπιθυμοῦντι. Καὶ δὴ κατασκευάσας τὸν βουῖν ἤκέ μοι κομίζων κάλλιστον ἰδεῖν, καὶ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον εἰκασμένον· κινήσεως γὰρ αὐτῷ καὶ μυκηθμοῦ ἔδει μόνον πρὸς τὸ καὶ ἔμψυχον εἶναι δοκεῖν. Ἰδὼν δὲ ἀνέκραγον¹ εὐθύς· « Ἄξιον τὸ κτῆμα τοῦ Πυθίου²· πεμπτέος ὁ ταῦρος τῷ θεῷ. » Ὁ δὲ Περίλαος παρεστῶς· « Τί δ' εἰ μάθοις, ἔφη, τὴν σοφίαν τὴν ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν χρείαν ἣν παρέχεται; » Καὶ ἀνοιξας ἅμα τὸν ταῦρον κατὰ τὰ νῶτα· « Ἦν τινα, ἔφη, κολάζειν ἐθέλης, ἐμβιδάσας εἰς τὸ μηχάνημα τοῦτο, καὶ κατακλείσας, προστιθέναι³ μὲν τοὺς αὐλοὺς τούσδε πρὸς τοὺς μῦξωτῆρας τοῦ βοῦς, πῦρ δ' ὑποκαίειν κελεύειν, καὶ ὁ μὲν οἰμώζεται, καὶ βοήσεται, ἀλήκτοις ταῖς ὀδύναϊς ἐχόμενος, ἡ βοή δὲ διὰ τῶν αὐλῶν μέλη σοι ἀποτελέσει οἷα λιγυρώτατα, καὶ ἐπαυλήσει θρηνώδες, καὶ μυκήσεται γοερώτατον, ὡς τὸν μὲν κολάζεσθαι, σὲ δὲ τέρπεσθαι μεταξὺ καταυλούμενον. » Ἐγὼ δὲ, ὡς τοῦτ' ἤκουσα, ἐμυσάχθην τὴν κακομηχανίαν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τὴν ἐπίνοιαν ἐμίσησα τοῦ κατασκευάσματος, καὶ οἰκείαν αὐτῷ τιμωρίαν ἐπέθηκα. Καὶ· « Ἄγε δὴ, ἔφην, ὦ Περίλαε, εἰ μὴ κενὴ ἄλλως ὑπόσχεσις ταῦτά ἐστι, δεῖξον ἡμῖν αὐτὸς εἰσελθῶν τὴν ἀλή-

1. Ἀνέκραγον, 1re pers. sing. aor. 2 indic. de ἀνακράζω, s'écrier.

2. Apollon Pythien.

3. Sous-ent. : δεῖξ, faut, ou κέλευε, ordonne.

θειαν τῆς τέχνης, καὶ μίμησαι τοὺς βοῶντας, ἴν' εἰδῶμεν εἰ καὶ ἅ φῆς μέλη διὰ τῶν αὐλῶν φθέγγεται. » Πείθεται μὲν ταῦτα ὁ Περίλαος· ἐγὼ δέ, ἐπεὶ ἔνδον ἦν, κατακλείσας αὐτὸν, πῦρ ὑφάπτειν ἐκέλευον· « Ἀπολάμβανε, εἰπὼν, τὸν ἄξιον μισθὸν τῆς θαυμαστῆς σου τέχνης, ἴν' ὁ διδάσκαλος τῆς μουσικῆς αὐτὸς πρῶτος αὐλῆς. » Καὶ ὁ μὲν δίκαια ἔπασχεν, ἀπολαύων τῆς αὐτοῦ εὐμηχανίας· ἐγὼ δὲ ἔτι ἔμπνουν καὶ ζῶντα τὸν ἄνδρα ἐξαιρεθῆναι κελεύσας, ὡς μὴ μιάνειε τὸ ἔργον ἐναποθανῶν, ἐκεῖνον μὲν ἄταφον κατὰ κρημνῶν ρίπτειν ἐκέλευσα, καθήρας δὲ τὸν βοῦν, ἀπέπεμψα ὑμῖν ἀνατεθισόμενον τῷ θεῷ, καὶ ἐπιγράψαι γε ἐπ' αὐτῷ ἐκέλευσα τὴν πᾶσαν δίηγησιν, τοῦ ἀνατιθέντος ἐμοῦ τοῦνομα, τὸν τεχνίτην τὸν Περίλαον, τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἐκεῖνου, τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐμὴν, τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν, τὰ τοῦ σοφοῦ χαλκῆως μέλη, τὴν πρῶτην πεῖρξιν τῆς μουσικῆς.

(*Phalaris I.*)

VIII

LE PARASITE.

Un parasite, nommé Simon, prétend démontrer à son ami Tychiade que le métier de parasite est un art supérieur à la rhétorique et à la philosophie. C'est un petit chef-d'œuvre de persiflage.

ΠΑΡΑΣΙΤΟΣ, ΤΥΧΙΑΔΗΣ.

ΠΑΡ. Ὡς μὲν κοινῇ πάντων διαφέρει ἡ παρασιτικὴ δεδεῖχθαί μοι δοκῶ. Φέρε δὲ, ὡς καὶ κατ'

ιδίαν ἐκάστης διαφέρει, σκοπῶμεν. Τὸ μὲν δὴ ταῖς βαναύσαις τέχναις παραβάλλειν αὐτὴν ἀνόητόν ἐστιν, καὶ μᾶλλον πως καθαιρουῖντος τὸ ἀξίωμα τῆς τέχνης. Ὅτι γε μὴν τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων τεχνῶν διαφέρει δεικτέον. Ὁμολόγηται δὴ πρὸς πάντων ἀριστεύειν τὴν τε ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν διὰ γενναιότητα καὶ ἐπιστήμας, ὡς ἀποφαίνονται τινες. Ἐπειδὴν γοῦν καὶ τούτων ἀποδείξω τὴν παρασιτικὴν πολὺ κρατοῦσαν, δῆλον ὅτι τῶν ἄλλων τεχνῶν δόξει προφερεστάτη, καθάπερ ἡ Ναυσικάα τῶν θεραπεινίδων¹. Κοινῇ μὲν οὖν ἀμφοῖν διαφέρει, καὶ τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, πρῶτον κατὰ τὴν ὑπόστασιν²· ἡ μὲν γὰρ ὑφέστηκεν, αἱ δὲ οὐ. Οὔτε γὰρ τὴν ῥητορικὴν ἔν τι καὶ τὸ αὐτὸ νομίζομεν, ἀλλ' οἱ μὲν τέχνην, οἱ δὲ τούναντίον ἀτεχνίαν, ἄλλοι δὲ κακοτεχνίαν, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ὡσαύτως ἔχουσαν, ἑτέρως μὲν γὰρ Ἐπικούρῳ δοκεῖ τὰ πράγματα εἶναι, ἑτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἑτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἑτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ Περιπάτου³, καὶ ἀπλῶς ἄλλος ἄλλην ἀξιῶ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι. Καὶ μέχρι γε νῦν, οὔτε οἱ αὐτοὶ γνώμης κρατοῦσιν, οὔτε αὐτῶν ἡ τέχνη μία φαίνεται. Ἐξ ὧν δῆλον ὅτι τεκμαίρεσθαι καταλείπεται. Ἀρχὴν γάρ φημι μηδὲ εἶναι τέχνην, ἧς οὐκ ἔστιν

1. Voyez *Odyssée* VI, 109.

2. Τὴν ὑπόστασιν, le fond.

3. Les Épicuriens, les Stoïciens, les Académiciens et les Pé-

ripatéticiens forment les quatre grandes divisions de la philosophie ancienne, qui a pour chefs Épicure, Zénon, Platon, Aristote.

ὑπόστασις. Ἐπεὶ τί δή ποτε; Ἀριθμητικὴ μὲν μία ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ δις δύο παρά τε ἡμῖν καὶ παρά Πέρσαις τέσσαρά ἐστι, καὶ συμφωνεῖ ταῦτα καὶ παρά Ἑλλησι καὶ βαρβάροις· φιλοσοφίας δὲ πολλὰς καὶ διαφόρους ὀρώμεν, καὶ οὔτε τὰς ἀρχὰς οὔτε τὰ τέλη σύμφωνα πασῶν. Ἡ μέντοι παρασιτικὴ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλησι καὶ βαρβάροις μία ἐστὶ, καὶ κατὰ ταῦτά, καὶ ὡσαύτως· καὶ οὐκ ἂν εἴποι τις ἄλλως μὲν τούσδε, ἑτέρως δὲ τούσδε παρασιτεῖν· οὐδέ εἰσιν, ὡς ἔοικεν, παράσιτοί τινες, οἷον Στωικοὶ ἢ Ἐπικούρειοι, δόγματα ἔχοντες διάφορα, ἀλλὰ πᾶσι πρὸς ἅπαντας ὁμολογία τίς ἐστι, καὶ συμφωνία τῶν ἔργων καὶ τοῦ τέλους. Ὡστε ἔμοιγε δοκεῖ ἡ παρασιτικὴ κινδυνεύειν, κατὰ γε τοῦτο, καὶ σοφία εἶναι.

ΤΥΧ. Ἰκανῶς ταῦτά γε. Ὅτι δὲ καὶ κατὰ πολλὰ διαφέρει φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς ἢ παρασιτικῆς, πῶς ἐπιδεικνύεις;

ΠΑΡ. Εἰσὶν, ὧ βέλτιστε, καιροὶ τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου, ὁ μὲν τις εἰρήνης, οἶμαι, ὁ δ' αὖ πολέμου. Ἐν δὴ τούτοις πᾶσα ἀνάγκη φανερὰς γίγνεσθαι τὰς τέχνας, καὶ τοὺς ἔχοντας ταύτας ὁποιοὶ τινές εἰσι. Πρότερον δὲ, εἰ δοκεῖ, σκοπώμεθα τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, καὶ τίνες ἂν εἶεν μάλιστα χρησιμώτατοι, ἰδίᾳ τε ἕκαστος αὐτῷ, καὶ κοινῇ τῇ πόλει.

ΤΥΧΙΑΔ. Οὐ μέτριον ἀγῶνα καταγγέλλεις τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἔγωγε πάλαι γελῶ κατ' ἑμαυτὸν, ἐνοῶν ποῖος ἂν εἴη συμβαλλόμενος παρασίτῳ φιλόσοφος.

ΠΑΡ. Ἴνα τοίνυν μὴ πάνυ θαυμάζῃς, μηδὲ τὸ πρᾶγμα δοκῇ σοι γλεύης ἄξιον, φέρε προτυπωσάμεθα παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἠγγέλλαι μὲν αἰφνίδιον εἰς τὴν χώραν ἐμβεβληκῆναι πολεμίους, εἶναι δὲ ἀνάγκην ἐπεξιέναι, καὶ μὴ περιορᾶν ἔξω θρουμένην τὴν γῆν, τὸν στρατηγὸν δὲ παραγγέλλειν ἅπαντας εἰς τὸν κατάλογον τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, καὶ δὴ χωρεῖν τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ δὴ τούτοις φιλοσόφους τινὰς καὶ ῥήτορας καὶ παρασίτους. Πρῶτον τοίνυν ἀποδύσωμεν αὐτοὺς· ἀνάγκη γὰρ τοὺς μέλλοντας ὀπλιζέσθαι γυμνοῦσθαι πρότερον. Θεῶ δὴ τοὺς ἄνδρας, ὧ γενναῖε, καθ' ἕκαστον, καὶ δοκίμαζε τὰ σώματα. Τοὺς μὲν τοίνυν αὐτῶν ὑπὸ ἐνδείας ἴδοις ἂν λεπτοὺς καὶ ὠχροὺς, πεφρικότας, ὥσπερ ἤδη τραυματίας παρεμῆνους. Ἀγῶνα μὲν γὰρ, καὶ μάχην σταδιαίαν, καὶ ὠθισμόν, καὶ κόνιν, καὶ τραχύματα, μὴ γελοῖον ἢ λέγειν δύνασθαι φέρειν ἀνθρώπους, ὥσπερ ἐκείνους τινὸς δεομένους ἀναλήψεως. Ἄθρει δὲ πάλιν μεταβάς τὸν παράσιτον, ὁποῖός τις φαίνεται· Ἄρ' οὐχ ὁ μὲν τὸ σῶμα πρῶτον πολὺς, καὶ τὸ χρῶμα ἠδύς, οὐ μέλας δὲ, οὐδὲ λευκός, τὸ μὲν γὰρ γυναικί, τὸ δὲ δούλῳ προσείκειν, ἔπειτα θυμοειδῆς, δεινὸν βλέπων, ὁποῖον ἡμεῖς, μέγα καὶ ὑφαιμον; Οὐ γὰρ καλὸν δεδοικότα καὶ θῆλυν ὀφθαλμὸν εἰς πόλεμον φέροι. Ἄρ' οὐχ ὁ τοιοῦτος καλὸς μὲν γένοιτ' ἂν καὶ ζῶν ὀπλίτης, καλὸς δὲ καὶ εἰ ἀποθάνοι καλῶς; Ἀλλὰ τί δεῖ ταῦτα εἰκάζειν ἔχοντας αὐτῶν παραδείγματα; Ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, ἐν πολέμῳ τῶν πώποτε ῥητόρων ἢ φιλοσόφων οἱ μὲν οὐδὲ ὄλως ὑπέμειναν ἔξω τοῦ τείχους προελθεῖν· εἰ δέ τις καὶ

ἀναγκασθεὶς παρετάξατο, φημὶ τοῦτον λείψαντα τὴν τάξιν ὑποστρέφειν.

ΤΥΧ. Ὡς θαυμάσια πάντα, καὶ οὐδὲν ὑπισχνῆ μέτριον· λέγε δὲ ὁμως.

ΠΑΡ. Τῶν μὲν τοίνυν ῥητόρων Ἴσοκράτης οὐχ ὅπως εἰς πόλεμον ἐξῆλθέ ποτε, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ δικαστήριον ἀνέβη, διὰ δειλίαν, οἶμαι, ὅτι οὐδὲ τὴν φωνὴν διαρκοῦσαν εἶχε. Τί ἔτι; οὐχὶ Δημάδης μὲν, καὶ Διοσκότου, καὶ Φιλοκράτης ὑπὸ δέους εὐθύς τῇ καταγγελίᾳ τοῦ Φιλίππου πολέμου τὴν πόλιν προὔδουσιν καὶ σφᾶς αὐτοὺς τῷ Φιλίππῳ, καὶ διετέλεσαν Ἀθηναίους αἰεὶ τὰ ἐκείνου πολιτευόμενοι; Ὡς εἴ γε καὶ ἄλλοις τις Ἀθηναῖος κατὰ ταῦτ' ἐπολέμει, κάκεινος ἐν αὐτοῖς ἦν φίλος. Ὁ Ὑπερίδης δὲ, καὶ Δημοσθένης, καὶ Λυκούργος, οἳ γε δοκοῦντες ἀνδρείοτεροι, καὶ ταῖς ἐκκλησίαις αἰεὶ θορυβοῦντες, καὶ λοιδοροῦμενοι τῷ Φιλίππῳ, τί ποτε ἀπειργάσαντο γενναῖον ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν πολέμῳ; Καὶ Ὑπερίδης μὲν καὶ Λυκούργος οὐδ' ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ἐτόλμησαν μικρὸν ἐξω παρακύψαι τῶν πυλῶν, ἀλλ' ἐντειχίδιοι ἐκάθηντο, παρ' αὐτοῖς ἤδη πολιορκούμενοι, γνομίδια καὶ προβουλευμάτια συντιθέντες, Ὅ δὲ δὴ κόρυφαιότατος αὐτῶν, ὁ ταυτὶ λέγων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνεχῶς· « Φίλιππος γὰρ ὁ Μακεδόνων ὄλεθρος, ὅθεν οὐδὲ ἀνδράποδον πρίαίτο τίς ποτε », τολμήσας προελθεῖν εἰς τὴν Βοιωτίαν, πρὶν ἢ ξυμμίξαι τὰ στρατόπεδα καὶ ξυμβαλεῖν εἰς χεῖρας, ῥίψας τὴν ἀσπίδα ἔφυγεν. Ἡ οὐδέπω ταῦτα πρότερον διήκουσας οὐδενός, πάνυ γνώριμα ὄντα, οὐχ ὅπως Ἀθηναίοις, ἀλλὰ Θραξὶ καὶ Σκύθαις;

ΤΥΧ. Ἐπίσταμαι ταῦτα. Ἄλλ' οὔτοι μὲν ῥήτορες, καὶ λόγους λέγειν ἠσκημένοι, ἀρετὴν δὲ οὔ. Τί δὲ περὶ τῶν φιλοσόφων λέγεις; Οὐ γὰρ δὴ τούτους ἔχεις, ὥσπερ ἐκείνους, αἰτιᾶσθαι.

ΠΑΡ. Οὔτοι πάλιν, ὦ Τυχιᾶδῃ, οἱ περὶ ἀνδρείας ὀσημέραι διαλεγόμενοι, καὶ κατατρίβοντες τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα, πολλῶ μᾶλλον τῶν ῥητόρων φανοῦνται δειλότεροι καὶ μαλακώτεροι. Σκόπει δὴ οὔτω. Πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ὅστις εἰπεῖν ἔχοι φιλόσοφον ἐν πολέμῳ τετελευτηκότα. Ἦτοι γὰρ οὐδὲ ὄλως ἐστρατεύσαντο, ἢ, εἴπερ ἐστρατεύσαντο, πάντες ἔφυγον. Ἀντισθένης μὲν οὖν, καὶ Διογένης, καὶ Κράτης, καὶ Ζήνων, καὶ Πλάτων, καὶ Διοσχίνης, καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ πᾶς οὗτος ὁ ὄμιλος, οὐδὲ εἶδον παράταξιν· μόνος δὲ τολμήσας ἐξελθεῖν εἰς τὴν ἐν Δηλίῳ μάχην ὁ σοφὸς αὐτῶν Σωκράτης, φεύγων ἐκεῖθεν ἀπὸ τῆς Πάρνηθος, εἰς τὴν Ταυρέου παλαίστραν κατέφυγε.

ΤΥΧ. ὦ γενναῖε, ταῦτα μὲν ἤδη καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, οὐ, μὰ Δία, σκώπτειν αὐτοὺς καὶ ὀνειδίζειν βουλομένων· ὥστε οὐδὲν τί μοι δοκεῖς χαριζόμενος τῇ σεαυτοῦ τέχνῃ καταψεύδεσθαι τῶν ἀνδρῶν. Ἄλλ', εἰ δοκεῖ ἤδη, φέρε καὶ σὺ τὸν παράσιτον ὁποῖός τις ἐστὶν ἐν πολέμῳ λέγε.

ΠΑΡ. Ποῖόν τινα ἐν πολέμῳ ταῦτῶν; Οὐχὶ πρῶτον μὲν ὁ τοιοῦτος ἀριστοποιησάμενος ἔξεισιν ἐπὶ τῇ παράταξιν; Οὐ γὰρ ἄλλ' ὄν ἐν πολέμῳ μάχεσθαι φησὶν ἐστιάσει, εἰ καὶ εὐθύς ἅμα ἔω μάχεσθαι δέοι· καὶ ὄν ἄλλοι στρατιῶται χρόνον ὑπὸ δέους ὁ μὲν τις ἀκριβῶς ἀρμόζει τὸ κρᾶνος, ὁ δὲ θωράκιον ἐνδύεται,

ὁ δὲ αὐτὸ τὸ δεινὸν ὑποπτεύων τοῦ πολέμου
τρέμει, οὗτος δὲ ἐσθίει τότε μάλα φαειρῶ τῷ π
ώπῳ, καὶ μετὰ τὴν ἐξοδὸν εὐθὺς ἐν πρώτοις δια
νίξεται· ὁ δὲ τρέφων αὐτὸν ὀπισθεν ὑποτέτα
τῷ παρασίτῳ, κάκεινος αὐτὸν ὑπὸ τῷ σάκει
λύπτει, καὶ τῶν βελῶν ἀφιεμένων, γυμνώσας
τὸν, τοῦτον σκέπει· βούλεται γὰρ ἐκεῖνον μᾶ
σῶζειν ἢ ἑαυτὸν. Εἰ δὲ δὴ καὶ πέσοι παράσιτο
πολέμῳ, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ δήπου οὔτε λοχαγὸς,
στρατιώτης αἰσχυνηθεῖ, μεγάλῳ τε ὄντι νεκρῷ,
ὥσπερ ἐν συμποσίῳ καλῶς κατακειμένῳ. Ὡς ἄ
γε φιλοσόφου νεκρὸν ἰδεῖν τούτῳ παρακείμε
ξηρὸν, ῥυπῶντα, μακρὸν πωγώνιον ἔχοντα, πρι
θνηκότα τῆς μάχης, ἀσθενῆ ἄνθρωπον. Τίς οὐκ
καταφρονήσσει ταύτης τῆς πόλεως, τοὺς ὑπά
στας αὐτῆς οὕτω κακοδαίμονας ὄρων; Τίς δὲ
ἂν εἰκάσαι χλωροὺς καὶ κομητάς ὄρων ἀνθρωπίσι
κειμένους, τὴν πόλιν ἀποροῦσαν συμμάχων, τοῦ
τῆ εἰρκτῆ κακούργους ἐπιλύσαι τῷ πολέμῳ;
οὔτοι μὲν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς ῥήτορας καὶ φ
σόφους εἰσὶν οἱ παράσιτοι. Ἐν εἰρήνῃ δὲ τοσοῖ
μοι δοκεῖ διαφέρειν παρασιτικὴ φιλοσοφίας, ἡ
αὐτὴ ἢ εἰρήνη πολέμου. Καὶ πρῶτον, εἰ δο
σκοπῶμεν τὰ τῆς εἰρήνης χωρία.

ΤΥΧ. Οὕπῳ ξυνήμι ὃ τι τοῦτό πως βούλε
σκοπῶμεν δὲ ὅμως.

ΠΑΡ. Οὐκ οὐκ ἀγορὰν καὶ δικαστήρια, καὶ
λαίστρας, καὶ γυμνάσια, καὶ κυνηγέσια, καὶ ἄ
πόσια ἔγωγε φαίην ἂν πόλεως χωρία;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Ὁ τοίνυν παράσιτος εἰς ἀγορὰν μὲν καὶ διακαστήρια οὐ πάρεισιν, ὅτι, οἶμαι, τοῖς συκοφάνταις πάντα τὰ χωρία ταῦτα μᾶλλον προσήκει, καὶ ὅτι οὐδὲν μέτριόν ἐστι τῶν ἐν τούτοις γιγνομένων· τὰς δὲ παλαίστρας καὶ τὰ γυμνάσια, καὶ τὰ συμπόσια διώκει καὶ κοσμεῖ μόνος οὗτος. Ἐπεὶ τίς ἐν παλαίστρᾳ φιλόσοφος ἢ ῥήτωρ ἀποδύς, ἄξιος συγκριθῆναι παρασίτου τῷ σώματι; ἢ τίς ἐν γυμνασίῳ τούτων ὄφθεις οὐκ αἰσχύνη μᾶλλον τοῦ χωρίου ἐστί; Καὶ μὴν ἐν ἐρημίᾳ τούτων οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ θηρίον ὁμόσε ἰόν, ὃ δὲ παράσιτος αὐτὰ τε ἐπιόντα μένει, καὶ δέχεται ῥαδίως, μεμελετηκῶς αὐτῶν ἐν τοῖς δειπνοῖς καταφρονεῖν, καὶ οὐτ' ἔλαφρος, οὔτε σῦς αὐτὸν ἐκπλήττει πεφρικῶς, ἀλλὰ κἂν ἐπ' αὐτὸν ὁ σῦς τὸν ὀδόντα θήγη, καὶ ὁ παράσιτος ἐπὶ τὸν σὺν ἀντιθήγει. Τοὺς μὲν γὰρ λαγῶς διώκει μᾶλλον τῶν κυνῶν. Ἐν δὲ δὴ συμποσίῳ τίς ἂν καὶ ἀμιλλήσαιτο παρασίτῳ, ἥτοι παίζοντι ἢ ἐσθίοντι; Τίς δ' ἂν μᾶλλον εὐφράναι¹ τοὺς συμπότας; Πότερόν ποτε οὗτος ἄδων καὶ σκώπτων, ἢ ἄνθρωπος μὴ γελῶν, ἐν τριβωνίῳ κείμενος, εἰς τὴν γῆν ὀρῶν, ὥσπερ ἐπὶ πένθος, οὐχὶ εἰς συμπόσιον, ἤκων; Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ, ἐν συμποσίῳ φιλόσοφος τοιοῦτόν ἐστιν οἶον ἐν βαλανείῳ κύων.

(*Que la vie du parasite est un art.*)

1. Εὐφράναι, 3^ο pers. sing. aor. 4 optat. de εὐφραίνω, égayar.

IX

ÉLOGE DE LA PATRIE.

Ὅτι μὲν οὐδὲν γλύκιον τῆς πατρίδος, φθάνει προ-
 τεβρυλλημένον. Ἄρ' οὖν ἥδιον μὲν οὐδὲν, σεμνότερον
 δέ τι καὶ θειώτερον ἄλλο; Καὶ μὴν ὅσα σεμνά καὶ
 θεῖα νομίζουσιν ἄνθρωποι, τούτων πατρίς αἰτία καὶ
 διδάσκαλος, γεννησαμένη καὶ ἀναθρεψαμένη, καὶ
 παιδευσαμένη. Πόλεων μὲν οὖν μεγέθη, καὶ λαμ-
 πρότητας, καὶ πολυτελείας κατασκευῶν θαυμάζουσι
 πολλοὶ, πατρίδας δὲ στέργουσι πάντες. Πατρίδος
 τὸ ὄνομα πρῶτον καὶ οἰκειότατον πάντων. Οὐδὲν
 γὰρ ὅ τι τοῦ πατρὸς οἰκειότερον· εἰ δέ τις ἀπανέμει
 τῷ πατρὶ τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος
 καὶ ἡ φύσις κελεύει, προσηκόντως ἂν τὴν πατρίδα
 προτιμήσῃ. Καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς πατρίδος
 κτῆμα, καὶ ὁ τοῦ πατρὸς πατὴρ, καὶ οἱ ἐκ τούτων
 οἰκεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρῶων
 πρόεισιν ἀναβιβάζομενον τὸ ὄνομα. Χαίρουσι καὶ
 θεοὶ πατρίσι, καὶ πάντα μὲν, ὡς εἰκὸς, ἐφαρῶσι τὰ
 τῶν ἀνθρώπων, αὐτῶν ἡγούμενοι κτήματα πᾶσαν
 γῆν καὶ θάλασσαν· ἐφ' ἧς δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐγένετο,
 προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἀπασῶν πόλεων. Καὶ γὰρ εἶδε
 τὸν ἥλιον πρῶτον ἕκαστος ἀπὸ τῆς πατρίδος· ὡς
 καὶ τοῦτον τὸν θεόν, εἰ καὶ κοινός ἐστιν, ἀλλ' οὖν
 ἐκάστῳ νομίζεσθαι πατρῶον, διὰ τὴν πρώτην ἀπὸ
 τοῦ τόπου θεῶν· καὶ φωνῆς ἐνταῦθα ἤρξατο, ἐπι-
 χῶρια πρῶτα λαλεῖν μανθάνων, καὶ θεοὺς ἐγνώρισεν.
 Εἰ δέ τις τοιαύτης ἔλαχε πατρίδος, ὡς ἐτέρας δεη-

θῆναι πρὸς τὴν τῶν μειζόνων παιδείαν, ἀλλ' οὖν ἐχέτω καὶ τούτων τῶν παιδευμάτων τῇ πατρίδι τὴν χάριν· οὐ γὰρ ἂν ἐγνώρισεν οὐδὲ πόλεως ὄνομα, μὴ διὰ τὴν πατρίδα πόλιν εἶναι μαθῶν. Πάντα δὲ, οἶμαι, παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγουσιν ἄνθρωποι, χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ταῖς πατρίσι παρασκευάζοντες. Κτῶνται δὲ καὶ χρήματα, φιλοτιμίας ἕνεκα τῆς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος δαπανήματα. Καὶ εἰκότως, οἶμαι· δεῖ γὰρ οὐκ ἀχαρίστους εἶναι τοὺς τῶν μεγίστων τυχόντας εὐεργεσιῶν. Ἄλλ' εἰ καὶ τοῖς καθ' ἓνα τις ἀπονέμει χάριν, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐπειδὴν εὖ πάθη πρᾶς τινος, πολὺ μᾶλλον προσήκει τὴν πατρίδα ταῖς καθήκουσιν ἀμείβεσθαι. Κακώσεως μὲν γὰρ γονέων εἰσὶ νόμοι παρὰ ταῖς πόλεσι· κοινὴν δὲ προσήκει πάντων μητέρα τὴν πατρίδα νομίζειν, καὶ χαριστήρια τροφῶν ἀποδιδόναι, καὶ τῆς τῶν νόμων αὐτῶν γνώσεως. Ὡφθη δὲ οὐδεὶς οὕτως ἀμνήμων τῆς πατρίδος, ὡς, ἐν ἄλλῃ πόλει γενόμενος, ἀμελεῖν· ἀλλ' οἱ τε κακοπραγοῦντες ἐν ταῖς ἀποδημίαις συνεχῶς ἀνακαλοῦσιν, ὡς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἢ πατρίς, οἱ τε εὐδαιμονοῦντες, ἂν καὶ τὰ ἄλλα εὖ πράττωσι, τοῦτο γοῦν αὐτοῖς μέγιστον ἐνδεῖν νομίζουσι τὸ μὴ τὴν πατρίδα οἰκεῖν, ἀλλὰ ξενιτεύειν· ὄνειδος γὰρ τὸ τῆς ξενιτείας. Καὶ τοὺς κατὰ τὸν τῆς ἀποδημίας χρόνον λαμπροὺς γενομένους, ἢ διὰ χρημάτων κτῆσιν, ἢ διὰ τιμῆς δόξαν, ἢ διὰ παιδείας μαρτυρίαν, ἢ δι' ἀνδρίας ἔπαινον, ἔστιν ἰδεῖν ἐς τὴν πατρίδα πάντας ἐπειγομένους, ὡς οὐκ ἂν ἐν ἄλλοις βελτίοσιν ἐπιδειζομένους τὰ αὐτῶν καλὰ·

καὶ τοσοῦτω γε μᾶλλον ἕκαστος σπεύδει λαβέσθαι τῆς πατρίδος, ὅσῳ περ ἂν φαίνεται μειζόνων παρ' ἄλλοις ἠξιωμένος. Ποθεινὴ μὲν οὖν καὶ νέοις πατρὶς· τοῖς δὲ ἤδη γεγηρακόσιν, ὅσῳ πλείον τοῦ φρονεῖν ἢ τοῖς νέοις μέτεστι, τοσοῦτω καὶ πλείων ἐγγίνεται πόθος ὁ τῆς πατρίδος. Ἐκαστος γοῦν τῶν γεγηρακότων καὶ σπεύδει καὶ εὐχεται καταλύσαι τὸν βίον ἐπὶ τῆς πατρίδος, ἴν', ὅθεν ἤρξατο βιοῦν, ἐνταῦθα πάλιν καὶ τὸ σῶμα παρακατάθηται τῇ γῆ τῇ θρεψαμένη, καὶ τῶν πατρῶων κοινωνήσῃ τάφων· δεινὸν γὰρ ἐκάστω δοκεῖ ξενίας ἀλίσκεσθαι καὶ μετὰ θάνατον ἐν ἀλλοτρίᾳ κειμένῳ γῆ. Ὅσον δὲ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστι τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις, μάθοι τις ἂν ἐκ τῶν αὐτοχθόνων¹. Οἱ μὲν γὰρ ἐπήλυδες ῥαδίας ποιοῦνται τὰς μεταναστάσεις, τὸ μὲν τῆς πατρίδος ὄνομα μῆτε εἰδότες, μῆτε στέργοντες, ἠγούμενοι δ' ἀπανταχοῦ τῶν ἐπιτηδείων εὐπορήσειν, μέτρον εὐδαιμονίας τὰς τῆς γαστρὸς ἠδονὰς τιθέμενοι. Οἷς δὲ καὶ μήτηρ ἢ πατρὶς, ἀγαπῶσι τὴν γῆν ἐφ' ἧς ἐγένοντο καὶ ἐτρέφθησαν, καὶ ὀλίγην ἔχῳσι, καὶ τραχεῖαν καὶ λεπτόγεων· καὶ ἀπορῶσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν, τῶν γε ὑπὲρ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπορήσωσιν ἐγκωμίων. Ἀλλὰ καὶ ἴδωσιν ἐτέρους σεμνυνομένους, πεδίοις ἀνειμένους, καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διειλημμένους², καὶ αὐτοὶ τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται· τὴν δὲ ἵπποτροφον

1. Αὐτοχθόνων. Les anciens étaient très-fiers de se dire les enfants de leur terre natale.

2. Δειλημμένοις, dat. plur. masc. parf. part. passif de διαλαμβάνω, parsemer.

ὑπερορῶντες, καὶ κουροτρόφον ἐπαινοῦσι¹. Καὶ σπεύδει τις ἐς τὴν πατρίδα, καὶ νησιώτης ἦ². καὶ παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δύνηται, καὶ διδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τὸν ἐπὶ τῆς πατρίδος τάφον· καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος ὀφθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός³. Οὕτω δὲ ἄρα τίμιον εἶναι δοκεῖ παρὰ πᾶσιν ἢ πατρίς, ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν. Καὶ οὐχ οἱ νομοθέται μὲν οὕτως ἔχουσιν, οἱ δὲ πιστευόμενοι τὰς στρατηγίας ἐτέρως, ἀλλ' ἐν ταῖς μάχαις τὸ μέγιστόν ἐστι τῶν παραγγελμάτων τοῖς παραττατομένοις, ὡς ὑπὲρ πατρίδος ὁ πόλεμος· καὶ οὐδεὶς ὅστις ἂν ἀκούσας τούτου, κακὸς εἶναι θέλη· ποιεῖ γὰρ καὶ τὸν δειλὸν ἀνδρεῖον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα.

(Éloge de la Patrie.)

. X

ÉLOGE DE LA MOUCHE.

Ce gracieux et joli badinage contient plusieurs observations délicates, dont le tour descriptif rappelle certaines pages de Bernardin de Saint-Pierre. On y trouve un heureux mélange d'élégance littéraire et de précision scientifique.

Ἡ μύια ἔστι μὲν οὐ τὸ σμικρότατον τῶν ὀργάνων, ὅσον ἐμπίσι, καὶ κώνωψι, καὶ τοῖς ἔτι

1. Allusion à Télémaque refusant les présents de Ménélas, *Odyssée*, IV, 602 et suivants.

2. Allusion à Ulysse, né dans l'île d'Ithaque.

3. *Odyssée*, I, 58.

λεπτοτέροις παραβάλλειν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐκείνων μεγέθει προὔχει, ὅσον αὐτῇ μελίττης ἀπολείπεται. Ἐπτέρωται δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις, ὡς τοῖς μὲν ἀπανταχόθεν κομᾶν τοῦ σώματος, τοῖς δὲ ὠκυπτέροις χρῆσθαι, ἀλλὰ, κατὰ τὰς ἀκρίδας, καὶ τέττιγας, καὶ μελίττας, ἐστὶν ὑμενόπτερος, τοσοῦτον ἀπαλώτερα ἔχουσα τὰ πτερὰ ὅσον τῆς Ἑλληνικῆς ἐσθῆτος ἢ Ἰνδικῆ λεπτοτέρα καὶ μαλακωτέρα. Καὶ μὴν διήνθισται κατὰ τοὺς ταῶνας, εἴ τις ἀτενὲς βλέπει ἐς αὐτὴν, ὅποταν ἐκπετάσασα πρὸς τὸν ἥλιον πτερύσσηται. Ἡ δὲ πτῆσις οὔτε κατὰ τὰς νυκτερίδας εἰρεσίᾳ συνεχεῖ τῶν πτερῶν, οὔτε κατὰ τὰς ἀκρίδας μετὰ πηδήματος, οὔτε ὡς οἱ σφῆκες μετὰ ροιζήματος, ἀλλ' εὐκαμπῆς πρὸς ὃ τι ἂν μέρος ὀρμήσῃ τοῦ ἀέρος. Καὶ μὴν κάκεινο πρόσεστιν αὐτῇ, τό μὴ καθ' ἡσυχίαν, ἀλλὰ μετ' ὠδῆς πέτεσθαι οὐκ ἀπνηοῦς, οἷα κωνόπων καὶ ἐμπίδων, οὐδὲ τὸ βαρύτερομον τῶν μελιττῶν, ἢ τῶν σφηκῶν τὸ φοβερόν καὶ ἀπειλητικὸν ἐνδεικνυμένη, ἀλλὰ τοσοῦτόν ἐστι λιγυρωτέρα, ὅσον σάλπιγγος καὶ κυμβάλων αὐλοὶ μελιχρότεροι. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα, ἢ μὲν κεφαλὴ λεπτότατα τῷ αὐχένι συνέχεται, καὶ ἐστὶν εὐπεριάγωγος, οὐ συμπεφυκυῖα ὡσπερ ἢ τῶν ἀκρίδων· ὀφθαλμοὶ δὲ προπαγεῖς, πολὺ τοῦ κέρατος ἔχοντες· στέρνον εὐπαγές, καὶ ἐκπεφύκασιν αὐτῇ οἱ πόδες, οὐ κατὰ τοὺς σφῆκας πάνυ ἐσφιγμένοι. Ἡ γαστήρ δὲ ὠχύρωται καὶ αὐτῇ, καὶ θώρακι ἔοικε, ζώνας πλατείας καὶ φολίδας ἔχουσα. Ἀμύνεται μέντοι οὐ κατὰ τὸ ὀροπούγιον, ὡς σφήξ καὶ μελίττα, ἀλλὰ τῷ στόματι καὶ

τῆ προβοσκίδι, ἦν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασι καὶ αὐτὴ ἔχουσα προνομεύει τε καὶ ἐπιλαμβάνεται, καὶ προσφῦσα κατέχει, κοτυληδόνι κατὰ τὸ ἄκρον ἐοικυῖαν. Ἐκ δὲ αὐτῆς ὁδοὺς προκύπτει, ᾧ κεντουῖσα πίνει τοῦ αἵματος· πίνει μὲν γὰρ καὶ γάλακτος, ἠδὺ δὲ αὐτῆ καὶ τὸ αἶμα, οὐ μετὰ μεγάλης ὀδύνης τῶν κεντουμένων. Ἐξάπους δὲ οὔσα, τοῖς μὲν τέσσαρσι βαδίζει μόνοις, τοῖς δὲ προσθίοις δυσὶν ὅσα καὶ χερσὶ χρῆται. Ἴδοις ἂν οὖν αὐτὴν ἐπὶ τεττάρων βεβηκυῖαν, ἔχουσάν τι ἐν ταῖν χεροῖν μετέωρον ἐδώδιμον ἀνθρωπίνως πάνυ καὶ καθ' ἡμᾶς. Γίγνεται δὲ οὐκ εὐθύς τοιαύτη, ἀλλὰ σκώληξ τὸ πρῶτον, ἥτοι ἐξ ἀνθρώπων, ἢ ἄλλων ζῶων ἀποθανόντων· εἶτα κατ' ὀλίγον πόδας τε ἐκφέρει, καὶ φύει τὰ πτερά, καὶ ἐξ ἔρπετοῦ ὄρνεον γίγνεται, καὶ κυοφορεῖ δὲ, καὶ ἀποτίκτει σκώληκα μικρὸν, τὴν μυῖαν ὕστερον. Σύντροφος δὲ ἀνθρώποις ὑπάρχουσα, καὶ ὁμοδίαιτος καὶ ὁμοτράπεζος, ἀπάντων γεύεται πλὴν ἐλαίου· θάνατος γὰρ αὐτῆ τοῦτο πιεῖν. Καὶ μέντοι ὠκύμορος οὔσα (πάνυ γὰρ ἐς στενὸν ὁ βίος αὐτῆς συμμεμέτρηται), τῷ φωτὶ χαίρει μάλιστα κὰν τοῦτω πολιτεύεται· νυκτὸς δὲ εἰρήνην ἄγει, καὶ οὔτε πέτεται οὔτε ἄδει, ἀλλ' ὑπέπτηχε καὶ ἀτρεμεῖ. Σύνεσιν δὲ οὐ μικρὰν αὐτῆς εἰπεῖν ἔχω, ὁπότεν τὸν ἐπίβουλον καὶ πολέμιον αὐτῆ τὸν ἀράχνην διαδιδράσκη· λοχῶντά τε γὰρ ἐπιτηρεῖ, καὶ ἀντίον αὐτῷ ὄρα, ἐκκλίνουσα τὴν ὀρυθὴν ὡς μὴ ἀλίσκοιτο σαγηνευθεῖσα καὶ περιπεσου, ταῖς τοῦ θηρίου πλεκτάναις. Τὴν μὲν γὰρ ἀνδρεία καὶ τὴν ἀλκὴν αὐτῆς οὐχ ἡμᾶς χρὴ λέγειν, ἀλλ'

μεγαλοφωνότατος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος¹ τὸν ἄριστον τῶν ἡρώων ἐπαινεῖσαι ζητῶν, οὐ λέοντι ἢ παρδάλει ἢ οὐτὶ τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ εἰκάζει, ἀλλὰ τῷ θάρσει τῆς μυίας, καὶ τῷ ἀτρέστῳ καὶ λιπαρεῖ τῆς ἐπιχειρήσεως· οὐδὲ γὰρ θράσος, ἀλλὰ θάρσος φησὶν αὐτῇ προσεῖναι. Καὶ γὰρ εἰργομένη, φησὶν, ὁμως οὐκ ἀφίσταται, ἀλλ' ἐφίεται τοῦ δήγματος. Οὕτω δὲ πάνυ ἐπαινεῖ καὶ ἀσπάζεται τὴν μυῖαν, ὥστε οὐχ ἅπαξ οὐδ' ἐν ὀλίγοις μέμνηται αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις· οὕτω κοσμεῖ τὰ ἔπη μνημονευομένη. Ἄρτι μὲν γὰρ τὴν ἀγελαίαν πτῆσιν αὐτῆς ἐπὶ τὸ γάλα διέρχεται², ἄρτι δὲ τὴν Ἀθηναῖν, ὁπότε τοῦ Μενέλεω τὸ βέλος ἀποκρούεται, ὡς μὴ ἐπὶ τὰ καιριώτατα ἐμπέσοι, εἰκάζων μητρὶ κηδομένη κοιμωμένου αὐτῇ τοῦ βρέφους³, τὴν μυῖαν αὐθις ἐπεισάγει τῷ παραδείγματι. Καὶ μὴν καὶ ἐπιθέτω καλλίστῳ αὐτὰς ἐκόσμησεν, « ἀδινὰς » προσειπὼν, καὶ τὴν ἀγέλην αὐτῶν « ἔθνη » καλῶν⁴. Οὕτω δὲ ἰσχυρὰ ἐστίν, ὥστ', ὁπότεν τι δάκνη, τιτρώσκει οὐκ ἀνθρώπου δέρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ βοῶς καὶ ἵππου, καὶ ἐλέφαντα λυπεῖ, ἐς τὰς ῥυτίδας αὐτοῦ παρεισδυομένη, καὶ τῇ αὐτῆς προνομαίᾳ κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἀμύσσοι. Ἀποτμηθεῖσα δὲ τὴν κεφαλὴν μυῖα ἐπὶ πολὺ ζῆ τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἔμπνους ἐστίν. Ὁ δὲ μέγιστον ἐν τῇ φύσει αὐτῶν ὑπάρχει, τοῦτο δὴ βούλομαι εἰπεῖν. Καὶ μοι δοκεῖ ὁ Πλάτων μόνον αὐτὸ παριδεῖν ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ ἀθανασίας

1. *Iliade*, XVII, 570.2. *Iliade*, II, 469.3. *Iliade*, IV, 131.4. *Iliade*, II, 469.

αὐτῆς λόγῳ¹. Ἀποθανοῦσα γὰρ μυῖα τέφρας ἐπιχυθείσης ἀνίσταται, καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῇ καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίγνεται· ὡς ἀκριβῶς πεπεῖσθαι πάντας ὅτι κάκείνων ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχὴ, εἴ γε καὶ ἀπελθοῦσα ἐπανέχερται πάλιν, καὶ γνωρίζει καὶ ἐπανίστησι τὸ σῶμα, καὶ πέτεσθαι τὴν μυῖαν ποιεῖ· καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ἑρμοτίμου τοῦ Κλαζομενίου² μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀφείισα αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἀπεδήμει καθ' ἑαυτὴν, εἶτα ἐπανελθοῦσα ἐπλήρου αὐθις τὸ σῶμα, καὶ ἀνίστα τὸν Ἑρμότιμον. Ἀργὸς δὲ αὐτῇ καὶ ἄνετος οὔσα, τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων πονούμενα καρποῦται, καὶ πλήρης αὐτῇ πανταχοῦ τράπεζα. Καὶ γὰρ αἶγες αὐτῇ ἀμέλγονται, καὶ ἡ μέλιττα οὐχ ἥκιστα μυῖαις ἢ ἀνθρώποις ἐργάζεται, καὶ οἱ ὄψοποιοὶ ταύτῃ τὰ ὄψα ἡδύνουσι, καὶ βασιλέων αὐτῶν προγεύεται, καὶ ταῖς τραπέζαις ἐμπεριπατοῦσα συνεστιᾶται αὐτοῖς, καὶ συναπολαύει πάντων³. Νεοττιὰν δὲ ἢ καλιὰν οὐχ ἐνὶ τόπῳ κατεστήσατο, ἀλλὰ πλάνητα τὴν πτῆσιν κατὰ τοὺς Σκύθας ἐπανηρημένη, ὅπου ἂν τύχῃ, ὑπὸ τῆς νυκτὸς καταληφθεῖσα, ἐκεῖ καὶ ἐστίαν καὶ εὐνὴν ποιεῖται. Ὑπὸ σκότῳ μέντοι οὐδὲν ἐργάζεται, οὔτε ἀξιῶ λανθάνειν τι πράττουσα, οὐδὲ ἡγεῖται τι αἰσχρὸν ποιεῖν, ὃ ἐν φωτὶ δρώμενον αἰσχυνεῖ αὐτήν. Πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω, κατὰ τὴν παροιμίαν, « ἐλέφαντα ἐκ μυῖας ποιεῖν. »

(Éloge de la Mouche).

1. Le Phédon.

2. Philosophe ionien.

3. Voy. la Fontaine, La Mouche et la Fourmi, X, III.

SCIENCES.

I

L'IGNORANT BIBLIOMANE.

La véritable science ne consiste pas dans l'achat et la possession d'un grand nombre de livres, mais dans la connaissance intelligente et raisonnée de ce qu'ils renferment. Épisodes d'Évangélus et de la lyre d'Orphée.

Πίθηκος μὲν ὁ πίθηκος, ἡ παροιμία φησὶ, κὰν χρύσεια ἔχη σύμβολα. Καὶ σὺ τοίνυν βιβλίον μὲν ἔχεις ἐν τῇ χειρὶ, καὶ ἀναγιγνώσκεις αἰεὶ, τῶν δὲ ἀναγιγνωσκομένων οἶσθα οὐδὲν, ἀλλ' ὄνος λύρας ἀκούεις, κινῶν τὰ ὦτα. Ὡς εἴ γε τὸ κεκτῆσθαι τὰ βιβλία καὶ πεπαιδευμένον ἀπέφαινε τὸν ἔχοντα, πολλοῦ ἂν ὡς ἀληθῶς τὸ κτῆμα ἦν ἄξιον, καὶ μόνων ὑμῶν τῶν πλουσίων, εἰ ὡσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἦν πρίασθαι, τοὺς πένητας ἡμᾶς ὑπερβάλλοντας. Τίς δὲ τοῖς ἐμπόροις καὶ τοῖς βιβλιοκαπηλοῖς ἤρρισεν ἂν περὶ παιδείας, τσαῦτα βιβλία ἔχουσι καὶ πολλοῦσι; Τίνος οὖν ἀγαθοῦ ὦνῃ¹ ταῦτα, εἰ μὴ καὶ τὰς ἀποθήκας αὐτὰς τῶν βιβλίων ἡγῆ² πεπαιδεῦσθαι,

1. ὦνῃ, 3° pers. sing. aor. 2
subj. de ὀνίνημι, être utile,
servir à.

2. ἡγῆ, 2° pers. sing. prés.
indic. de ἡγαῦμαι, penser,
croire.

τσαῦτα περιεχούσας παλαιῶν ἀνδρῶν ξυγγράμματα; Καί μοι, εἰ δοκεῖ, ἀπόκριναι· μάλλον δέ, ἐπεὶ τοῦτό σοι ἀδύνατον, ἐπίνευσον γοῦν ἢ ἀνάνευσον πρὸς τὰ ἐρωτώμενα. Ἐπεὶ γοῦν ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν Ὅμηρον ἐπρίω πολλάκις, ἀναγνώτω σοί τις αὐτοῦ λαβὼν τὴν δευτέραν τῆς Ἰλιάδος βραψωδίαν, ἧς τὰ μὲν ἄλλα μὴ ἐξετάζειν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς σέ· πεποιήται δέ τις αὐτῷ δημηγορῶν παγγέλοιος ἄνθρωπος; διάστροφος τὸ σῶμα καὶ λελωθήμενος. Ἐκεῖνος τοίνυν ὁ Θερασίτης ὁ τοιοῦτος, εἰ λάβοι τὴν Ἀχιλλέως πανοπλίαν, οἶει ὅτι αὐτίκα διὰ τοῦτο καὶ καλὸς ἅμα καὶ ἰσχυρὸς ἂν γένοιτο, καὶ ὑπερπηδήσεται μὲν τὸν ποταμὸν, ἐπιθολώσει δὲ αὐτοῦ τὸ ρεῖθρον τῷ φόνῳ τῶν Φρυγῶν, ἀποκτενεῖ δὲ τὸν Ἐκτορα, καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν Λυκάονα καὶ τὸν Ἄστεροπαῖον, μηδὲ φέρειν ἐπὶ τῶν ὄμων τὴν μελίαν δυνάμενος; Οὐκ ἂν εἴποις· ἀλλὰ καὶ γέλῳτα ἂν ὀφλισκάναι χωλεῦν ὑπὸ τῆ ἀσπίδι, καὶ ἐπὶ στόμα καταπίπτων ὑπὸ τοῦ βάρους, καὶ ὑπὸ τῷ κράνει, ὅποτε ἀνανεύσειε, δεικνὺς τοὺς παραβλῶπας ἐκείνους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς, καὶ τὸν θώρακα ἐπαίρων τῷ τοῦ μεταφρένου κυρτώματι, καὶ τὰς κνημῖδας ἐπισυρόμενος, καὶ ὄλωσ αἰσχύνων ἀμφοτέρους, καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτῶν καὶ τὸν δεσπότην. Τὸ αὐτὸ δὴ καὶ σὺ πάσχων οὐχ ὀραῖς, ὅποταν τὸ μὲν βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ ἔχης πάγκαλον, πορφυρᾶν μὲν ἔχον τὴν διφθέραν, χρυσοῦν δὲ τὸν ὀμφαλὸν, ἀναγιγνώσκης δὲ αὐτὸ βαρβαρίζων, καὶ κχταισχύνων, καὶ διαστρέφων, ὑπὸ μὲν τῶν πεπαιδευμένων καταγελωμένος, ὑπὸ δὲ τῶν ξυνόντων

σοι κολάκων ἐπαινούμενος · οἱ και αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπιστρεφόμενοι γελῶσι τὰ πολλὰ;

Θέλω δέ σοι διηγήσασθαι τι Πυθοῖ γεγόμενον. Ταραντῖνος, Εὐάγγελος τούνομα, τῶν οὐκ ἀφανῶν ἐν τῷ Τάραντι, ἐπεθύμησε νικῆσαι Πύθια. Τὰ μὲν οὖν τῆς γυμνῆς ἀγωνίας αὐτίκα ἐδόκει αὐτῷ ἀδύνατον εἶναι, μῆτε πρὸς ἰσχὺν, μῆτε πρὸς ὠκύτητα εὖ πεφυκοῦτι · κιθάρα δὲ και ᾧδῆ ῥαδίως κρατήσειν ἐπέσθη ὑπὸ τῶν καταράτων ἀνθρώπων οὓς εἶχε περὶ αὐτὸν, ἐπαινούντων και βοώντων ὁπότε και τὸ σμικρότατον ἐκεῖνος ἀνακρούσαιτο. Ἦκεν οὖν εἰς τοὺς Δελφοὺς τά τε ἄλλα λαμπρὸς, και δῆ και ἐσθῆτα χρυσόπαστον ποιησάμενος, και στέφανον δάφνης χρυσῆς κάλλιστον, ὡς ἀντὶ καρποῦ τῆς δάφνης σμαράγδους εἶναι ἰσομεγέθεις τῷ καρπῷ · τὴν μὲν γε κιθάραν αὐτὴν, ὑπερφυές τι χρῆμα εἰς κάλλος και πολυτέλειαν, χρυσοῦ μὲν τοῦ ἀκηράτου πᾶσαν, σφραγῖσι δὲ και λίθοις ποικίλοις κατακεκοσμημένην, Μουσῶν μεταξὺ, και Ἀπόλλωνος, και Ὀρφείως ἐντετορευμένων, θαῦμα μέγα τοῖς ὄρωσιν. Ἐπεὶ δ' οὖν ποτε και ἦκεν ἡ τοῦ ἀγῶνος ἡμέρα, τρεῖς μὲν ἦσαν, ἔλαχε δὲ μέσος αὐτῶν ὁ Εὐάγγελος ἄδειν, και μετὰ Θέσπιν τὸν Θηβαῖον οὐ φαύλως ἀγωνισάμενον. Εἰσέρχεται οὖν ὄλος περιλαμπόμενος τῷ χρυσίῳ, και τοῖς σμαράγδοις, και βηρύλλοις, και ὑακίνθοις, και ἡ πορφύρα δὲ ἐνέπρεπε τῆς ἐσθῆτος, ἡ μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ διεφαίνετο. Τούτοις ἅπασι προεκπλήξας τὸ θέατρον και θαυμαστῆς ἐλπίδος ἐμπλήσας τοὺς θεατὰς, ἐπειδὴ ποτε και ἄσαι και κιθαρίσαι πάντως ἔδει, ἀνακρούεται μὲν

ἀνάρμοστόν τι καὶ ἀσύντακτον, ἀπορρήγνυσι δὲ
 τρεῖς ἅμα χορδὰς, σφοδρότερον τοῦ δέοντος ἐμπε-
 σῶν τῇ κιθάρᾳ, ἄδειν δὲ ἄρχεται ἀπόμουσόν τι καὶ
 λεπτόν, ὥστε γέλωτα μὲν παρὰ πάντων γενέσθαι
 τῶν θεατῶν, τοὺς ἀθλοθέτας¹ δὲ, ἀγανακτήσαντας
 ἐπὶ τῇ τόλμῃ, μαστιγώσαντας αὐτόν, ἐκβαλεῖν τοῦ
 θεάτρου· ὅτε περ καὶ γελοιοτάτος ὤφθη δακρύων ὁ
 χρυσοῦς Εὐάγγελος, καὶ ὑπὸ τῶν μαστιγοφόρων
 συρόμενος διὰ μέσης τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ σιέλη
 καθηματωμένος ἐκ τῶν μαστίγων, καὶ συλλέγων
 χαμόθεν τῆς κιθάρας τὰς σφραγίδας· ἐξεπεπτώ-
 κεισαν γὰρ κακείνης ζυμμαστιγουμένης αὐτῷ. Μι-
 κρὸν δὲ ἐπισχῶν μετ' αὐτόν Εὐμηλὸς τις Ἥλειος
 εἰσέρχεται, κιθάραν μὲν παλαιὰν ἔχων, ξυλίνους
 δὲ κόλλοπας ἐπικειμένην, ἐσθῆτα δὲ μόγις σὺν
 τῷ στεφάνῳ δέκα δραχμῶν ἀξίαν· ἀλλ' οὗτός γε
 ἄσας δεξιῶς, καὶ κιθαρίσας κατὰ τὸν νόμον τῆς
 τέχνης, ἐκράτει καὶ ἀνεκηρύττετο, καὶ τοῦ Εὐαγ-
 γέλου κατεγέλα μάτην ἐμπομπεύσαντος τῇ· κιθάρᾳ
 καὶ ταῖς σφραγῖσιν ἐκείναις, καὶ εἰπεῖν γε λέγεται
 πρὸς αὐτόν· « ὦ Εὐάγγελε, σὺ μὲν χρυσῆν δάφνην
 περὶκειςαι, πλουτεῖς γὰρ, ἐγὼ δὲ ὁ πένης τὴν Δελ-
 φικὴν· πλὴν τοῦτό γε μόνον ὦνησο τῆς σκευῆς, ὅτι
 μὴδ' ἐλεοῦμενος ἐπὶ τῇ ἥττη ἀπέρχῃ, ἀλλὰ μισοῦ-
 μενος προσέτι διὰ τὴν ἄτεχνόν σου ταύτην καὶ πε-
 ριττὴν τρυφήν. » Περὶ πόδα δὴ σοὶ καὶ Εὐάγγελος
 οὗτος, παρ' ὅσον σοὶ γε οὐδ' ὀλίγον μέλει τοῦ γέλω-
 τος τῶν θεατῶν.

1. Voyez page 103, aux notes.

Οὐκ ἄκαιρον δ' ἂν γένοιτο, καὶ Λέσβιον μῦθόν τινα διηγήσασθαι σοι πάλαι γενόμενον. Ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπᾶσαντο αἱ Θραῦται, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῇ λύρα εἰς τὸν Ἑβρον ἐμπεσοῦσαν, ἐκβληθῆναι εἰς τὸν Μέλανα κόλπον¹, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῇ λύρα, τὴν μὲν ἄδουσαν θρηῖνόν τινα ἐπὶ τῷ Ὀρφεῖ, ὡς λόγος, τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπηχεῖν τῶν ἀνέμων ἐμπιπτόντων ταῖς χορδαῖς, καὶ οὕτω μετ' ᾠδῆς προσενέχθῆναι τῇ Λέσβῳ, κάκεινους ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι ἵνα περὺν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστί, τὴν λύραν δὲ ἀναθεῖναι εἰς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἱερόν, καὶ ἐπὶ πολὺ γε σώζεσθαι αὐτήν. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Νέκυνθον, τὸν τοῦ Πιπτακοῦ τοῦ τυράννου, ταῦτα ὑπὲρ τῆς λύρας πυνθανόμενον, ὡς ἐκίλει μὲν καὶ θηρία καὶ φυτὰ καὶ λίθους, ἐμελώδει δὲ καὶ μετὰ τὴν τοῦ Ὀρφέως συμφορὰν μηδενὸς ἀπτομένου, πρὸς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἐμπεσῖν, καὶ διαφθείραντα τὸν ἱερέα μεγάλοις χρήμασι, πειῖσαι ὑποθέντα ἑτέραν ὁμοίαν λύραν, δοῦναι αὐτῷ τὴν τοῦ Ὀρφέως· λαβόντα δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι οὐκ ἀσφαλὲς οἶεσθαι εἶναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ κόλπον ἔχοντα, μόνον προελθεῖν εἰς τὸ προᾶστειον, καὶ προχειρισάμενον κρούειν καὶ συνταράττειν τὰς χορδὰς, ἄτεγνον καὶ ἄμουσον νεανίσκον, ἐλπίζοντα μέλη τινὰ θεσπέσια ὑπηγήσειν τὴν λύραν, ὑφ' ὧν πάντας καταθέλξειν καὶ κηλήσειν, καὶ μακάριον ἔσεσθαι, κληρονομήσαντα τῆς Ὀρφέως μουσικῆς·

1. Golfe de Thrace, et rivière du même nom.

ἄχρι δὴ ξυνελθόντας τοὺς κύνας πρὸς τὸν ἦχον (πολλοὶ δὲ ἦσαν αὐτόθι), διασπάσασθαι αὐτὸν ὡς τοῦτο γοῦν ὁμοιον τῷ Ὀρφεῖ παθεῖν, καὶ μόνους ἐφ' ἑαυτὸν ξυγκαλέσαι τοὺς κύνας, ὅτεπερ καὶ σαφέστατα ὤφθη ὡς οὐχ ἡ λύρα θέλγουσα ἦν, ἀλλὰ ἡ τέχνη καὶ ἡ ὠδὴ, ἃ μόνον ἐξαίρετα τῷ Ὀρφεῖ παρὰ τῆς μητρὸς¹ ὑπῆρχεν. Ἡ λύρα δὲ ἄλλως κτῆμα ἦν οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων βαρβίτων.

(Contre un ignorant bibliomane.)

II

SUR UNE IMPROPRIÉTÉ DE LANGAGE.

Timarque avait reproché à Lucien d'avoir employé mal à propos le mot Ἀποφράς, *néfaste, sinistre*; l'auteur se justifie, et prouve qu'il ne pouvait pas user d'une autre expression que celle dont se sont servis les meilleurs écrivains.

Τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν, οἶμαι, καθ' Ἑλλάδα γλωτταν συνεῖναι χρή. Εἶτα καὶ τῶν Ἀττικῶν κατὰ χρόνους τινὰς πολλὰ ἐντρεψάντων τῆς αὐτῶν φωνῆς, τοῦτο τὸ « Ἀποφράς » ἐν τοῖς μάλιστα διετέλεσεν, οὕτως αἰεὶ καὶ πρὸς ἀπάντων αὐτῶν λεγόμενον. Εἶπον ἂν καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν κεχρημένους τῷ ὀνόματι, εἰ μὴ καὶ ταύτη σε διαταράξειν ἔμελλον, ξένα σοι καὶ ἄγνωστα ποιητῶν, καὶ ῥητόρων, καὶ συγγραφέων ὀνόματα διεξιῶν. Μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐγὼ σοι τοὺς εἰ-

1. Calliope, une des Muses.

πόντας ἐρῶ· πάντες γὰρ ἴσασιν. Ἀλλὰ σύ μοι ἓνα τῶν πάλαι δεῖξας οὐ κεχρημένον τῷ ὀνόματι, χρυσοῦς, φασίν, ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθητι. Καίτοι, ὅστις γέρων ὦν καὶ ἀφῆλιξ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ, δοκεῖ μοι ὅτι καὶ Ἀθηναὶ πόλις ἐστὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ Κόρινθος ἐπὶ τῷ Ἴσθμῷ, καὶ Σπάρτη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μὴ εἰδέναι. Λοιπὸν¹ ἴσως ἐκεῖνό σοι λέγειν, ὡς τὸ μὲν ὄνομα ἤδεις, τὴν δὲ χρῆσιν αὐτοῦ ἄκαιρον ἠτιάσω. Φέρε δὴ καὶ ὑπὲρ τούτου πρὸς σὲ ἀπολογήσομαι τὰ εἰκότα, σὺ δὲ πρόσεχε τὸν νοῦν, εἰ μὴ πάνυ ὀλίγον σοι μέλει τοῦ μηδὲν εἰδέναι. Οἱ πάλαι πολλὰ τοιαῦτα πρὸ ἡμῶν ἀπέρριψαν ἐς τοὺς σοὶ ὁμοίους ἕκαστοι τοὺς τότε (ἦσαν γὰρ καὶ τότε, ὡς τὸ εἶκος, βδελυροὶ τινες τὰ ἦθη, καὶ μιαιοὶ, καὶ κακοῦθεις τὸν τρόπον)· καὶ ὁ μὲν κόθορνόν² τινα εἶπεν, εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον, ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιούτοις ὑποδήμασιν· ὁ δὲ λυπάην, ὅτι τὰς ἐκκλησίας, θορυβώδης ὦν ρήτωρ, ἐπετάραττεν· ὁ δὲ ἐβδόμην; ὅτι, ὡσπερ οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἐβδόμαις, κάκεινος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπαιζέει καὶ διεγέλα, καὶ παιδιὰν ἐποιεῖτο τὴν σπουδὴν τοῦ δήμου. Μὴ δῶς οὖν κάμοι, πρὸς Ἀδώνιδος, εἰκάσαι παμπόνηρον ἄνθρωπον, ἀπάσῃ κακίᾳ σύντροφον, ἡμέρα δυσφήμῳ καὶ ἀπαισίῳ; Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς χλωλοὺς τῷ δεξιῷ³ ἐκτρεπέμεθα, καὶ μάλιστα εἰ ἔωθεν ἴδοιμεν αὐτούς. Κὰν εἴ τις βάκηλον, ἢ πίθηκον ἴδοι, εὐθὺς ἐξιὼν τῆς οἰκίας, ἐπὶ πόδα ἀναστρέφει καὶ ἐπανέρχεται, οὐκ

1. Λοιπὸν. S.-ent. ἐστι.

2. Cothurne, chaussure à tous pieds : nom donné aux hom-

mes qui sont de tous les partis.

3. Τῷ δεξιῷ. Sous-entendu ποδί, le pied droit.

ἀγαθὰς μαντευόμενος τὰς ἐφημέρους ἐκείνας πρά-
 ξεις ἔσεσθαι αὐτῶ ὑπὸ πονηρῶ τῶ πρώτῳ καὶ δυσ-
 φήμῳ κληδονίσματι. Ἐν ἀρχῇ δὲ, καὶ ἐν θύραις,
 καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐξόδῳ, καὶ ἔωθεν τοῦ ἅπαντος
 ἔτους, εἴ τις ἴδοι ἄνθρωπόν τινα ἐπίσημον ἐπὶ
 τῇ κακίᾳ καὶ ἀπερρωγότη, καὶ μονοουχὶ τοῦνομα
 τῶν ἔργων αὐτῶν ὀνομαζόμενον, ἀπατεῶνα, γόητα,
 ἐπίορκον, ὄλεθρον, κύφωνα, βάραθρον, μὴ φύγη,
 μηδ' εἰκάσῃ τοῦτον ἀποφράδι ἡμέρα;

(*Le Pseudologiste.*)

III

JUGEMENT DES VOYELLES .

Le *Sigma* se plaint d'avoir été dépossédé par le *Tau* de la place qu'il occupait dans un certain nombre de mots de la langue grecque. Ce jeu d'esprit grammatical contient quelques détails intéressants sur l'invention de l'écriture.

Ἐπὶ ἄρχοντος Ἀριστάρχου Φαληρέως, Πυανεψιῶ-
 νος¹ ἐβδόμη² ἰσταμένου, γραφὴν ἔθετο τὸ Σίγμα
 πρὸς τὸ Ταῦ ἐπὶ³ τῶν ἐπτὰ Φωνήεντων, βίας ὑπαρ-
 χόντων, καὶ ἀρπαγῆς, ἀφηρησθαι λέγον πάντων
 τῶν ἐν διπλῶ ταῦ ἐκφερομένων.

«Μέχρι μὲν, ὦ Φωνήεντα δικασταί, ὀλίγα ἡδι-
 κούμην ὑπὸ τουτουί τοῦ Ταῦ, καταχρωμένου τοῖς
 ἐμοῖς, καὶ καταίροντος ἔνθα μὴ δεῖ· οὐ βαρέως

1. Pyanepsion correspondait
 u mois d'octobre.

2. Sous-entendu ἡμέρα.

3. Ἐπί, par devant.

ἔφερον τὴν βλάβην, καὶ παρήκουον ἔνια τῶν λεγομένων ὑπὸ τῆς μετριότητος, ἣν ἴστε με φυλάσσοντα πρὸς τε ὑμᾶς καὶ τὰς ἄλλας συλλαβάς. Ἐπεὶ δὲ ἐς τοσοῦτον ἤκει πλεονεξίας τε καὶ ἀνοίας, ὥστε ἐφ' οἷς ἡσύχασα πολλάκις, οὐκ ἀγαπῶν, ἀλλ' ἤδη καὶ πλείω προσβιάζεται, ἀναγκαίως αὐτὸ εὐθύνω νῦν παρὰ τοῖς ἀμφοτέροισιν εἰδόσιν ὑμῖν. Δίκαιον οὖν οὐχ ὑμᾶς, οἱ δικάζετε νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γράμματα τῆς πείρας ἔχειν τινὰ φυλακὴν· εἰ γὰρ ἐξέσται τοῖς βουλομένοις ἀπὸ τῆς καθ' αὐτὰ τάξεως ἐς ἀλλοτριαν βιάζεσθαι, καὶ τοῦτο ἐπιτρέψετε ὑμεῖς, ὧν χωρὶς οὐδὲν καθόλου τι γράφεται, οὐχ ὀρῶ τίνα τρόπον αἱ συντάξεις τὰ νόμιμα, ἐφ' οἷς ἐτάχθη τὰ κατ' ἀρχάς, ἔξουσιν. Καὶ ὁ γε πρῶτος ἡμῖν τοὺς νόμους τούτους διατυπώσας, εἴτε Κάδμος, εἴτε Παλαμῆδης ὁ Ναυπλίου (καὶ Σιμωνίδῃ δὲ ἔνιοι προσάπτουσι τὴν προμηθεῖαν ταύτην), οὐ τῇ τάξει μόνον, καθ' ἣν πραεδρίαί βεβαιουῦνται, διώρισαν τί πρῶτον ἔσται ἢ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ ποιότητος, ἃς ἕκαστον ἡμῶν ἔχει, καὶ δυνάμεις συνεῖδον. Καὶ ὑμῖν μὲν, ὧ δίκασται, τὴν μεῖζω δεδώκασι τιμὴν, ὅτι καθ' αὐτὰ δύνασθε φθέγγεσθαι, ἡμιφώνοις δὲ τὴν ἐφεξῆς, ὅτι προσθήκης εἰς τὸ ἀκουσθῆναι δεῖται· πασῶν δὲ ἐσχάτην ἐνόμισαν ἔχειν μοῖραν ἐννεὰ τῶν πάντων, οἷς οὐδὲ φωνὴ πρόσεστι καθ' αὐτά. Τὰ μὲν οὖν φωνήεντα φυλάσσειν ἔοικε τοὺς νόμους τούτους. Τὸ δὲ γε Ταῦ τοῦτο ἐτόλμησεν ἀδικεῖν με πλείω τῶν πρόποτε βιασαμένων, ὀνομάτων μὲν καὶ ῥημάτων ἀπελάσαι πατρῶων, ἐκδιῶξαι δὲ ὁμοῦ συνδέσμων ἅμα καὶ προθέσεων, ὡς μηκέτι φέρειν

τὴν ἔκτοπον πλεονεξίαν· ὅθεν δὲ καὶ ἀπὸ τίνων ἀρξάμενον, ὥρα λέγειν. Ἐπεδήμουν ποτὲ Κυβέλω¹· κατηγομένη δὲ παρὰ κωμωδιῶν τινι ποιητῇ, ὃς Δυσίμαχος ἐκαλεῖτο. Παρὰ τούτῳ δὴ τῷ ξένῳ τὴν τοῦ Ταῦ τοῦτου πλεονεξίαν ἐφόρασα. Μέχρι μὲν γὰρ ὀλίγοις ἐπεχείρει, τετταράκοντα λέγειν ἀξιοῦν, ἔτι δὲ τήμερον καὶ τὰ ὅμοια ἐπισπῶμενον, συνήθειαν ᾗμην ἴδια ταῦτι λέγειν, καὶ οἰστὸν ἦν μοι τὸ ἄκουσμα, καὶ οὐ πάνυ τι ἐδακνόμην ἐπ' αὐτοῖς. Ὅποτε δὲ ἐκ τούτων ἀρξάμενον ἐτόλμησε καττι-
 τερον εἰπεῖν, καὶ κάττυμα, καὶ πίτταν, εἶτα ἀπερυθριάσαν καὶ βασίλιτταν ὀνομάζειν, ἀπο-
 στεροῦν με τῶν συγγεγενημένων μοι καὶ συντεθραμ-
 μένων γραμμάτων, οὐ μετρίως, ἐπὶ τούτοις ἀγα-
 νακτῶ, καὶ πίμπραμαι, δεδιὸς μὴ τῷ χρόνῳ καὶ τὰ
 σῦκα τῦκά τις ὀνομάσῃ. Καὶ μοι πρὸς Διὸς
 ἀθυμοῦντι καὶ μεμονωμένῳ τῶν βοηθησόντων, σύγ-
 γνωτε τῆς δικαίας ὀργῆς. Οὐ γὰρ περὶ μικρὰ καὶ
 τὰ τυχόντα ἐστὶν ὁ κίνδυνος, ἀφαιρουμένῳ τῶν
 συνήθων καὶ συνεσχολακώτων μοι γραμμάτων.

(*Jugement des Voyelles.*)

1. Cybélus, ville de Phrygie.

IV

SUR UN LAPSUS COMMIS EN SALUANT.

L'auteur, en saluant son patron le matin, s'est servi du verbe *υγιαίνειν* qu'on n'employait généralement que le soir. Il essaye de prouver qu'il n'a pas eu tort, et qu'il a pu se servir de ce mot aussi bien que du *χαίρειν*.

Τὸ μὲν δὴ χαίρειν ἀρχαία μὲν ἢ προσαγόρευσις, οὐ μὴν ἐωθινή μόνον, οὐδ' ὑπὸ τὴν πρώτην ἔντευξιν, ἀλλὰ καὶ πρῶτον μὲν ἰδόντες ἀλλήλους, ἔλεγον αὐτὸ, ὡς τὸ¹.

Χαῖρ', ὦ δυνάστα τῆσδε γῆς Τιρυνθίας·

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐς λόγους ἤδη παροινίους τρεπόμενοι, ὡς τὸ².

Χαῖρ', Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν ἔτσης οὐκ ἐπιδευεῖς,

ἽΟδυσσεὺς ὁπότε τὴν ἐπεσταλμένην πρεσβείαν αὐτῷ ἐρρητόρευε· καὶ ἤδη ἀπιόντες παρ' ἀλλήλων, ὡς τὸ³.

Χαίρετ', ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Ἴδιος δὲ καιρὸς οὐδεὶς ἀπενενέμητο τῇ προσρήσει, οὐδὲ ὡς νῦν μόνος ὁ ἐωθινός, ὅπου γε καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαισίων καὶ ἀπευκτοτάτων ὅμως ἐχρῶντο αὐτῇ, ὡς ὁ τοῦ Εὐριπίδου Πολυνείκης ἤδη τελευτῶν τὸν βίον⁴.

Καὶ χαίρετ'· ἤδη γάρ με περιβάλλει σκότος.

1. Auteur incertain.

2. *Iliade*, IX, 225 : c'est Ulysse qui salue Achille.

3. Vers d'Empédocle, disant : adieu à ses disciples.

4. *Phéniciennes*, v. 1457.

Καὶ οὐ μόνον φιλοφροσύνης αὐτοῖς ἦν τοῦτο σύμβολον, ἀλλὰ καὶ ἀπεχθείας, καὶ τοῦ μηκέτι χρήσεσθαι ἀλλήλοις. Τὸ γοῦν μακρὰ χαίρειν φράσαι, τὸ μηκέτι φροντιεῖν δηλοῖ.

Πρῶτος δ' αὐτὸ Φιλιππίδης, ὁ ἡμεροδρομήσας, λέγεται ἀπὸ Μαραθῶνος ἀγγέλλων τὴν νίκην εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἄρχοντας καθημένους καὶ πεφροντικότητας ὑπὲρ τοῦ τέλους τῆς μάχης· « Χαίρετε, νικῶμεν », καὶ τοῦτο εἰπὼν συναποθανεῖν τῇ ἀγγελίᾳ, καὶ τῷ χαίρειν συνεκπνεῦσαι. Ἐν ἐπιστολῆς δὲ ἀρχῇ Κλέων, ὁ Ἀθηναῖος δημαγωγὸς, ἀπὸ Σφακτηρίας πρῶτον χαίρειν προὔθηκεν, εὐαγγελιζόμενος τὴν νίκην τὴν ἐκεῖθεν καὶ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἄλωσιν. Καὶ ὅπως γε μετ' ἐκεῖνον ὁ Νικίας ἀπὸ Σικελίας ἐπιστέλλων, ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῶν ἐπιστολῶν διέμεινε, ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενος τῶν πραγμάτων. Ἄλλ' ὁ θαυμαστὸς Πλάτων, ἀνὴρ ἀξιοπίστος νομοθέτης τῶν τοιούτων, τὸ μὲν χαίρειν κελεύει καὶ πάνυ ἀποδοκιμάζειν, ὡς μοχθηρὸν ὄν καὶ οὐδὲν σπουδαῖον ἐμφαῖνον, τὸ δ' εὖ πράττειν ἀντ' αὐτοῦ εἰσάγει, ὡς κοινὸν σώματός τε καὶ ψυχῆς εὖ διακειμένων σύμβολον. Καὶ ἐπιστέλλων γε τῷ Διονυσίῳ, αἰτιαῖται αὐτὸν ὅτι, ποιῶν ἐς τὸν Ἀπόλλω, χαίρειν τὸν θεὸν προσεῖπεν, ὡς ἀνάξιον τοῦ Πυθίου, καὶ οὐχ ὅπως θεοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώποις δεξιοῖς πρέπον. Ὁ μὲν γε θεσπέσιος Πυθαγόρας, εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς ἴδιον ἡμῖν καταλιπεῖν τῶν αὐτοῦ ἡξίωσεν, ὅσον Ὁκέλλω τῷ Λευκανῷ, καὶ Ἀρχύτα, καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμιληταῖς αὐτοῦ τεκμαίρεσθαι, οὔτε τὸ χαίρειν, οὔτε τὸ εὖ πράττειν προὔ-

γραφεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνειν ἄρχεσθαι ἐκέλευεν. Ἄπαντες γοῦν οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλήλοις ἐπιστέλλοντες, ὅποτε σπουδαῖόν τι γράφοιεν, ὑγιαίνειν εὐθύς ἐν ἀρχῇ παρεκελεύοντο, ὡς καὶ αὐτὸ ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀρμοδιώτατον, καὶ συνόλως ἅπαντα περιειληφὸς¹ τάνθρώπου ἀγαθὰ.

(*Sur un lapsus commis en saluant.*)

V

DE L'ASTROLOGIE.

Histoire de cette science chez les Éthiopiens, les Babylo- niens et les premiers Grecs. — Ce traité est en dialecte ionien.

Ἀμφί τε οὐρανοῦ, ἀμφί τε ἀστέρων ἡ γραφή², οὐκ αὐτέων ἀστέρων, οὐδ' αὐτέου πέρι οὐρανοῦ, ἀλλὰ μαντείας καὶ ἀληθείης, ἡ δὲ ἐκ τούτων ἐς ἀνθρώπων βίον ἔρχεται. Ὁ δέ μοι λόγος οὐχ ὑποθημοσύνην ἔχει, οὐδὲ διδασκαλίην ἐπαγγέλλεται, ὅπως ταύτην τὴν μαντοσύνην διενεκτέον, ἀλλὰ μέμφομαι ὀκόσοι, σοφοὶ ἐόντες, τὰ μὲν ἄλλα ἐπασκέουσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐωυτέων ἀπηγέονται. μούνη δ' ἀστρολογίην οὔτε τιμέουσιν, οὔτε ἐπασκέουσι. Καὶ ἡ μὲν σοφίη παλαιή, οὐδὲ νέον ἐς ἡμέας ἀπίκετο, ἀλλ' ἔστιν ἔργον ἀρχαίων βασιλέων θεοφιλέων. Οἱ δὲ νῦν, ἀμαθίη καὶ ῥαθυμίη, καὶ προσέτι μισοπονήη, κείνοισί τε ἀντίξρα φρονέουσι, καὶ εὖτ'

1. Περιειληφός, n. sing. neut. — βάνω, comprendre, contenir.
2. Sous-entendu ἐστί.

ἀν ἀνδράσιν ἐπικυρέωσι ψεύδεα μαντευομένοισιν, ἀστέρων τε κατηγορέουσι, καὶ αὐτὴν ἀστρολογίην μισέουσι, οὐδὲ μιν οὔτε ὑγιέα οὔτε ἀληθέα νομίζουσι, ἀλλὰ λόγον ψεύδεα καὶ ἀνεμῶλιον, οὐ δικαίως, ἐμοὶ δοκέει, φρονέοντες. Οὔτε γὰρ τέκτονες αἰδρήν τεκτοσύνης αὐτῆς ἀδικίην, οὔτε αὐλητέω ἀμουσίην μουσικῆς ἀσοφίην, ἀλλ' οἱ μὲν ἀμαθέες τῶν τεχνέων, ἐκράστη δ' ἐν ἑωυτῇ σοφῆ.

Πρῶτον μὲν ὦν Αἰθίοπες τόνδε τὸν λόγον¹ ἀνθρώποισι κατεστήσαντο· Αἰτίη δὲ αὐτέοισι τὰ μὲν ἢ σοφίην τοῦ ἔθνεος, τὰ δὲ καὶ τῆς οἰκῆσιος ἢ εὐμοιρίην· αἰεὶ γὰρ σφέας εὐδίην καὶ γαληναίην περικέαται· οὐδὲ τῶν τοῦ ἔτεος τροπέων ἀνέχονται, ἀλλ' ἐν μιῇ ὥρῃ² οἰκέουσιν. Ἰδάντες ὦν πρῶτα τὴν σεληναίην οὐκ ἐς πᾶμπαν ὁμοίην φαινομένην, ἀλλὰ πολυειδέα τε γιγνομένην, καὶ ἐν ἄλλοτε ἄλλη μὲν μορφῇ τρεπομένην, ἐδόκεε αὐτέοισι τὸ χρῆμα θύματος καὶ ἀπορίας ἄξιον. Ἐνθεν δὲ ζητέοντες, εὐρον τουτέων τὴν αἰτίην, ὅτι οὐκ ἴδιον τῇ σεληναίῃ τὸ φέγγος, ἀλλὰ οἱ³ παρ' ἠελίου ἔρχεται. Εὐρον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων τὴν φορὴν, τοὺς δὲ πλάνητας ἡμεῖς καλέομεν (μοῦνοι γὰρ τῶν ἄλλων ἀστέρων κινέονται), φύσιν τε αὐτέων καὶ δυναστείην, καὶ ἔργα τὰ ἕκαστος ἐπιτελέουσιν· Ἐν δὲ καὶ οὐνόματα αὐτέοισιν ἐπέθεσαν, οὐκ ὀνόματα, ὅπως ἐδόκεον, ἀλλὰ σημήια. Ταῦτα μὲν ὦν Αἰθίοπες ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπέβλεψαν· μετὰ δὲ, γείτοσιν οὔσι Αἰγυπτίοισι ἀτελέα τὸν λόγον παρέδωσαν.

1. Λόγον, art, science.

2. Ἐν μιῇ ὥρῃ, sous. une

température uniforme.

3. Οἱ pour αὐτῆ, à elle.

Αἰγύπτιοι δὲ παρὰ σφέν ἐκδεξάμενοι ἡμεργέα τὴν μαντικὴν, ἐπὶ μέζον ἤγειραν, μέτρα τε τῆς ἐκάστου κινήσεως ἐσημήναντο, καὶ ἑτέων ἀριθμὸν, καὶ μηνέων καὶ ὠρέων διετάξαντο. Καὶ μηνέων μὲν σφίσι μέτρων ἢ σεληναίῃ, καὶ ἡ ταύτης ἀναστροφὴ ἐγένετο, ἕτεος δὲ ἡλίου, καὶ ἡ τοῦ ἡελίου περίφορος. Οἱ δὲ καὶ ἄλλα ἐμήσαντο¹ πολλῶ μὲζω τούτων· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ παντὸς ἡέρος, καὶ ἀστέρων τῶν ἄλλων, ἀπλανέων τε καὶ εὐσταθέων καὶ οὐδαμᾶ κινεομένων, δωδέκα μοίρας ἐτάμοντο ἐν τοῖσι κινεομένοισι, καὶ οἰκεῖα ζῶα εἶοντα, ἕκαστον αὐτέων ἐς ἄλλην μορφήν μεμιμέαται, τὰ μὲν ἐνάλια, τὰ δὲ ἀνθρώπων, τὰ δὲ θηρῶν, τὰ δὲ πτηνῶν, τὰ δὲ κτηνέων. Ἀπὸ τέω δὴ καὶ ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια πολυειδέα ποιεῖται· οὐ γὰρ πάντες Αἰγύπτιοι ἐκ τῶν δωδέκα μοιρέων πασέων ἐμαντεύοντο, ἄλλοι δὲ ἀλλοίησι μοίρησι ἐχρέοντο· καὶ κριὸν μὲν σέβουσι, ὀκόσοι ἐς κριὸν ἀπέβλεπον· ἰχθύας δὲ οὐσιτέονται ὀκόσοι ἰχθύας ἐπεσημήναντο· οὐδὲ τράγον κτείνουσι ὅσοι αἰγόκερων ἤδεσαν· καὶ οἱ ἄλλοι τᾶλλα, ὡς ἕκαστοι ἰλάσκονται. Ναὶ μὴν καὶ ταῦρον ἐς τιμὴν τοῦ ἡερίου ταύρου σεβίζονται· καὶ ὁ Ἄπις αὐτέοις χρῆμα ἱερώτατον, τὴν χώραν ἐπινέμεται, καὶ οἱ ἐκεῖ μαντήιον ἀνατιθέασι, σημήιον τῆς ἐκείνου μαντικῆς. Οὐ μετὰ πολλὸν δὲ καὶ Αἰβυες ἐπέβησαν τοῦ λόγου²· καὶ γὰρ τὸ Λιβύων μαντήιον τὸ Ἄμμωνος³ καὶ τοῦτο ἐς τὸν ἡέρα καὶ ἐς τὴν τουτέου σοφίην εὔρητο, παρ' ὅσον

1. Ἐμήσαντο, 3° p. pl. aor. 4
in: *lic. moy. de* μήδομαι, étudier.

2. Τοῦ λόγου, cette science.
3. Il avait une tête de bœlier.

τὸν Ἄμμωνα καὶ οὗτοι κριοπρόσωπον ποιέονται. Ἐγνώσαν δὲ τουτέων ἕκαστα καὶ Βαβυλώνιοι· οὗτοι μὲν λέγουσι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, πολλὸν ὕστερον ἐς τουτέους ὁ λόγος ἀπίκετο. Ἕλληνες δὲ οὔτε παρ' Αἰθιοπῶν οὔτε παρ' Αἰγυπτίων ἀστρολογίης πέρι οὐδὲν ἤκουσαν, ἀλλὰ σφίσιν Ὀρφεὺς πρῶτος τάδε ἀπηγήσατο, οὐ μάλα ἐμφανέως, οὐδὲ ἐς φάος τὸν λόγον προήνεγκεν, ἀλλ' ἐς γοητεῖην καὶ ἱερολογίην, οἷη διανοίῃ ἐκείνου. Πηξάμενος γὰρ λύρην, ὄργιά τε ἐποίεετο, καὶ τὰ ἱρὰ ἤειδεν· ἡ δὲ λύρη, ἐπτάμιτος εἴουσα, τὴν τῶν κινουμένων ἀστέρων ἀρμονίην συνεβάλλετο· Ταῦτα Ὀρφεὺς διζήμενος, καὶ ταῦτα ἀνακινέων, πάντα ἔθελγε, καὶ πάντων ἐκράτεεν. Οὐ γὰρ ἐκείνην τὴν λύρην ἔβλεπεν, οὐδέ οἱ ἄλλης ἔμελε μουσουργίης, ἀλλ' αὕτη Ὀρφέως ἡ μεγάλη λύρη. Ἕλληνές τε, τάδε τιμέοντες, μοίρην αὐτῆ ἐν οὐρανῷ ἀπέκριναν, καὶ ἀστέρες πολλοὶ καλέονται λύρη Ὀρφέως. Ἦν δέ κοτε Ὀρφέα ἰδῆς, ἢ λίθοισιν ἢ χροίῃ μεμιμημένον, ἐν μέσῳ ἔζεται ἵκελος αἰδόντι, μετὰ χερσὶν ἔχων τὴν λύρην· ἀμφὶ δὲ μιν ζῶα μυρία ἔστηκε, ἐν οἷς καὶ ἄνθρωπος, καὶ ταῦρος, καὶ λέων, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Εὐτ' ἂν ἐκεῖνα ἰδῆς, μέμνησό μοι τουτέων, κοίη ἐκείνου αἰοιδῆ, κοίη δὲ καὶ ἡ λύρη, κοῖος δὲ καὶ ταῦρος, ἢ ὀκοῖος λέων Ὀρφέως ἐπαΐουσιν. Εἰ δὲ τὰ λέγω αἴτια γνοίης, σὺ δὲ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ δέρκεο ἕκαστον τουτέων.

(De l'Astrologie.)

VI

LES DIPSADES.

Après une description remarquable du grand désert de la Libye et des animaux qu'il renferme, l'auteur indique les terribles effets de la morsure du serpent appelé Dipsade.

Τῆς Διθύης τὰ νότια ψάμμος ἐστὶ βαθεῖα, καὶ γῆ διακεκαυμένη, ἔρημος ἐπὶ πολὺ, ἀκριβῶς ἄκαρπος, πεδινὴ ἄπασα, οὐ χλόην, οὐ πύαν, οὐ φυτὸν, οὐχ ὕδωρ ἔγουσα, ἢ εἴ που ἄρα ἐν κοίλοις συνεστηκὸς ὑετοῦ ὀλίγου λείψανον, παχὺ καὶ τοῦτο, καὶ δυσῶδες, οὐδὲ πᾶν διψῶντι ἀνθρώπῳ πότιμον. Ἀοικήτος γοῦν ἐστὶ διὰ ταῦτα· ἢ πῶς γὰρ ἂν οἰκοῖτο, ἀνήμερος οὕτω καὶ ξηρὰ καὶ ἄφορος οὔσα, καὶ πολλῶ τῷ αὐχμῷ πιεζομένη; Καὶ τὸ θάλλπος δὲ αὐτὸ καὶ ὁ ἀήρ, κομιδῆ πυρώδης καὶ φλογερὸς ὢν, καὶ ἡ ψάμμος ὑπερζέουσα, παντελῶς ἄβατον τὴν χώραν τίθησι. Γαράμαντες, μόνοι πρόσκοιαι ὄντες, εὐσταλὲς καὶ κοῦφον ἔθνος, ἀνθρώποι σκηνίται, ἀπὸ θήρας τὰ πολλὰ ζῶντες, ἐνίοτε οὗτοι ἐσβάλλουσι θηράσοντας ἀμφὶ τροπᾶς τὰς χειμερινὰς μάλιστα, ὕοντα τὸν θεὸν τηρήσαντες, ὅποτε τὸ πολὺ τοῦ καύματος σθεσθεῖη, καὶ ἡ ψάμμος νοτισθεῖη, καὶ ἀμηγέπη βατὴ γένοιτο. Ἡ θήρα δὲ ἐστὶν ὄνων τε τῶν ἀγρίων, καὶ στρουθῶν τῶν μεγάλων χαμαιπετῶν, καὶ πιθήκων μάλιστα, καὶ ἐλαφάντων ἐνίοτε. Ταῦτα γὰρ μόνον διαρκεῖ πρὸς τὸ δίψος, καὶ ἀνέχεται ἐπὶ πολὺ τὰ λαιπωρούμενα ὑπὸ πολλῶ καὶ ὀξεῖ τῷ ἡλίῳ. Καὶ ὁμως οἱ Γαράμαντες ἐπειδὴν τὰ σιτία καταναλώ

σωσιν¹, ἅπερ ἔχοντες ἀφίκντο, ἀπελαύνουσιν ὀπίσω εὐθύς, δεδιότες μὴ σφίσιν ἢ ψάμμος ἀναφλεγείσα δύσβατος καὶ ἄπορος γένηται, εἶτα, ὥσπερ ἐντὸς ἀρκύων ληφθέντες, καὶ αὐτοὶ ἀπόλωνται μετὰ τῆς ἄγρας. Ἄφυκτα γὰρ ἐστίν, ἣν ὁ ἥλιος ἀνασπάσας τὴν ἰκμάδα, καὶ τάχιστα ξηράνας τὴν χώραν, ὑπερζέσει, ἀκμαιοτέραν τὴν ἀκτῖνα προσάλων, ἅτε πρὸς τὴν νοτιῖδα παρατεθηγμένην· τροφή γὰρ αὕτη τῷ πυρί. Καίτοι ταῦτα πάντα, ὅποσα εἶπον, τὸ θάλπος, τὸ δίψος, ἡ ἐρημία, τὸ μηδὲν ἔχειν ἐκ τῆς γῆς λαβεῖν, ἦττον ὑμῖν δυσχερῆ εἶναι δόξει τοῦ λεχθησομένου, καὶ δι' ὃ φευκτέα πάντως ἡ χώρα ἐκείνη. Ἐρπετὰ γὰρ ποικίλα, μεγέθει τε μέγιστα, καὶ πλήθει πάμπολλα, καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτα, καὶ τὸν ἰὸν ἄμαχα, ἐπινέμεται τὴν γῆν· τὰ μὲν ὑποβρύχια, φωλεύοντα ἐν μυγῶ τῆς ψάμμου· τὰ δὲ ἄνω ἐπιπολάζοντα, φύσαλοι καὶ ἀσπίδες, καὶ ἔχιδναι, καὶ κεράσται, καὶ βουπρήστεις, καὶ ἀκοντίαι, καὶ ἀμφίσβαιναι, καὶ δράκοντες, καὶ σκορπίων γένος διττὸν, τὸ μὲν ἕτερον ἐπίγειόν τε καὶ πεζόν, ὑπέρμεγα καὶ πολυσφόνδυλον, θάτερον δὲ ἐναέριον, καὶ πτηνόν, ὑμενόπτερον δὲ, οἷα ταῖς ἀκρίσι καὶ τέττιξι καὶ νυκτερίσι τὰ πτερά. Τοιαῦτα ὄρνεα πολλὰ ἐπιπετόμενα, οὐκ εὐπρόσιτον ἀπερογάζεται τὴν Λιβύην ἐκείνην. Τὸ δὲ δὴ πάντων ἐρπετῶν δεινότατον ὢν ἡ ψάμμος τρέφει, ἡ διψάς ἐστίν, ὄφισ οὐ πάνυ μέγας, ἐχίδνη ὁμοῖος, τὸ δῆγμα βίαιος, τὸν

1. Καταναλώσωσιν, 3e pers. plur. aor. subj. actif | de καταναλίσκω, épuiser, consommer.

ὄν ταχύς, ὀδύνας μὲν ἀλήκτους ἐπάγων εὐθύς· ἐκκαίει τε γὰρ, καὶ σήπει, καὶ πίμπρασθαι ποιεῖ, καὶ βοῶσιν ὥσπερ οἱ ἐν πυρᾷ κείμενοι. Τὸ δὲ μάλιστα καταπονοῦν καὶ κατατρῦχον αὐτούς ἐκεῖνό ἐστιν, ὁμώνυμον πάθος τῷ ἔρπετῷ· διψῶσι γὰρ ἐς ὑπερβολήν· καὶ τὸ παραδοξότατον, ὅσῳπερ ἂν πίνωσι, τοσοῦτῳ μᾶλλον ὀρέγονται τοῦ ποτοῦ, καὶ ἡ ἐπιθυμία πολὺ πλεόν ἐπιτείνεται αὐτοῖς· οὐδ' ἂν σβέσειάς¹ ποτε τὸ δίψος, οὐδ' ἦν τὸν Νεῖλον αὐτὸν ἢ τὸν Ἰστρον ὅλον ἐκπιεῖν παράσχης, ἀλλὰ προσεκαύσεις ἐπάρδων τὴν νόσον, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐλαίῳ πῦρ κατασθέννυοι. Λέγουσιν ἰατρῶν παῖδες² ἐκείνην τὴν αἰτίαν εἶναι, παχὺν τὸν ἰὸν ὄντα, ἔπειτα δευόμενον τῷ ποτῷ, ὀξυκίνητον γίγνεσθαι, ὑγρότερον, ὡς τὸ εἰκὸς, καθιστάμενον καὶ ἐπὶ πλεῖστον διαχεόμενον.

(*Sur les dipsades.*)

1. Σβέσειας, 2° pers. sing. aor. 4 optat. éoliq. de σθέννυμι, éteindre.

2. « Les fils des médecins, » sorte de périphrase pour dire, les médecins eux-mêmes.

BEAUX-ARTS.

I

DE LA BEAUTÉ.

La beauté est le caractère essentiel des grandes œuvres d'art et des actions héroïques : tous les hommes la désirent, parce qu'elle donne aux personnes et aux choses une sorte d'empreinte divine.

Κάλλους δὴ πάντες μὲν ἐπεθύμησαν τυχεῖν· πάνυ δ' ἤξιώθησαν ὀλίγοι τινές. Οἱ δὲ ταύτης ἔτυχον τῆς δωρεᾶς, εὐδαιμονέστατοι πάντων ἔδοξαν γεγενῆσθαι, καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων τὰ εἰκότα τετιμημένοι. Τεκμήριον δέ· τῶν γοῦν θεῶν ἐξ ἠρώων γενομένων, Ἡρακλῆς τέ ἐστίν ὁ Διὸς, καὶ Διόσκουροι¹, καὶ Ἑλένη, ὧν ὁ μὲν ἀνδρείας ἕνεκα ταύτης λέγεται τυχεῖν τῆς τιμῆς, Ἑλένη δὲ τοῦ κάλλους χάριν, αὐτὴν τε μεταβαλεῖν εἰς θεόν, καὶ τοῖς Διοσκούροις αἰτία γενέσθαι, πρὶν αὐτὴν εἰς οὐρανὸν ἀνελθεῖν τοῖς ὑπὸ γῆν συνεξητασμένοις. Εἰ τοίνυν οὕτω μὲν θεῖον καὶ σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ περισπούδαστον τοῖς θεοῖς, πῶς ἂν ἔχοι καλῶς μὴ καὶ αὐτοὺς μιμουμένους τοὺς θεοὺς ἔργω τε καὶ λόγῳ πᾶν ὃ τι ἔχομεν συναίρεσθαι τῷ κάλλει; Σχεδὸν δ' ὡς εἶπεῖν, πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων ὥσπερ κοινὸν παράδειγμα τὸ κάλλος ἐστί·

1. Les Dioscures (*filis de Jupiter*) Castor et Pollux.

καὶ οὔτε στρατηγοῖς εἰς κάλλος ἠμέληται τὰ στρατεύματα συντάσσειν, οὔτε ῥήτορσι τοὺς λόγους συντιθέναι, οὔτε μὴν γραφεῦσι τὰς εἰκόνας γεγραφέναι. Ἄλλὰ τί ταῦτα λέγω ὢν τὸ κάλλος τέλος ἐστίν; Ὦν γὰρ εἰς χρεῖαν ἤκομεν ἀναγκαίως, οὐκ ἔλλείπομεν οὐδὲν σπουδῆς εἰς ὅσον ἕξεστι κάλλιστα κατασκευάζειν. Τῷ τε γὰρ Μενέλω οὐ τοσοῦτον ἐμέλησε τῆς χρεῖας τῶν οἰκῶν, ἢ ὅσον τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν· καὶ διὰ τοῦθ' οὕτω πολυτελεστάτους ἅμα κατασκεύασε, καὶ καλλίστους, καὶ τῆς γνώμης οὐχ ἤμαρτεν· ὁ γὰρ Ὀδυσσεῶς οὕτως ἀγασθῆναι λέγεται τούτους, κατὰ πύστιν τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν ἀφιγμένος, ὥστ' εἰπεῖν Πεισιστράτῳ τῷ Νεστορίδῃ,

Ζηνός που τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή¹.

Αὐτός θ' ὁ τοῦ μειρακίου πατήρ οὐκ ἄλλου του χάριν μιλοπαρήρους ἤγε τὰς ναῦς, συστρατευόμενος τοῖς Ἕλλησιν ἐπὶ Τροίαν, ἢ ὅπως τοὺς ὀρῶντας ἐκπλήττειν ἔχη. Καὶ σχεδὸν εἴ τις ἐκάστην ἐξετάζειν βούλεται τῶν τεχνῶν, εὐρήσει πάσας ἐς τὸ κάλλος ὀρώσας, καὶ τούτου τυγχάνειν τοῦ παντὸς τιθεμένης· Τοσοῦτον δὲ τὸ κάλλος τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπερέχειν δοκεῖ, ὥστε τῶν μὲν ἢ δικαιοσύνης, ἢ σοφίας, ἢ ἀνδρείας μετεχόντων πολλά τις ἂν εὔροι τιμώμενα μᾶλλον, τῶν δὲ ταύτης τῆς ιδέας κεκοινωνηκότων βέλτιόν ἐστιν εὐρεῖν οὐδέν, ὥσπερ δὴ καὶ τῶν μὴ μετεσχηκότων ἀτιμότερον οὐδέν· μόνους γοῦν τοὺς μὴ καλοὺς ὀνομάζομεν αἰσχροὺς,

1. *Odyssee*, IV, 74

ὡς οὐδὲν ὄν, εἴ τί τις ἔχων τύχοι πλεονέκτημα τῶν ἄλλων, κάλλους ἐστερημένος. Τοὺς μὲν οὖν ἢ δημοκρατουμένους τὰ κοινὰ διοικουήσας, ἢ τυράννοις ὑποτεταγμένους, τοὺς μὲν δημαγωγούς, τοὺς δὲ κάλακας καλαῦμεν, μόνους δὲ τοὺς ὑπὸ ταύτῃ τῇ δυνάμει γενομένους θαυμάζομεν τε, φιλοπόνους τε καὶ φιλοκάλους ὀνομάζομεν, καὶ κοινούς νομίζομεν εὐεργέτας τοὺς τῶν καλῶν ἐπιμελητάς. Ὅτε τοίνυν οὕτω μὲν σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ τοῖς πᾶσιν ἐν εὐχῆς μέρει τυχεῖν κέρδος τε νομίζουσι τὸ τούτῳ τι διακονῆσαι δυναθῆναι, πῶς ἡμᾶς εἰκότως οὐκ ἂν τις ἐμέμψατο, εἰ τοσοῦτον ἔχοντες κέρδος κερδαίνειν, ἔπειθ' ἔχοντι προϊέμεθα, μὴδ' αὐτὸ τοῦτο αἰσθῆσθαι δυναθέντες, ὅτι ζημιούμεθα;

(*Charidemus, ou de la beauté.*)

II

LE BAIN.

Description d'un bain construit par l'architecte Hippias.

Ἐν δὴ τοῖς τεχνιταῖς καὶ Ἰππίου τουτουῖ τοῦ καθ' ἡμᾶς μεμνησθαι ἄξιον, ἀνδρὸς λόγοις¹ μὲν παρ' ὄντινα βούλει τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγυμνασμένων, καὶ συνεῖναί τε ὀξέος, καὶ ἐρμηνεῦσαι σαφεστάτου, τὰ δὲ ἔργα πολὺ τῶν λόγων ἀμείνῳ παρεχομένου,

1. Λόγοις, connaissances littéraires.

καὶ τὴν τῆς τέχνης ὑπόσχεσιν ἀποπληροῦντος, οὐκ ἐν τοιαύταις μὲν ὑποσχέσεσιν, ἐν αἷς οἱ πρὸ αὐτοῦ γενέσθαι νύτῳχησαν, κατὰ δὲ τὸν γεωμετρικὸν λόγον, ἐπὶ τῆς δοθείσης, φασίν, εὐθείας¹ τὸ τρίγωνον ἀκριβῶς συνισταμένου. Καίτοι τῶν γε ἄλλων ἕκαστος ἐν τι τῆς ἐπιστήμης ἔργον ἀποτεμόμενος, ἐν ἐκείνῳ εὐδοκιμήσας, εἶναι τις ὁμῶς ἔδοξεν· ὁ δὲ μηχανικῶν τε ὧν τὰ πρῶτα καὶ γεωμετρικῶν, ἔτι δὲ ἀρμονικῶν καὶ μουσικῶν, φαίνεται· καὶ ὁμῶς ἕκαστον τούτων οὕτως ἐντελῶς δεικνυσιν, ὡς ἐν αὐτὸ μόνον ἐπιστάμενος. Τὴν μὲν γὰρ περὶ ἀκτίνων, καὶ ἀνακλάσεων, καὶ κατόπτρων θεωρίαν, ἔτι δὲ καὶ ἀστρονομίαν, ἐν ἧ παιδᾶς τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπέφηεν, οὐκ ὀλίγου χρόνου ἂν εἴη ἐπαινεῖν. Ἄ δὲ ἐναγχος ἰδὼν αὐτοῦ τῶν ἔργων κατεπλάγη², οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν. Κοινὴ μὲν γὰρ ἡ ὑπόθεσις, καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ πάνυ πολλή, βαλανείου κατασκευῆ· περίνοια δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ σύνεσις θαυμαστή. Τόπος μὲν ἦν οὐκ ἐπίπεδος, ἀλλὰ πάνυ προσάντης καὶ ὄρθιος, ὄν, παραλαβὼν κατὰ θάτερα εἰς ὑπερβολὴν ταπεινὸν, ἰσόπεδον θατέρῳ ἀπέφηε, κρηπίδα μὲν βεβαιοτάτην ἅπαντι τῷ ἔργῳ βαλόμενος, καὶ θεμελίῳν θέσει τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀσφάλειαν ἐμπεδωσάμενος, ὕψει δὲ πάνυ ἀποτόμοις καὶ πρὸς ἀσφάλειαν συνεχόμενοις τὸ ὄλον κρατυνάμενος· τὰ δὲ ἐποικοδομηθέντα τῷ τε τοῦ τόπου μεγέθει σύμμετρα, καὶ τῷ εὐλόγῳ τῆς κατα-

1. Εὐθείας, sous-entendu γραμμῆς, ligne droite.

2. Κατεπλάγην, 1re pers.

sing. aor. 2 indic. pass. de καταπλήσσω, fr. pper d'étonnement.

σκευῆς ἀρμοδιώτατα, καὶ τὸν τῶν φώτων λόγον¹ φυλάττοντα. Πυλῶν μὲν ὑψηλός, ἀναβάσεις πλατείας ἔχων, ὑπτίος μᾶλλον ἢ ὀρθίος πρὸς τὴν τῶν ἀνιόντων εὐμάρειαν. Εἰσιόντα δὲ τοῦτον ἐκδέχεται κοινὸς οἶκος εὐμεγέθης, ἱκανὴν ἔχων ὑπηρεταῖς καὶ ἀκολούθοις διατριβὴν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῶν ἐς τρυφὴν παρεσκευασμένων οἰκημάτων. Βαλανεῖω δ' οὖν καὶ ταῦτα πρεπωδέστατα, χαρίεσαι καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμεναι ὑποχωρήσεις· εἴτ' ἐχόμενος αὐτῶν οἶκος, περιττὸς μὲν ὡς πρὸς τὸ λουτρὸν, ἀναγκαῖος δὲ ὡς πρὸς τὴν τῶν εὐδαιμονεστέρων ὑποδοχὴν. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐκατέρωθεν διαρκεῖς τοῖς ἀποδυομένοις ἀποθέσεις, καὶ μέσος οἶκος ὕψει ὑψηλότατος, καὶ φωτὶ φαιδρότατος, ψυχροῦ ὕδατος ἔχων τρεῖς κολυμβήθρας, Λακαίνῃ λίθω κεκοσμημένος, καὶ εἰκόνες ἐν αὐτῷ λίθου λευκοῦ τῆς ἀρχαίας ἐργασίας, ἡ μὲν Ὑγείας, ἡ δὲ Ἀσκληπιοῦ. Εἰσελθόντας δὲ ὑποδέχεται ἡρέμα χλιαινόμενος οἶκος, οὐκ ἀπνηεῖ τῇ θερμῇ προαπαντῶν, ἐπιμήκης, ἀμφιστρόγγυλος, μεθ' ὃν ἐν δεξιᾷ οἶκος, εὖ μάλα φαιδρὸς, ἀλείψασθαι προσηνῶς παρεχόμενος, ἐκατέρωθεν εἰσόδους ἔχων, Φρυγίω λίθω κεκαλλωπισμένης, τοὺς ἀπὸ παλαίστρας εἰσιόντας δεχόμενος. Εἴτ' ἐπὶ τούτῳ ἄλλος οἶκος, οἰκῶν ἀπάντων κάλλιστος, στῆναί τε καὶ ἐγκαθέζεσθαι προσηνέστατος, καὶ ἐμβραδῦναι ἀβλαβέστατος, καὶ ἐγκυλίεσθαι ὠφελιμώτατος, Φρυγίου καὶ αὐτῆς εἰς ὄροφὴν ἄκραν ἀποστίλβων. Ἐξῆς δὲ ὁ θερμὸς ὑποδέχεται διά-

1. Λόγον, répartition intelligente.

δρομος, Νομάδι λίθω διακεκολλημένος. Ὁ δὲ ἔνδον οἶκος κάλλιστος, φωτός τε πολλοῦ ἀνάμεστος, καὶ ὡς πορφύρα διηθησμένος. Τρεῖς καὶ οὗτος θερμὰς πυέλους παρέχεται. Λουσαμένῳ δὲ ἔνεστί σοι μὴ τὴν διὰ τῶν αὐτῶν οἰκῶν αὐθις ἐπανιέναι, ἀλλὰ ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, δι' ἡρέμα θερμοῦ οἰκήματος, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ φωτὶ μεγάλῳ, καὶ πολλῇ τῇ ἔνδον ἡμέρᾳ· ὕψη πρὸς τούτοις ἀνάλογα, καὶ πλάτῃ τοῖς μήκεσι σύμμετρα, καὶ πανταχοῦ πολλῇ Χάρις καὶ Ἀφροδίτῃ ἐπανθεῖ. Κατὰ γὰρ τὸν καλὸν Πίνδαρον¹, « Ἀρχομένου ἔργου πρόσωπον χρῆ θέμεν τηλαυγές. » Τοῦτο δ' ἂν εἴη ἐκ τῆς αὐγῆς μάλιστα, καὶ τοῦ φέγγους, καὶ τῶν φωταγωγῶν μεμηχανημένον. Ὁ γὰρ σοφὸς ὡς ἀληθῶς Ἴππίας τὸν μὲν ψυχροδόχον οἶκον εἰς Βορρᾶν προκεχωρηκότα ἐποίησεν, οὐκ ἄμοιρον οὐδὲ τοῦ μεσημβρινοῦ ἀέρος τοὺς δὲ πολλοῦ τοῦ θάλπους δεομένους Νότῳ, καὶ Εὐρῳ, καὶ Ζεφύρῳ ὑπέθηκε. Τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ λέγοιμι παλαιστρας, καὶ τὰς κοινὰς τῶν ἱματιοφυλακούντων κατασκευὰς, ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὸ λουτρὸν, καὶ μὴ διὰ μακροῦ τὴν ὁδὸν ἐχούσας, τοῦ χρησίμου τε καὶ ἀβλαβοῦς ἕνεκα; Καὶ μὴ με ὑπολάβῃ τις μικρὸν ἔργον προθέμενον, κοσμεῖν τῷ λόγῳ προαιρεῖσθαι. Τὸ γὰρ ἐν τοῖς κοινοῖς καινὰ ἐπινοῆσαι κάλλους δείγματα, οὐ μικρᾶς σοφίας ἔγωγε τίθεμαι, οἷον καὶ τόδε τὸ ἔργον ὁ θαυμάσιος ἡμῖν Ἴππίας ἐπεδείξατο, πάσας ἔχον τὰς βαλανείου ἀρετὰς, τὸ χρήσιμον, τὸ εὐκαιρον, τὸ εὐφεγγές, τὸ σύμμετρον,

1. *Olympiq.* VI, 4.

τὸ τῷ τόπῳ ἡρμοσμένον, τὸ τὴν χρεῖαν ἀσφαλῆ παρεχόμενον, καὶ προσέτι τῇ ἄλλῃ περινοίᾳ κεκοσμημένον, ἀφόδων μὲν ἀναγκαίων δυσὶν ἀναχωρήσεσιν, ἐξόδοις τε πολλαῖς τεθυρωμένον· ὁρῶν δὲ διττὰς δηλώσεις, τὴν μὲν δι' ὕδατος καὶ μυκήματος, τὴν δὲ δι' ἡλίου ἐπιδεικνύμενον. Ταῦτα ἰδόντα μὴ ἀποδοῦναι τὸν πρέποντα ἔπαινον τῷ ἔργῳ, οὐκ ἀνοήτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστου, μᾶλλον δὲ βασκανοῦ μοι εἶναι ἔδοξεν. Ἐγὼ μὲν οὖν εἰς δύναμιν καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸν τεχνίτην καὶ δημιουργὸν ἡμεψάμην τῷ λόγῳ. Εἰ δὲ θεὸς παράσχοι καὶ λούσασθαι ποτε, πολλοὺς οἶδα ἕξων τοὺς κοινωνήσοντάς μοι τῶν ἐπαίνων.

(*Hippias, ou le bain.*)

III

DESCRIPTION D'UNE MAISON OPULENTE.

Magnificences de la maison d'un riche : belles proportions de l'édifice; goût délicat des ornements; effets lumineux de la voûte; comparaison avec le plumage du paon et les lignes harmonieuses de la mer; peintures décoratives des murailles : *Persée délivrant Andromède*. — *Oreste tuant Égisthe*. — *Branchus et le lièvre*. — *Persée tranchant la tête de Méduse*. — *Ulysse contrefaisant l'insensé*. — *Médée poignardant ses enfants*.

Οἶκον τίς ἰδὼν μεγέθει μέγιστον, καὶ κάλλει κάλλιστον, καὶ φωτὶ φαιδρότατον, καὶ χρυσιῷ στιλπνότατον, καὶ γραφαῖς ἀνθηρότατον, περισκοπήσας

ἀκριβῶς καὶ θαυμάσας ἄπεισι, κωφὸν αὐτὸν καὶ ἄλογον καταλιπὼν, μήτε προσειπὼν, μήτε προσομιλήσας, ὡςπερ τις ἀναυδός, ἢ φθόνῳ σιωπᾶν ἐγνωκώς; Ἐμοίγε δοκεῖ καὶ συνεξαίρεσθαι οἴκου πολυτελείᾳ ἢ τοῦ λέγοντος γνώμη, καὶ πρὸς τοὺς λόγους ἐπεγεύρεσθαι, καθάπερ τι καὶ ὑποβαλλούσης τῆς θέας. Σχεδὸν γὰρ εἰσρεῖ τι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν καλόν· εἶτα πρὸς αὐτὸ κοσμήσασα ἔκπέμπει τοὺς λόγους. Καὶ μὴν οὐ κατὰ γε σιὰν μόνην, οὐδὲ κατὰ πλατάνου κάλλος, ἢ ὑποδοχῆ, οὐδ' ἂν τὴν βασιλέως λέγῃς τὴν χρυσῆν¹. Ἐκεῖνης μὲν γὰρ ἐν τῇ πολυτελείᾳ μόνῃ τὸ θαῦμα, τέχνη δὲ, ἢ κάλλος, ἢ τέρψις, ἢ τὸ σύμμετρον, ἢ τὸ εὐρυθμον, οὐ συνεύργαστο, οὐδὲ κατεμέμικτο τῷ χρυσῷ, ἀλλ' ἦν βαρβαρικὸν τὸ θέαμα, πλοῦτος μόνον, καὶ φθόνος τῶν ἰδόντων, καὶ εὐδαιμονισμὸς τῶν ἐχόντων· ἔπαινος δὲ οὐδαμοῦ προσῆν· οὐδὲ γὰρ ἔμελε τοῖς Ἀρσακίδαις² τῶν καλῶν, οὐδὲ πρὸς τὸ τερπνὸν ἐποιοῦντο τὰς ἐπιδείξεις, οὐδὲ ἐφρόντιζον εἰ ἐπαινέσονται οἱ θεαταὶ, ἀλλ' ὅπως ἐκπλαγήσονται· οὐ φιλόκαλοι γὰρ, ἀλλὰ φιλόπλουτοὶ εἰσιν οἱ βάρβαροι. Τούτου δὲ τοῦ οἴκου τὸ κάλλος, οὐ κατὰ βαρβαρικούς τινες ὀφθαλμοὺς, οὐδὲ κατὰ Περσικὴν ἀλαζονείαν, ἢ βασιλικὴν μεγαλαυχίαν, οὐδὲ πένητος μόνον, ἀλλὰ εὐφυοῦς θεατοῦ δεόμενον, καὶ ὄτῳ μὴ ἐν τῇ ὄψει ἢ κρίσει, ἀλλὰ τις καὶ λογισμὸς ἐπακολουθεῖ τοῖς λεγομένοις. Τὸ γὰρ τῆς τε ἡμέ-

1. Pythius, roi de Lydie, | platane et d'une vigne d'or.
avait fait présent à Darius d'un | 2, Famille des rois de Perse.

ρας πρὸς τὸ κάλλιστον ἀποβλέπειν, καὶ τὸν ἥλιον ὑπερκύψαντα εὐθὺς ὑποδέχεσθαι, καὶ τοῦ φωτὸς ἐμπίπλασθαι ἐς κόρον, ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν, καθ' ὃ καὶ τὰ ἱερά βλέποντα ἐποιοῦν οἱ παλαιοὶ, καὶ τὸ τοῦ μήκους πρὸς τὸ πλάτος, καὶ ἀμφοῖν πρὸς τὸ ὕψος εὐρυθμον, καὶ τῶν φωταγωγῶν τὸ ἐλεύθερον, καὶ πρὸς ὥραν ἐκάστην εὐ ἔχον, πῶς οὐχ ἡδέα τὰ πάντα, καὶ ἐπαίνων ἄξια; Ἔτι δὲ θαυμάσειεν ἂν τις καὶ τῆς ὀροφῆς ἐν τῷ εὐμόρφῳ τὸ ἀπέριττον, καὶ τῷ εὐκόσμῳ τὸ ἀνεπίληπτον, καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ ἐς τὸ εὐπρεπὲς σύμμετρον, ἀλλὰ μὴ περὶ τὰς χρείας ἐπίφθονον, ἀλλ' ὅπόσον ἂν καὶ γυναικί σόφρονι καὶ καλῇ ἀρκέσει ἐπισημότερον ἐργάσασθαι τὸ κάλλος, ἢ περὶ τῆς δειρῆς λεπτός τις ὄρμος, ἢ περὶ τῷ δακτύλῳ σφενδόνη εὐφορος, ἢ ἐν τοῖν ὠτοῖν ἐλλόβια, ἢ πύρπη τις, ἢ ταινία τὸ ἄφετον τῆς κόμης συνδέουσα, τοσοῦτον τῆς εὐμορφίας προστιθεῖσα, ὅσον τῆς ἐσθῆτι ἡ πορφύρα· αἱ δὲ γε ἑταῖραι, καὶ μάλιστα αἱ ἀμφοτέραι αὐτῶν, καὶ τὴν ἐσθῆτα ὅλην πορφυρᾶν, καὶ τὴν δειρὴν χρυσῆν πεποίηται, τῷ πολυτελεῖ θηρώμεναι τὸ ἐπαγωγόν, καὶ τὸ ἐνδέον τῷ καλῷ, προσθέσει τοῦ ἐξωθεν τερπνοῦ πικραμυθούμεναι· ἡγοῦνται γὰρ καὶ τὴν ὠλένην αὐταῖς στιλπνοτέραν φαίνεσθαι, συναπολάμπουσαν τῷ χρυσῷ, καὶ τοῦ ποδὸς τὸ μὴ εὐπερίγραφον, λήσειν ὑπὸ χρυσῷ σανδάλῳ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐρασμιώτερον γενήσεσθαι, τῷ φαεινότητι συνωρώμενον. Καὶ τοίνυν ἢ τοῦδε τοῦ οἴκου ὀροφή, μᾶλλον δὲ κεφαλή, εὐπρόσωπος μὲν καὶ καθ' ἑαυτήν, τῷ χρυσῷ δὲ ἐς τοσοῦτον κεκόσμηται ἐς ὅσον

καὶ οὐρανὸς ἐν νυκτὶ ὑπὸ τῶν ἀστέρων ἐκ διαστήματος περιλαμπόμενος, καὶ ἐκ διαλέεμματος ἀνθῶν τῷ πυρί. Εἰ δέ γε πῦρ ἦν τὸ πᾶν, οὐ καλὸς ἂν, ἀλλὰ φοβερός ἡμῖν ἔδοξεν. Ἴδοι δ' ἂν τις οὐδ' ἄργον ἐνταῦθα τὸν χρυσόν, οὐδὲ μόνου τοῦ τέρποντος ἕνεκα τῷ λοιπῷ κόσμῳ συνεσπαρμένον, ἀλλὰ καὶ αὐγὴν τινα ἠδεῖαν ἀπολάμπει, καὶ τὸν οἶκον ὅλον ἐπιχρῶννυσι τῷ ἐρυθρήματι. Ὅποτεν γὰρ τὸ φῶς προσπεσὸν ἐφάψηται, καὶ ἀναμιχθῆ τῷ χρυσῷ, κωνόν τι ἀπαστράπτουσι, καὶ διπλασίαν τοῦ ἐρυθρήματος ἐκφαίνουσι τὴν αἰθρίαν. Ὁ μὲν ταῖς, ἦρος ἀρχομένου πρὸς λειμῶνά τινα ἔλθων, ὅποτε καὶ τὰ ἄνθη πρόεισιν, οὐ ποθεινότερα μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀνθηρότερα, καὶ τὰς βαφὰς καθαρώτερα, τότε καὶ οὗτος ἐκπετάσας τὰ πτερὰ καὶ ἀναδείξας τῷ ἡλίῳ, καὶ τὴν οὐρὰν ἐπάρας, καὶ πάντοθεν αὐτῷ περιστήσας, ἐπιδείκνυται τὰ ἄνθη τὰ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔαρ τῶν πτεροῶν, ὥσπερ αὐτοῦ ππρακαλοῦντος ταῦ λειμῶνος ἐς τὴν ἄμιλλαν. Ἐπιστρέφει γοῶν ἑαυτὸν, καὶ περιάγει, καὶ ἐμπομπεῖει τῷ κάλλει ἅτε δὴ καὶ θαυμασιώτερος φαίνεται πρὸς τὴν αὐγὴν, ἀλλαττομένων αὐτῷ τῶν χρωμάτων, καὶ μεταβαινόντων ἡρέμα, καὶ πρὸς ἕτερον εὐμορφίας εἶδος τρεπομένων. Πάσχει δὲ αὐτὸ μάλιστα ἐπὶ τῶν κύκλων, οὓς ἐπ' ἄκροις ἔχει ταῖς πτεροῖς, ἱριδός τινος ἕκαστον περιθεούσης· ὁ γὰρ τέως χαλκὸς ἦν, τοῦτο, ἐγκλίναντος ὀλίγον, χρυσὸς ὤφθη, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ κυαναυγές, εἰ σκιασθείη, χλοαυγές ἐστίν· αὐτῷ μετακοσμεῖται πρὸς τὰ φῶς ἢ πτέρωσις.

Ἵτι μὲν γὰρ καὶ ἡ θάλαττα ἰκανὴ πρρακαλίσα-

σθαι καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐπισπάσασθαι ἐν γαλήνῃ φανεῖσα, ἵστε, κἂν μὴ εἶπω. Ὡστε, εἰ καὶ παντάπασιν ἠπειρώτης καὶ ἀπειρόπλους τις εἶη, πάντως ἂν ἐθελήσειε καὶ αὐτὸς ἐμβῆναι, καὶ περιπλεῦσαι, καὶ πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσαι, καὶ μάλιστα εἰ βλέποι τὴν μὲν αὐραν κούφως ἐπουριάζουσαν τὴν ὀθόνην, τὴν δὲ ναῦν προσηνῶς τε καὶ λείως ἐπ' ἄκρων ἠρέμα διολισθαίνουσαν τῶν κυμάτων. Ὑμεῖς δὲ, καὶ μεταξύ λεγόντων ἡμῶν, ἐς τὴν ὀροφὴν ἀπεβλέπετε, καὶ τοὺς τοίχους ἐθαυμάζετε, καὶ τὰς γραφὰς ἐξητάζετε, πρὸς ἐκάστην ἀποστρεφόμενοι. Τῆς γὰρ τέχνης τὸ ἀκριβές, καὶ τῆς ἱστορίας μετὰ τοῦ ἀρχαίου τὸ ὠφέλιμον, ἐπαγωγὸν ὡς ἀληθῶς, καὶ πεπαιδευμένων θεατῶν δεόμενον. Ἐν δεξιᾷ μὲν οὖν εἰσιόντι, Ἀργολικῷ μύθῳ ἀναμείχεται πάθος Αἰθιοπικόν· ὁ Περσεὺς τὸ κῆτος φονεύει, καὶ τὴν Ἄνδρομέδαν καθαιρεῖ, καὶ μετὰ μικρὸν γαμήσει, καὶ ἄπεισιν, αὐτὴν ἄγων· πάρεργον τοῦτο τῆς ἐπὶ Φοργόνας πτήσεως. Ἐν βραχεῖ δὲ πολλὰ ὁ τεχνίτης ἐμιμήσατο, αἰδῶ παρθένου, καὶ φόβον· ἐπισκοπεῖ γὰρ τὴν μάχην ἄνωθεν ἐκ τῆς πέτρας, καὶ νεανίου τόλμαν ἐρωτικὴν, καὶ θηρίου ὄψιν ἀπρόσμαχον. Καὶ τὸ μὲν ἔπεισι πεφρικὸς ταῖς ἀκάνθαις, καὶ δεδιτόμενον τῷ χάσματι· ὁ Περσεὺς δὲ τῇ λαυᾷ μὲν προδείκνυσεν τὴν Φοργόνα, τῇ δεξιᾷ δὲ καθικνεῖται τῷ ξίφει. Καὶ τὸ μὲν ὅσον τοῦ κήτους εἶδε τὴν Μέδουσαν, ἤδη λίθος ἐστί· τὸ δ' ὅσον ἐμφυχον μένει, τῇ ἄρτη κόπτεται. Ἐξῆς δὲ μετὰ τήνδε τὴν εἰκόνα, ἕτερον δρᾶμα γέγραπται δικαιοτάτον, οὗ τὸ ἀρχέτυπον ὁ γραφεὺς παρ' Εὐριπίδου ἢ Σοφο-

κλέους¹ δοκεῖ μοι λαβεῖν. Ἐκεῖνοι γὰρ ὁμοίαν ἔγραψαν τὴν εἰκόνα. Τῷ νεανία τὸ ἑταίρω, Πυλάδης τε ὁ Φωκεὺς καὶ Ὀρέστης δοκῶν ἤδη τεθνάναι, παρελθόντε τὰ βασίλεια καὶ λαθόντε, φονεύουσιν ἄμφω τὸν Αἰγίσθον· Ἡ δὲ Κλυταιμνήστρα ἤδη ἀνήρηται, καὶ ἐπ' εὐνῆς τινος ἡμίγυμνος πρόκειται, καὶ θεραπεία πᾶσα, ἐκπεπληγμένοι τὸ ἔργον, οἱ μὲν ὥσπερ βοῶσιν, οἱ δὲ τινες, ὅπη φύγωσι περιβλέπουσι. Σεμνὸν δέ τι ὁ γραφεὺς ἐπενόησε, τὸ μὲν ἀσεβὲς τῆς ἐπιχειρήσεως δείξας μόνον, καὶ ὡς ἤδη πεπραγμένον παραδραμῶν, ἐμβραδύνογτας δὲ τοὺς νεανίσκους ἐργασάμενος τῷ τοῦ Αἰγίσθου φόνῳ. Μετὰ δὲ τοῦτο θεὸς ἐστὶν εὐμορφος, καὶ μεираάκιον ὠραῖον. Ὁ Βράγχος, ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος, ἀνέχει λαγῶν καὶ προσπαίζει τὸν κύνα· ὁ δὲ πηδησομένῳ ἔοικεν ἐπ' αὐτὸν εἰς τὸ ὕψος, καὶ Ἀπόλλων παρεστῶς μειδιᾷ, τερπόμενος ἀμφοῖν, καὶ τῷ παιδὶ παίζοντι, καὶ πειρομένῳ τῷ κυνί. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ Περσεὺς πάλιν τὰ πρὸ τοῦ κήτους ἐκεῖνα τολμῶν, καὶ ἡ Μῆδουσα τεμνομένη τὴν κεφαλὴν, καὶ Ἀθηναῖ σκέπουσα τὸν Περσεά· ὁ δὲ τὴν μὲν τύλμαν εἵργασται, τὸ δὲ ἔργον οὐχ ἐώρακέ πω, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Γοργόνης τὴν εἰκόνα· οἶδε γὰρ τὸ πρόστιμον τῆς ἀληθοῦς ὄψεως. Κατὰ δὲ τὸν μέσον τοῖχον, ἄνω τις ἀντίθυρος Ἀθηναῖ ναὸς πεποιήται, ἡ θεὸς λίθου λευκοῦ, τὸ σχῆμα οὐ πολεμιστήριον, ἀλλ' οἷον ἂν γένοιτο εἰρήνην ἀγούσης θεοῦ πολεμικῆς. Ὀδυσσεὺς τὸ μετὰ τοῦτο, δῆθεν μεμνηνῶς, ὅτε συ-

1. Dans la tragédie d'*Électre*.

στρατεύει τοῖς Ἀτρείδαις μὴ θέλων· πάρεισι δὲ οἱ πρέσβεις ἤδη καλοῦντες. Καὶ τὰ μὲν τῆς ὑποκρίσεως πιθανὰ πάντα, ἢ ἀπήνη, τὸ τῶν ὑπεξευγμένων ἀσύμφωνον, ἄγνοια τῶν δρωμένων· ἐλέγχεται δὲ ὁμῶς τῷ βρέφει. Παλαμῆδης γὰρ ὁ τοῦ Ναυπλίου, συνεῖς τὸ γιγνόμενον, ἀρπάσας τὸν Τηλέμαχον, ἀπειλεῖ φονεύειν, πρόκωπον ἔχων τὸ ξίφος, καὶ πρὸς τὴν τῆς μανίας ὑπόκρισιν ὀργὴν καὶ οὗτος ἀνθυποκρίνεται. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν φόβον τοῦτον σωφρονεῖ, καὶ πατὴρ γίγνεται, καὶ λύει τὴν ὑπόκρισιν. Ὑστάτη δὲ ἡ Μήδεια γέγραπται, τῷ ζήλῳ διακαῆς, τῷ παιδὶ ὑποβλέπουσα, καὶ τι δεινὸν ἐννοοῦσα· ἔχει γοῦν ἤδη τὸ ξίφος, τὸ δ' ἀθλίῳ καθῆσθον γελῶντε, μὴδὲν τῶν μελλόντων εἰδότε, καὶ ταῦτα ὀρῶντε τὸ ξίφος ἐν ταῖν χεροῖν.

(*Sur un appartement.*)

IV

PORTRAITS.

L'auteur compose le portrait d'une belle femme en empruntant ce qu'il y a de plus beau dans les œuvres des grands maîtres de la sculpture : Praxitèle, Alcamène, Phidias, Calamis; de ceux de la peinture : Polygnote, Euphranor, Apelle, Aétion, et enfin dans les poésies d'Homère.

Φέρε δὴ ἐξ ἀπασῶν ἤδη τούτων εἰκόνων, ὡς οἶόν τε συναρμόσας, μίαν εἰκόνα ἐπιδείξω, τὸ ἐξαιρέτον παρ' ἐκάστης ἔχουσαν. Τῆς ἐκ Κνίδου ἱκνούσης

Ἀφροδίτης μόνον τὴν κεφαλὴν λαμβάνω· οὐδὲν γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος, γυμνοῦ ὄντος, δεῖσεται· τὰ μὲν ἀμφὶ τὴν κόμην, καὶ μέτωπον, ὄφρυών τε τὸ εὐγραμμον, εἶσει ἔχειν, ὥσπερ ὁ Πραξιτέλης ἐποίησε, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τὸ ὑγρὸν ἅμα τῷ φαιδρῷ καὶ κεχαρισμένῳ, καὶ τοῦτο διαφυλάξει κατὰ τὸ Πραξιτέλει δοκοῦν· τὰ μῆλα δὲ καὶ ὅσα τῆς ὄψεως ἀντιῶν, παρ' Ἀλκαμένους καὶ τῆς ἐν κήποις¹ λήφεται· καὶ προσέτι χειρῶν ἄκρα, καὶ καρπῶν τὸ εὐρυθμον, καὶ δακτύλων τὸ εὐάγωγον, ἐς λεπτὸν ἀπολήγον, παρὰ τῆς ἐν κήποις καὶ ταῦτα· τὴν δὲ τοῦ παντός προσώπου περιγραφὴν, καὶ παρειῶν τὸ ἀπαλόν, καὶ ῥίνα σύμμετρον, ἡ Λημνία² παρέξει, καὶ Φειδίας· ἔτι καὶ στόματος ἀρμογὴν ὁ αὐτὸς καὶ τὸν αὐχένα παρὰ τῆς Ἀμαζόνος³ λαβών. Ἡ Σωσάνδρα δὲ καὶ ὁ Κάλამις⁴ αἰδοῖ κοσμήσασιν αὐτήν· καὶ τὸ μειδίαμα σεμνὸν καὶ λεληθὸς, ὥσπερ τὸ ἐκείνης ἔσται· καὶ τὸ εὐσταλὲς δὲ καὶ κόσμιον τῆς ἀναβολῆς παρὰ τῆς Σωσάνδρας· πλὴν ὅτι ἀκατακάλυπτος αὕτη ἔσται τὴν κεφαλὴν. Τῆς ἡλικίας δὲ τὸ μέτρον ἡλικίον ἂν γένοιτο; Κατὰ τὴν ἐν Κνίδῳ ἐκείνην μάλιστα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τὸν Πραξιτέλην μεμετρήσθω. Τὸν δὲ χρῶα ἐκάστῳ πρέποντα πόθεν πορισαίμεθ' ἂν, ἢ παρακαλέσαιμεν δηλαδὴ τοὺς γραφέας, καὶ μάλιστα ὅποσοι αὐτῶν

1. La Vénus des Jardins, un des chefs-d'œuvre d'Alcamène.

2. La Lemnienne, statue de Minerve, dédiée par les habitants de Lemnos.

3. Autre statue de Phidias.

4. Calamis florissait un peu après Phidias : il excellait surtout à représenter les chevaux. On croit que la Sossandra était une prêtresse vouée au culte de Minerve.

ἄριστοι ἐγένοντο κεράσασθαι τὰ χρώματα, καὶ εὐκαιρον ποιεῖσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν; Καὶ δὴ παρακεκλήσθω Πολύγνωτος, καὶ Εὐφράνωρ¹ ἐκεῖνος, καὶ Ἀπελλῆς, καὶ Ἀετίων· οὗτοι δὲ, διελόμενοι τὸ ἔργον, ὁ μὲν Εὐφράνωρ χρωσάτω τὴν κόμην, οἶαν τῆς Ἑρας ἔγραψεν· ὁ Πολύγνωτος δὲ ὀφρύων τὸ ἐπιπρεπὲς καὶ παρειῶν τὸ ἐνερευθεῖς, οἶαν τὴν Κασάνδραν ἐν τῇ Λέσχῃ² ἐποίησε τοῖς Δελφοῖς· καὶ ἐσθῆτα δὲ οὗτος ποιησάτω ἐς τὸ λεπτότατον ἐξεργασμένην, ὡς συνεστάλθαι μὲν ὅσα γρή, διηνεμῶσθαι δὲ τὰ πολλά. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ὁ Ἀπελλῆς δεῖξάτω, κατὰ τὴν Πακάτην³ μάλιστα, μὴ ἄγαν λευκόν, ἀλλ' ἐναιμον ἀπλῶς· τὰ χεῖλη δὲ, οἶα Ῥωξάνης, ὁ Ἀετίων ποιησάτω⁴. Μᾶλλον δὲ τὸν ἄριστον τῶν γραφῶν Ὀμηρον, παρόντος Εὐφράνωρος καὶ Ἀπελλοῦ, δεδέγμεθα. Οἶον γάρ τι τοῖς Μενελάου μηροῖς τὸ χρῶμα ἐκεῖνος ἐπέβαλεν, ἐλέφαντι εἰκάσας ἡρέμα πεφοινιγμένῳ, τοιόνδε ἔστω τὸ πᾶν· ὁ δ' αὐτὸς οὗτος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς γραψάτω, βόωπίν τινα ποιήσας αὐτήν. Συνεπιλήφεται δὲ τοῦ ἔργου αὐτῷ καὶ ὁ Θηβαῖος ποιητῆς⁵, ὡς ἰοβλέφαρον ἐξεργάσασθαι· καὶ φιλομειδῆ δὲ Ὀμηρος ποιήσει, καὶ λευκώλενον, καὶ ῥοδοδάκτυλον, καὶ ὄλως τῇ γρυσῇ Ἀφροδίτῃ⁶ εἰκάσει παλὺ δικαιότερον ἢ τὴν

1. Il a déjà été question de ces artistes.

2. La Cassandre, de Polygnote, était dans la Lesché, lieu public de conversation, à Delphes.

3. Pacate ou Pacata, femme

célèbre dont Apelle fit le portrait : d'autres la nomment Campaspe.

4. Voyez le morceau suivant.

5. Pindare, dont la naissance a illustré Thèbes.

6. Iliade, XIV, 202.

τοῦ Βρισέως¹. Ταῦτα μὲν οὖν πλαστῶν καὶ γραφῶν καὶ ποιητῶν παῖδες ἐργάζονται. Ὁ δὲ πᾶσιν ἐπανθεῖ τούτοις, ἡ Χάρις, μᾶλλον δὲ ἅπασαι ἅμα, ὁπόσαι Χάριτες καὶ ὁπόσοι Ἔρωτες περιχορεύοντες, τίς ἂν μιμήσασθαι δύναίτο;

(*Les Portraits.*)

V

TABLEAU D'ÂÉTION.

Description d'un tableau d'Âétion, représentant le mariage d'Alexandre le Grand et de Roxane, fille d'Oxyarte, le gouverneur de la Bactriane².

Ἔστιν ἡ εἰκὼν ἐν Ἰταλία, καὶ γὰρ εἶδον, ὥστε καὶ σοὶ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι. Θάλαμός ἐστι περικαλλῆς, καὶ κλίνη νυμφική· καὶ ἡ Ῥωξάνη κάθηται, πάγκαλόν τι χρῆμα παρθένου, ἐς γῆν ὀρῶσα, αἰδουμένη ἐστῶτα τὸν Ἀλέξανδρον. Ἔρωτες δὲ τινες μειδιῶντες, ὁ μὲν κατόπιν ἐφεστὼς ἀπάγει τῆς κεφαλῆς τὴν καλύπτραν, καὶ δείκνυσι τῷ νυμφίῳ τὴν Ῥωξάνην· ὁ δὲ τις μάλα δουλικῶς ἀφαιρεῖ τὸ σανδάλιον ἐκ τοῦ ποδός· ἄλλος τῆς χλανίδος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπειλημμένος³, Ἔρωσ καὶ οὗτος, ἔλκει αὐτὸν πρὸς τὴν Ῥωξάνην, πάνυ βιαίως ἐπισπώμε-

1. Hippodamie, plus connue sous le nom de Briséis, c'est-à-dire fille de Brisès.

2. Voyez notre *Notice*, p. 9.

3. Ἐπειλημμένος, nomin. masc. sing. parf. participe, à la voix moyenne, de ἐπιλαμβάνωμαι, se saisir de.

νος. Ὁ βασιλεὺς δὲ αὐτὸς μὲν στέφανόν τινα ὀρέγει τῇ παιδί. Πάροχος δὲ καὶ νυμφαγωγὸς Ἡφαιστίων συμπάρεστι, δᾶδα καιομένην ἔχων, μειρακίῳ πάνυ ὠραίῳ ἐπερειδόμενος. Ἰμέναιος, οἴμαί, ἐστίν· οὐ γὰρ ἐπεγέγραπτο τοῦνομα. Ἐτέρωθι δὲ τῆς εἰκόνας ἄλλοι Ἐρωτες παίζουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις τοῦ Ἀλεξάνδρου· δύο μὲν τὴν λόγχην αὐτοῦ φέροντες, μιμούμενοι τοὺς ἀχθοφόρους, ὅποτε δοκὸν φέροντες βαροῦντο· ἄλλοι δὲ δύο ἓνα τινα ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κατακείμενον, βασιλέα δ᾽ ἔθεν καὶ αὐτὸν, σύρουσι, τῶν ὀχάνων τῆς ἀσπίδος ἐπειλημμένοι. Εἷς δὲ δὴ ἐς τὸν θώρακα ἐσελθὼν ὑπτίον κείμενον, λοχῶντι ἔοικεν, ὡς φοβήσειεν αὐτοὺς ὅποτε κατ' αὐτὸν γένοιτο σύροντες.

(Hérodote, ou Aétion.)

VI

TABLEAU DE ZEUXIS.

Description d'un tableau de Zeuxis, représentant un centaure et une centauresse avec leurs petits.

Ὁ Ζεῦξις ἐκεῖνος, ἄριστος γραφέων γενόμενος, τὰ δημῶδη καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα οὐκ ἔγραφεν, ἢ ὅσα πάνυ ὀλίγα, ἥρωας ἢ θεοὺς, ἢ πολέμους, αἰεὶ δὲ καινοποιεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τι ἀλλόκοτον ἂν καὶ ξένον ἐπινοήσας, ἐπ' ἐκείνῳ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τολμήμασι, καὶ θήλειαν Ἴπποκένταυρον ὁ Ζεῦξις αὐτὸς ἐποίησεν,

ἀνατρέφουσάν γε προσέτι παιδίῳ Ἴπποκενταύρῳ διδύμῳ, κομιδῇ νηπίῳ. Τῆς εἰκόνος ταύτης ἀντίγραφός ἐστι νῦν Ἀθήνησι πρὸς αὐτὴν ἐκείνην ἀκριβεῖ τῇ στάθμῃ μετενηνεγμένη¹. Τὸ ἀρχέτυπον δ' αὐτὸ Σύλλας, ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, ἐλέγετο μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Ἰταλίαν πεπομφέναι· εἶτα περὶ Μαλέαν², οἶμαι, καταδύσης τῆς ὀλκάδος, ἀπολέσθαι ἅπαντα, καὶ τὴν γραφὴν. Πλὴν ἀλλὰ τὴν γε εἰκόνα τῆς εἰκόνος εἶδον, καὶ αὐτὸς ὑμῖν ὡς ἂν οἶός τε ὦ, δεῖξω τῷ λόγῳ, οὐ, μὰ τὸν Δία, γραφικός τις ὢν, ἀλλὰ πάνυ μέμνημαι, οὐ πρὸ πολλοῦ ἰδὼν ἐν τινὸς τῶν γραφέων Ἀθήνησι. Καὶ τὸ ὑπερβαυμάσαι τότε τὴν τέχνην, τάχ' ἂν μοι καὶ νῦν πρὸς τὸ σαφέστερον δηλῶσαι συναγωνίσαιτο. Ἐπὶ χλόης εὐθαλοῦς ἢ Κένταυρος αὕτη πεποιήται, ὅλη μὲν τῇ ἵππῳ χαμαὶ κειμένη, καὶ ἀποτέτανται εἰς τοῦπίσω οἱ πόδες· τὸ δὲ γυναικεῖον ὅσον αὐτῆς ἡρέμα ἐπεγήγερται³, καὶ ἐπ' ἀγκῶνός ἐστιν· οἱ δὲ πόδες οἱ ἔμπροσθεν οὐκ ἔτι καὶ οὔτοι ἀποτάδην, οἷον ἐπὶ πλευρὰν κειμένης· ἀλλ' ὁ μὲν ὀκλάζοντι ἔοικεν, ὢν καμπύλος ὑπέσταλμένη τῇ ὀπλῇ, ὁ δὲ ἔμπροσθεν ἐπανίσταται, καὶ τοῦ ἐδάφους ἀντιλαμβάνεται, οἰοί εἰσιν ἵπποι πειρώμενοι ἀναπηδᾶν. Τοῖν νεογνοῖν δὲ τὸ μὲν ἄνω ἔχει αὐτὴ ἐν ταῖς ἀγκάλαις, καὶ τρέφει ἀνθρωπικῶς, ἐπέχουσα τὸν γυναικεῖον μαστόν· τὸ δ' ἕτερον ἐκ τῆς ἵππου θηλάζει ἐς

1. Μετενηνεγμένη, nominatif singulier féminin parf. partic. passif de μεταφέρειν, copier, reproduire.

2. Lacap Malée (Saint-Auge),

en Laconie, séparait les deux golfes Argolique et Laconique.

3. Ἐπεγήγερται, 3e pers. sing. parf. indic. pass. de ἐπεγείρω, redresser.

τὸν πωλικὸν τρόπον· ἄνω δὲ τῆς εἰκότος οἶον ἀπὸ τινὸς σκοπῆς Ἴπποκένταυρός τις, ἀνὴρ ἐκείνης δηλαδὴ τῆς τὰ βρέφη ἀμφοτέρωθεν τιθηνουμένης, ἐπικύπτει γελῶν, οὐχ ὅλος φαινόμενος, ἀλλ' ἐς μέσον τὸν ἵππον, λέοντος σκύμενον ἀνέγων τῇ δεξιᾷ, σὶ ὑπὲρ ἑαυτὸν αἰωρῶν, ὡς δεδίξαίτο σὺν παιδιᾷ τὴν βρέφη. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς γραφῆς, ἐφ' ὅσα τοις ἰδιώταις ἡμῖν, οὐ πάντῃ ἐμφανῆ ὄντα, τὴν ὄλιγον ὅμως ἔχει δύναμιν τῆς τέχνης, οἶον τὸ ἀποτεινὰ τὰ γραμμὰς ἐς τὸ εὐθύτατον, καὶ τῶν χρωμάτων ἀκριβῆ τὴν κράσιν καὶ εὐκαιρον τὴν ἐπιβολὴν ποιήσασθαι, καὶ σκιάσαι ἐς θέον, καὶ τοῦ μεγέθους τὸν λόγον, καὶ τὴν τῶν μερῶν πρὸς τὸ ὅλον ἰσότητα καὶ ἀρμονίαν γραφῶν παιῖδες ἐπαινούντων, οἷς ἔργον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα. Ἐγὼ δὲ τοῦ Ζευξίδος ἐκεῖνο μάλιστα ἐπήνεσα, ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὑποθέσει ποικίλως τὸ περιττὸν ἐπεδείξατο τῆς τέχνης, τὸν μὲν ἄνδρα ποιήσας πάντῃ φοβερὸν καὶ κομιδῆ ἄγριον, σοβαρὸν τῇ χαίτη, λάσιον τὰ πολλὰ, οὐ κατὰ τὸν ἵππον αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕτερον τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐξάρας αὐτῶ τούς ὤμους ἐπὶ πλεῖστον, τὸ βλέμμα καίτοι γελῶντος, θηριῶδες ὅλον, καὶ ὄρειόν τι, καὶ ἀνήμερον. Τοσοῦτον μὲν ἐκεῖνον· τὴν θήλειαν δὲ, ἵππου γε τῆς καλλίστης, οἶαι μάλιστα αἱ Θετταλαί εἰσιν, ἀδμῆτες ἔτι καὶ ἄβρατοι· τὸ δ' ἄνω ἡμίτομον γυναικὸς, πάγκαλον ἔξω τῶν ὠτων· ἐκεῖνα δὲ μόνον σατυρώδη ἐστὶν αὐτῆ· καὶ ἡ μίξις δὲ καὶ ἡ ἀρμογὴ τῶν σωματίων, καθ' ὃ συνάπτεται καὶ συνδεῖται τῷ γυναικείῳ τὸ ἵππικόν, ἡρέμα καὶ οὐκ ἀθρόως μεταβαίνουσα καὶ

ἐκ προσαγωγῆς τρεπομένη, λανθάνει τὴν ὄψιν ἐκ θατέρου εἰς τὸ ἕτερον ὑπαγομένη. Τὸ νεογνὸν δὲ τὸ ἐν τῷ νηπίῳ, ὅμως ἄγριον καὶ ἐν τῷ ἀπαλῷ ἤδη φοβερὸν, καὶ τοῦτο θαυμαστὸν οἶον ἔδοξέ μοι, καὶ ὅτι παιδικῶς μάλα πρὸς τὸν σκύμνον τοῦ λέοντος ἀναβλέπουσι, μεταξὺ τῆς θηλῆς ἑκάτερος ἐπειλημμένοι ἐν χρῶ τῇ μητρὶ προσιστάμενοι. Ταῦτα δ' οὖν ἐπιδειξάμενος ὁ Ζεῦξις, αὐτὸς μὲν ὤφето ἐκπλήξειν τοὺς ὀρώντας ἐπὶ τῇ τέχνῃ. Οἱ δὲ αὐτίκα μὲν ἐβόων. Ἡ τί γὰρ ἂν ἐποίουν, καλλίστῳ θεάματι ἐντυγχάνοντες; Ἐπήνουν δὲ μάλιστα πάντες, ἄπερ καμὲ πρῶην ἐκεῖνοι, τῆς ἐπινοίας τὸ ξένον, καὶ τὴν γνώμην τῆς γραφῆς ὡς νέαν καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἠγνοημένην οὔσαν. Ὡστε ὁ Ζεῦξις συνεῖς ὅτι αὐτοὺς ἀσχολεῖ ἡ ὑπόθεσις καινὴ οὔσα καὶ ἀπάγει τῆς τέχνης, ὡς ἐν παρέργῳ τίθεσθαι τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων· « Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Μικκίων, πρὸς τὸν μαθητὴν, περίβαλε ἤδη τὴν εἰκόνα, καὶ ἀράμενοι ἀποκομίζετε οἴκαδε· οὔτοι γὰρ ἡμῶν τὸν πηλὸν τῆς τέχνης ἐπαινοῦσι, τῶν δ', ἐφ' ὅτῳ, εἰ καλῶς ἔχει καὶ κατὰ τὴν τέχνην, οὐ πολὺν ποιοῦνται λόγον, ἀλλὰ παρευδοκιμεῖ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἔργων ἢ τῆς ὑποθέσεως καινοτομία. »

(*Zeuxis, ou Antiochus.*)

VII

TABLEAU DE LA DÉLATION PAR APELLE.

Apelle, le peintre célèbre, ayant été calomnié auprès du roi Ptolémée IV par un de ses rivaux, nommé Antiphile, se venge de cette délation et se réconcilie avec le monarque au moyen du tableau que décrit Lucien¹.

Ὑποδείξει βούλομαι τῷ λόγῳ, καθάπερ ἐπί τινος γραφῆς, ὁποῖόν τί ἐστίν ἢ διαβολή, καὶ πόθεν ἄρχεται, καὶ ὅποια ἐργάζεται. Μᾶλλον δὲ Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος κάλει ταύτην προὔλαβε τὴν εἰκόνα· καὶ γὰρ αὐτὸς οὗτος διαβληθεὶς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον², ὡς μετεσχηκῶς Θεοδότα τῆς συνωμοσίας ἐν Τύρῳ· ὁ δὲ Ἀπελλῆς οὐχ ἑωράκει ποτὲ τὴν Τύρον, οὐδὲ τὸν Θεοδόταν ὅστις ἦν ἐγίγνωσκεν, ἢ καθ' ὅσον ἤκουε Πτολεμαίου τινὰ ὑπαρχόν εἶναι, τὰ κατὰ τὴν Φοινίκην ἐπιτετραμμένον. Ἄλλ' ὅμως τῶν ἀντιτέχνων τις Ἀντίφιλος τοῦνομα, ὑπὸ φθόνου τῆς παρὰ βασιλεῖ τιμῆς, καὶ τῆς κατὰ τὴν τέχνην ζηλοτυπίας, κατεῖπεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ὡς εἶη κεκοινωνηκῶς τῶν ὄλων, καὶ ὡς θεάσαιτό τις αὐτὸν ἐν Φοινίκῃ συνεστιώμενον Θεοδότα, καὶ παρ' ὄλον τὸ δεῖπνον πρὸς τὸ οὐς αὐτῷ κοινολογούμενον· καὶ τέλος ἀπέφηνε τὴν Τύρου ἀπόστασιν, καὶ τὴν Πηλουσίου³ κατάληψιν ἐκ τῆς Ἀπελλοῦ συμβουλῆς γεγονέναι. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὡς ἂν κάρτα

1. Voy. notre *Notice*, p. 9.

2. Ptolémée IV, Philopator.

3. Péluse était regardée comme la clef de l'Égypte.

οὐ πάνυ φρενήρης τις ὢν, ἀλλ' ἐν κολακείᾳ δεσποτικῇ θετραμμένος, οὕτως ἐξεκαύθη καὶ συνεταιράχθη πρὸς τῆς παραδόξου ταύτης διαβολῆς, ὥστε μηδὲν τῶν εἰκότων λογισάμενος, μηδ' ὅτι ἀντίτεχνος ἦν ὁ διαβάλλων, μηδ' ὅτι μικρότερος ἢ κατὰ τηλικαύτην προδοσίαν ζωγράφος, καὶ ταῦτα εὐπεπονηῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρ' ἠντινοῦν τῶν ὁμοτέχων τετιμημένος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν εἰ ἐξέπλευσεν Ἀπελλῆς ἐς Τύρον ἐξετάσας, εὐθύς ἔαδε μνησθῆναι, καὶ βοῆς ἐνεπίμπλα τὰ βασίλεια, τὸν ἀγᾶριστον κεκραγῶς, καὶ τὸν ἐπίβουλον καὶ συνωμότην. Καὶ εἴ γε μὴ τῶν συνειλημμένων τις, ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντιφίλου ἀναισχυντίᾳ, καὶ τὸν ἄθλιον Ἀπελλῆν κατελεήσας, ἔφη μηδενὸς αὐτοῖς κεκοινωνηκέναι τὸν ἄνθρωπον, ἀπετέμμητο ἂν τὴν κεφαλὴν, καὶ παραπολελαύκει τῶν ἐν Τύρῳ κακῶν, οὐδὲν αὐτὸς αἴτιος γεγονώς. Ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος οὕτω λέγεται αἰσχυνθῆναι ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ὥστε τὸν μὲν Ἀπελλῆν ἑκατὸν ταλάντοις ἐδώρησατο, τὸν δὲ Ἀντίφιλον δουλεύειν αὐτῷ παραδέδωκεν. Ὁ δὲ Ἀπελλῆς, ὢν παρεκινδύνευσε μεμνημένος, τοιαῦδέ τινα εἰκόνι ἡμίνατο τὴν διαβολὴν. Ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται, τὰ ὠτα παμμεγέθη ἔχων μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεοικότα, τὴν χειρὰ πρᾶτεινων πόρρωθεν ἔτι προσιοῦσῃ τῇ Διαβολῇ. Περὶ δὲ αὐτὸν ἐστᾶσι δύο γοναῖκες, Ἄγνοιά μοι δοκεῖν, καὶ Ὑπόληψις· ἐτέρωθεν δὲ προσέρχεται ἡ Διαβολή, γύναιον ἐς ὑπερβολὴν πάγκαλον, ὑπόθερμον δὲ καὶ παρακεκινημένον, οἷον δὴ τὴν λύτταν καὶ τὴν ὄργην δεικνύουσα,

τῇ μὲν ἀριστερᾷ δᾶδα καιομένην ἔχουσα, τῇ ἑτέρᾳ δὲ νεανίαν τινὰ τῶν τριχῶν σύρουσα, τὰς χεῖρας ὀρέγοντα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ μαρτυρόμενον τοῖς θεοῦς. Ἠγεῖται δὲ ἀνὴρ ὠχρὸς καὶ ἄμορφος, ὁξὺ δεδορκῶς, καὶ εἰκῶς τοῖς ἐκ νόσου μακρᾶς κατεσκληκόσι. Τοῦτον γοῦν τὸν Φθόνον ἂν τις εἰκάσειε. Καὶ μὴν καὶ ἄλλαι τινὲς δύο παραμαρτυροῦσι, προτρέπουσαι, καὶ περιστέλλουσαι, καὶ κατακοσμοῦσαι τὴν Διαβολήν. Ὡς δὲ μοι καὶ ταύτας ἐμήνυσεν ὁ περιηγητὴς τῆς εἰκόνας, ἡ μὲν Ἐπιβουλή τις ἦν, ἡ δὲ Ἀπάτη. Κατόπιν δὲ ἠκολούθει πάνυ πενθικῶς τις ἐσκευασμένη, μελανείμων καὶ κατεσπαράγμένη· Μετάνοια, οἶμαι, αὕτη ἐλέγετο· ἐπιστρέφετο γοῦν ἐς τοῦπίσω δακρῦουσα, καὶ μετ' αἰδοῦς πάνυ τὴν Ἀλήθειαν προσιοῦσαν ὑπέβλεπεν. Οὕτω μὲν Ἀπελλῆς τὸν ἑαυτοῦ κίνδυνον ἐπὶ τῆς γραφῆς ἐμιμήσατο.

(Qu'il ne faut pas croire légèrement à la délation.)

VIII

DE LA DANSE ET DU COSTUME DRAMATIQUE.

La danse contribue à la beauté et à la grâce des représentations dramatiques : elle est supérieure à la tragédie et à la comédie pour tout ce qui tient à la partie extérieure de l'art théâtral.

Ὁ μὲν Ὅμηρος τὰ ἤθιστα καὶ κάλλιστα καταλέγων, ὕπνον, καὶ φιλότητα, καὶ μοῦσικον, καὶ

ὄρχησιν, ταύτην μόνην ἀμύμονα¹ ὠνόμασε, προσμα-
 τυρήσας, νῆ Δία, καὶ τὸ ἡδὺ τῇ μολπῇ, ἅπερ ἀμ-
 φότερα τῇ ὄρχηστικῇ πρόσεστι, καὶ ὦδ' ἡ γλυκερά,
 καὶ ὄρχηθμός ἀμύμων, ὃν σὺ νῦν μωμᾶσθαι ἐπι-
 νοεῖς. Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως²:

Ἄλλω μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμητῆα ἔργα,
 ἄλλω δ' ὄρχηστὺν τε καὶ ἡμερέσσαν ἀοιδῆν.

Ἱμερέεσσα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ μετ' ὄρχήσεως ὦδῃ,
 καὶ δῶρον θεῶν τοῦτο κάλλιστον. Καὶ ἔοικεν εἰς
 δύο διηρηκῶς ὁ Ὅμηρος τὰ πάντα πράγματα, πῶ-
 λεμον καὶ εἰρήνην, τοῖς τοῦ πολέμου μόνα ταῦτα
 ὡς κάλλιστα ἀντιτεθεικέναι. Ὁ δὲ Ἡσίοδος, οὐ
 παρ' ἄλλου ἀκούσας, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸς ἔωθεν εὐθὺς
 ὄρχουμένας τὰς Μούσας, ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν³ τοῦτο
 περὶ αὐτῶν τὸ μέγιστον ἐγκώμιον διηγεῖται, ὅτι

περὶ κρηνῆν ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖσιν
 ὄρχεῦνται,

τοῦ πατρὸς τὸν βωμὸν περιχορεύουσαι. Ἄλλὰ σὺ
 μὲν, ὦ γενναῖε, μονονουχί θεομαχῶν ὑβρίζεις εἰς
 τὴν ὄρχηστικὴν. Ὁ Σωκράτης δὲ, σοφώτατος ἀνὴρ,
 εἶ γε πιστευτέον τοῦτο περὶ αὐτοῦ λέγοντι τῷ Πυ-
 θίῳ⁴, οὐ μόνον ἐπῆνει τὴν ὄρχηστικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκμα-
 θεῖν αὐτὴν ἠξίου, μέγιστον ἀπονέμων εὐρυθμίᾳ καὶ
 εὐμουσίᾳ, καὶ κινήσει ἐμμελεῖ, καὶ εὐσχημοσύνη τοῦ
 κινουμένου, καὶ οὐκ ἠδεῖτο γέρων ἀνὴρ ἐν τῶν σπου-

1. *Iliade*, XIII, 630; *Odys-
 sée*, XVIII, 303.

2. *Odyssee*, I, 421.

3. *Théogonie*, 3.

4. Platon, *Apologie de So-
 crate*, 5.

δαιοτάτων μαθημάτων καὶ τοῦτο ἡγούμενος εἶναι. Καίτοι ἐκεῖνος ἄρτι ἀρχομένην ἑώρα τότε τὴν τέχνην, καὶ οὐδέπω εἰς τοσοῦτον κάλλος διηρθρωμένην. Εἰ δὲ τοὺς νῦν ἐπὶ μέγιστον αὐτὴν προαγαγόντας ἔθεατο, εὖ οἶδα, πάντων ἂν ἐκεῖνός γε ἀφέμενος, μόνῳ τῷ θεάματι τούτῳ τὸν νοῦν ἂν προσεῖχε, καὶ τοὺς παῖδας οὐκ ἂν ἄλλο τι πρὸ αὐτοῦ ἐδιδάξατο.

Δοκεῖς δέ μοι, ὅταν κωμωδίαν καὶ τραγωδίαν ἐπαινῆς, ἐπιλελῆσθαι ὅτι καὶ ἐν ἑκατέρᾳ ἐκείνων ὀρχήσεως ἰδίον τι εἶδός ἐστιν, οἷον τραγικῆ μὲν ἢ ἐμμέλεια, κωμωδικῆ δὲ ὁ κόρδαξ, ἐνίοτε δὲ καὶ τρίτης, σικιννίδος¹, προσλαμβανομένης. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ προετίμησας τῆς ὀρχήσεως τὴν τραγωδίαν καὶ τὴν κωμωδίαν, καὶ αὐλητὰς κυκλίους, καὶ κιθαρῳδίαν, ἐναγώνια ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο σεμνὰ προσειπὼν, φέρε νῦν ἀντεξετάσωμεν τῇ ὀρχήσει ἕκαστον αὐτῶν. Καίτοι τὸν μὲν αὐλὸν, εἰ δοκεῖ, καὶ τὴν κιθάραν παρῶμεν· μέρη γὰρ τῆς τοῦ ὀρχηστοῦ ὑπηρεσίας καὶ ταῦτα. Τὴν τραγωδίαν δὲ γε ἀπὸ τοῦ σχήματος πρώτου καταμάθωμεν, οἷα ἐστίν, ὡς εἰδεχθὲς ἅμα καὶ φοβερόν θεᾶμα εἰς μῆκος ἄρρυθμον ἠσκημένος ἄνθρωπος, ἐμβάταις ὑψηλοῖς ἐποχοῦμενος, πρόσωπον ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνατεινόμενον ἐπικείμενος, καὶ στόμα κεχνηδὸς πάμμεγα, ὡς καταπιόμενος τοὺς θεατὰς· ἐῷ λέγειν προστερνίδια καὶ προγαστρίδια, προσθετὴν καὶ ἐπιτεχνητὴν πα-

1. L'Emmèlie était noble et grave; la Cordace et la Sicinnis étaient au contraire des danses

rapides et violentes, à peu près comme la tarentelle des Napolitains.

χύτητα προσποιούμενος, ὡς μὴ τοῦ μήκουσ ἢ ἀρ-
 ρυθμία ἐν λεπτῷ μᾶλλον ἐλέγχοντο· εἶτ' ἐνόθεε
 αὐτὸς κεκραγῶς, ἑαυτὸν ἀνακλῶν καὶ κατακλῶν,
 ἐνίοτε καὶ περιάδων τὰ ἱαμβεῖα, καὶ τὸ δὴ αἰσθη-
 στον, μελωδῶν τὰς συμφορὰς, καὶ μόνης τῆς φωνῆς
 ὑπεύθυνον παρέχων ἑαυτόν· τὰ γὰρ ἄλλα τοῖς παρ-
 ταῖς ἐμέλησε πρὸ πολλοῦ ποτε γενομένοις. Καὶ μέ-
 χρι μὲν Ἀνδρομάχη τις ἢ Ἐκάκη ἐστὶ, φορητὸς ἢ
 ᾠδῆ· ὅταν δὲ Ἡρακλῆς αὐτὸς εἰσελθὼν μονωδῆ,
 ἐπιλαθόμενος αὐτοῦ, καὶ μήτε τὴν λεοντῆν αἰδε-
 σθεῖς, μήτε τὸ ῥόπαλον ὃ περικείται, σολοικίαν εἰ-
 φρονῶν εἰκότως φαίη ἂν τις τὸ πρᾶγμα. Ἡ κωμω-
 δία δὲ καὶ τῶν προσώπων αὐτῶν τὸ καταγέλαστον
 μέρος τοῦ τερπνοῦ αὐτῇ νενόμικεν, οἷα Δάων καὶ
 Τιβίων¹ καὶ μαγείρων πρόσωπα. Τὸ δὲ τοῦ ὀργη-
 στοῦ σχῆμα ὡς μὲν κόσμιον καὶ εὐπρεπές, οὐκ ἐμ-
 χρῆ λέγειν· ὅτλη γὰρ τοῖς μὴ τυφλοῖς ταῦτα. Τὸ
 δὲ πρόσωπον αὐτὸ, ὡς κάλλιστον, καὶ τῷ ὑποκει-
 μένῳ δράματι εἰοικὸς, οὐ κεχηνὸς δὲ ὡς ἐκεῖνα,
 ἀλλὰ συμμεμυκός· ἔχει γὰρ πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ αὐ-
 τοῦ βοῶντας.

(*De la danse.*)

1. Daves et Tibius, noms d'esclaves.

IX

DE LA GYMNASTIQUE.

Solon montre au Scythe Anacharsis en quoi consiste l'utilité de la gymnastique, que celui-ci tourne en ridicule. Elle rend les corps plus vigoureux et les âmes mieux trempées pour la lutte et pour la liberté.

ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ, ΣΟΛΩΝ.

ANAX. Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὦ Σόλων, τίνος ἕνεκα οἱ νέοι ποιῶσιν; Οἱ μὲν αὐτῶν περιπλεκόμενοι ἀλλήλους ὑποσκελίζουσιν, οἱ δὲ ἄγχουσι καὶ λυγίζουσι, καὶ ἐν τῷ πηλῷ συναναφύρονται κυλινδούμενοι ὥσπερ σύες. Καίτοι κατ' ἀρχὰς εὐθύς ἀποδυσάμενοι λίπα τε ἠλείψαντο, καὶ κατέφησε μάλα εἰρηνικῶς ἄτερος τὸν ἕτερον ἐν τῷ μέρει· μετὰ δὲ, οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες, ὠθοῦσί τε ἀλλήλους συννευκότες, καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν ὥσπερ οἱ κριοί. Καὶ ἦν ἰδοῦ ἀράμενος ἐκείνοσιν τὸν ἕτερον ἐκ τοῖν σκελοῖν, ἀφῆκεν¹ εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτ' ἐπικαταπεσῶν, ἀνακύπτειν οὐκ ἔᾶ, συνωθῶν κάτω ἐς τὸν πηλόν· τέλος δὲ ἤδη περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα, τὸν πῆχυν ὑποβαλὼν τῷ λαιμῷ, ἄγχει τὸν ἄθλιον· ὁ δὲ παρακροτεῖ ἐς τὸν ὦμον, ἰκετεύων, οἶμαι, ὡς μὴ τέλεον ἀποπνιγεῖη. Καὶ οὐδὲ τοῦ ἐλαίου ἕνεκα φεῖδονται μὴ μολύνεσθαι,

1. Ἀφῆκεν, 3e pers. sing. | précipiter hors de. En latin, ce
aur. † indicatif d'ἀπήμι, jeter. | serait *ejacit*, *sumisit*.

ἀλλ' ἀφανίσαντες τὸ χρίσμα, καὶ τοῦ βορβόρου ἀναπλησθέντες, ἐν ἰδρώτι ἅμα πολλῶν, γέλωτα ἐμοὶ γοῦν παρέχουσιν, ὥσπερ αἱ ἐγγέλους ἐκ τῶν χειρῶν διολισθαίνοντες. Ἔτεροι δὲ ἐν τῷ αἰθρίῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πηλῶ οὕτοί γε, ἀλλὰ ψάμμον ταύτην βθεῖαν ὑποβαλλόμενοι ἐν τῷ ὀρύγματι, πάττουσιν τε ἀλλήλους, καὶ αὐτοὶ ἐκόντες ἐπαμῶνται τὴν κόνιν ἀλεκτρυόνων δίκην, ὡς ἀφυκτότεροι εἶεν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὀλισθον ἀφαιρούσης, καὶ βεβαιωτέραν ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν. Οἱ δὲ ὀρθοστάδην κεκονιμένοι καὶ αὐτοὶ παίουσιν ἀλλήλους προσπεσόντες, καὶ λακτίζουσιν. Οὕτοσί γοῦν καὶ τοὺς ὀδόντας ἔοικεν ἀποπτύσειν ὁ κακοδαίμων· οὕτως αἵματος αὐτῶ καὶ ψάμμου ἀναπέπλησται τὸ στόμα, πύξ, ὡς ὕρᾶς, παταχθέντος ἐς τὴν γνάθον. Ἄλλ' οὐδὲ ὁ ἀρχῶν οὕτοσί διίστησιν αὐτοὺς καὶ λύει τὴν μάχην (τεκμαίρομαι γὰρ τῇ πορφυρίδι τῶν ἀρχόντων τινὰ τοῦτον εἶναι), ὁ δὲ καὶ ἐποτρύνει, καὶ τὸν πατάξαντα ἐπαινεῖ. Ταῦτα οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ ἂν εἶη ποιεῖν· ὡς ἔμοιγε μανία μᾶλλον εἰκέναι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἂν ῥαδίως μεταπέσειέ με, ὡς οὐ παραπαίουσιν οἱ ταῦτα δρῶντες.

ΣΟΛ. Καὶ εἰκότως, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιαῦτά σοι τὰ γιγνόμενα φαίνεται ξένα γε ὄντα, καὶ πάμπολυ τῶν Σκυθικῶν ἐθῶν ἀπάδοντα. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει, ὦγαθέ· οὐ γὰρ μανία τὰ γιγνόμενά ἐστιν, οὐδ' ἐφ' ὕβρει οὕτοι παίουσιν ἀλλήλους καὶ κυλίουσιν ἐν τῷ πηλῶ ἢ ἐπιπάττουσι τὴν κόνιν, ἀλλ' ἔχει τινὰ

χρείαν οὐκ ἀτερπῆ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀκμὴν οὐ μικρὰν ἐπάγει τοῖς σώμασιν. Ὁ μὲν χῶρος αὐτὸς, ὡς Ἀνάρχαροι, γυμνάσιον ὑφ' ἡμῶν ὀνομάζεται, καὶ ἔστιν ἱερὸν Ἀπόλλωνος τοῦ Λυκείου¹· καὶ τὸ ἄγαλμα δὲ αὐτοῦ ὄρας, τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ κεκλιμένον, τῇ ἀριστερᾷ μὲν τὸ τόξον ἔχοντα, ἡ δεξιὰ δὲ, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἀνακεκλασμένη, ὡσπερ ἐκ καμάτου μακροῦ ἀναπαυόμενον δείκνυσι τὸν θεόν. Τῶν γυμνασμάτων δὲ τούτων, τὸ μὲν ἐν τῷ πηλῷ ἐκεῖνο πάλῃ καλεῖται, οἱ δ' ἐν τῇ κόνει παλαιούσι καὶ αὐτοί, τὸ δὲ παίειν ἀλλήλους ὀρθοστάδην παγκρατιάζειν λέγομεν. Καὶ ἄλλα δὲ ἡμῖν ἔστι γυμνάσια τοιαῦτα πυγμῆς καὶ δίσκου, καὶ τοῦ ὑπεράλλεσθαι, ὧν ἀπάντων ἀγῶνας προτίθεμεν· καὶ ὁ κρατήσας ἄριστος εἶναι δοκεῖ τῶν καθ' αὐτὸν, καὶ ἀναιρεῖται τὰ ἄθλα.

ANAX. Τὰ δὲ ἄθλα τίνα ὑμῖν ταῦτά ἐστιν;

ΣΟΛ. Ὀλυμπίασι μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, Ἴσθμοῖ δὲ ἐκ πίτυος, ἐν Νεμέᾳ δὲ σελίνων πεπλεγμένος, Πυθοῖ δὲ μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Παναθηναίοις τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ τῆς μορίας². Ἄλλ', ὡς ἄριστε, οὐκ ἐς ψιλὰ τὰ διδόμενα ἡμεῖς ἀποβλέπομεν. Ταῦτα μὲν γάρ ἐστι σημεῖα τῆς νίκης, καὶ γνωρίσματα οὔτινες οἱ κρατήσαντες· ἡ δὲ παρακολουθοῦσα τούτοις δόξα τοῦ παντὸς ἀξία τοῖς νενικηκόσιν, ὑπὲρ ἧς καὶ λακτίζεσθαι καλῶς ἔχει τοῖς θηρωμένοις τὴν εὐ-

1. Il y avait à Athènes trois gymnases, l'Académie, le Cynsarge et le Lycée.

2. Μορίας, sous-ent. ἐλαίας, de l'olivier assigné par le Destin, sacré.

κλειαν ἐκ τῶν πόνων. Οὐ γὰρ ἀπονητὶ προσγέναιτο ἂν αὐτῆ, ἀλλὰ χρῆ τὸν ὀρεγόμενον αὐτῆς πολλά τὰ δυσχερῆ ἀνασχόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ, τότε ἤδη τὸ λυσιτελές καὶ ἡδὺ τέλος ἐκ τῶν καμάτων περιμένειν.

ΑΝΑΧ. Τοῦτο φῆς, ὦ Σόλων, τὸ τέλος ἡδὺ καὶ λυσιτελές, ὅτι πάντες αὐτοὺς ὄψονται ἐστεφανωμένους, καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐπαινέσονται, πολὺ πρότερον οἰκτείραντες ἐπὶ ταῖς πληγαῖς· οἱ δὲ εὐδαιμονήσουσιν, ἀντὶ τῶν πόνων μῆλα καὶ σέλινα ἔχοντες.

ΣΟΛ. Ἄπειρος εἶ, φημί, ἡμετέρων ἔτι· μετὰ μικρὸν δὲ ἄλλα σοι δόξει περὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπίων ὄρας τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων συλλεγόμενον ἐπὶ τὴν θέαν τῶν τοιούτων, καὶ θεάτρα μυριάνδρα συμπληρούμενα, καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐπαινουμένους, τὸν δὲ καὶ νικήσαντα αὐτῶν ἰσόθεον νομιζόμενον.

Τὰ δὲ δὴ σώματα, ὅπερ μάλιστα ἐπόθεις ἀκοῦσαι, ὧδε καταγυμνάζομεν. Ἀποδύσαντες αὐτὰ οὐκέτι ἀπαλὰ καὶ τέλεον ἀσυμπαγῆ ὄντα, πρῶτον μὲν ἐθίζειν ἀξιοῦμεν πρὸς τὸν ἀέρα, συνοικειοῦντες αὐτὰ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, ὡς μήτε θάλπος δυσχεραίνειν μήτε πρὸς κρύος ἀπαγορεύειν· ἔπειτα δὲ χρίομεν ἐλαίῳ καὶ καταμαλάττομεν, ὡς εὐτονώτερα γίγνοιτο. Τοῦντεῦθεν παικίλα τὰ γυμνάσια ἐπινοήσαντες, καὶ διδασκάλους ἐκάστων ἐπιστήσαντες, τὸν μὲν τινα πυκτεύειν, τὸν δὲ παγκρατιάζειν διδάσκομεν, ὡς τοὺς τε πόνους καρτερεῖν ἐθίζουτο, καὶ ὁμοίτε χωρεῖν ταῖς πληγαῖς, μηδὲ ἀποτρέ-

ποιντο δέει τῶν τραυμάτων. Τοῦτο δὲ ἡμῖν δύο τὰ ὠφελιμώτατα ἐξεργάζεται ἐν αὐτοῖς, θυμοειδεῖς τε παρασκευάζον ἐς τοὺς κινδύνους, καὶ τῶν σωμάτων ἀφειδεῖν, καὶ προσέτι ἐρῶσθαι καὶ καρτεροὺς εἶναι. Ὅσοι δὲ αὐτῶν κάτω συννευκότες παλαίουςι, καταπίπτειν τε ἀσφαλῶς μανθάνουσι, καὶ ἀνίστασθαι εὐμαρῶς, καὶ ὄθισμούς, καὶ περιπλοκάς, καὶ λυγισμούς, καὶ ἄγχεσθαι δύνασθαι, καὶ ἐς ὕψος ἀναβαστάσαι τὸν ἀντίπαλον, οὐκ ἀχρεῖα οὐδὲ οὗτοι ἐκμελετώντες, ἀλλὰ ἐν μὲν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἀναμφιβόλως κτώμενοι. Δυσπαθέστερα γὰρ καὶ καρτερώτερα τὰ σώματα γίνονται αὐτοῖς διαπονούμενα. Ἔτερον δὲ οὐδὲ αὐτὸ μικρὸν ἔμπειροι γὰρ δὴ ἐκ τούτου καθίστανται, εἴ ποτε ἀφίκοντο εἰς χρεῖαν τῶν μαθημάτων τούτων ἐν ὅπλοις· δῆλον γὰρ ὅτι καὶ πολεμῶ ἀνδρὶ ὁ τοιοῦτος συμπλακείς, καταρρίψει τε θᾶττον ὑποσκελίσας, καὶ καταπεσῶν εἴσεται ὡς ῥᾶστα ἐξάνιστασθαι. Πάντα γὰρ ταῦτα, ὧ Ἄνάχαρσι, ἐπ' ἐκεῖνον τὸν ἀγῶνα ποριζόμεθα τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἡγούμεθα πολὺ ἀμείνοσι χρῆσασθαι τοῖς οὕτως ἀσκηθεῖσιν, ἐπειδὴν πρότερον αὐτῶν γυμνά τὰ σώματα καταμαλάξαντες καὶ διαπονήσαντες ἐρωμενέστερα καὶ ἀλκιμώτερα ἐξεργασώμεθα, καὶ κοῦφα καὶ εὐτονα, καὶ τὰ αὐτὰ βάρεια τοῖς ἀνταγωνισταῖς. Ἐννοεῖς γὰρ, οἶμαι, τὸ μετὰ τοῦτα, οἴους εἰκὸς σὺν ὅπλοις εἶσεσθαι τοὺς καὶ γυμνοὺς ἀνφόβον τοῖς δυσμενέσιν ἐμποιήσαντας, οὐ πολυσαρκίαν ἀργὸν καὶ λευκὴν ἢ ἀσαρκίαν μετὰ εὐχρότητας ἐπιπέδικνυμένους, αἶα γυναικῶν σώματα ἵπτα

σκιᾷ μεμαρασμένα, τρέμοντα ἰδρῶτί τε πολλῶ εὐθύς ρέόμενα καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τῷ κράνει, καὶ μάλιστα ἦν καὶ ὁ ἥλιος, ὥσπερ νῦν, τὸ μεσημβρινὸν ἐπιφλέγη. Οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο διψῶσι καὶ τὸν κονιορτὸν οὐκ ἀνεχομένοις, καὶ εἰ αἷμα ἴδοιεν, εὐθύς ταραττομένοις καὶ προαποθνήσκουσι πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τοῖς πολεμίοις; Οὗτοι δὲ ἡμῖν ὑπέφυθοι ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεχρωσμένοι καὶ ἀρρενωποὶ, πολὺ τὸ ἔμψυγον καὶ θερμὸν καὶ ἀνδρῶδες ἐπιφαίνοντες, τισαύτης εὐεξίας ἀπολαύοντες, οὔτε ρικνοὶ καὶ κατεσκληρότες, οὔτε περιπληθεῖς ἐς βχρος, ἀλλὰ ἐς τὸ σύμμετρον περιγεγραμμένοι, τὸ μὲν ἀχρεῖον τῶν σαρκῶν καὶ περιττὸν τοῖς ἰδρῶσιν ἐξαναλωκότες· ὁ δὲ ἰσχὺν καὶ τόνον παρεῖχεν, ἀμιγῆς τοῦ φαύλου περιλειμμένον, ἐρωμένως φυλάττοντες. Ὅπερ γὰρ δι' οἱ λιμνῶντες τὸν πυρὸν, τοῦτο ἡμῖν καὶ τὰ γυμνάσια ἐργάζεται ἐν τοῖς σώμασι, τὴν μὲν ἄχνην καὶ τοὺς ἀθέρας ἀποφυσῶντα, καθαρὸν δὲ τὸν καρπὸν διευκρινούντα καὶ προσσωρεύοντα. Καὶ μὴν καὶ δρομικούς εἶναι ἀσκοῦμεν αὐτοὺς ἐς μῆκος τε διαρκεῖν ἐθίζοντες, καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεῖ ὠκύτατον ἐπικουφίζοντες· καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ στερρὸν καὶ ἀντίτυπον, ἀλλὰ ἐν ψάμμῳ βαθείᾳ, ἔνθα οὔτε βεβαίως ἀπερεῖσαι τὴν βᾶσιν οὔτε ἐπιστηρίξαι ῥάδιον, ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπεῖκον τοῦ ποδός. Ἀλλὰ καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφρον, εἰ δέοι, ἢ εἴ τι ἄλλο ἐμπόδιον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσκοῦνται ἡμῖν, ἔτι καὶ μολυβδίδας χειροπληθεῖς ἐν ταῖν χερσίν

ἔχοντες. Εἶτα περὶ ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆκος ἀμιλλῶνται. Εἶδες δὲ καὶ ἄλλο τι ἐν τῷ γυμνασίῳ χαλκοῦν, περιφερές, ἀσπίδι μικρᾷ ἑοικὸς ὄργανον οὐκ ἐχούση οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ ἐπειράθης γε αὐτοῦ κειμένου ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἐδόκει σοι βαρὺ καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος. Ἐκεῖνο τοίνυν ἄνω τε ἀναρριπτοῦσιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐς τὸ πόρρω, φιλοτιμούμενοι ὅστις ἐπὶ μῆκιστον ἐξέλθοι καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερβάλοιτο· καὶ ὁ πόνος οὗτος ὤμους τε αὐτῶν κρατύνει, καὶ τόνον τοῖς ἄκροις ἐντίθησιν. Ὁ πηλὸς δὲ καὶ ἡ κόνις, ἅπερ σοι γελοιότερα ἐξ ἀρχῆς ἔδοξεν, ἄκουσον, ὦ θαυμάσιε, ὅτου ἕνεκα ὑποβέβληνται. Πρῶτον μὲν, ὡς μὴ ἐπὶ τὸ κραταιὸν ἢ πτώσις αὐτοῖς γίγνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς πίπτοιεν· ἔπειτα καὶ τὸν ὀλισθὸν ἀνάγκη πλείω γίγνεσθαι, ἰδρύντων ἐν τῷ πηλῷ, ὃ σὺ ταῖς ἐγγέλυσιν εἴκαζες, οὐκ ἀχρεῖον οὐδὲ γελοῖον ὄν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐς ἰσχὺν καὶ τόνον οὐκ ὀλίγα συντελεῖ, ὁπότεν οὕτως ἐχόντων ἀλλήλων ἀναγκάζονται ἐγκρατῶς ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ συνέχειν διολισθάνοντας· αἰρεσθαί τε ἐν πηλῷ ἰδρωκότηα μετ' ἐλαίου, ἐκπεσεῖν καὶ διαρρηῆναι τῶν χειρῶν σπουδάζοντα, μὴ μικρὸν εἶναι νόμιζε. Καὶ ταῦτα πάντα, ὡσπερ ἔφην ἔμπροσθεν, ἐς τοὺς πολέμους καὶ χρήσιμα, εἰ δέοι φίλον τρωθέντα ῥαδίως ἀράμενον ὑπεξενεγκεῖν ἢ καὶ πολέμιον συναρπάσαντα ἤκειν μετέωρον κομίζοντα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐς ὑπερβολὴν ἀσχοῦμεν, τὰ χαλεπώτερα προτιθέντες, ὡς τὰ μικρότερα μακροῦ εὐκολώτερον φέροιεν. Τὴν μέντοι κόνιν ἐπὶ τούναντίαν χρῆσαι μὴ

οιόμεθα εἶναι, ὡς μὴ διολισθάνειεν συμπλεκόμενοι. Ἐπειδὴν γὰρ ἐν τῷ πηλῷ ἀσκηθῶσι συνέχειν τὸ διαδιδρασκόν ὑπὸ γλισχρότητος, ἐθίζονται καὶ ἐκφεύγειν αὐτοὶ ληφθέντες ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενοι. Καὶ μὴν καὶ τὸν ἰδρῶτα συνέχειν δοκεῖ ἢ κόνις ἀθρόον ἐκχεόμενον ἐπιπατομένη, καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκεῖν ποιεῖ τὴν δύναμιν, καὶ κώλυμα γίγνεται μὴ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἀραιοῖς τότε καὶ ἀνεωγόσι τοῖς σώμασιν ἐμπιπτόντων. Ἄλλως τε καὶ τὸν ρύπον ἀποσμά, καὶ στιλπνότερον ποιεῖ τὸν ἄνδρα. Καὶ ἔγωγε ἠδέως ἂν παραστησάμενος πλησίον τῶν τε λευκῶν τινα ἐκείνων καὶ ὑπὸ σκιᾷ δεδιητημένων, καὶ ὄν ἂν ἔλη τῶν ἐν τῷ Λυκείῳ γυμναζομένων, ἀποπλύνας τὴν κόνιν καὶ τὸν πηλόν, ἐροίμην ἂν σε ποτέρῳ ἂν ὁμοιος εὖζαιο γενέσθαι. Οἶδα γὰρ ὡς αὐτίκα ἔλοιο ἂν ἐκ πρώτης προσόψεως, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἔργων πειραθείης ἑκατέρου, συνεστηκῶς καὶ συγκεκροτημένος εἶναι μᾶλλον ἢ θρύπτεσθαι, καὶ διαρρεῖν καὶ λευκὸς εἶναι ἀπορία καὶ φυγῆ εἰς τὰ εἶσω τοῦ αἵματος.

Ταῦτ' ἔστιν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἃ τοὺς νέους ἡμεῖς ἀσκοῦμεν, οἰόμενοι φύλακας ἡμῖν τῆς πόλεως ἀγαθούς γενέσθαι καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ βιώσεσθαι δι' αὐτούς· κρατοῦντες μὲν τῶν δυσμενῶν, εἰ ἐπίοιεν, φοβεροὶ δὲ τοῖς περιοίκοις ὄντες, ὡς ὑποπτήσσειν τε καὶ ὑποτελεῖν ἡμῖν τοὺς πλείστους αὐτῶν. Ἐν εἰρήνῃ τε αὐτὸ πολὺ ἀμείνοσιν αὐτοῖς χρώμεθα περὶ μηδὲν τῶν αἰσχρῶν φιλοτιμουμένοις, μηδ' ὑπ' ἀργίας ἐς ὕβριν τρεπομένοις, ἀλλὰ περὶ τὰ τοιαῦτα

διατρέβουσι καὶ ἀσχόλοις οὖσιν ἐν αὐτοῖς. Καὶ ὅπερ ἔφην τὸ κοινὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἄκραν πόλεως εὐδαιμονίαν, τοῦτ' ἐστίν, ὅποτε ἕς τε εἰρήνην καὶ ἕς πόλεμον τὰ ἄριστα παρεσκευασμένα φαίνοιτο ἡ νεότης περὶ τὰ κάλλιστα ἡμῖν σπουδάζοντες.

(*Sur les gymnases.*)

X

COMMENT ON ARRIVE A LA GLOIRE.

Le joueur de flûte Harmonide apprend de son maître, Timothée, que le plus sûr moyen d'arriver à la gloire est de se faire apprécier par un petit nombre seulement de juges d'un mérite réel, dont le goût a force de loi.

Ἀρμονίδης ὁ αὐλητῆς ἤρετό ποτε Τιμόθεον διδάσκαλον αὐτοῦ ὄντα· « Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιμόθεε, πῶς ἂν ἐνδοξος γενοίμην ἐπὶ τῇ τέχνῃ, καὶ τί ποιοῦντα εἴσονται με οἱ Ἕλληνες ἅπαντες; Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα εὖ ποιῶν ἐδιδάξω με ἤδη, ἀρμόσασθαι τὸν αὐλὸν ἕς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἐμπνεῖν ἕς τὴν γλωττίδα λεπτόν τι καὶ ἐμμελές, καὶ ὑποβάλλειν τοὺς δακτύλους εὐαφῶς ὑπὸ πυκνῇ τῇ ἄρσει καὶ θέσει, καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ, καὶ σύμφωνα εἶναι τὰ μέλη πρὸς τὸν χορὸν, καὶ τῆς ἀρμονίας ἐκάστης διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς Φρυγίου τὸ ἐνθεον, τῆς Αὐδίου τὸ βακχικόν, τῆς Δωρίου τὸ σεμνόν, τῆς Ἴωνικῆς τὸ γλαφυρόν. Ταῦτα μὲν οὖν

πάντα ἐκμεμάθηκα παρὰ σοῦ· τὰ μέγιστα δὲ καὶ ὧν ἔνεκα ἐπεθύμησα τῆς αὐλητικῆς, οὐχ ὀρῶ πῶς ἂν ἀπ' αὐτῆς μοι προσγένοιτο, ἢ δόξα ἢ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐν πλήθεσι καὶ δείκνυσθαι τῷ δακτυλῷ, καὶ, ἦν που φανῶ, εὐθύς ἐπιστρέφεσθαι πάντας εἰς ἐμέ, καὶ λέγειν τοῦνομα, οὗτος ἐκεῖνος Ἀρμονίδης ἐστὶν ὁ ἄριστος αὐλητῆς, ὡσπερ ὅτε καὶ σὺ, ὦ Τιμόθεε, τὸ πρῶτον ἐλθὼν οἴκοθεν ἐκ Βοιωτίας, ὑπηύλησας τῇ Πανδιονίδι¹ καὶ ἐνίκησας ἐν τῷ Αἴαντι τῷ ἔμμανεϊ², τοῦ ὁμωνύμου σοι ποιήσαντος τὸ μέλος, οὐδεὶς ἦν ὃς ἠγνόει τοῦνομα, Τιμόθεον ἐκ Θηβῶν. » Ἀποκρίνεται οὖν αὐτῷ ὁ Τιμόθεος· « Ἄλλ', ὦ Ἀρμονίδη, ἐρᾶς μὲν, ἔφη, εὖ ἴσθι, οὐ μικροῦ πράγματος, ἐπαίνου καὶ δόξης καὶ τοῦ ἐπίσημος εἶναι καὶ γιγνώσκεσθαι πρὸς τῶν πολλῶν· τοῦτο δὲ, εἰ μὲν οὕτωςί πως ἐς τὰ πλήθη παριῶν ἐπιδεικνύμενος, ἐθέλοις ποριζέσθαι, μακρὸν ἂν γένοιτο, καὶ οὐδὲ οὕτως ἅπαντες εἴσονται σε. Ποῦ γὰρ ἂν εὐρεθείη ἢ θέατρον ἢ στάδιον οὕτω μέγα, ἐν ᾧ πᾶσιν αὐλήσεις τοῖς Ἑλλησιν; Ὡς δὲ ποιήσας γνωσθήσῃ αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸ πέρασ ἀφίξῃ τῆς εὐχῆς, ἐγὼ καὶ τοῦθ' ὑποθήσομαι σοι· σὺ γὰρ αὐλεῖ μὲν καὶ πρὸς τὰ θεάτρα ἐνίοτε, ἀτὰρ ὀλίγον μελέτω σοι τῶν πολλῶν. Ἡ δ' ἐπιτομος καὶ ῥᾶστα ἐπὶ τὴν δόξαν ἄγουσα ἥδε ἐστίν· εἰ γὰρ ἐπιλεξάμενος τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι τοὺς ἀρίστους καὶ ὀλίγους αὐτῶν ὅσοι κορυφαῖοι καὶ

1. La *Pandionide*, tragédie dont les filles de Pandion étaient sans doute les héroïnes.

2. *Ajax furieux*. C'est, comme on sait, le titre d'une tragédie de Sophocle.

ἀναμφιλόγως θαυμαστοὶ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα πιστοὶ, εἰ τούτοις, φημί, ἐπιδείξαι τὰ αὐλήματα, καὶ οὗτοι ἐπαινέσονται σε, ἅπασιν Ἑλλήσι νόμιζε ἤδη γεγενῆσθαι γνώριμος ἐν οὕτω βραχεῖ. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὄρα πῶς συντίθημι· εἰ γὰρ οὐς ἅπαντες ἴσασι καὶ οὐς θαυμάζουσιν, οὗτοι δὲ εἴσονταιί σε αὐλητὴν εὐδόκιμον ὄντα, τί σοι δεῖ τῶν πολλῶν, οἳ γε πάντως ἀκολουθήσουσι τοῖς ἄμεινον κρῖναι δυναμένοις; Ὁ γάρ τοι πολὺς οὗτος λεῶς, αὐτοὶ μὲν ἀγνοοῦσι τὰ βελτίω, βάνουσοι ὄντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν, ὄντινα δ' ἂν οἱ προὔχοντες ἐπαινέσωσι, πιστεύουσι μὴ ἂν ἀλόγως ἐπαινεθῆναι τοῦτον· ὥστε ἐπαινέσουσι καὶ αὐτοί. Καὶ γὰρ οὖν καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσιν οἱ μὲν πολλοὶ θεαταὶ ἴσασι κροτῆσαί ποτε καὶ συρίσαι, κρίνουσι δὲ ἐπτὰ ἢ πέντε ἢ ὅσοι δή. »

Ταῦτα ὁ μὲν Ἀρμονίδης οὐκ ἔφθη ποιῆσαι. Μεταξὺ γὰρ αὐλῶν, φασὶν, ὅτε τὸ πρῶτον ἠγωνίζετο, φιλοτιμότερον ἐμφυσῶν ἐναπέπνευσε τῷ αὐλῷ, καὶ ἀστεφάνωτος ἐν τῇ σκηνῇ ἀπέθανε, τὸ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ὕστατον αὐλήσας ἐν τοῖς Διονυσίοις.

(*Harmonide.*)

POÉSIES.

I

LA GOUTTE TRAGÉDIENNE.

Un podagre gémit sur son lit de douleur. La Goutte se présente, et lui déclare qu'aucun remède ne peut triompher de la puissance dont elle dispose.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ, ΠΟΔΑΓΡΑ.

ἼΩ στυγνὸν οὔνομ', ὦ θεοῖς στυγούμενον,
Ποδάγρα, πολυστένακτε, Κωκυτοῦ τέκνον,
ἦν Ταρτάρου κευθμῶσιν ἐν βαθυσκίοις
Μέγαιρ' Ἐρινὺς γαστρὸς ἐξεγείνατο,
μαχοῖσιν τ' ἐξέθρεψε, καὶ πικρῶ· βρέφει
εἰς χεῖλος ἐστάλαξεν Ἀληκτῶ γάλα,
τίς τὴν δυσώνυμόν σε δαιμόνων ἄρα
εἰς φῶς ἀνήκεν; Ἥλθεσ ἀνθρώποις βλάβος.
Εἰ γὰρ τεθνῶσιν ἀμπλακημάτων τίσις
βροτοῖς ὀπηδεῖ, τῶν ἔδρασαν ἐν φάει,
οὐ Τάνταλον ποτοῖσιν, οὐδ' Ἰξίονα
τροχῶ στροβητὸν, οὐδὲ Σίσυφον πέτρῳ
ἔδει κολάζειν ἐν δόμοισι Πλουτέως,
ἀπλῶς δὲ πάντας τοὺς κακῶς δεδρακότας
τοῖς σοῖς προσάπτειν ἀρθροκηδέσιν πόνοις·
ὥς μου τὸ λυπρὸν καὶ ταλαίπωρον δέμας,
χειρῶν ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρας ποδῶν βάσεις,

ἰχῶρι φαύλῳ καὶ πικρῷ χυμῷ χολῆς
 πνεύματι βιαίῳ τόδε διασφίγγον πόρους
 ἔστηκε, καὶ μεμυκὸς ἐπιτείνει πόνους.
 Σπλάγχνων δ' ἐπ' αὐτῶν διάπυρον τρέχει κακόν,
 δίναισι φλογμῶν σάρκα πυρπολούμενον,
 ὅποῖα κρατῆρ μεστὸς Αἰτναίου πυρὸς,
 ἢ Σικελὸς αὐλῶν ἀλιπόρου διασφάγος,
 ὅπου δυσεξέλικτα κυματούμενος,
 σήραγξι πετρῶν σκολιὸς εἰλεῖται κλύδων.
 ὦ δυστέκμαρτον πᾶσιν ἀνθρώποις τέλος,
 ὡς εἰς μάτην σε πάντες ἀμφιθάλλομεν,
 ἐλπίδι ματαίᾳ μωρὰ βουκολούμενοι.

ΠΟΛΛΑΓΡΟΣ.]

ὦ μοι πόνων ἀρωγόν, ὦ τρίτου ποδὸς
 μοῖραν λελογχὸς βᾶκτρον, ἐξέρειδέ μου
 βάσιν τρέμουσαν, καὶ κατίθνον τρίβον,
 ἵχνος βέβαιον ὡς ἐπιστήσω πέδῳ.
 Ἐγειρε, τλήμων¹, γυῖα δεμνίων ἄπο,
 καὶ λίπε μελάθρων τὴν ὑπώροφον στέγην.
 Σκέδασον δ' ἀπ' ὄσσων ὑψίον ἀέρος βάθος,
 μολῶν θύραζε, καὶ πρὸς ἡλίου φάος
 ἀθύλωτον αὔραν πνεύματος φαιδροῦ σπάσον.
 Δέκατον γὰρ ἤδη τοῦτο πρὸς πέμπτῳ φάει,
 ἐξ οὗ ζόφῳ σύγκλειστος ἡλίου δίχα,
 εὐναῖς ἐν ἀστρώτοισι τείρομαι δέμας.
 Ψυχὴ μὲν οὖν μοι καὶ προθυμία πάρα,
 βάσεις ἀμείβειν ἐπὶ θύρας ὠρμημένῳ·
 δέμας δὲ νωθρὸν οὐχ ὑπηρετεῖ πόθοις.

1. Le gouteux s'apostrophe lui-même.

Ὅμως δ' ἐπείγου, θυμὲ, γινώσκων ὅτι
πτωχὸς ποδαγρῶν, περιπατεῖν μὲν ἂν θέλῃ,
καὶ μὴ δύνηται, τοῦτον ἐν νεκροῖς τίθει.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Τίς τὴν ἀνίκητόν με δεσπότην πόνων
οὐκ οἶδε Ποδάγραν τῶν ἐπὶ χθονὸς βροτῶν ;
Ἦν οὔτε λιβάνων ἀτμὶς ἐξιλάσκεται,
οὔτε χυθὲν αἶμα βωμίοις παρ' ἐμπύροις,
οὐ ναὸς ὄλβου περικρεμῆς ἀγάλασιν·
ἦν οὔτε Παιῶν φαρμάκοις νικᾶν σθένει,
πάντων ἰατρὸς τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν,
οὐ παῖς ὁ Φοίβου πολυμαθῆς Ἀσκληπιός.
Ἐξ οὗ γὰρ ἐφύη πρῶτον ἀνθρώποις γένος,
τολμῶσι πάντες τοῦμὸν ἐκβαλεῖν σθένος,
κυκῶντες αἰεὶ φαρμάκων τεχνήματα.
Ἄλλος γὰρ ἄλλην ἐπ' ἐμὲ πειράζει τέχνην·
τρίβουσιν ἀρνόγλωσσα καὶ σέλινά μοι,
καὶ φύλλα θριδάκων, καὶ νομαίαν ἀνδράχνην,
ἄλλοι δὲ πράσιον, οἱ δὲ ποταμογείτονα,
ἄλλοι κνίδας τρίβουσιν, ἄλλοι σύμφυτον,
ἄλλοι φακούς φέρουσι τοὺς ἐκ τελμάτων,
σταφυλῖνον ἐφθόν, οἱ δὲ φύλλα Περσικῶν,
ὑοσκύαμον, μήκωνα, βολβούς, σίδια,
ψύλλιον, λίβανον, ρίζαν ἐλλεβόρου, νίτρον,
τῆλιν μετ' οἴνου, γυρίνην, κολλάμφακον,
κυπαρισσίνην κηκίδα, γύριν κριθίνην,
κράμβης ἀπέφθου φύλλα, γύψον ἐκ γάρου.
Ἐψουσι φρύνοους, μυγαλαῖς, σαύρας, γαλαῖς,
βατράχους, ὑαίνας, τραγελάφους, ἀλώπεκας.

Ποῖον μέταλλον οὐ πεπεύραται βροτοῖς;
 Τίς οὐχὶ χυμός; ποῖον οὐ δένδρου δάκρυ;
 ζῶων ἀπάντων ὄστᾶ, νεῦρα, δέρματα,
 στέαρ, αἷμα, μυελός, οὖρον, ἀπόπατος, γάλα.
 Πίνουσιν οἱ μὲν τὸ διὰ τεσσάρων ἄκος,
 οἱ δὲ τὸ δι' ὀκτώ· τὸ δὲ δι' ἑπτὰ πλείονες.
 Ἄλλος δὲ πίνων τὴν ἱεράν, καθαίρεται·
 ἄλλος ἐπαιδαῖς ἐπιτεθῶν ἐμπαίζεται.
 Ἰουδαῖος ἕτερον μωρὸν ἐξάδει λαβῶν.
 Ὁ δὲ θεραπείαν ἔλαβε παρὰ τῆς κοιράνου.
 Ἐγὼ δὲ τούτοι πᾶσιν οἰμῶζειν λέγω,
 καὶ τοῖς ποιούσι ταῦτα καὶ πειρῶσί με
 εἴωθ' ἀπαντᾶν μᾶλλον ὀργιλωτέρα.
 Τοῖσι δὲ φρονοῦσι μηδὲν ἀντίζουσι ἐμοὶ
 ἤπιον ἔχω νοῦν, εὐμενῆς τε γίγνομαι.
 Ὁ γὰρ μεταλαβῶν τῶν ἐμῶν μυστηρίων,
 πρῶτον μὲν εὐθύς εὐστομεῖν διδάσκεται,
 τέρπων ἀπαντας, εὐτραπέλους λέγων λόγους.
 Πᾶσιν δ' ὀράται μετὰ γέλωτος καὶ κρότου,
 ὅτ' ἐπὶ τὰ λουτρὰ φερόμενος βαστάζεται.
 Ἄτη γὰρ, ἦν Ὀμηρος εἶπεν', εἰμ' ἐγὼ,
 βαίνουσ' ἐπ' ἀνδρῶν κρᾶτα, καὶ βάσεις ποδῶν
 ἀπαλὰς ἔχουσα, παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς βροτῶν
 Ποδάγρα καλοῦμαι, γιγνομένη ποδῶν ἄγρα.
 Ἄλλ' εἶα μύσται πάντες ὀργίων ἐμῶν,
 γεραίρεθ' ὕμνοις τὴν ἀνίκητον θεάν.

1. *Iliade*, IX, 500.

(*Tragodopodagra*).

ÉPIGRAMMES.

I

Εἰς αὐτάρκειαν.

Ὡς τεθνηξόμενος τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε·
ὡς δὲ βιωσόμενος φείδω σῶν κτεάνων.
Ἔστι δ' ἀνὴρ σοφὸς οὗτος, ὅς, ἄμφω ταῦτα νοήσας,
φειδοῖ καὶ δαπάνη μέτρον ἐφηρμόσατο.

II

Εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Θνητὰ τὰ τῶν θνητῶν, καὶ πάντα παρέρχεται ἡμᾶς·
ἦν δὲ μὴ, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὰ παρερχόμεθα.

III

Εἰς βραχὺν βίον.

Τοῖσι μὲν εὖ πράττουσιν ἅπας ὁ βίος βραχύς ἐστι·
τοῖς δὲ κακῶς μία νύξ ἄπλετός ἐστι χρόνος.

IV

Εἰς χάριτας¹.

Ὡκεῖται χάριτες γλυκερώτεραι· ἦν¹ δὲ βραδύνη,
πᾶσα χάρις κενεῆ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

1. Sur les bienfaits.

V

Εἰς ἀχαρίστους.

Φαῦλος ἀνὴρ πίθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς ὃν ἀπάσας
ἀντλῶν τὰς χάριτας, εἰς κενὸν ἐξέχεας.

VI

Εἰς θεούς.

Ἀνθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἄτοπὸν τὲ ποιήσας·
οὐ λήσεις δὲ θεούς, οὐδὲ λογιζόμενος.

VII

Εἰς κολάκας.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι φύσις χαλεπώτερον¹ εὔρεν
ἀνθρώπου καθαρὰν ψευδομένου φιλίην.
Οὐ γὰρ ἔθ' ὡς ἐχθρὸν προφυλασσόμεθ', ἀλλ' ἄγα
πῶντες
ὡς φίλον, ἐν τούτῳ πλείονα βλαπτόμεθα.

VIII

Εἰς μυστήριον.

Ἀρρήτων ἐπέων γλώσση σφραγίς ἐπικεῖσθαι·
κρείσσων γὰρ μύθων ἢ κτεάνων φυλακῆ.

1. Χαλεπώτερον, plus redoutable.

ΙΧ

Εἰς πλοῦτον.

Πλοῦτος ὁ τῆς ψυχῆς πλοῦτος μόνος ἐστὶν ἀληθής,
 τᾶλλα δ' ἔχει λύπην πλείονα τῶν κτεάνων.
 Τὸν δὲ πολυκτέανον καὶ πλούσιόν ἐστι δίκαιον
 κληΐζειν, ὅς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται.
 Εἰ δέ τις ἐν ψήφοις κατατρήκεται, ἄλλον ἐπ' ἄλλω
 σωρεύειν αἰεὶ πλοῦτον ἔπειγόμενος,
 οὗτος ὅποια μέλισσα πολυτρήτοις ἐνὶ σίμβλοις
 μοχθήσει, ἐτέρων δρεψομένων τὸ μέλι.

Χ

Εἰς Τύχην.

Ἄγρὸς Ἀχαιμενίδου γενόμενῃ ποτὲ, νῦν δὲ Μενίππου·
 καὶ πάλιν ἐξ ἐτέρου βήσομαι εἰς ἕτερον.
 Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔχειν μέ ποτ' ᾤετο, καὶ πάλιν οὗτος
 οἶεται, εἰμὶ δ' ὄλωσ' οὐδενός, ἀλλὰ Τύχης.

ΧΙ

Εἰς τοὺς φίλους.

Εὖ πράττων φίλος εἶ θνητοῖς, φίλος εἶ μακάρεσσι,
 καὶ σευ ῥηιδίως ἔκλυον εὐξαμένου.
 Ἄν ~~παίσης~~ γ', οὐδεὶς ἔτι σοι φίλος, ἀλλ' ἅμα πάντα
 ἔχθρὰ, τύχης ῥιπαῖς συμμεταβαλλόμενα.

XII

Εἰς Τύχην.

Πολλὰ τὸ Δαιμόνιον δύναται, κἄν ἢ παράδοξα·
 τοὺς μικροὺς ἀνάγει, τοὺς μεγάλους κατάγει.
 Καὶ σοῦ τὴν ὄφρυν καὶ τὸν τῦφον καταπαύσει,
 κἄν ποταμὸς χρυσοῦ νάματά σοι παρέχη.

XIII

Εἰς τὴν τῶν ταπεινῶν ἀσφάλειαν.

Οὐ θρύον, οὐ μαλάχην ἀνεμὸς ποτε, τὰς δὲ με-
 γίστας
 ἢ δρύας ἢ πλατάνους, οἶδε χαμῆι κατάγειν.

XIV

Εἰς τὸ βραδέως βουλευέσθαι.

Ἡ βραδύπους βουλή μέγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχεῖα
 αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

XV

Εἰς τὴν τοῦ πόνου μετριότητα.

Ἐξ ὥραι μόχθοις ἰκανώταται· αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
 γράμμασι δεικνύμεναι « Ζῆθι » λέγουσι βροτοῖς.

XVI

Εἰς παιδίον τεθνηκός.

Παῖδά με πενταέτηρον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντα,
νηλεῆς Ἀΐδης ἤρπασε, Καλλιμάχον.
Ἄλλὰ με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βιότοιο μετέσχον
παύρου, καὶ παύρων τῶν βιότοιο κακῶν.

XVII

Εἰς μῶρον.

Ἔσβησε τὸν λύχνον μῶρος, ψυλλῶν ὑπὸ πολλῶν
δακνόμενος, λέξας· « Οὐκέτι με βλέπετε. »

XVIII

Εἰς τὸν φύκει καὶ ψιμύθῳ χρώμενον.

Τὴν κεφαλὴν βάπτεις· γῆρας δὲ σὸν οὔποτε βάψεις,
οὔδὲ παρειῶν ἐκτανύσεις ῥυτίδας.
Μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ κατὰπλαττε,
ὥστε προσωπεῖον, κ' οὐχὶ πρόσωπον ἔχειν.
Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστί. Τί μαίνεαι; οὔποτε φῦκος
καὶ ψιμυθος τεύξει τὴν Ἐκάβην Ἑλένην.

XIX

Εἰς ζωγράφον.

Ζωγράφε, τὰς μορφὰς κλέπτεις μόνον, σὸ δίκασαι δὲ
φωγὴν συλλῆσαι χρώμασι παιδομένην.

XX

Εἰς πωγωνοτροφοῦντα.

Εἰ τὸ τρέφειν πώγωνα δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν,
καὶ τράγος· εὐπώγων εὐστολός ἐστι Πλάτων.

XXI

Εἰς ἰατρόν.

Ἰητήρ τις ἔμοι τὸν ἔδον φίλον υἷον ἔπεμψεν,
ὥστε μαθεῖν παρ' ἔμοι ταῦτα τὰ γραμματικά.
Ὡς δὲ τὸ « Μῆνιν ἄειδε », καὶ « ἄλγεα μυρί'
ἔθηκεν¹ »

ἔγνω, καὶ τὸ τρίτον τοῖσδ' ἀκόλουθον ἔπος,
« πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐα-
ψεν² »,

οὐκέτι μιν πέμπει πρὸς με μαθησόμενον.
Ἄλλὰ μ' ἰδὼν ὁ πατήρ· « Σοὶ μὲν χάρις, εἶπεν,
ἐταῖρε.

Αὐτὰρ ὁ παῖς παρ' ἔμοι ταῦτα μαθεῖν δύναται.
Καὶ γὰρ ἐγὼ « πολλὰς ψυχὰς Ἄϊδι προΐάπτω »,
καὶ πρὸς τοῦτ' οὐδὲν γραμματικοῦ δέομαι. »

1. *Iliade*, I, 4 et 2. — 2. *Id. ibid.*, 3.

XXII

Εἰς τὴν ἑαυτοῦ βίβλον.

Λουκιανὸς τὰδ' ἔγραψε, παλαιά τε μωρά τε εἰδώς·
Μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδὸν ἐστὶ νόημα·
Ἄλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἐτέροισι γέλως.

FIN.

TABLE DES MATIÈRES.

	Pages
NOTICE SUR LUCIEN	4

FAITS BIOGRAPHIQUES.

I. Le songe ou la vocation	11
II. Fusion du Dialogue et de la Comédie	19
III. Procès de Lucien et de la Rhétorique	21

DIALOGUE DES DIEUX ET DES MORTS.

I. Prométhée enchaîné	30
II. Mercure au berceau	34
III. Naissance de Minerve	37
IV. Querelle d'Hercule et d'Esculape	38
V. Imprudence de Phaéthon	40
VI. Puissance des Dieux annulée par le Destin	44
VII. Polyphème aveuglé par Ulysse	47
VIII. Ménippe aux enfers	50
IX. Les rois bafoués par Ménippe	52
X. Moqueries sur la barque à Charon	54
XI. Il faut tout quitter en descendant aux enfers	56
XII. Dispute d'Alexandre, de Scipion et d'Annibal	61
XIII. Diogène se moque d'Alexandre	66
XIV. Dispute de Philippe et d'Alexandre	68
XV. Il n'y a plus de beauté aux enfers	71
XVI. Ce qu'on voit dans l'autre monde	72
XVII. Qu'est-ce que la destinée des hommes?	76

DIALOGUES PHILOSOPHIQUES ET TRAITÉS MORaux.

	Pages
I. La richesse et les amis.....	84
II. Puissance des Dieux.....	88
III. Inutilité des sacrifices.....	91
IV. Criée des sectes, ou Les philosophes à l'encan.....	93
V. Plaintes des philosophes contre Lucien.....	99
VI. Triste condition de ceux qui sont aux gages des grands.....	106
VII. Difficulté de choisir une secte philosophique.....	112
VIII. Beaux traits d'amitié.....	117
IX. La vie du riche et celle du pauvre.....	124
X. Vanité des souhaits.....	128
XI. Impudence des soi-disant philosophes.....	131
XII. Vanité des regrets.....	136
XIII. Les pauvres se font une idée fausse du bonheur des riches.....	138
XIV. Éloge de la vie cynique.....	141

ÉCRITS HISTORIQUES.

I. Qualités d'une histoire bien faite.....	145
II. Portrait du philosophe Nigrinus.....	150
III. Démonax.....	155
IV. Néron acteur.....	160
V. Exemples de longévité.....	162
VI. Antiochus devient l'époux de Stratonice.....	166
VII. Mort de Pérégrinus.....	168
VIII. Victoire d'Antiochus sur les Galates.....	170
IX. Hérodote lit son histoire aux Grecs.....	173
X. Alexandre ou le faux prophète.....	175

ROMANS ET FANTAISIES.

I. Voyage imaginaire.....	178
II. Lucius échangé en âne.....	189
III. Pérégrination au-dessus des nuages.....	196
IV. Faits incroyables.....	199

ÉLOQUENCE.

	Pages
I. Préceptes oratoires.....	204
II. Effets de la véritable éloquence.....	206
III. Persounification de l'éloquence.....	208
IV. Puissance oratoire de Démosthène. — Sa mort.....	210
V. Maux causés par la tyrannie.....	218
VI. Le fils déshérité.....	221
VII. Phalaris et le taureau d'airain.....	224
VIII. Le Parasite.....	226
IX. Éloge de la Patrie.....	234
X. Éloge de la mouche.....	237

SCIENCES.

I. L'ignorant bibliomane.....	242
II. Sur une impropriété de langage.....	248
III. Jugement des voyelles.....	249
IV. Sur un lapsus commis en saluant.....	252
V. De l'Astrologie.....	254
VI. Les Dipsades.....	258

BEAUX-ARTS.

I. De la Beauté.....	261
II. Le bain.....	263
III. Description d'une maison opulente.....	267
IV. Portraits.....	273
V. Tableau d'Aétion.....	276
VI. Tableau de Zeuxis.....	277
VII. Tableau de la Délation par Apelle.....	281
VIII. De la danse et du costume dramatique.....	283
IX. De la Gymnastique.....	287
X. Comment on arrive à la gloire.....	295

POÉSIES.

I. La goutte tragédienne.....	298
ÉPIGRAMMES.....	302

PARIS. — TYPOGRAPHIE LAHURE
rue de Flenrus, 9.

1890

1890

7

